

Ticaret kanununa ait fihrist

ALELITLAK TİCARET

Sayfa

781	1 - Ahkâmı umumiye	
781	1 - Mukaddeme	
781	2 - Ehliyeti ticariye ve tüccar	
782	3 - Muamelâtı ticariye	
784	4 - Sicilli ticaret	
786	5 - Unvanı ticaret	
788	6 - Gayri kanunî rekabet	
789	7 - Defatiri ticariye	
791	8 - Ticaret memurları ve mümessilleri	
793	9 - Seyyar ticaret memurları	
793	10 - Satış memurları	
793	11 - Ticaret tellallığı	
795	12 - Ticarete mahsus mahaller	
795	2 - Ticaret şirketleri	
795	1 - Ahkâmı umumiye	
799	2 - Kollektif şirketleri	
	1 - Şirketin mahiyet ve sureti teşekkülü	299
	2 - Şürekâ beynindeki münasebat	800
	3 - Şürekânın üçüncü şahıslarla olan münasebatı	802
	4 - Kollektif şirketlerinin infisahı - Şürekânın şirketten çıkması ve çıkarılması ve şirketlerin birleşmesi	803
	5 - Kollektif şirketlerinin tasfiyesi	808

812	3 - <i>Komandit şirketleri</i>	
	1 - Komandit şirketlerinin mahiyet ve sureti teşekkülleri	812
	2 - Şürekânın yekdiğerile olan münasebatı	813
	3 - Şürakânın üçüncü şahıslarla olan münasebatı	814
815	4 - <i>Anonim şirketler</i>	
	1 - Anonim şirketlerin mahiyet ve sureti teşekkülleri	815
	2 - Meclisi idarenin tarzı teşekkül ve vezaifi	820
	3 - Murakipler	825
	4 - Heyeti umumıye	827
	5 - Hisse senedatı	833
	6 - Tahvilât	834
	7 - Hisse senedatı ve tahvilâtın ziyar	835
	8 - Anonim şirketlerin infisahı ve tasfiyesi	837
	9 - Hisabatı şirket	839
840	5 - <i>Sermayesi eshama munkasim komandit şirket</i>	
841	6 - <i>Kooperatif şirketler</i>	
	1 - Kooperatif şirketlerin sureti teşekkülleri	841
	2 - Şürekânın ve sermaye şirketin tebeddül ve tahavvülleri	842
	3 - Üçüncü şahısların Muhafazai menafime ait tedabir	844
844	7 - <i>Lımlı (Mahdut mesulıyetlı) şirketler</i>	
845	8 - <i>Şekli ticariye ıktısap eden şirketler</i>	
846	9 - <i>Hususî şirketler</i>	
846	3 - Senedatı ticariye	
846	1 - <i>Poliçeler</i>	
	1 - Poliçenin ihdası ve şekli	846
	2 - Ciro	848
	3 - Kabul	849
	4 - Aval	850
	5 - Vade	851
	6 - Tediye	852
	7 - Ademi kabul ve ademi tediye taleplerinde hâmilin müracaatı	852
	8 - Tavassut	856
	1 - Bittavassut kabul	856
	2 - Bittavassut tediye	856

		Sayıfa
	9 - Poliçe nüshalarının taaddüdü ve suretleri	807
	1 - Poliçe nüshalarının taaddudu	857
	2 - Poliçenin suretleri	858
	10 - Sahtelik; tarifat	858
	11 - Müruru zaman	858
	12 - Ahkâmı umumîye	859
	13 - İhtilâfı kavanin	859
859	2 - <i>Emre muharrer senedat</i>	
860	3 - <i>Çekler</i>	
	1 - Çeklerin ihdas ve şekli	860
	2 - <i>Ciro</i>	861
	3 - <i>Zamanı tediye</i>	862
	4 - <i>Ademi tediye takdirinde vukubulacak muracaatlar</i>	863
	5 - <i>Çek nüshalarının taaddüdü</i>	863
	6 - <i>Sahtelik ve tahrifat</i>	864
	7 - <i>Müruru zaman</i>	864
	8 - <i>Ahkâmı umumîye</i>	864
	9 - <i>İhtilâfı kavanin</i>	864
864	4 - <i>Senedatı ticariyenin zıyatı</i>	
865	4 - Taahhüdatı ticariye	
865	1 - <i>Ahkâmı umumîye</i>	
868	2 - <i>Ukutu ticariye</i>	
	1 - <i>Ukutu ticariyenin sureti inikadı</i>	868
	2 - » » <i>sureti tefsiri</i>	869
	3 - » » <i>esbabı sübutiyesi</i>	870
870	3 - <i>Beyi ticarî</i>	
	1 - <i>Ahkâmı umumîye</i>	870
	2 - <i>Beyi ticarının bazı hususî nevileri - (Sif) satış</i>	875
879	4 - <i>Karzı ticarî</i>	
879	5 - <i>Rehîni ticarî</i>	
881	6 - <i>Matlubun devri</i>	
883	7 - <i>Hesabı carî</i>	

884	8 - <i>Umumî mağazalara tevdiat</i>	
886	9 - <i>Vekâleti ticariye</i>	
889	10 - <i>Komüsyon</i>	
892	11 - <i>Nakliye komüsyonu</i>	
893	12 - <i>Nakliyat</i>	
	1 - Ahkâmı umumiye	893
	2 - Eşya nakli	892
	3 - Eşhas nakli	898
900	13 - <i>Sigortalar</i>	
	1 - Umumî hükümler	900
	2 - Mal sigortasına ait hükümler	900
	3 - Yangın sigortası	905
	4 - Karada ve denizin gayri sularda nakliyat sigortaları	906
	5 - Hayat sigortası	907
	6 - Kazaya karşı sigorta	909
	7 - Ziraî sigortalar	910
	8 - Sirkate karşı sigorta	910
	9 - Müruru zaman	910

Ticaret kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 28/VI/1926 - Sayı : 406)

No.
865

BİRİNCİ KİTAP

Alehlak ticaret

BİRİNCİ BAP

Ahkâmı umumiye

Birinci fasıl

Mukaddeme

BİRİNCİ MADDE — Kavanini ticariye ahkâmı bilcümle mevaddı ticariye hakkında caridir.

İKİNCİ MADDE — Mesaili ticariye kanunen muteber mukavelâtın ve böyle bir mukavele bulunmadığı halde kavanini ticariyenin sarahat veya delâletile halledilir. Bunlarla halledilemediği takdirde âdatı ticariye mabihüttatbik ittihaz ve adatı mahalliye veya mahsusa âdatı umumiyeye tercih olunur. Âdet dahi mevcut değil ise ahkâmı medeniye tatbik edilir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hilâfına sarahat olmadıkça maddei sabıkada münderiç tertibe riayet mecburidir.

İkinci fasıl

Ehliyeti ticariye ve tüccar

DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanunu medenî mucibince emvali hakkında tasarrufatı kavliyesi muteber bulunan ve on sekiz yaşını ikmal eden zükûr ve inastan her fert, şahsî veya nevi ticareti hakkında bir memnuiyeti kanuniye olmadıkça icrayi ticaret edebilir.

BEŞİNCİ MADDE — Bir sagire intikal eden ticarethanenin, o sagirin velisi veya vasii muhtarı tarafından işletilmesinde mahkemei aidesince fayda görüldüğü takdirde veli veya vasi bunu işletmeğe mezun kılınabilir. Veli veya vasi icrayi ticarete ehliyeti kanuniyesi olmaz veya bunlar icrayi ticaretten menedilmiş bulunurlarsa izin verilmez.

ALTINCI MADDE — Maddei sabıka hükmü kasırini saire hakkında dahi caridir.

YEDİNCİ MADDE — Zatüzzevç kadınları icrayi ticaretten zevçleri menedebilirler.

SEKİZİNCİ MADDE — Bilûmum hükkâm ve memurini muvazzafa ve kâ-tibi adiller gibi vazife ve meslekleri ticaretle gayri kabili telif olmasından dolayı kanunen memnu bulunanlar, hilâfı memnuiyet ticaretle iştigal ettikleri halde kaidei iflâsa tâbi tutulurlar.

DOKUZUNCU MADDE — Ticaret şirketleri ve ehliyeti ticariyeyi haiz olup-ta kendi namına muamelâtı ticariyeden birile iştigali sanatı mutad ittihaz eden her şahıs tacir addolunur.

ONUNCU MADDE — Bir kimse muamelâtı ticariye ile iştigal için tesis ve küşat ettiği bir mahallî tamimler veya gazeteler gibi vesaiti ilâniye ile halka işaa etmiş bulunursa o ticareti kendisine sanatı mutade ittihaz etmiş olmasa bile tacir addolunur.

ON BİRİNCİ MADDE — Bir muamelei ticariyeyi tesadüfen icra etmiş olan kimse tacir sıfatını ihraz edemez. Fakat icra ettiği muamele kanunu ticaret ahkâmına tâbidir.

ON İKİNCİ MADDE — Devlet ve vilâyet ve belediyeler ticaret edebilirlerse de tacir sıfatını ihraz edemezler. Şu kadar ki muamelâtı ticariyeleri işbu kanun ahkâmına tâbidir.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Ticareti sermayei naktisinden ziyade mesaii be-deniyesine müstenit ve kâr ve kisbi ancak medarı maişetini temine kâfi olacak derecede cüzî olan kimseler, ister seyyar olsun lar ister bir dükkânda veya bir sokağın bir mahalli muayyeninde sabit bulunsunlar, küçük tacir addolunurlar.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Küçük tacirler unvanı ticari ittihaz etmeğe, defatiri ticariye tutmağa ve işbu kanunla tayin olunan hususâtı sicilli ticarete kaydettirmeğe mecbur olmadıkları gibi iflâsa da tâbi tutulamazlar.

Üçüncü fasıl

Muamelâtı ticariye

ON BEŞİNCİ MADDE — Tacir olan ve olmayan eşhasın emvalimenkuleyi âhara bey veya icar niyetile işтира etmeleri ve bu niyetle işтира edilen emvali gayri-menkuleyi halile veya şekli âhara kalbettikten sonra bey veya icar eylemeleri muamelâtı ticariyeden maduttur. İşтиranın beyden veya icardan mukaddem veya muahhar olması müsavidir.

ON ALTINCI MADDE — Tacir olan ve olmayan eşhasın emvali menkuleyi âhara icar niyetile isticar ve bu niyetle isticar edilen emvali menkuleyi icar etmeleri muamelâtı ticariyeden maduttur. İsticarın icardan mukaddem veya muahhar olması müsavidir.

ON YEDİNCİ MADDE — Tacir olan ve olmayan eşhasın âhara icar niyetile eciri isticar etmeleri ve bu niyetle isticar edilen ecirin amelini âhara icar eylemeleri muamelâtı ticariyedendir. İsticarın mukaddem veya muahhar olması müsavidir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Tacir olan ve olmayan eşhasın âhara bey veya ferağ ederek temini temettü kastile emvali gayrimenkule işтира veya teferru etmeleri ve bu niyetle işтира veya teferru ettikleri emvali gayrimenkuleyi bey veya ferağ eylemeleri muamelâtı ticariyeden maduttur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir sahibi arzın veya çiftçinin mahsulâtını ve bir maden sahibinin çıkarılmış cevherleri beyi etmeleri umuru âdiyedendir. Bir çiftçinin sanatı ziraiyesine tebaan bir tezgâhta mahsulâtı arziyesinin şeklini tebdil etmesi ve bir sanatkârın gerek bizzat gerek amele istihdam veya makine istimal ederek asarı sanatını vücade getirmesi ve bu asarı beyi etmesi ve bir müellifin asarını tabı, neşir ve beyeylemesi kezalik umuru âdiyedendir. Şu kadar ki bir kimse mahsulâtı arziyesini veya çıkarılmış cevherleri şekli âhara ifrâğ veya beyi için sınaî veya ticarî bir müessese şekil ve chemmiyetini haiz daimî bir müessese küşat etmiş ise bu müesseseye ait muamelât, muamelâtı ticariyedendir.

YIRMİNCİ MADDE —

1 - Her nevi emvali menkule itası taahhüdatı ve alelûmum imalât ve inşaat ta-kabbül ve iltizamı;

2 - Fabrikacılık, tezgâhçılık, matbaacılık, fotoğrafçılık, litoğrafçılık, naşirlik, gazetecilik, ilâncılık ve kitapçılık;

3 - Tiyatro, sinema ve sair temaşagâh ve otel ve han ve lokanta gibi umumî mahaller ve iş idarehaneleri ve müzayede mahalleri küşarı;

4 - Karada, nehir ve göllerde ve havada yolcu ve hayvanat ve eşya nakliyatı;

5 - Su ve gaz ve elektrik tevzii ve telefon ile muhaberat tesisi muamelâtı ticariyedendir.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Zirde tadat olunan muamelât sureti mutlakada yani âkidin niyet ve sıfatı nazarı itibare alınmayarak ticaridirler :

1 - Komüsyonculuk;

2 - Tellâllık;

3 - Polige ve emre ve hamiline muharrer senetlerle çekler;

4 - Kambiyo muamelâtı;

5 - Hususî ve umumî bankalar muamelâtı;

6 - Hesabı cari mukavelât ve muamelâtı;

7 - Umumî mağazalara ve bunlara mevdu emval mukabilinde verilen makbuz ve rehin senedatına mütedair muamelât;

8 - Ticaret şirketleri teşkili ve ticaret şirketlerine ait esham ve hissei menafi beyi ve şirası;

9 - Merakibi bahriye beyi ve şirası ve icar ve isticarı ve inşa ve tamiri;

10 - Merakibi bahriyenin teçhizine mahsus alelûmum levazımat ile mekûlât ve meşrubat ve mahrukat beyi ve şirası;

11 - Seyrisefaine, bahren ve tahtelbahir her nevi nakliyat ve sevkiyat ve seyahata ve alehlak ticareti bahriyeye müteallik muamelât;

12 - Merakibi bahriye hizmetinde müstahdem kaptan ve çarkçı ve tayfa ve kılavuz ve sair eşhasın maaşat ve ücretatına ve eşhası mezkûrenin sefaini ticariyedeki hidematına müteallik her nevi ukut ve mukavelât;

13 - İkras ve istikrazı bahrî;

14 - Berrî ve bahrî her nevi muhatarata karşı gerek ücretli gerek mukabil her nevi sigortalar ve hayat sigortaları.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Bir tacirin akit ve borçlarında sıfatı asliye ticarettir. Binaenaleyh bir tacirin muamelâtı adiyeye taallûku sabit olmayan akit ve borçlar muamelâtı ticariyeden maduttur.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir akit tarafeynden yalnız biri için ticarî olsa

dahi hilâfına kanunda sarahat olmadıkça bileümle âkitlerin akti mezburdan mütevellit borçları hakkında kanunu ticaret ahkâmı tatbik olunur.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tacir olan ve olmayan eşhasın işbu fasılda musarrah muamelâta mahiyeten makis olan muamelâtı sairesinden mütevellit borçları da kanunu ticaret ahkâmına tâbidir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu fasılda tadat olunan muamelâta murtabıt olan veya bunların icrasını teshil eden bileümle muamelât dahi muamelâtı ticariyeden maduttur.

Dördüncü fasıl

Sicilli ticaret

YİRMİ ALTINCI MADDE — Deavii ticariyeyi rüyete memur mehakim nezdinde bir sicilli ticaret bulunur.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Sicilli ticaretin dairesi, merbut olduğu mahkemenin dairesi kazasının aynıdır. Sicilli ticaretin idaresi merbut olduğu mahkeme reisinin tahtı nezaretinde bulunmak üzere Adliye vekâleti tarafından mansup, mesul ve mükeffel bir memura muhavveldir.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bir mahalde deavii ticariyeyi rüyetle mükellef müteaddit mehakim bulunduğu halde sicil memurini Adliye vekâletinin emrile bunlardan yalnız birine raptolunur.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — İşbu kanunda veya kavanini sairede sicilli ticarete kaydine lüzum ve mesâğ gösterilen hususat ve muamelât resen veya makamatı aidesinin işarı yahut alâkadaranın talep ve müracaati üzerine tescil veya kaydedilir. Tescil ve kaydedilen hususatta vukubulacak bileümle tebeddü-lât ve tahavvülât dahi kaydi aslinin icrasındaki usul dairesinde tescil ve kayde tâbidir.

OTUZUNCU MADDE — Tescil ve kayıt hususu doğrudan doğruya salâhiyet-tar olanlar tarafından talep olunabileceği gibi bunların vereseşi ve kanunen makamlarına kaim olanlar tarafından dahi talep edilir. Bir hususun tescil ve kaydini talebe eşhası müteaddide salâhiyettar olduğu takdirde bunlardan birinin talebile icra edilecek muamelei teseliye ve kaydiye cümlesi tarafından icra edilmiş addolunur.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Tescil ve kayıt muamelâtı alâkadaranın bizzat veya mezuniyeti mahsusayı haiz vekili musaddaki marifetile müracaatları üzerine icra edileceği gibi tescil ve kaydi talep olunan cihatı havi olarak resmen tanzim edilmiş olan evrak ve vesaikın ibrazı üzerine dahi icra edilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Tescil ve kaydın icrası kanunda muayyen olan müddetler zarfında talep olunmak iktiza eder. Tescil ve kayıt için kanunda bir müddet tasrih edilmeyen ahvalde vesaikın tekemmül ettiği tarihten on beş gün zarfında icra edilmek lâzımdır.

Tescil ve kayıt muamelesini icra ettirmekle mükellef olanlar, sicilli ticaretin bulunduğu mahallin haricinde mukim ise muayyen olan müddetlere, budü mesafeye göre her altı saat için bir gün ilâve olunur.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — İlânata tâbi tescilât ve kuyut, ilânatı kanuniyenin neşrine mahsus gazete tesis edilinceye kadar mahallinde münteşir resmî veya

hususî gazete ile ve o mahalde resmî veya gayriresmî bir gazete intişar etmediği halde gazete intişar eden en yakın mahaldeki resmî veya gayriresmî gazete ile ilân olunur.

Hulâsatan ilânına mesağ kanunî gösterilen hususat müstesna olmak üzere tescilât ve kuyut harfiyen derç ve neşrolunur.

İlânatın cümlesi bir günde ikmal olunmadığı halde en son neşir tarihi, ilân muamelesinin ikmal tarihi addolunur.

Tescil ve kayıt muamelâtının müstenidünleyhi olan müstediyaat, beyannameler ve bilcümle evrak ve ilâmı havi cerait, üzerlerine tescil ve kayıt defatirinin tarih ve numaraları dahi işaret olunarak hifzedilir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Halli bir mahkeme hükmüne mütevakıf bulunan veya sicil memuru tarafından katiyen tescilinde tereddüt edilen hususat, alâkadaranın talebi üzerine muvakkaten kaydedilir. Muvakkaten kaydedilen hususatın kesbi katiyet eylediği yahut bunun hakkında mahkemeye müracaat olduğu alâkadaran tarafından altı ay zarfında ispat olunmadığı takdirde muvakkat kuyut terkin olunur. Kesbi katiyet eyledikleri ispat olunanlar mahiyeti katiye-yi iktisap ederler.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Muamelei tesciliye ve kaydiyeye lüzum gösteren ahval tamamen veya kısmen zeval bulur veya refedilirse alâkadaranın tahrirî ve saike müsteniden vukubulacak müracaatları üzerine icabına göre tamamen veya kısmen işbu kayıt terkin edilir. Esası ilâna tâbi olan hususatın terkinini kaydi dahi ilâna tâbidir.

OTUZ ALTINCI MADDE — Tescilâtın ve kuyudun icrası veya müseccelâtı kuyudun tadili veya terkinini hususlarınadair sicil memuriyetince ittihaz olunan mukarrerat aleyhine alâkadaran tarafından sicilli ticaretin merbut olduğu mahkemeye itiraz edilir. Bu itiraz mahkemece müzakere odasında bilâmurataa tetkik olunarak katî bir karara raptolunur. Şu kadar ki, sicil memurunun kararı üçüncü şahsın hukukuna müessir ise mahkeme itirazı vakı ancak muteriz ve üçüncü şahsın huzurile bir dava şeklinde alelûsul tetkik ve karara rapteder.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Her kes sicilli ticaret mündericâtını ve tescil ve kayde müteallik bilûmum mahfuz evrakı mütalea ve tetkik ve bunların sureti mu-saddakalarını talep ve ahzedebilir.

Bir hususun sicilde mukayyet olup olmadığına dair tasdikname dahi talep ve ahzolunabilir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bir hususu tescil ettirmeğe mecbur olanlar işbu mecburiyetlerini müddeti muayyenesi zarfında ifa etmedikleri halde bundan dolayı üçüncü şahsa müterettip zarar ve ziyânı zâmin olmakla beraber sicil memurunun inhası ve sicilin merbut olduğumahkemenin kararile beş liradan iki yüz elli liraya kadar cezayı naktî alınır. Cezayı naktî kararları aleyhine tebliğlerinden itibaren sekiz gün zarfında temyiz olunabilir. Temyiz istidasının kabulü için meblâğı mahkûmünbihin mahkeme veznesine tevdi veya kefaletle temin edilmesi şarttır.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Sicilli ticarete tescil ve kayıt olunan hususat üçüncü şahıslara karşı müessirdir. Kanunen tescili muktazi hususat tescil edilmedikçe sureti hususiyede ilân edilmiş olsa dahi üçüncü şahsa karşı müessir olmaz. Şu kadar ki, tescil edilmemiş olan bu hususata üçüncü şahsın ittilâi iddia ve isbat olunabilir.

KIRKINCI MADDE — Tescil ve kayıt için suiniyetle hilâfı hakikat beyanatta bulunanlardan on liradan iki yüz liraya kadar hafif cezayı naktî alınır. Veya bir aydan altı aya kadar hapis cezası verilir veya işbu cezaların ikisi birden hükümlenir. Bundan maada mahkûmlar beş seneyi tecavüz etmemek üzere ticaret ve sanayi odalarına aza olabilmek ve borsada muamele yapabilmek haklarından mahrum tutulur. İşbu maddedeki fiilden dolayı emri muhakeme ceza mahkemesine aittir.

Hilâfı hakikat kayıt ve tescilden dolayı mutazarrır olanların zarar ve ziyanlarını talep etmek hakları mahfuzdur.

Beşinci fasıl

Unvanı ticaret

KIRK BİRİNCİ MADDE — Her tacir, ticaretine müteallik muamelât ve evrakını unvanı ticaret tabir olunan muayyen bir isim tahtında icra ve imzaya mecburdur.

KIRK İKİNCİ MADDE — Münferiden veya hususî bir şerik ile icrayı ticaret eden her tacir ve her şirketi ticariye unvanı ticaretini ticaretgâhının bulunduğu mahaldeki sicilli ticarete tescil ve ilân ettirmeğe, bu unvanı bir varakaya hattı destile ve imza şeklinde bittahrir işbu imzayı kâtibi adile veya sicilli ticaretin merbut olduğu mahkeme reisine tasdik ettirdikten sonra sicil memuruna bittevdî kezalik ilân ettirmeğe mecburdur.

Tescil olunan unvanı ticaret, sahibi tarafından mağazasının medhaline tahrir veya levha halinde talik olunur.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Unvanı ticaret, tacirin ismi zatisile bereber ailesi isminden tereküp eylemek ve evvelce müseccel unvanlardan sarahaten temayüz etmek şarttır. Bir tacir unvanı ticaretine dilediği ilâvatı icra edebilir. Ancak bir tacir unvanı ticaretine hüviyeti veya ticaretinin vüsat ve ehemmiyeti yahut vaziyeti maliyesi veya bir şirketin vücudu hakkında üçüncü şahıslarla yanlış bir zehap husulüne badi olacak mugayiri hakikat ilâvatı icra edemez.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Kollektif şirketinin unvanı, bileümle şürekânın, tarzı terekübü kırk üçüncü maddede gösterilen isimlerden veya yine madde mezkûreye muvafık olmak üzere hiç olmazsa şürekâdan birinin ismile şirketin vücuduna dal bir ibareden tereküp etmek lâzımdır.

Adi veya sermayesi eshama münkasem komandit şirketinin unvanı, şahsan mesul şürekâdan lâakal birinin, tarzı terekübü kırk dördüncü maddede muharrer olan ismile beraber şirketin vücuduna dal bir ibareden tereküp etmek lâzımdır.

Anonim şirketinin unvanı, şirketin maksadı teşekkülünü müşir ve anonim şirketi kelimelerini havi bir ibareden tereküp eder. Anonim şirketlerinde şürekânın veya eşhası sairenin isimleri unvan şirketine ithal edilemez.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Bir tacir unvanı ticaretini bir mahalle usulen tescil ettirdikten sonra diğer tacir bu unvanı teşkil eden ismi haiz olsa bile evvelce müseccel unvandan temyize medar olacak ilâvatı icra etmedikçe o ismi aynı mahalde unvanı ticaret olarak veya sair bir maksadı ticarî ile istimal edemez. Kezalik bir tacir veya şirketi ticariye unvanı ticaretini tescil ettirdiği mahallin gayri bir yerde şube küşat etmek istediği surette evvelce aynı unvanı ticareti tescil ettirmiş bir tacir veya şirketi ticariye mevcut ise ondan tefrik edebilecek bir ilâve icrasına mecburdur.

KIRK ALTINCI MADDE — Unvanı ticaretin ticarethaneden tefrikile temellükü caiz olmadığı gibi bir ticarethanenin temlikinde unvanı ticaret sarahaten veya zimnen ithal edilmedikçe unvanı ticaret temlik edilmiş olmaz.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Bir ticaethaneye tebean unvanı ticaeti temellük eden kimse anı temlik eden kimsenin unvanı mezkûr ile vuku bulmuş olan taahhüdâtından mesul olduğu gibi ticaretinden mütehassıl hukukuna da sahip olur. Bu esasa muhalif olan mukavelât sicilli ticarete tescil edilmek veya alâkadarana resmen ihbar olunmak şartile muteberdir.

Bu maddede bahsolunan mesuliyet tarihi temlikten itibaren beş sene sonra sâkıt olur.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Unvanı ticaret hariç olmak üzere ticarethaneyi başkasından temellük eden kimse hini temlikte aksine mukavele akit ve sicilli ticarete tescil edilmedikçe temlik edenin taahhüdâtından mesul olmaz.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Bir unvanı ticareti 47 nci madde mucibince temellük eden şahıs, bu unvana sıfatı halefiyeti müşir bir ibare ilâvesine mecburdur. İşbu hükmü kanuniye muhalif olarak unvanı ticaretinin temellük eden tarafından istimaline muvafakat eden şahıs, temellük edenin o unvan tahtında icra ettiği taahhüdâtından dolayı mesuldür. Fakat bu surette dainlerin temellük edene karşı olan alacaklarının indelmüracaa dairi icraa tahsil edilememiş olması şarttır.

ELLİNCİ MADDE — İsmi unvanı şirkete dahil bir şerik vefat edip te varisleri anın makamına kaim olarak devamı şirketi kabul ettikleri takdirde unvanı şirketin tagviri lâzım gelmiyeceği gibi veresei mezkûre şirkete dahil olmadıkları surette tahriren muvafakatleri lâhik olmak şartile unvanı şirket aynen muhafaza olunabilir. Şirketten çıkan şerikin kezalik tahriren muvafakati alınmadıkça isminin unvanı şirkette ipkası caiz değildir.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — Unvanı ticaret tebdil olunduğu surette 42 nci madde ahkâmı tamamen tatbik olunur.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Her kim kasten emtia ve eşyaya, ilânat ve mektup zarflarına, resail ve evrakı ticariyeye, paket ve denklere âharın unvanı ticaretini bigayrihakkın vazeder yahut bu suretle üzerlerine bigayrihakkın unvanı ticareti mevzu bulunan emtiayı bilerek satar veya satılığa çıkarırsa 55 nci madde hükmüne hâlel gelmemek şartile beş liradan iki yüz elli liraya kadar cezayı nakti ahz veya bir haftadan altı aya kadar hapis cezasile veyahut bu cezaların her ikisile mücazat olunur.

Bu maddede muharrer ceraimin takibi davayı şahsî ikamesine menut ve müddei şahsilerin badelikame davadan feragati caizdir. Davayı şahsiden feragat, hukuku umumiye davasını da iskat eder.

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — 41, 42 ve 43 ncü maddelerle 44 ncü maddenin son fıkrası ve 46 nci madde ahkâmına muhalif hareket edenlerden beş liradan elli liraya kadar cezayı naktî alınır.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Alelûmum mehakim ve memurin ve ticaret ve sanayi odaları ve kâtibiadiller vazifei memuriyetlerinin ifası esnasında bir unvanı ticaretin tescil edilmediğine ve 41, 42, 43, ve 44 ncü maddeler ahkâmına muhalif olarak istimal edilmekte olduğuna muttali oldukları surette keyfiyeti müddei-mumiliğe ihbara mecburdurlar.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Unvanı ticaretin işbu fasılda münderiç ahkâm hılâfına olarak her ne suretle olursa olsun istimalinden dolayı alâkadaran unvanı mezkûrun meni istimalini ve müseccel isekaydinin terkinini talep edebilirler. Bundan başka keyfiyeti istimal ister kasta makrun olsun, ister kusurdan mütevellit bulunsun mutazarrır olan eşhas düçar oldukları zararın tazminini dava edebilirler.

Mahkeme indeliktiza ehli hibreyi istima ettikten sonra hâdisenin ahval ve keyfiyatını bittetik takdir ve kanaati dairesinde zarar ve ziyanın vücut ve miktarı hakkında bir hüküm ısdar eder. Bundan maada ita edilen hükmün şahsı mutazarrırın talebi üzerine masarifi kendisine ait olmak şartile neşrine de karar verebilir.

Altıncı fasıl

Gayri kanunî rekabet

ELLİ ALTINCI MADDE — Bir tacir âhar bir tacirin bihakkın istimal ettiği isimler ve alâmetlerle iltibasa meydan verebilecek surette isim ve alâmet istimalinden memnudur. Bu hükme muhalefet eden şahıs bir gûna kusuru olmasa bile mahkeme, alâkadar tacirin talebi üzerine mezkûr iltibası defedebilecek tedabirin ittihazını emredebilir.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Bir tacirin kendi emtiasını birine sürmek için hiyel ve desais istimal etmesi memnudur.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Bir tacir, icrayi rekabet maksadile âharın menfaat veya ticaretine irası zarar edebilecek muhalifi hakikat neşriyatta bulunamaz.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Bir tacir, aynı cins malları satan diğer bir tacirin müşterilerini celbetmek maksadile emtiasının menşeeine veya haiz olduğu evsafa veya ticaretin derecesi ehemmiyetine dair mugayiri hakikat işaatta bulunmaktan veyahut aynı maksat a esasen haiz olmadığı bir paye veya şahadetname ve mükâfatı haiz bulunduğunu neşir ve ilân etmekten veya sair suretle hiyel ve desais istimal eylemekten memnudur.

ALTMİŞİNCİ MADDE — Bir tacir âhar bir tacirin veya imalâthane sahibinin müşterilerini öğretmek veya kendisine celbetmek maksadile o tacirin veya imalâthane sahiplerinin memurin ve müstahdemini itmadan memnudur.

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bir tacir hüsnüniyet sahibi tüccarı işfal edebilecek surette hakikata mugayir hüsnühal ve iktidar şahadetnameleri veremez.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Mevaddı sabıka ahkâmına muhalif harekette bulunan tacir, mutazarrır olan eşhasın zarar ve ziyanını tediye mecburdur.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Kasten veya ağır bir kusur neticesi olarak bir tacirin ahlâkı veya iktidarı malisi hakkında mugayiri hakikat malûmat veren istihbarat acentası, o tacirin bu yüzden düçar olduğu maddî ve manevî zararı tazmine mecburdur.

Acentanın Bu bapta verdiği malûmatın sıhhatini temin etmediğini beyan etmiş bulunması mesuliyetten beraetini istilzam etmez. Mahkeme zarar ve ziyana karar vermekle beraber masarifi acentaya ait olmak üzere bu kararın bir veya müteadit gazetelerle ilânını emredebilir.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — İşbu fasılda tadat olunan efali irtikâp eden tacir suiniyetle hareket etmiş ise zarar ve ziyandan başka beş liradan yüz liraya kadar cezayı naktiye ve üç günden iki aya kadar hapis cezasına mahkûm edilir.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Cezaya veya zarar ve ziyana mahkûm olan kimse ceza veya zarar ve ziyana mucip olan filinde ısrar eder veya o fili mükerren ika ederse ceza iki misline iblâğ olunabilir. Ceza davası ancak alâkadar olan şahsın veya mahallî ticaret odasının şikâyeti ile tahrik olunabilir.

Müddei şahsının ferağati hukuku umumiye davasını iskat eder.

Yedinci fasıl

Defatiri ticariye

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Her tacir, mevcudat ve muvazene defteri ve yevmiye defteri ve kopya defteri namlarile üç defter tutmağa ve umuru ticariyesine dair resen ve cevaben ahzettiği mektuplar ve telgrafnameler ile tediyatını mutazammın evrakı muntazaman muhafaza etmeğe mecburdur.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Her tacir, umuru ticariyesinin irae edeceği lüzum ve ihtiyaca göre maddei sabıkada beyan olunan defatirden başka defterler dahi tutabilirse de işbu defterler mevaddı atiyede gösterilen usulü tasdikata tâbi değildirler.

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Tüccar, defatiri ticariyesini bizzat tutmağa mecbur olmayıp bu iş için kendi adamlarını dahi istihdam edebilirler. Fakat bir tacirin defterlerini tutmağa veyahut umuru hesabiyesini kaydetmeğe mezun olan kimsenin bu defterlere derç ve tahrir ettiği kuyut o tacirin bizzat tahrir eylediği kuyut hükmindedir.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — 66 ncı madde mucibince tutulması mecburî olan defterler istimala başlanmazdan evvel mücellet olduğu halde ahabı tarafından ya bizzat veya bilvekalâ ticaretgâhının bulunduğu mahaldeki kâtibiadile ibraz olunur. Kâtibiadil kendisine ibraz olunan defterlerin her sayıfasına sabit mürekkeple sıra numarası yaz ve bu sayıfaları mührü resmisi ile tahtim ettikten ve bunların kaç yapraktan mürekkep olduğunu ilk ve son sayfalarına derç ve işaretle beraber tarih keşide eyledikten sonra kezalik mührü resmisile tahtim ve ilk ve son sayfalarına mevzu mühürlerin yanına imzasını dahi koyarak emri tasdikı ıera eder.

YETMİŞİNCİ MADDE — Mevcudat ve muvazene defterine:

1 - Tacirin ticarete bedettiği günde malik olduğu nakit ile menkul ve gayrimenkul her nevi emvalinin kıyemi muhammenesi ve hisse senedatı ve tahvilâtının tarihi mezkûrda borsada cari kıymetleri ve senede merbut ve gayrimerbut bilûmum matlubatından kabili tahsil addolunan miktarı,

2 - Teahhüdat ve cihatı saireden mütevellit kâffeî düyunu,

3 - İşbu mevcudat ve düyunun tekabülünden hâsıl olan ve tacirin serveti asliyesini teşkil eden miktarı kayıt ve işaret edildikten sonra her senei hesabiye nihayetinde bilcümle düyun ve mevcudatın mekadirini mübeyyin tanzim edeceği bilânçosunu sırasile derç ve kaydetmeğe mecburdur.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Yevmiye defterinin ilk kalem olarak tacirin ticarete başladığı günde maddei sabıka mucibince teayyün eden serveti asliyesi kaydedildikten sonra ahiz ve itaya dair vukubulan küllî ve cüzî bileümle muamelât ve keşide ve ita ve kabul ve tediye ve ciro ettiği her nevi senedat, gerek muamelâtı ticariyeye, gerek muamelâtı âdiyeye müteallik her nevi makbuzat ve metfuatı ayrı ayrı olarak günü gününe ve tarihi muamele sırasile ve ihtiyacatı zatiyesi için vukubulan sarfiyat dahi ay nihayetlerinde bir kalem olarak kayıt ve dercolunur.

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Kopya defterine tüccarın muamelâtı ticariyelerine dair ırsal ve keşide ettikleri mektup ve telgrafnamelerin suretleri harfiyen ve tarih sırasile kayıt ve nakledilerek zirlerine umuru ticariyelerinde istimal eyledikleri unvanı ticarileri vazolunur.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sermayesi eshama münkasem şirketler tarafından tutulacak karar defterine gerek heyeti umumiye, gerek meclisi idare canibinden bilmüzakere ittihaz olunan kararlar ile müzakerede hazır bulunan azanın esamisi ve tarihi içtima ile dermeyan kılınan âra ve cereyanı müzakerey, ıtılai tamamı mucip olacak hususatı saire kayıt ve dercolunacak ve bu kararların ziri şirket namına vazı imzaya mezum olanlar tarafından bilimza tasdik kılınacaktır.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Yevmiye defteri senede bir defa sahibi tarafından tâbi bulunduğu kâtibiadile ibraz olunur ve kâtibiadil canibinden dahi bu deftere son kaydi takiben «Filân tacir tarafından ibraz olunan işbu defter görülmüştür» ibaresi yazılarak ziri kâtibiadil dairesi mühürlü tahtim ve tarih vazolunduktan sonra mühür mevzuu tasdikân kâtibiadil canibinden imza olunur. Kâtibiadil tasdik vesilesile defterin hiç bir sayıfasını tetkika mezum değildir.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Tacirler veya muamelâtı ticariyesine devam eden halefleri defatiri ticariyei mecburiyeyi son kayıt tarihinden ve telgrafname ve mektuplar ile tediyaı mutazammın evrakı tarihlerinden itibaren on beş sene mürruruna değin muhafazaya mecburdurlar.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Defatir ve mekâtibi ticariyenin teslimi irs, şirket ve iflâs hususâtında caridir. Teslim halinde defatir ve mekâtibi ticariyenin kâffeı cihat ve aksamı gerek mahkeme, gerek ashabı alâka tarafından tetkik olunabilir.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir davanın esnayı muhakemesinde yalnız mesele müraziünfihaya müteallik kuyudun sureti ihraç olunmak üzere mahkeme resen veya ahadi tarafeynin talebine binaen bunların birine veyahut her ikisine ait defatir ve evrakı ticariyenin ibrazını emredebilir.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İbrahimine karar verilen defatir ve mekâtibi ticariye davayı rüyet eden mahkemeden başka bir mahkemenin dairesi kazası dahilinde olduğu ve nakil ve ibrazında subet ve müşkülât bulunduğu halde bunların ibrazını müstelzim olan kuyudu müteallikası bittetkik bir kıta sureti istinsah ve kuyudu mezkûrenin ahval ve keyfiyatı hakkında lüzum görülecek izahatı havi bir de zabıt varakası tanzim ve irsal eylemek üzere defatir ve mekâtibi ticariyenin bulunduğu mahalde ticaret davalarının rüyetile mükellef mahkemeye bir kıta istinabe varakasile havalei keyfiyet olunabilir.

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Defatiri mecburiyei ticariyenin mevcut olmamasından veya kanuna muvafık surette tutulmamasından mütevellit mesuliyet doğrudan doğruya sahibi ticaretgâha ait olup tacir bu kusuru müstahdemine tahmil ederek olbaptaki mesuliyetten kurtulamaz.

SEKSENİNCİ MADDE — Harik vukuile veya tuğyanı mevah veya zelzele gibi bir âfet sebebiyle bir tacirin defatiri mecburiyei ticariyesi kanunen emri muhafazaları mecburî olan müddet zarfında ziyaa uğradığı halde keyfiyeti ziya nihavet on beş gün zarfında tacir veya vekili tarafından tâbi bulunduğu mahkemeve ihbar edilmek lâzımdır. Mahkemece ihbarın sıhhatine kanaat hâsıl olduğu halde sahibi müracaat yedine bu bapta bir ilmühaber ita edilir.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Muamelâtı ticariyeden dolayı bevnettiüccar tahaddüs eden ihtilâfatta defatiri ticariyei kanuniye mevadî atiyede muayyen şerait dairesinde esbabı sübutiye makamında kabul olunabilir.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Tarifâtı kanuniyeye muvafık veya gayrimuvafık surette tutulmuş olan defatiri ticariyei kanuniye mündericâtı sahibi ve halefleri aleyhinde delil olabilir. Fakat defatiri mezkûrede sahibi lehine olan kuyut dahi aleyhindeki kuyut gibi muteber olup bunlar yekdiğerinden tefrik edilemez.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Tarifâtı kanuniyeye muvafık olarak tutulan defatiri ticarive mündericâtı sahibi lehine delil ittihaz olunabilir. Fakat tarafı hasmın kezalik kanuna muvafık surettetutulan defatirinde münderic kuyut buna muhalif olur vevahut müstenidi iddia olan kavdin hilâfı vesaik veya delâili mutebrei saire ile ispat edilirse kaydi mezkûrun kuvvei sübutiyesi sâkıt olur.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Tarafeynden birinin defteri kanuna muvafık diğzerinin defteri gayrimuvafık olur veya hic defteri bulunmaz veya ibraz etmek istemezse defteri muntazam olan tacirin defterindeki kuyut, defteri gayrimuntazam bulunan vevahut hiç mevcut olmayan veya ibraz etmek istemeyen taraf aleyhinde delil olabilir. Fakat aleyhine delil ittihaz olunan kavdin hilâfını tarafı hasım delâili mutebere ile ispat eylerse muntazam defterdeki kaydın kuvvei sübutiyesi sâkıt olur.

SEKSEN BESİNCİ MADDE — Tarafeynden biri hasmın defatiri ticarivesi mündericâtını kabul edeceğini huzuru mahkemede beyan ve taahhüt etmiş iken hasmı defatiri ticariyesini ibrazdan imtina evlerse mahkeme talibi ibraz olan tarafa iddiasının sıhhati hakkında bir yemin tevcih edebilir.

SEKSEN ALTINCI MADDE — Mahkeme muvafıkı kanun olarak tutulan defter mündericâtın ı sahibi lehine senet ittihaz edecek oldukça ikmalî kanaat ve temini viedan için o kaydın doğru olduğuna ve müddeabihin halen müddeialeyh zimmetinde vacibülifa hakkı bulunduğuna dair sahibi deftere behemchal bir yemini mütemmim icra ettirir.

Sekizinci fasıl

Tüccar memurları ve mümessilleri

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Bir tacirin icrayı ticaret ettiği yerde, yahut diğzer bir yerde ana ait ticareti icra ile mükellef olan kimseye « Tüccar memuru » itlak olunur.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Sahibi ticaret ancak kendi tarafından verilen mezuniyet hududu dairesinde memurunun yapmış olduğu muamelâttan ve akteylediği mukavelâttan mesuldür. O memuru istihdam eden tacirler müteaddit ise müteselsilen mesul olurlar.

Memuru nasbenden bir şirketi ticariye ise şürekânın mesuliyeti şirketin nevine göre tayin olunur.

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Memura tevdi olunan temsil hakkı ya sarıh veya zımnî olur.

Sarıh temsil hakkını mutazammın varaka, memurun ifayı ticaret edeceği mahaldeki sicilli ticarete tescil ve ilân olunur. Bu merasimin ademi icrası halinde maddeyi atıya ahkâmı tatbik edilir.

DOKSANINCI MADDE — Memura zımnî tevdi edilen temsil hakkı üçüncü şahıslara karşı umumî addolunur ve hangi ticaret için verilmiş ise anın icrası zımnında lâzımgelen bütün muamelâtı ihtiva eder.

Memurun üçüncü şahıslar ile icra etmiş olduğu muamelâttan dolayı ticaret sahibi muamelâtı mezkûrenin zamanı icrasında temsil hakkının mahdut olduğunu üçüncü şahısların bildiğini ispat etmedikçe eşhası mezkûreye karşı temsil hakkının mahdudiyeti iddiası muteber değildir.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Memur daima âmiri olan sahibi ticaret namına icrayı muamele edecek ve imza ederken kendi ismi ve mahlâsı yanına âmiri olan tacirin isim ve mahlâsını veya şirketin unvanını yazacak ve « vekâleten » kelimesini yahut buna muadil diğer bir kelimeyi ilâve edilecektir. Fıkrai anife ahkâmının ademi ifası halinde icra edilen muameleden memur şahsan mesul olur, fakat eşhası saire memur tarafından icra edilip kendisine mevdu ticarete taallûk eden muamelâttan mütevellit hakkı davayı âmir aleyhine de istimal edebilir.

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Bir kimsenin şahsı âharı temsil hakkını haiz olmaksızın o şahsın mümessili sıfatıyla icra ettiği muameleyi şahsı mezkûr tasvip etmeyecek olursa hüsnüniyet sahibi olan üçüncü şahsın bu yüzden dıçar olduğu zararı mümessil sıfatını takınan kimse zâmin olur.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Memur, âmirinin muvafakati sarıhası olmaksızın kendi veya başkası hesabına bizzat veya biliştirak hiç bir muamele ticariye icra edemez.

Bu memnuiyete muhalefet eden memur zarar ve ziyan itasına mecbur olduktan başka âmir, memurun icra ettiği muamelâttan mütevellit menafii de almak hakkını haizdir.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Sarıh bir temsil hakkının nezi veya tahdidi de tescil veya ilâna tâbidir.

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Memur kendisine tevdi edilen ticaretin icrası için ifa etmiş olduğu muamelâttan mütevellit borçlardan dolayı âmiri namına mehakimde ikamei davaya salâhiyettar ve aleyhine dava ikamesi de caizdir.

DOKSAN ALTINCI MADDE — İşbu fasıl ahkâmı ecnebi ticarethane ve şirketlerinin Türkiye Cumhuriyeti dahilinde anlar nam ve hesabına icrayı muamele eden mümessillerine de tatbik olunur.

Dokuzuncu fasıl*Seyyar ticaret memurları*

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Bir tacirin mektup, ilân, sirgüler ve buna mümasil diğer vesair ile ticaretine müteallik muamelâtı icra için mezuniyet vererek âhar mahalle gönderdiği müstahdemine «seyyar ticaret memurları» denir. Bunların dairei mezuniyetleri dahilinde yapmış oldukları muamelâttan mütevellit borçlardan âmirleri mesuldür.

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Doksan birinci madde ahkâmı seyyar ticaret memurlarına da tatbik olunur. Ancak bu memurlar icra ettikleri muamelâtı imza ederken vekâleten kaydını veya buna muadil bir kelimeyi istimal edemeyip yalnız âmirlerinin isimlerini derce mecburdurlar.

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Seyyar iticaret memurları bizzat teslim etmedikleri emvalin bedelini kabza mezun olmadıkları gibi semenini tecil veya miktarını tenzil edemezler. Bunlar, âmirlerine karşı üçüncü şahıslar tarafından vuku bulan metalibi anlar namına kabul edebilecekleri gibi âmirlerinin muhafazai menafiine medar olacak tedabiri de ittihaz edebilirler.

Onuncu fasıl*Satış memurları*

YÜZÜNCÜ MADDE — Ticarethanelerde toptan veya perakende mal satmağa mezun olan eşhasa «satış memurları» denir. Bunlar satmış oldukları eşyanın esmanını - kabzı semen salâhiyeti kasa memurlarına tevdi edilmemiş ise - ticarethane dahilinde ve teslim esnasında talep ve ahzetmek hakkını haiz ve sattıkları eşya esmanına mukabil âmirleri namına verecekleri makbuzlar mutebedir. Satış memurları âmirinin mezuniyetini müspet bir varaka ibraz veya âmiri tarafından mümza bir ülmühaber ita etmedikçe mağaza haricinde semeni talep edemezler.

On birinci fasıl*Ticaret tellâllığı*

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Bamukavele sureti daimede tarafeynden hiç birinin eciri hası olmadığı halde ücret mukabilinde umuru ticariyeden madut mukavelâtın akti hususunda akıdeyn beyninde vesatat ve bu suretle muamelâtı ticariyenin aktini teshil etmeği sanat ittihaz eden eşhasa «tellâl» itlâk olunur.

Tellâllar işbu fasılda gösterilen hukuku haiz ve borçlar ile mükelleftirler.

YÜZ İKİNCİ MADDE — Tarafeyn âkideynce sarfınazar olunan veya emtia'nın cinsine göre örfü mahallî mucibince lüzum bulunmayan ahval haricinde tellâl; tarafeynden her birine muamelenin inikadı akabinde âkideynin esamisini ve mukavelenin mevzu ve şeraitini ve bunların nevi ve miktar, fiat ve zamanı teslimini mübeyyin kendi imzasile mümza bir bordro itasına mecburdur.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Derhal icrası meşrut olmayan muamelât hakkında bordrolar tarafeyn akideyne imza ettirilmek ve bir tarafa diğer tarafın imzasını havi bulunan bordro ita edilmek lâzımdır. Şayet bir taraf bordroyu kabul veya im-

za etmekten istinkâf ederse tellâl derhal diğer tarafa keyfiyeti ihbar ile mükelleftir.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tellâl tavassut eylediği işe müteallik evraka tarafeynin vazetmiş olduğu imzanın ve emre muharrer her nevi senetlerdeki son ciranta imzasının sıhhatinden mesuldür.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Tellâl kendi vasıtasile icra edilen bir muamelede bir tarafı diğerine bildirmek hususunu atıye talik etmek suretile tanzim ettiği bordroyu tarafı diğer kabul ederse muahharan meçhul kalan taraf tayin edilip te buna karşı serdedilecek itirazatı ciddiye bulunmadığı halde bordroyu kabuî eden taraf akti vaki ile merbut kalır. Meçhul kalan tarafın iraesı için lâzım gelen müddet örfi mahallî ile ve böyle bir örf bulunmadığı halde icabı hale göre tayin olunur. Meçhul kalan taraf müddetinde irae olunmadığı veya irae olunnu ta aleyhine itirazatı ciddiye dermeyan olunduğu halde bordroyu kabul eden taraf muamelenin icrasını tellâln zatından talep ve davaya hakkı vardır.

Maahaza tellâln müracaatı üzerine derhal muamelenin icrasını talep etmezse artık davası mesmu değildir. Tellâl o muameleyi bizzat ifa ettiği takdirde tarafı diğer karşı olan hukuku akit kendisine intikal eder.

YÜZ ALTINCI MADDE — Tellâl kendi vasıtasile nümune üzerine bey olunan emtiadan her birinin tevdi olunan nümunesini evsafı mebie itiraz edilmeksizin kabulüne veya muamelenin suveri âharla intacına kadar muhafaza ile mükelleftir. Tarafeyn nümunenin muhafazasından sarahaten sarfinazar eder. Veya emtianın cinsine göre örfü mahallî mucibince buna lüzum olmazsa tellâl mevdu nümuneyi muhafazadan sarfinazar edebilir. Tellâl bilâhare ihticaç edebilmek için mevdu nümuneye bir işareti mahsusa vazetmeğe mecburdur.

YÜZ YEDİNCİ MADDE — Tellâl, bedelin veya mukavelede musarrah sair teslimatın kabulüne salâhiyettar addedilemez.

YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Tellâl, müdebbir ve müstakim bir tacir gibi hareket etmekle mükelleftir. Binaenaleyh tellâl kusurundan mütevellit zararlardan dolayı tarafeynden her birine karşı mesul olur.

YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Bitarafılığı ihlâl edecek derecede birini iltizam eden veya hüsnüniyet kaidesine muhalif olacak mahiyette tarafeynden biri canibinden kendisine menfaat temin eden tellâln ücret ve masarifi talep hakkı sakıt olur.

YÜZ ONUNCU MADDE — Tellâl muamelenin inikadı veya akit bir şarta muallâk ise şartın tahakkuku akabinde olbaptaki bordroyu vermiş olmak şartile ücretini talebe hakkı olur. Bu hakkı muamelenin akte edildiği günden itibaren bir sene mürurile sakıt olur. Şayet muamele münakit olmaz veya talik olunduğu şart tahakkuk etmezse tellâl bu baptaki teşebbüsâtından dolayı ücret talep edemez.

YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Ücreti tellâliye miktarı mukavelât ve nizamata ve bunların fiktanı halinde örfü mahalliye göre tayin olunur.

YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Tellâl tarafından ihtiyar olunacak masarifin tediyesi meşrut ise muamele intaç edilmese dahi işbu masarifi talebe hakkı vardır.

YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Ücretin kime aidiyeti tarafeyince mukarrer veya nizamat ile muayyen değilse bu cihet örfü mahalliye göre tayin olunur. Örfün de fikdani halinde ânî tarafeynin munasıfaten tediyesi lâzım gelir.

YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Tellâl, vesatetile aktolunan muamelâtı bir yevmiye defterine günü gününe kaydetmeğe mecburdur. Kuyudat tarih sırasile olmak ve 102 nci maddede musarrah olan mukatı muhtevi bulunmak lâzımdır.

Her kayıt, günü gününe tellâl tarafından imza olunur. Defatiri ticariyenin tarzı imlâ ve muhafazasına dair olan maddeler ahkâmı tellâlin yevmiye defteri hakkında dahi caridir. Tellâl tavassutettiği muamelât için tarafeyn her ne zaman talep ederse yevmiye defterinin bu baptaki muhteviyatını havi imzasile mumzi bir suret vermeğe mecburdur.

YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Mahkeme tarafeyn beyinde mütehaddis bir davaya ait hususatın ispatı ve bir dava zımnında bordro, suret ve sair evrakı müsbitenin mukabele ve mukayesesi için yevmiye defterinin ibrazını tellâla emir ve andan izahatı muktaziye talep edebilir.

YÜZ ON ALTINCI MADDE — Yevmiye defterinin tarzı imla ve muhafazasına müteallik ahkâma muhalif harekette bulunan tellâllar beş liradan elli liraya kadar hafif cezayı naktiye mahkûm olurlar. Bu ceza ticaret muamelâtını rüyetle mükellef mehakim tarafından hükmolunur.

YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Vefat eden veya işten çekilen tellâlin yevmiye defatiri mensup olduğu kâtibi adle tevdi edilir.

YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Küçük tacirler arasında tellâllık eden eşhas hakkında işbu faslın bordro ve yevmiye defterine ait ahkâmı tatbik olunmaz.

On ikinci fasıl

Ticarete mahsus mahaller

YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Borsalar, panayır ve pazar mahalleri, antrepolar ve ticarete mahsus mahaller hakkında kavanin ve nizamatı mahsusa ahkâmı tatbik olunur.

İKİNCİ BAP

Ticaret şirketleri

Birinci fasıl

Ahkâmı umumiye

YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Ticaret şirketleri bir veya müteaddit muamele-i ticariye ierası maksadile teşekkül eden şirketlerdir.

YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Ticaret şirketleri; kollektif, komandit, limitet, anonim ve kooperatif nevilerine mümkasemdir:

1 - Ünvan tahtında ticaret maksadile müteşekkül bir şirket, şürekâsından hiç

birinin mesuliyeti dâinlerine karşı mahdud değilse o şirket «Kollektif» tir.

2 - Bir unvan tahtında icrayı ticaret maksadile teşekkül eden bir şirket, şürekâsinden bir veyahut bir kaçının şirket dâinlerine karşı mesuliyeti gayri mahdud ve şerik veya şürekâyî sairenin mesuliyeti muayyen bir sermaye ile mahdud ise o şirket «Komandit» tir.

Mesuliyeti mahdudeye tâbi şürekânın sermayesi hisselerle de taksim olunabilir.

3 - Bir unvan tahtında müteşekkil, sermayesi eshama gayri münkasem ve her şerikin mesuliyeti şirkete koyduğu sermaye ile mahdud ise «Limitet» tir.

4 - Bir unvan altında müteşekkül ve sermayesi miktarı muayyen ve eshama münkasem ve diyyun ve taahhüdâtı yalnız şirketin sermayesile müemmen ve her şerikin mesuliyeti sermayesi miktarile mahdud ise o şirket «Anonim» dir.

5 - Meslek, sanat veya mâişetlerine ait ihtiyaç ve muamelelerini muavenet ve kefaleti müteakabile sayesinde tedarik ve ifa eylemek maksadile teşkil edilen şirket «Kooperatif» tir.

YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Ticaret şirketleri şahsiyeti hükmiyeyi haizdir. Binaenaleyh bu şirketler unvanları tahtında mukavelât ve muamelât akit ve icra, dâin ve medyun sıfatını iktisap ve bu sıfatla mehakimde ispatı vücut ve emvali menkule ve gayrimenkuleye tasarruf edebilirler.

YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şürekâdan biri şirketteki hissesini şürekâi sairenin muvafakati olmadıkça şirket haricinde bulunan bir şahsa devir veya o şahsı hissesine teşrik edemez. Devir halinde kendisine devrolunan kimse nin ve teşrik halinde şerikülşerikin şirketle bir gûna münasebeti olmayıp gerek şirkete gerek üçüncü şahıslara karşı yalnız devreden kimse veya şerikülşerik ancak kendi hissei iştirakleri nisbetinde şerike ait kârdan ve zarardan müstefit veya mu-tazarrır olurlar.

YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir şerik, şirketin idaresine memur olsa dahi diğer şürekânın rıza ve muvafakati olmadıkça, şahsı âharı şerik sıfatile şirkete ithal ve yerine âharını da ikame edemez.

YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Ticaret şirketlerinde sermaye ittihazına salih mevat berveçhi âtidir :

- 1 - Nukut ve matlubat ve eşya ve hayvanat gibi maddî emvali menkule;
- 2 - İmtiyaz ve ihtira beratları ve alâmeti farika ruhsatnameleri gibi gayri maddî emvali menkule;
- 3 - Her nevi emvali gayri menkule
- 4 - Emvali gayrimenkule ve gayrimenkulenin menafi ve hakkı istimalleri;
- 5 - Sayı ve amel;
- 6 - İtibari ticarî;
- 7 - Ticarethane.

YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Tesisat, hakkı icar, isim ve unvan, ihtira beratları, alâmeti farika, bir sanata müteallik ve bir şahsa ait model ve resimler gibi bir tacirin icrayı sanat eylemesine hâdim anasır, ticarethanedен maduttur.

YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Her şerik şirkete vazını deruhte ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı medyun ve bu sıfatla mesuldür. Binaenaleyh

taahhüt ettiği sermayeyi vazıda teahhür eden şerik, bu yüzden şirkete terettip eden zarar ve ziyanı itaya mecburdur.

YÜZ YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Vazında teahhür vaki olan sermaye nakit kabilinden ise 127 nci madde mucibince zarar ve ziyan talebi hakkına hâlel gelmemek şartile sermayenin lâzımıttediye olduğu günden itibaren faizi kanunî itası dahi mecburidir.

YÜZ YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Sermaye olarak şirkete zimemi nas-teki matlûbatını devretmiş olan bir şerik işbu matlûbatı şirketçe tahsil edilmiş ol-madıkça tebriyei zimmet edemez. Matlûbatı mezkûre müeccel ise hilâfına muka-vele olmadığı halde hulûlü ecîlden ve muaccel ise tarihi akdi şirketten itibaren niha-yet bir ay zarfında tahsil edilmiş olmak lâzımdır. Her ne sebebe mebni olursa ol-sun bu müddet zarfında tahsil edilemediği halde teahhürden dolayı şirketin za-rar ve ziyan iddiasına hâlel gelmemek şartile sahibi sermaye müddeti mezkûrenin mürurundan itibaren güzaran olacak eyyamın faizi kanunisini dahi ifaya mecbur-dur. Matlûbat kısmen tahsil edilmiş ise hükmü madde matlûbatı bakiye hak-kında caridir.

YÜZ OTUZUNCU MADDE — Sermaye olarak vazolunan ayanın kıymetleri şirket mukavelenamesinde musarrah olmadığı halde zamanı vazılarında borsa ve-ya piyasalarda cari olan fiatları ve borsave piyasalarda fiatı cariyeleri bulunmadı-ğı takdirde ehli hibreye bilhavale bunlar tarafından takdir olunacak kıymetleri alâkadarınca kabul edilmiş addolunur.

YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Bir şerikin vazını deruhde ettiği sermaye âyandan ise telakki ve bilistihkak zaptı veya teslimi gibi mesailde mebia müteal-lik kanunu medeni ahkâmı caridir.

YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Mukavelede hilâfı meşrut değil ise sermaye olarak vazolunan emvalin mülkiyeti şirkete ait olur.

YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — 127, 128 ve 129 ncu maddelerde bahis ve beyan olunan zarar ve ziyan ve faiz iddiaları için şürekâya ihtarname tebliği mec-burî değildir. Bundan maada işbu müddeiyat şürekânın 185 nci madde mucibince haiz oldukları hakkı feshin istimaline mâni teşkil etmez.

YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir şerik kendi umurunda mutadı ol-an dikkat ve basireti umuru şirkette dahi ibraza mecburdur.

YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Her hangi bir şerik sâyi zatisinden dolayı şirketten ücret talep edemez. Fakat mukavelenamede ücret alması meşrut ise bu şart muteberdir.

YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Vazedilen sermaye için faiz ita edileceği-ne dair olan şart muteberdir.

YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bir şerik hile ve hüda veya salâhiyeti te-cavüz veyahut hata ile şirkete iras ettiği zararı zânnın olur ve bu zarar o şerikin hususatı sairede şirkete temin ettiği menafi ile takas edilemez.

YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Usulü dairesinde müteşekkil bir şirket devam ettiği müddetçe şürekâdan birinin şahsî dayinleri haklarını ancak şirketin pilânçosu mucibince o şerike aithissei ribihten ve şirket fesholunmuş ise

tasfiye neticesinde medyunlarına düşen hisseden istifade ederler. Henüz plânço tanzim edilmemiş ise dayin plânçonun tanzimi neticesinde medyunun taayyün edecek hissei ribhina ve şirketin hitamı tasfiyesinde tahakkuk eyleyecek hissesine haczi ihtiyatî vazettirebilir.

Sermayesi eshama münkasem komandit şirketlerle anonim şirketlerinde dayinler medyunlarına ait bulunan eshamı haciz ve furuht ettirebilir. Anifen beyan olunan ahkâm, medyun şürekânın şirket haricindeki emvaline dayinler hakkı müracaatini ihlâl etmez.

YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Şirketin memurun ve müstahdemini- ne hizmetleri mukabilinde verilecek üç-retin kısmen ya tamamen ribha iştirak suretile ifası meşrut olduğu takdirde bu şart kendilerine şerik sıfatını veremez.

YÜZ KIRKINCI MADDE — Kâr ve zararın ne suretle taksim olunacağı şirketin mukavelesinde tasrih edilmemiş ise her şerikin kâr ve zarardaki hissesi - sermayesi ne nevi ve kıymette olursa olsun - müsavi olarak kabul edilmiş addolunur.

YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Mukavelenamede yalnız kârın sureti taksimi tayin edilip zararın tarzı taksiminden bahsedilmemiş ise zararda kâr gibi taksim olunur.

Zararın sureti taksiminden bahsolunup kârın veçhi taksimi meskûtiünanh bırakıldığı halde kârda zarar gibi taksim edilir.

YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Şirket mukavelenamesinde ribih şirketin şürekâdan birine veya bir kaçına hasrı veya şürekâdan birinin veya bazısının zararı şirkete ademi iştiraki münderiç ise sürutu mezkûre keenlemyekündür. Bu halde sureti taksim meçhul addolunarak kâr ve zarar 140 ncı madde mucibince beyneş-şürekâ müsavat üzerine taksim edilir. Ancak amelini sermaye vazeden şerikin zararı şirkete ademi iştiraki mukavelenamei şirkette meşrut ise bu şart muteberdir.

YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Şürekâ kâr ve zarardaki miktarı hisselerinin tayinini şirketin mukavelenamesile yahut bilâhare ittihaz ettikleri karar ile içlerinden birine veya bir ve üçüncü şahsa tefviz ettikleri halde bu şart meri ve o şerikin veya üçüncü sahsın bu bapta vereceği karar hak ve adalete mugayir olmadıkça muteberdir. İşbu karara ittilâ husulünden itibaren üç ayın müruru veya temettüü tamamen veya kısmen kabız veya hut âhare havale ve zararı tediye mübaşeret gibi kavlen veya filen kabule delâlet eden ahvalin vücudu ile hakkı itiraz sakit olur.

Kâr ve zararın taksimine müteallik kararı müttehaz mugayiri hak ve adalet görüldüğü takdirde mahkemece iptal olunur. Bu halde kâr ve zararın sureti taksimi meçhul addolunarak 140 ncı madde mucibince taksim olunur.

YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Müddeti şirket mukavelenamede tayin edilmediği halde şürekânın berhayat buldukları müddet için aktedilmiş addolunur. Maamafih müddeti gayrimuayyen bir şirket mevzuu iştigali olan işin mahiyetine nazaran bir müddet ile tahdit olunabilirse. Şirketi mezkûre bu işin müddeti devamı için aktedilmiş farzedilir.

YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Müddeti muayyenenin hitamından sonra filen devam etmiş olan bir şirket, gayri muayyen bir müddet için temdit edilmiş ad ve itibar olunur.

İkinci fasıl

Kollektif şirketler

Kısım - 1

Şirketin mahiyet ve sureti teşekkülü

YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Kollektif şirketlerinin tahrirî bir mukaveleye merbut olması lâzımdır.

YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Kollektif şirketlerinin mukavelenameleri :

- 1 - Tarihi tanzimlerini;
- 2 - Şürekânın ismi ve şöhrat ve ikametgâhlarını ve evsafı mümeyyize sairelerini ve şirkete dahil olan diğer şirket var ise anın da unvanı şirketini;
- 3 - Bu şirketin merkezi ticaretini;
- 4 - Şirketin kollektif olduğunu;
- 5 - Şirketin unvanile merkezini;
- 6 - İmzai şirketi ve vazı imzaya mezun şürekânın esamisini, bunların münferiden mi veya müçterian mı vazı imzaya salâhiyettar olduklarını;
- 7 - Şirketin mevzuunu;
- 8 - Her şerikin vâkı taahhüt ettiği hissei sermayeyi ve işbu hissei sermayenin nakit olmayan aksamının kıymeti muhammenesini; bu kıymetin ne suretle takdir edildiğini;
- 9 - Her bir şerikin temettü ve zarardaki hissei iştirakini;
- 10 - Şirketin iptida ve intihası tarihlerini muhtevi olmalıdır.

Bunlardan maada şürekâ müfit addettikleri şeraiti saireyi de mukavelenameye dâredebilirler.

YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Kollektif şirketini teşkil edenler şirket mukavelenamesinin bir suretini şirketin teşekkülünden itibaren on beş gün zarfında şirket merkezinin bulunduğu mahalde sicilli ticarete tescil ve ilân ettirmeğe mecburdurlar. Şirket mukavelenamesi şürekâ tarafından sureti hususiyyede tanzim edilmiş ise tescil ve ilân için verilecek suretin şürekânın imzasile mümza olması ve kâtibi adle tasdik ettirilmesi ve mukavelename kâtibi adilce tanzim olunmuş ise suretin dahi kâtibi adilce tasdik olunması lâzımdır.

YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Bir kollektif şirketi gerek hini teşekkülünde gerek badetteşekkül merkezi şirketin tâbi bulunduğu mahkemenin dairesi kazasından hariç her hangi bir mahalde şube küşat ettiği halde 148 nci maddede beyan olunan malûmat tamamen o mahalde dahi icra ve bu şubeye verilen salâhiyet ve mezuniyetin hududu dahi sicilli ticarete kayıt ve ilân olunur.

Şubenin tesisi şirketin teşekkülünden muahhar ise mezkûr maddede beyan olunan müddet küşat tarihinden muteber olunur.

YÜZ ELLİNCİ MADDE — Bir kollektif şirketin tescil ve ilânından sonra şirketin unvanı veya ikametgâhı veya mevzuu veya vazı imzaya mezun şürekâsı tebdil edildiği veya şürekâyı saireden bazısının şirketten ihracı veya şirkete yeni

şerik ithali suretile şürekâ arasında tebeddülât vukua geldiği veya sermayei şirket tezyit veya tenkis olunduğu veya mukavelenamede muayyen müddetin inkızasından evvel şirket fesih veya müddeti muayyenenin hulûlünden dolayı müddeti şirket temdit veya diğer bir şirketle tevhit edildiği velhasıl şirket mukavelenamesinde üçüncü şahısları alâkadar edecek tebeddülât vaki olduğu halde bu hususlara dair olarak şirketçe tanzim ve umum şürekâ tarafından imza edilecek bir beyanname bu tadilâtı müsbet olan vesaik ile beraber kâtibi adle tasdik ettirildikten sonra sicilli ticarete kayıt ve ilân olunur.

YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — 148, 149, 150 nci maddeler mucibince tescil ve ilânı muktazi hususatı tescil ve ilân ettirmemiş olan şürekâ bunu üçüncü şahsın aleyhine istimal edemezler. Binaenaleyh tescil ve ilândan evvel şirket namına muamelâta iptidar edilmiş ise şirket üçüncü şahıslara karşı mesul olur. Merasimi tesciliyesi icra kılınmayan şirketin, şürekâ vücudunu inkâr ettikleri halde üçüncü şahıslar, her türlü beyyinat ile vücudu şirketi ispat edebilirler.

YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — 148, 149, 150 nci maddelerde beyan olunan tescil ve ilân, şirket müdiranı tarafından icra edilmediği halde şürekâdan her biri bizzat tescil ve ilân ettirebileceği gibi bu mecburiyeti ifa ettirmek üzere müdiranı şirket aleyhine dava dahi ikame ve hüküm istihsal edebilir. Her iki takdirde vukubulacak her türlü masarif şirkete aittir.

YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir kolektif şirketin tescil ve ilânı 148 nci maddede gösterilen müddet zarfında veya bilâhare icra kılınmadığı halde aradan ne kadar müddet geçmiş olursa olsun şürekâdan her hangi birinin mahkemeye müracaatle feshi şirketi talebe hakkı vardır, feshi şirket talebinde bulunan şerikin evvel emirde kâtibi adil marifetile diğer şürekâyâ ihtarname tebliğ ettirmesi lâzımdır.

Mahkeme, şirketin feshine karar verdiği halde feshin hükmü, feshi talep eden şerik hakkında ihtarname tarihinden itibaren cereyan eder. Ancak bu sebeple şirket feshedilmiş olsa dahi keyfiyeti feshin tescil ve ilânına kadar şirket namına icra kılınan muamelâttan dolayı üçüncü şahısların hukukuna hâlel gelmez.

YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir kolektif şirketin temdidi müddeti hakkında beynüşürekâ ittihaz olunan karara o şirket şürekâsından her hangi birinin şahsî dayını tarafından itiraz olunabilir. Dayını muterizin itiraz hakkı olabilmek için matlubunun lâzimülifa bir ilâma veya sair bir senedi resmiye müstenit olması ve temdidi müddet kararının tarihi tescil ve ilânından itibaren nihayet on beş gün zarfında keyfiyetin kâtibi adil marifetile baihtarname şirkete tebliğ ettirilmiş bulunması şarttır. İtirazname temdidi müddetin tarihi tescil ve ilânından itibaren nihayet on beş gün zarfında tebliğ ettirilmezse itirazı vaki keenlemyekün addolunur. Fakat temdit kararı tescil ve ilân edilmemiş ise dayın itirazını cemi zamanda istimal edebilir.

Kısım - 2

Şürekâ beynindeki münasebat

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Kolektif şirketleri şürekâsının yekdiğerile olan münasebatında mukavelename ahkâmı ve mukavelenamede sarahaten veya

zımnen münderiğ olmayan hususatta işbu fâsılda mübârrer olan ahkâm tatbik olunur.

YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Şirketin idaresi şirket mukavelenamesile ve mukavelenamede sarahat olmadığı halde şürekânın şahsî ekseriyeti ârasile şürekâdan birine veya bir kaçına veya cümlesine veya hariçten bir veya müteaddit eşhasa teffiz olunabilir.

Hakkı idare berveçhi balâ hiç bir kimseye verilmemiş ise müdiriyyet şürekâdan her birine teffiz edilmiş addolunur.

YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Şirket mukavelenamesile tayin olunan müdürün hakkı idaresi diğer şürekâ tarafından tahdit olunamayacağı gibi kendisi de azlolunamaz. Ancak esbabı muhikka mevcut ise şürekâdan birinin talebi üzerine mahkeme kararile hakkı idaresi tahdit veya kendisi azlolunabilir.

Esbabı muhikkadan maksat, müdürün ifayî vazîfede ihmal ve tekâsülü azimî veya idarede ademi iktidarı gibi hususattır.

YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Müdür, şirket mukavelenamesinin tanziminden sonra ittihaz edilen bir karar ile intihap edilmiş ise şürekânın ekseriyeti ârasile azledilebilir. Berveçhi meşru tayin kılınmış olan müdür, şirket mukavelenamesi ahkâmını ihlâl eylediği ve azli için şürekânın ekseriyeti ârası hâsıl olmadığı takdirde her bir şerikin azli için mahkemeye hakkı müracaatı vardır.

YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Şirket umurunun idaresi şürekânın kâffesine veyahut bir kaçına mevdu ise bunların her biri münferiden harekete mezundur. Maamafih şirketin idaresile mükellef olan şürekâdan bazıları icra olunacak aktin menafii şirkete muvafık olmadığı beyan edecek olursa hakkı idareyi haiz şürekâi saire ekseriyetle akti mezkûru icra edebilir.

Umuru şirketin idaresi kendilerine tevdi edilen şürekânın bilittifak hareket etmesi şirket mukavelenamesinde musarrâh ise şürekânın, tehhüründe tehlike melhuz olan ahval müstesna olmak üzere, her işte ittihadı lâzımdır. Müdiran beyninde ittifak hasıl olamadığı halde keyfiyyet, şürekânın heyeti unumiyesine tevdi edilir ve heyetçe verilecek karar lâzımülittiba olur.

YÜZ ALTMIŞINCI MADDE — Şirket mukavelenamesile şürekâ arasında tayin olunan müdür, şürekâi sairenin itiraz ve muhalefeti vaki olsa bile hileye müstenit olmamak şartile şirketin idaresi için lâzım gelen muamelâtı icra edebilir.

YÜZ ALTMIŞ BİRİNCİ MADDE — Şirketin idaresine dahil olan hususat: maksat ve mevzuu şirketin istihsali emrinde icrası muktazî umur ve muamelâtı mutadeden ibarettir. müdürler, şirket için menfaat mülâhaza ettikleri takdirde, sulh ve tabkine dahi mezundurlar. Şu kadar ki teberrüat icrası ve mevzuu şirketten bariğ olduğu halde emvali gayrimenkulenin bey ve ferağı ve teminat iraesî gibi muamelâtı mutade hariçinde kalan hususat şürekânın ittifakile icra olunur.

YÜZ ALTMIŞ İKİNCİ MADDE — Bir şerik şirketten istikraz ettiği veya şirket hesabına bir mahalden tahsil eylediği meblâğı, hilâfına mukavele olmadığı surette hulûlî vadede veya zamanı münasibinde eda ve teslim etmiyecek olur ise işbu vade veya zamanın müdurundan itilâten güzîeran olacak eyyamın faizi kanunisini dahi itaya mecbur olur.

YÜZ ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir şerik müdür sıfatını haiz olmasa dahi umuru şirketin tarzı cereyanından bizzat malûmat almak ve şirketin evrak ve defatirini tetkik ve bunlara göre vaziyeti maliyesini mübeyyin olarak kendisi için

bir hesap varakası tanzim etmek hakkını haizdir. Bu hakkı iskat eden mukavele keenlemyekündür.

YÜZ ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirket mukavelenamesinde sarahat olmadığı halde işbu mukavelenamenin tebdil ve tadiline müteallik mukarrerat bilûmum şürekânın ittifakile, mukarreratı sairede şürekânın adedi ruusunun ekseriyetile ittihaz olunur.

YÜZ ALTMIŞ BEŞİNCİ MADDE — Müdür, şirketin senei hesabiyesi nihayetinde pilânçoğu esas ittihaz ederek kâr ve zarar hesapatını tanzim ve ana göre her şerikin hissesini tayin ve tesbit eder.

YÜZ ALTMIŞ ALTINCI MADDE — Her şerik senei hesabiye nihayetinde tahakkuk eden temettüden kendisine isabet eden hisseyi ve şirkete ikraz ettiği meblâğın ve meşrut ise sermayesinin faizlerini, şirket mukavelenamesi mucibince müstehak olduğu ücreti şirketten talep ve ahzylemek hakkını haizdir.

YÜZ ALTMIŞ YEDİNCİ MADDE — Şürekâ bilittifak karar vermedikçe her hangi bir şerik sermayeden tenakus eden hissesini itmam ve ikmale cebrolunamaz. Ancak hilâfına karar mevcut değilse tenakus eden miktarı sermaye sinini âtiyede hasıl olacak temettüat ile telâfi olunur.

YÜZ ALTMIŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir şerik azasından bulunduğu şirketin icra eylediği muamelei ticariye nevinden bir muameleyi şürekâi sairenin muvafakati olmaksızın kendi veya âhânı hesabına yapamayacağı gibi aynı nevi muamelei ticariye ile meşgul bir şirkete şahsan mesul aza sıfatile de giremez.

Bir şirketin esnayı teşekkülünde o şirkete giren bir şerikin daha evvel teessüs eylemiş diğer bir şirketin de şahsan mesul azasından olduğuna şürekâi saire muttali iken evvelki şirketteki iştirakin terk ve katı beyinlerinde sarahaten kararlaştırılmadığı halde iştiraki mezkûru kabul eylemiş addolunurlar.

YÜZ ALTMIŞ DOKUZUNCU MADDE — Bir şerik maddei ânife hükmüne muhalefet edecek olursa şirket kendisinden zarar ve ziyân istemekte veya zarar ve ziyana bedel o şerikin kendi namına yaptığı muamelâtı şirket namına yapılmış addetmekte ve üçüncü şahıslar hesabına akdetmiş olduğu mukavelâttan mütevellit menafiin şirkete terkinin talep etmekte muhtardır. Bu hukukuku metelibeden birinin tercihi şürekâi saireye racidir. Hukuku mezkûre bir muamelenin aktine, yahut şerikin diğer bir şirkete girmesine, şürekâi sairenin ıttılları tarihinden itibaren üç ay ve tarihi ıttıla nazarı itibare alınmaksızın vukularından itibaren bir sene sonra sakıt olur.

Ahkâmı salife şürekânın şirketin feshini talep hususundaki haklarını ihlâl eylemez.

Kısım - 3

Şürekânın üçüncü şahıslarla olan münasebatı

YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Kollektif şirketi eşhası saliseye karşı tescil ve ilânı tarihinden itibaren mevcut addolunur.

Kollektif şirketinin fıkrai salifede beyan olunan tarihten muahhar bir tarihte müteşekkül addedileceğine dair olan hükmü mukavele, eşhası saliseye karşı keenlemyekündür.

YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Şirketi şürekâya ve üçüncü şahıslara karşı temsil etmek hak ve vazifesi, teşçil ve ilân olunan mukavelenamede hi-lâfına sarahat yok ise 156 ncı madde mucibince hakkı idareyi haiz olan eşhasa aittir.

YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Şirketi temsil salâhiyetini haiz olan şahıs şirket namına ve maksadı şirkete müteallik her nevi umur ve muamelâtı hukukiyeyi icra ve şirketin imzasını istimal hakkını haizdir. Bu hakkı takyit eden her şart hüsnüniyetle hareket eden üçüncü şahıslar hakkında keenlemeyekün hükmündedir. Ancak teşçil ve ilân edilmiş olan mukavelenamei şirket ile şirketin ilzâmı için müteaddit şeriklerin imzası şart kılınmış ise bu şart muteberdir.

YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirket müdiranı tarafından şirket namına yapılmış olan muamelâttan dolayı şirket dayin ve medyun sıfatını iktisap eder. Bu muamelât ister sarahaten, ister zımnen şirket namına vaki olsun fark yoktur.

YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Şürekâ, şirketin düyun ve taahhüdatından dolayı müteselsilen ve bütün mallarile mesuldürler. Bu esasa muhalif olan şart üçüncü şahıslar hakkında keenlemeyekündür.

YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Düyun ve teahhüdatı şirketten dolayı evvelemirde şirket aleyhine ikamei dava olunur. Şu kadar ki şirket feshedilmiş veya şirketin aleyhinde icra kılınan takibattan bir semere hâsıl olmamış ise şürekâ hakkında ikamei dava edilir. Bu hüküm şürekânın emvali şahsiyesine haczi ihtiyatî vazîna mani değildir.

YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Munhasıran şirket aleyhine sadır olan bir ilâm, şürekâ hakkında lâzımüicra değildir.

YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Kollektif şirketinin tasfiyesi veya iflâsı hallerinde şirketin dayinleri emvali şirketten haklarını istifa etmedikçe şürekânın şahsî dayinleri emvali mezkûreye müracaat edemezler.

YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Şirketin iflâsı - karar mahkemede sarahat olmadıkça - şürekânın iflâsını mucip değildir. Ancak şirketin dayinleri masadan matluplarını tamamen istifa edemedikleri halde baki matlupları için şürekâya müracaat ederler ve bunlardan istifayi hak edemedikleri takdirde iflâslarına karar ita olunabilir. Şu kadar ki şürekânın emvaline gerek âdiyen ve gerek iflâs tarikile müracaat edilecek olursa bunların şahsî dainlerile şirket dainleri arasında bir hakkı tekaddüm ve imtiyaz mevcut değildir. Maamafih şahsî dayinler meyanında kanunen hakkı rüçhanı haiz olanlar istifayi hak hususunda dailerlerine tekaddüm ederler.

YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kollektif şerikler kendi sermayeleri için şirketin masasına giremezler. Şirkette olan sair alacaklarını şirketin dainleri gibi kayıt ve kabul ettirebilirler.

YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Şirkete medyun olan bir şahıs, deyninin şürekâdan birinde olan matlubile takasını talep edemediği gibi şürekâdan biri dahi şirkete karşı olan deynini şirketin medyununda bulunan matlubile takas ve mahsup ettiremez. Fakat kendisine müracaat vaki olunan şerik 175, 178 ncı maddelerde mezkûr olan ahvalde şirketten istihsali matlup edemiyerek şürekânın şahsına müracaat eyleyen şirket dayinine karşı takas iddiasına salâhiyettardır.

Kısım - 4

Kollektif şirketlerinin infisalı - Şürekânın şirketten çıkması veya çıkarılması ve şirketlerin birleşmesi

YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Kollektif şirketleri:

1 - Şirketin aktolunduğu müddetin hitam bulması ile;

2 - Şürekânın ittifakile ve mukavelenamede sarahat olduğu takdirde ekseriyeti ârasile;

3 - Konkordato ile neticelenmiş olsa bile şirketin ilânı iflâs etmesile;

4 - Şürekâdan birinin veya bazısının talebi üzerine esbabı muhikka ve ahvali mühimmenin vücudüne binaen mahkemenin kararile;

5 - Maksadı şirketin tamam olmasile;

6 - Şürekâdan birinin şirketin mukavelenamesinde muayyen salâhiyetine binaen feshi şirketi ihbar etmesile;

7 - Müddeti gayrimuayyen şirketlerde şürekâdan birinin feshi şirketi ihbar etmesile;

8 - Şirketin sermayesinin tamamı veya sülûsanı zayı olupta ikmaline veya baki kalan kısmile iktifaya şürekâca karar verilmiş olmasile;

9 - Diğer bir şirket ile birleşmesile;

10 - Merasimi teşekküliyenin ademi ierasından dolayı şürekâdan birinin talebi üzerine mahkeme kararile;

Münfesihi olur.

YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Şirketin infisahından sonra müdirler, şirketi münfesihe nam ve hesabına icrayı muamele edemezler. Ettikleri halde bundan mütevellit mesuliyet, müteselsilen mesuliyeti gayrimahduda ile şirket müdirlerine raci olur. Şu kadar ki keyfiyeti fesih alélûsul teşcil ve ilân edilmedikçe kâffe şürekânın üçüncü şahıslara karşı mesuliyetleri bakidir.

YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE Şirket mukavelenamesinde maddei mahsusa tasrih edilmeksizin alelîtlak esbabı feshiyeden her hangi birinin vücudü halinde şirketin münfesihi olmayacağına dair olan şart muteber değildir. Fakat bir veya müteaddit esbabı muayyenenin feshi şirketi mucip olmayacağının mukavelenamede tasrih edilmesi caiz ve bu şart muteberdir.

YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müddeti gayrimuayyene için münakit şirketlerde her şerik akalli altı ay evvel diğer şürekâyı kâtibiadil marifetile göndereceği bir ihbarname ile haberdar ederek şirketi feshedebilir.

Ancak talebi feshin kabui ve muteber olması için hüsnüniyete makrun olması ve şirketin zararını mucip olmayacak bir zamanda vukubulması şarttır.

Hesabı senede bir kere rüyet olunan şirketler, işbu sebepten dolayı ancak senei hesabiye nihayetinde fesholunabilirler.

YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Müddeti muayyen ve gayrimuayyen şirketlerde bir şerikin talebi üzerine esbabı muhikkadan dolayı mahkemece feshi şirkete karar verilebilir.

Müddeti gayrimuayyen şirketlerde esbabı muhikkaya binaen şirketin feshi için evvelce şürekâyı saireye ihbar icrası icap etmez.

Feshi şirket talebini müstelzim olan esbabı muhikka:

1 - Hâdis olan bazı esbaptan dolayı maksadı şirkete vüsulün mümkün olması;

2 - Bir şerikin gerek umuru idarei şirkette, gerek hesabı şirketin tanzini hususunda şirkete ihanet eylemiş olması;

3 - Bir şerikin kendisine tahmil olunan vezaifi esasiyeyi ifa etmemesi;

4 - Bir şerikin menafii şahsiyesi için unvan veya emvali şirketi suiistimal eylemiş bulunması;

5- Bir şerikin uhdesine müterettip umuru şirketi duçar olduğu bir marazı daimiden veya sair sebepten dolayı ifayakabiliyet veya ehliyeti kalmaması;

Velhasıl şirketin teşekkülünü mucip olan fiili veya şahsî mülâhazatın maksat şirketin husulünü müteazzir ve müteassir kılacak surette zeval bulmuş olması gibi esbaptır.

İşbu maddenin ikinci, üçüncü, ve dördüncü fıkraları mucibince sebebi fesih ihdas etmiş olan şerikin talebi feshe salâhiyeti yoktur.

YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Sermayenin vaz ve teslimine ait vazî fenin ifa edilmemesinden dolayı fesih talebi mesmu olabilmek için şerike evvelce ihtar icrası lâzımdır.

YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Bilihbar feshten gayri bir sebebe binaen infisah eden bir şirkette şerikin hakkı idaresi, keyfiyeti fesihden haberdar olduğu veyahut olması lâzımgeldiği tarihe kadar devam etmiş addolunur.

YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Müddeti bir şerikin hayatı ile mahdut olan veya muayyen müddetin hitamından sonra muamelâta devam etmek suretile zımnem temdit edilmiş bulunan şirketlerle gayri muayyen müddetle müteşekkil addolunur.

YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Şürekâdan birinin vefatı veya iflâsı veya mahcuriyeti halinde şirketin münfesihi olacağı mukavelenamede münferid ise müteveffa şerikin haizi ehliyet varisi veya müflisin masası veyahut maheurun mümessili kanunisi bu hâdisenin bilâ teahhür şürekâya tebliğine ve bunların rüyet ettiği işlerden tehirinde tehlikeli bulunanları şürekâ kendileri biliştirak bir karar ittihaz edinceye kadar idareye mecburdurlar. Aynı suretle diğer şürekâda kendilerine mevdu olan işleri muvakkaten idare ile mükelleftirler.

Bu halde muvakkat idarenin devamı müddetince şirket mevcut addolunur.

YÜZ DOKSANINCI MADDE — Bir şerikin vefatı vukuunda mukavelenamede şirketin veresei müteveffa ile devam edeceğine dair sarahat yok ise sair şürekâ ile müteveffanın veresei arasında bilittifak ittihaz olunacak karar ile şirket beyinlerinde devam edebilir. Verese veya içlerinden biri şirkette kalmağa razı olmazsa sair şürekâ sermaye ve temettüat şirketteki hissei musibelerini ita ile yalnız onları şirketten ihraç ve şirketi idame edebilirler.

Bir şerikin vefatı halinde şirketin müteveffanın varisleri ile sair şerikler arasında devam eyleyeceği mukavelenamede dercedilmiş ise verese kollektif sıfatile şirkete devam veya ademi devamda muhtardurlar. Ve devamı ihtiyar ettikleri halde şürekâyı saire kabule mecburdurlar. Ancak kollektif sıfatile şirkette kalmak istemeyen vâris müteveffaya ait sermayei şirketten hissesine isabet eden miktarile komanditer olarak şirkete kabulünü teklif edebilir. Şürekâ saire kabul ve redde serbesttirler.

Veresei müteveffa kollektif sıfatile şirkete dahil olup olmayacakları tarihi vefattan itibaren üç ay zarfında beyana mecburdurlar. Bu müddet zarfında verese komanditer sıfatile şirkette kalırlar. Bu müddetin hitamından sonra berveği balâ komanditer sıfatile şirkete girmemiş iseler kollektif şerik sıfatını muhafaza ederler. Vereseden sağır olanlar için mukavelenamede sarahat olan ve olmayan ahvalde kollektif sıfatile şirkette kalmak gayricaiiz olup ancak sair şürekâ kabul ederlerse komanditer sıfatile şirkete dahil olabilirler.

YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Şürekâdan birinin maheuriyeti veya iflâsı halinde şirket mukavelenamesinde hilâfına sarahat olmadığı halde mahcur veya müflis şerik şirketten ihraç olunarak şirket diğer şürekâ beyninde devam eder. Bu surette 190 ncı maddede muharrer olduğu üzere mahcur veya müflis şerikin hissesi mümessili kanunisine veya masasına tesviye olunur.

YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Bir şerikin şahsına ait esbattan dolayı şirketin feshi talep olunabilen ahvalde şürekânın talebi üzerine mahkeme o şerikin ihracı suretile şirketin idamesine karar verebilir. Mahkeme talebi mezkûru tetkik ederken şürekânın istinat ettiği sebeple beraber meselenin cihatı sairesini derpiş ederek hakkı takdirini istimal eder.

YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeti gayrimuayyen şirketlerde şürekâdan biri feshi ihbar ettiği surette şürekâyı saire feshi kabul etmeyerek o şeriki ihraç ile şirketi beyinlerinde idame edebilirler.

YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müddeti muayyen şirketlerde bir şerikin 185 ncı madde mucibince haiz olduğu hukuka müsteniden şirketi feshettiğini şürekâyı saireye kâtibi âdil marifetile ihbar etmesi halinde 190 ncı maddenin ilk fıkrası ahkâmı cereyan eder.

YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Şirket yalnız iki kişiden müteşekkil ve bunlardan birisinin şirketten ihracını mucip esbapmevcut ise mahkeme diğer şerikin talebi üzerine fesih veya tasfiyeye hükmetmeksizgin şirkete ait kâffeı umur ve muamelâtı bütün mevcudat ve matlûbat ve zimemile beraber talibi ihraç olan şerike terk ve tahsis edebilir. Bu halde çıkarılan şerik hakkında 200 ncü madde ahkâmı tatbik olunur.

YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — İki kişiden mürekkep bir şirkette şeriklerden birinin şahsı dayını 203 ncü madde ile haiz olduğu fesih hakkını istimal veya şeriklerden biri iflâs edecek olursa diğer şerik yukarıki maddede beyan olunan şerait dairesinde şirketin umur ve muamelâtını kendi hesabına idame edebilir.

YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — İflâsın gayri bir sebebe binaen şirketin infisahı halinde bütün şürekâ 148 ncı madde mucibince keyfiyeti infisahı tesvil ve ilân ettirmekle mükelleftirler. Bu hüküm bir şerikin şirketten çıkması halinde dahi caridir.

Şirketin feshi veya şerikin çıkması bir şerikin vefatından mütevelit ise işbu مراسم verese ile biliştirak kâffeı şürekâca veresenin iştiraki mümkün olmayan ahvalde berhayat şürekâ tarafından icra ettirilir.

YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Şirketten çıkarılan veya çıkan şerikin hissesi mukavelenamede hilâfına sarahat yok ise ihracın talep olunduğu veya şerikin çekildiği tarihteki mevcut şirket esas ittihaz olunarak tesbit ve tayin olunur.

YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Çıkarılan veya çıkan şerikin yukarıki madde mucibince teayyün eden hissesini emvali şirketten aynen talebe hakkı olmayıp nakten istifa eder.

İKİ YÜZÜNCÜ MADDE — Çıkarılan veya çıkan şerikin 198 ncı maddede beyan olunan esasa nazaran teayyün edecek hissesi, zamani tesviye mukavelena-

mede muayyen ise o vakit ve muayyen değil ise ihraçtan sonra ilk yapılacak bilânço zamanında tesviye olunur.

Çıkarılan veya çıkan şerikin çıktığı zamandan evvel teşebbüs olunan işler tasfiye edilmedikçe şirketteki hissei sermayesini alamaz.

İKİ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Çıkarılan veya çıkan şerik ihraçtan evvel iptidar edilen işlerin doğrudan doğruya netayicinden olan hak ve borçlarına iştirak eder.

Çıkarılan veya çıkan şerik evvelce iptidar edilmiş olan işleri baki şürekânın en nafi addettikleri surette ikmal ve intaç etmelerine mâni olamaz. Şu kadar ki bahsolunan işlerin derhal tasfiyesi kabil olmadığı surette çıkan veya çıkarılan şerik her senei hesabiye nihayetinde o sene zarfında bitirilen işlerin hesaplarını isteyebilir. Kezalik her senei hesabiye hitamında muamelâtı cariyeenin hali hazırı hakkında şeriklerden izahat talep edebilir.

İKİ YÜZ İKİNCİ MADDE — Bir şerikin şirketten çıkarılması ve çıkması eşhası saliseye karşı tarihi tescil ve ilândan muteber olur.

Şirketten çıkan veya çıkarılan şerik, keyfiyetin tarihi tescil ve ilânına kadar vukubulan muamelâtı şirketten üçüncü şahıslara karşı mesuldür.

İKİ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir şerikin şahsî dayini medyununun emvali zatıyesinden ve işbu kanunun 138 nci maddesi mucibince şirketteki hissei ribihten istihsali matlup edemediği halde indettasfiye medyun şerike ait olacak hissese haciz vazettirmeğe ve altı ay evvel ihbar etmek ve senei hesabiye nihayetine muzaf olmak şartile şirketin feshini talep etmeğe salâhiyettardır.

Mahkemece feshe karar verilmezden evvel şirket veya sair şürekâ dayinin hakını eda ederek talebi feshin hükmünü iskat edebilirler.

İKİ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir şerikin şahsî dayini yukarıda yazılı olan madde ile haiz olduğu fesih hakkını istimal edecek olursa sair şürekâ şeriki medyunun ihracile beyinlerinde şirketin devamına karar vererek dayine tebliğ edebilirler. Bu halde medyun şerik şirketin hesap senesi nihayetinde şirketten ihraç edilir.

İKİ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Birleşme, iki veya müteaddit kollektif şirketlerinin yekdiğerile birleşerek yeni bir kollektif şirketi teşkil etmelerinden veya bir, yahut müteaddit kollektif şirketlerinin mevcut diğeri bir kollektif şirketine iltihak eylemelerinden ibarettir.

İKİ YÜZ ALTINCI MADDE — Beyan olunan şirketlerin birleşmesi için birleşecek şirketler tarafından ayrı ayrı karar ittihaz ve tescil ve ilân olunmak lâzımdır.

İKİ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Birleşen şirketlerin her biri muttarit bir nümuneye tenvifikan tanzim edilmiş olan bilânçosunu ilân eylemeğe ve yekdiğerile birleşmek neticesi olarak mevcudiyetleri hitam bulan şirketler kendilerine ait dününün ne suretle imha edileceğine dair bir beyanname tanzim ve bilânçoya raptetmeğe mecburdurlar.

İKİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Bileşme hakkında müttehaz karar tarihi ilânından itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder. Şu kadar ki birleşen şirketler deyinlerini ifa yahut bunlara tekabül edecek meblâğı Devlet bankasına yahut muteber bir bankaya tevdi eder veyahut dayınler şirketlerin birleşmesine razı olur ise üç ay müddetle intizar etmek icap etmez.

Düyun bedelâtının bankaya tevdi edildiğine dair alınan senet dahi tescil ve ilân olunmak lâzımdır.

Birleşen şirketlerin dayınlerinden her biri birleşme keyfiyetine üç ay zarfında mahkemei aidesine bilmüracaat itiraz edebilecek ve hakkı itirazından feragat etmedikçe yahut bu baptaki itiraznamenin reddine dair mahkemece ittihaz olunan karar kesbi katiyet eylemedikçe birleşmeğe müteallik ahkâm cari olmayacaktır.

İKİ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Yukarıdaki maddede tayin olunan müddet zarfında itiraz vukubulmamış ise birleşme muamelesi katiyet kesbeder ve baki kalan yahut yeni teşekkül eden şirket zail olan şirketlerin makamına kaim olarak bunların bütün hak ve borçları buna intikal eder.

Şirketlerin birleşmesinden yeni bir şirket hâsıl olmuş ise keyfiyetin başkaca tescil ve ilânı zaruridir.

Kısım - 5

Kollektif şirketlerinin tasfiyesi

İKİ YÜZ ONUNCU MADDE — Şirket mukavelenamesinde sarahat bulunmayan ahvalde tasfiye muamelâtı işbu kısım ahkâmına tevfikkan hal ve faslolunur.

İKİ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — İflâstan maada ahvalde bir kollektif şirketinin tasfiyesi, sureti intihaplar mevaddı atiyede gösterilen tasfiye memurlarına aittir.

İKİ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Tasfiye memurlarının şürekâ tarafından bilintihap şirket mukavelenamesine dercedilmesi veya bilâhare bir karar ile intihap olunması caiz olduğu gibi şirketin infisahından sonra ittifakı şürekâ ile tayini de kabildir.

Tasfiye memurları şirket mukavelenamesile veya bilâhare şürekâca müttehaz bir karar ile tayin edilmedikleri ve badelinfisah ittifakı şürekâ ile de tayin olunmadıkları halde kâffe şürekâ veya bunların mümessili kanunileri tasfiyeye memur addolunur. Maamafih bu halden şürekâdan birinin müracaati üzerine ait olduğu mahkemece şirketi münfesihe için iktiza eden tasfiye memurları tayin olunur.

İKİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Gerek şürekânın intihap edeceği, gerek mahkemenin tayin eyleyeceği tasfiye memurlarının şürekâdan ve şürekânın gayrisinden olması caizdir.

İKİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Tasfiye memurlarının taaddüdü caizdir.

Tasfiye memurları müteaddit oldukları surette umuru tasfiyeyi idarede müttefikulrey olmaları şarttır. Tasfiye memurları, şirket mukavelenamesi veya bilâhare ittihaz olunan karar ile umuru tasfiyeyi münferiden idareye mezun kılınmadıkları halde müttefikkan hareket etmeleri muktazidir. Münferiden harekete mezun iseler keyfiyet usulen tescil ve ilân olunmak lâzımdır.

İKİ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Bir tasfiye memuru vazifesini diğer bir tasfiye memuruna veya âharına devredemez. Şu kadar ki bazı umur ve muamelâtı muayyeneyi ifa için içlerinden birini veya bazılarını veyahut bir şahsı âharı tevkil edebilirler.

İKİ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Muamelâtı tasfiye edilmekte olan bir şirkete eşhası salise tarafından icra edilecek teklifat ve tebligatın tasfiye memurlarından yalnız birine karşı ifası kâfidir.

Şirketin menafii için tehlike vukuu melhuz olan mevatta tasfiye memurlarından yalnız birinin icra ettiği umur ve muamelât muteberdir.

İKİ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Kollektif şirketleri badelinfisah dahi tasfiye muamelâtının hitamına kadar umuru tasfiye için mevcut addolunur.

İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Hali tasfiyede bulunan bir kollektif şirketi namına tanzim olunan bileümle evrak ve senedatın «hali tasfiyede bulunan ... şirketin tasfiye memurları» ibaresinin ilâvesile tasfiye memurları tarafından imza edilmesi şarttır. Sureti meşruhaya muvafık imzayı havi olmayan evrak ve senedattan dolayı o şirket mesul olmaz.

İKİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Kollektif şirketi dayinlerinin emvali şirket üzerinde şirketin şahsî dayinlerine karşı haiz oldukları hakkı rüçhan, infisahlı şirketten sonra dahi caridir.

İKİ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Bir kollektif şirketinin hali tasfiyede bulunması iflâsına mâni değildir. Şu kadar ki emri tasfiye mecrayi tabiisinde cereyan ettikçe mevcudatı düyunun tesviyesine kâfi olan bir şirketin iflâsına karar verilemez.

İKİ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şirket mukavelenemesile veya kablelinfisah şürekâca müttehaz bir karar ile şürekâ meyanından intihap edilmişler ise ancak kendileri dahi dahil olmak şartile bilûmum şürekânın ittifakile kabili azildirler. İttifakın ademi husulü halinde şürekâdan her hangi birinin müracaat ve talebi üzerine esbabı makbuliye binaen mahkemece azlolunurlar.

İKİ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Badelinfisah şürekâ meyanından intihap olunan tasfiye memurları kendilerinden gayri şürekânın ittifakile kabili azildirler. İttifakın ademi husulü halinde şürekâdan her hangi birinin müracaat ve talebi üzerine esbabı makbuleye müsteniden mahkemece azlolunurlar.

İKİ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şürekâdan olmayan tasfiye memurları ister şirket mukavelenemesi veya bilâhare müttehaz bir kararla intihap edilmiş olsun, ister infisahlı şirketten sonra müntehap bulunsun her halde şürekânın ittifakile azlolunabilirler. İttifakı şürekâ hâsıl olamadığı takdirde şürekâdan her hangi birinin talep ve müracaati üzerine mahkemece azledilebilirler.

İKİ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mahkemenin tayin ettiği tasfiye memurunun azli munhasıran mahkemeye aittir.

İKİ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Tasfiye memurları evvelce intihap edilmişlerse infisahlı şirketi ve bilâhare şürekâ tarafından intihap veya mahkemece

tayin olunmuşlar ise intihap ve tayinlerini müteakip şirket müdiranını davet ederek anlarla müştereken, icabet etmedikleri halde yalnızca şirketin mevcudunu havi bir defter ile bir de pilânço tanzim edeceklerdir. Tasfiye memurları lüzum gördükleri halde emvali şirkete takdirî kıymet için refakatlerine icabı kadar ehli vukuf alabilirler. Tanzim olunan müfredat defteri ile pilânço tasfiye memurları da hazır buldukları halde şirket müdürleri tarafından imza edilir.

Defterin imzasından sonra tasfiye memurları şirketi münfesihanın anifülzikir mevcudat defterinde mukayyet bilcümle emvalile evrak ve defatirine vaziyet ederler.

İKİ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Tasfiye memurları şirketi münfesihanın bilcümle emval ve hukukunun muhafazasına ait tedabiri ittihaz etmekle mükelleftirler.

İKİ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şirketin devamı zamanında başlanmış olup ta henüz intaç edilmemiş olan umur ve muamelâtı ikmal ve şirketin düyun ve sair taahhüdâtını nakten ve dainlerin muvafakatile malen ifa ve şirketin matlubatını tahsil ve mevcudatını nakte tahvil velhasıl beyneşşürekâ taksim olunacak mevcudu safiyi husule getirmeğe medar olan kâffeî umur ve muamelâtı ifa edeceklerdir.

İKİ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Hali tasfiyede bulunan şirketi mehakimde ve hariçte temsil hakkı tasfiye memurlarına aittir.

İKİ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Tasfiye memurları tasfiyenin icabatından olmayan yeni bir muamele yapamazlar. Yaptıkları halde bu muameleden mütevellit mesuliyet müteselsilen tasfiye memurlarına ait ve munhasırdır.

İKİ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Tasfiye memurları şirketi münfesiha hakkında bir gûna faide mülâhaza ettikleri halde sulh ve tahkime de mezundurlar.

İKİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şirketi münfesiha ya ait emvali menkuleyi icabı maslahata göre ya bilmüzayede veya elden satabilirler. Emvali gayrimenkuleyi şürekânın umumu tarafından muvafakat edilmiş olmadıkça tasfiye memurları ancak usulü mevzuası dairesinde bilmüzayede satabilirler.

Alâkadaran arasında sağır veya sair bir kasır bulunması emvali menkule ve gayrimeunklenin bu suretle satılmasına mâni değildir.

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şirketin mevzuunu teşkil eden muamelâta tasfiye beyneşşürekâ takarrür etmiş ise şürekânın ittifağı ve mahkemece kararlaştırılmış ise şürekânın ittifağı ve mahkemenin de tasvibile muvakkaten devam edebilirler.

İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hali tasfiyede bulunan bir kollektif şirketinin düyunu müeccelesini tasfiye memurları iskontonun tenzili suretile müstacelen ifaya ve dayınlar de bu tarzı tediyeyi kabule mecburdurlar.

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir kollektif şirketinin mevcudu düyununu tamamen tesviyeye kâfi gelmediği surette bakıyei düyununun temini tesviyesi için tasfiye memurları şürekâya müracaat edebilirler.

İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Şürekâ müttefikan karar vermedikçe tasfiye memurları emvali şirketi toptan satamazlar.

İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Tasfiye memurlarının kanunen haiz oldukları ânifüzzikir salâhiyetler sureti tayinlerine göre ya şürekâ tarafından müttefikan veya mahkemece müttehaz karar ile tevsi veya tahdit olunabilir. Bu surette keyfiyet, tescil ve ilân olunur. Fakat tahdit, tescil ve ilân olunmamış ise hüsnü niyet sahibi üçüncü şahıslar hakkında tesiri yoktur.

İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Tasfiye memurları esnayı tasfiyede şürekânın tasfiyeye müteallik müttefikan ittihaz eyledikleri karar ile mukayyetir. Bu hususta şeriklerden birinin iflâsı veya vefatı veya maheuriyeti halinde maddei âtiye ahkâmı tatbik olunur.

İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Tasfiye memurlarının tayini ve azli veya kendilerine talimat itası için ittihaz kılınacak kararlara iştirak hakkı bir şerikin iflâs halinde sendika, vefatı vukuunda verese ve maheuriyetinde mümessili kanunisine aittir. Verese bu hususta müttefikan bir mümessil tayin ederler ittifak hasıl olmadığı takdirde mümessilin tayini mahkemeye aittir.

İKİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Tasfiye memurları nukutu mevcudeden şirketin müsbet ve münaziünfihi düyunu muaccele ve müeccelesile şürekânın neticei tasfiyede tahakkuku muhtemei hukuk ve matlubatını ifaya kifayet edecek miktarını bittevkif mütebakisini muvakkaten şürekâ beyninde taksim edebilirler.

İKİ YÜZ KIRKINCI MADDE — Tasfiye memurları tasfiye muamelâtının selâmetini temin için iktiza eden defatiri muntazaman tutmakla mükelleftirler.

İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şürekâ tarafından müracaat vukuunda umuru tasfiyenin bulunduğu hale dair kendilerine şifahen izahat vermeğe ve indettalep bu bapta taraflarından mumza bir vesika ita etmeğe mecburdurlar.

İKİ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şürekâ tarafından talep vukuunda şirkete ve tasfiyeye ait olan bilûmum defatir ve evrakı merkezi şirkette kendilerine irae etmeğe mecburdurlar. Şürekânın defatir ve evrakı mezkûreden suret almalarına tasfiye memurları mümanaat edemezler.

İKİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — tasfiye memurları tasfiye esnasında husule gelen mebalîğin beş yüz lirayı tecaviüz eden miktarını Devlet bankasına ve Devlet bankası olmayan yerlerde muteber bir bankaya tevdiâ mecburdurlar.

İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Tasfiyenin hitamında tasfiye memurları muamelâtı tasfiyeye dair şürekâyâ hesap itasına mecburdurlar.

İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Şirket mukavelenamesinin tasfiye memurlarına ait olan bilecümle ahkâmile tasfiye memurlarının tayin, tebdil ve azil salâhiyetlerine dair olarak şürekâ ve mahkemece ittihaz olunacak mukarrerat tescil ve ilân olunur.

İKİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Tasfiyenin hitamında tasfiye memurları şürekânın mukavelename veya ahkâmı kanuniyeye nazaran sermayede ve kâr ve zarardaki hisselerini vesair haklarını mübeyyin tanzim edecekleri bir kıta plânçoğu şürekâyâ tebliğ edecektir. Şürekâ bir ay zarfında mahkemeye müraca-

atla itiraz etmediği surette pilânço kesbi katiyet eder. Bundan sonra şürekâ hissei musibelerini almaktan imtina ettikleri takdirde tasfiye memurları mezkûr hisseleri her şerikin namına ayrı ayrı 243 ncü maddede tayin edilen bankalardan birine tevdi ederler.

İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Şirketin mevcudu safisi şirket mukavelesine veyahut bilâhare ittihaz olunacak karara tevfikân tasfiye memurları tarafından taksim olunur. Hilâfına mukavelemede sarahat veya kararı şürekâ olmadığı halde taksimın nakten olmâsı şarttır.

İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — İşbu fasılda muayyen ahkâma muğayır hareket eden tasfiye memurları şürekâyâ ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesul oldukları gibi tayin ve istihdam ettikleri eşhasın işbu fasıldaki ahkâma muğayır muamelelerinden dolayı şürekâyâ ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesuldürler.

İKİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Şürekâ meyanında intihap ve tayin olunân tasfiye memurları mukavelede veya bilâhare ittihaz ettikleri kârarda meşrûut olmadığı halde ücret alamazlar. Hariçten tayin kılınan tasfiye memurları ücret tesmiye edilmediği halde ceri misle müstebak olurlar.

İKİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Tasfiyenin hitamında evrak ve defatir mevcut şürekâdan veya hariçten tayin olunacak bir yedi adde tevdi olunur ve bunun tarafından on beş sene hıfzedilir. Bu hususta ittifak hasıl olmadığı surette yedi adli mahkeme tayin eder.

Üçüncü fasıl

Komandit şirketler

Kısım - 1

Komandit şirketlerinin mahiyet ve sureti teşekkülleri

İKİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Kollektif şirketlerine mahsus olan ahkâm işbu fasılda aksine sarahat yoksa komandit şirketlerinde dahi caridir.

İKİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Bir şirketin komandit olduğu taayyün edemediği halde o şirket «Kollektif» addolunur.

İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirketin nevi ve mahiyeti mukaveleleme ahkâmına göre tayin olunur. Mücerret şürekâ tarafından şirkete verilen sıfat o şirketin tayin nevine esas ittihaz edilemez.

İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir komandit şirketi mukavelelemesine 147 nci maddede münderiç olan hususattan başka komanditerlerin esamisini ve her birinin vazettikleri veya vazını müteahhit oldukları miktar sermayelerde dercedilerek tescil ve ilân ettirilir.

İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Bir komanditer meharef ve iktidarını, itibarını veya sanatını sermaye ittihaz edemez. Bununla beraber bir komanditer fennî veya ilmî bir sırrı sermaye olarak şirkete vazedebilirse de kendisi bu sırrı bizat tatbik veya tatbikına iştirak eyleyemez.

Kısım - 2

Şürekânın yekdiğerine olan münasebatı

İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Komandit şirketleri şürekâsının yekdiğerile olan münasebatında mukavelename ahkâmı ve mukavelenamede sarahaten veya zımnen münderiç olmayan hususatta işbu kısımda muharrer olan ahkâm tatbik olunur.

İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Komanditerlerin umuru şirketi tedvire salâhiyet ve mecburiyetleri olmadığı gibi hakkı idareyi haiz olanların salâhiyetleri dahilinde ifa ettikleri umura da mümanaat edemezler. Şu kadar ki hakkı idareyi haiz olanların salâhiyetleri haricindeki hususat hakkında rey veya mezuniyet verebilirler.

İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Her komanditer senenin nihayetinde saati mesai dahilinde şirketin mevcudat defterile bilânçosunu ve bunların sıhhat ve mündericatını murakabe için evrak ve defatiri şirketi bizzat veya ehlihibre marifetile tetkika mezundur. Ehlihibrenin şahsı hakkında itiraz vukuunda komanditerin müracaati üzerine mahkeme tarafından nasbolunur. Esbabı mühimmenin vücudu halinde reisi mahkeme komanditerin istidası üzerine umur ve mevcut şirketi bizzat veya fıkrai ânife mucibince ehlihibre marifetile tetkik eylesine her vakit mezuniyet verebilir.

İKİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Kollektif şürekânın mevzuu şirketi teşkil eden muamelâtın aynini icra edemiyeceklerine dair olan 168 nci madde ahkâmı komanditerler hakkında cereyan etmez. Fakat komanditerler, mevzuu şirketi teşkil eden muamelât ile tevakkül edecek bir müessese küşat eder veya böyle bir müessese küşat eden bir şahıs ile akti şirket ederler veyahut bu yolda bir şirkete dahil olurlar ise evrak ve defatiri şirketi tetkik hakkını zayi ederler.

İKİ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Bir komanditerin mesuliyeti vazettiği veyahut vazını teahhüt eylediği sermaye miktarını tecaviüz edemez.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Komanditer senei hesabiyenin nihayetinde tahakkuk eden temettü hisselerini ve mukavelede meşrut faizleri alabilir. Fakat sermayeleri her hangi bir sebeple tenakus etmiş ise noksanı vaki telâfi oluncaya kadar kâr ve faizden kendilerine bir şey verilmez. Şu kadar ki senei atiyede husule gelen temettüattan sermayenin noksanı ikmal edildikten sonra baki kalan kısmından evvelemede evvelki senelere ait müterakim faizler tesviye olunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Komanditerler evvelce ahzettikleri mütehakkak faiz ve temettüatı şirketin muahharen vukubulan zararını telâfi için iadeye mecbur tutulamazlar.

İKİ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Komanditer şeklen muntazam ve kâr irae eden bir bilânçoğa tevfikân hüsnüniyetle kabzettği gayrihakiki temettüatı veya bamukavele meşrut olan faizleri iadeye mecbur tutulamaz.

Yukarıki madde ahkâmı komanditerlerin üçüncü şahıslarile olan münasebatında dahi tatbik olunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Komanditer, şirketteki hissesini ahara devredebilir. Fakat devir muamelesi diğér şürekânın muvafakatine iktiran etmemiş ise yalnız tarafeyn hakkında muteber olur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Bir komanditer vefat ettiği halde vereseşi anın makamına kaim olur.

Kısm - 3

Şürekânın üçüncü şahıslar ile olan münasebatı

İKİ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — İsmi unvanı şirkete dahil olan komanditer, üçüncü şahıslara karşı gayrimahdut surette mesul addolunur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Komanditer şirketlerinin idare ve temsili mesuliyeti gayrimahdudeye tâbi şürekâyâ aittir. Bu hak idarenin hududu kollektif şirketlerindeki ahkâm ile muayyendir.

Komanditerler şirketi temsil ve idare salâhiyetini haiz değildirler. Ancak şirket mukavelenamesinde memnu olmadığı halde komanditerin şirket müdür veya müdürleri tarafından muayyen hususata munhasır olmak üzere tevkili caizdir. Bu suretle hakkı vekâleti haiz olan komanditerin vekil olduğunu beyan etmek şartile ifa ettiği muamelâtın mütevellit mesuliyet munhasıran şirkete aittir.

Hududu vekâleti tecavüz veya bilâvekâlet hareket eden komanditerin ifa ettiği muameleden mütevellit mesuliyet munhasıran kendisine racidir.

Bilâvekâlet hareketi itiyat eden veya hut münferiden ve gayrimahdut surette ve vekâleti umumiyeye müsteniden muamelede bulunan komanditer ilk müdahale tarihinden itibaren şirketin bütün muamelâtından dolayı şirketle maan ve gayrimahdut olarak mesul olur.

İKİ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Komanditerlerin tedviri umura müdahaleyi tazammun etmeyecek veçhile rey ve nasihat vermeleri ve umur ve muamelâtı şirket üzerinde haiz oldukları hakkı teftiş ve murakabelerini istimal etmeleri ve kanunen muayyen ahvalde müdiranın tayin ve azillerine iştirak eylemeleri dahili şirkette tâli hizmet ve memuriyetlerde istihdam edilmeleri gayrimahdut surette mesuliyetlerini istilzam etmez.

İKİ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Komanditer şürekâ vazını teahhüt ettikleri mebalığın zimmetlerinde kalan kısmına kadar şirketin dayınlerine karşı mesuldürler. Fakat zikrolunan dayınler şirket münfesih olmadıkça veya şirket aleyhine vukubulan takibatı icraiyeleleri akim kalmış bulunmadıkça komanditerlere müracaat edemezler.

Şirketin iflâsı halinde dayınlerin haiz oldukları salâhiyet sendikalara intikal eder.

Komanditerler üçüncü şahıslara karşı vazını müteahhit oldukları meblâğı müteceviz bir miktara kadar mesuliyet deruhte ettiklerini beyan veya ilân etmişlerse eşhası mezkûreye karşı işbu meblâğ miktarınca mesul addolunur.

İKİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Bir komanditer sermayesini ne doğrudan doğruya ve ne de faiz veya temettua mahsuben dolayısıyla tamamen veya kısmen istirdat edemeyeceği gibi sermayesi her hangi bir sebeple tenakus etmiş ise noksanı vaki ikmal olununcaya kadar temettü veya faiz almaktan memnudur. Aksi halde komanditer ahzettiği mebalığe kadar şirketin dayınlerine karşı 269.ncu maddenin birinci fıkrası mucibince mesul olur.

İKİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bir komandit şirketinin iflâsında şirket dayınlerinin matlûbatı şürekânın şahsî dayınlerinin matlûbuna tercihan emvali şirketten tesviye olunur.

Komanditerlerin vazettikleri sermaye dahi şirket dayinlerinin berveçhi balâ ter-
cihan istifayi hak edecekleri emvalden maduttur.

İKİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Şirketin mevcudu şirket dayinlerinin
matlubatını ifaya kifayet etmeyecek olur ise bu dayinler mütebaki matluplarından
dolayı mesuliyeti gayri mahdudeye tâbi olan her şerikin emvali zatiyesine mür-
caat edebilirler.

Şürekânın emvali zatiyesine müracaat halinde şirket dayinlerinin şürekânın şah-
sî dayinlerine karşı hakkı rüçhamı yoktur.

İKİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirket ve iflâsı halinde masası veya
şirket dayinleri, iflâs etmiş bir komanditerin masasına müracaat edecek olurlar
ise bunların müflis komanditerin şahsî dayinlerine karşı hakkı rüçhamı yoktur.

İKİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kollektif şirketlerinin infisahına
ve tasfiyesine dair olan maddeler ahkâmı komandit şirketlerinde dahi tatbik
olunur.

İKİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Şirkette alacağı olan bir şahsın, his-
sei sermayesini vazetmemiş veya istirdat eylemiş olan bir komanditere borcu var-
sa bu şahıs, şirketteki alacağını komanditere olan borcile takas ve mahsup edebilir.

Dördüncü fasıl

Anonim şirketler

Kısım - 1

Anonim şirketlerin mahiyet ve sureti teşekkülleri

İKİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Anonim şirketler, ya tedricî veya
anî surette teşekkül eder.

Anî teşekkül, eshamı şirketin müessisler tarafından kâmilten ahz olunması ile vü-
cude gelir.

Tedricî teşekkül, bir kısım eshamın müessisler tarafından alınması ve kısmı mü-
tebakisi için de ammeye müracaat edilmesi suretile vukubulur.

İKİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir anonim şirket teşkili için o
şirkette hisse sahibi ekalli beş müessisin vücudu şarttır.

İKİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Anonim şirketlerde şirket muka-
velisini tanzim ve imza eden ve sermaye olarak nizamnamesinde muayyen nakti
veyahut naktin gayri bir şeyi vazeyleyen hissedarlar müessis addolunurlar.

İKİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Müessislerin bir esasî mukave-
lename tanzim ve imza eylemeleri lâzımdır. Mukavelenameye :

- 1 - Şirketin unvanile merkezinin bulunacağı yerler;
- 2 - Mevzuu şirketi teşkil eden muamelâtın nevi ve mahiyeti;
- 3 - Şirketin miktarı sermayesile her hisse senedinin kıymeti, suret ve şeraiti
tediyesi;

4 - Nükuttan gayri sermaye olarak vazolunan matlubat veya emvali saire ile bunlara mukabil verilecek hisse senedatının miktarı ve müessisler tarafından teşkili şirket için şirket hesabına iştirak olunan eşya bedelâtile teşkili şirket hususunda hizmetleri mesbuk olanlara verilmesi lâzımgelen ücurat veya tazminat veya mükâfatın miktarı;

5 - Müessisler ile meclisi idare azasına veya sair kimselere hasılatı umumiye-den temin olunan menafii mahsusası;

6 - Umuru şirketi idare ve murakabe ile mükellef olanların tarzı intihabı ve terekkübü ve bunların hukuk ve vezaifi ve vazı imzaya mezun olanlar;

7 - Heyeti umumiyelerin şekil ve sureti davetile vakti içtimaları ve itayı rey ile icrayı müzakerat ve ittihazı karar hususatının tâbi olduğu kuyut ve şurut;

8 - Şirket bir müddet ile tahdit edilmiş ise işbu müddet;

9 - Şirkete ait ilânatın tarzı icrası;

10 - Şirket sermayesinin yüzde onunun tediye veya temin edildiğini mübeyyin bir vesikanın leffi icap eder.

Dercolunur.

İKİ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Geçen maddede muharrer esas mukavelesi Ticaret vekâletine tevdi ve İcra Vekilleri Heyetinden teşkili şirket için mezuniyet istihsal olunur.

İKİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Şirket mezuniyet istihsal ettikten sonra berveçhi âti muamelât cereyan eder:

Şirket tedricen teşekkül etmişse müessisler mevzu ve müddeti şirketi ve miktarı sermaye ile her hissennin kıymetini, müessis veya müdürlere veya eşhası saireye meşrut menafii mahsusayı ve sermaye olarak vazedilen ayanı ve bu ayan mukabilinde meşrut ivazı ve bir müessise iştirakı ahkâmı mukaveleden ise annın bedclini ve tesis heyeti umumiyesi içtimalarının mahal ve sureti icrasın mübeyyin hulâsa tanzim ederek usulü kanuniyesi dairesinde ilân ettirecekleri gibi halkı sermayei şirkete iştirake davet için muhteviyatı maddei atiyede muharrer ilân ve sirküleri dahi tevzi eyleyecektir.

İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Halkı sermayei şirkete iştirake davet için icra edilecek olan ilân ve tevzi edilecek sirkülelere maddei anifede bahsolunan hulâsanın muhteviyatı ve bunun ilân edildiği gazetelerin numara ve tarihleri dercolunur.

İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Sermayei şirkete iştirak talebi tahrirî olmalıdır. Bu talepname (İştirak taahhütnamesi) iki nüsha olarak tanzim olunur. İştirak taahhütnamelelerinde 281 nci maddede muharrer hulâsanın muhteviyatı ve iştiraki taahhüt edenlerin isim ve mahlâs ve ikametgâhları ve ahzini taahhüt ettikleri hisselerin yazı ile ifade edilen miktarı ve taahhüt tarihi mün-deriç olmakla beraber esas mukavelesini veya hulâsai mündericatını kabul ettiklerini ve mehli muayyen zarfında şirket teşekkül etmediği surette taahhüdün sâkıt olacağı keyfiyetini de cami olması lâzımdır.

İştirak taahhütnamesinde mün-deriç hususat ile esas mukavelesi veya hulâsa mündericatına vukuf hâsil ettiğini nâtik ve musaddak imzayı havi olarak müessislere gönderilecek mektuplarla da iştirak taahhüdatı kabul edilebilir.

İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — İştirak taahhütnameleri maddei sabıkada muharrer şekilde tanzim edilmediği veya talip tarafından bazı kuyut ve şurut ilâve edildiği surette taahhüdü vaki hüküm ifade etmez. Şu kadar ki bu suretle iştiraki taahhüt eden kimse tesis heyeti umumiyesini ilk içtimasında hazır bulur veyahut bilâhare hissedarlığa ait hukuku istimal ve vezaifi ifa ederse muntazam kuyut ve şuruttan ari bir taahhütname ile şirkete merbut addolunur.

İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Sermayei şirket mukabilinde ihraç olunacak mecmu hisselerin muvazaadan ari olarak ahzı taahhüt edilmek ve her hissenin akalli rubu bedeli nakten tediyeye olunmak ve kısmen ayın ve kısmen nakit mukabili olarak ihraç edilen hisseler bedelâtının nakit kısmı tamamen ifa kılınmak şarttır.

İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Hisse senetlerinin kıymeti muharrelerinden dun bir bedelle ihraçları memnudur.

İKİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Hisselerin kanunen tesviyesi mukatazi rubu bedellerinin hini taahhütte tediyesi meşrut olmadığı surette iştirak taahhüdâtının hitamından sonra müessisler iştiraki taahhüt edenlere taahhütlü mektup irsal ve gazetelerle ilân ederek deruhde ettikleri hisselerle ait rubu bedellerinin muayyen bir müddet zarfında tesviyesini ihtar ederler. İştiraki taahhüt edenlerin mezkûr müddet zarfında rubu bedelâtı tesviye etmedikleri surette müessisler, an'arın şirketle olan alâkalarını kat veya kendilerini ifayı taahhüde icbarda muhtardırlar. İştiraki taahhüt edenlerin alâkaları katolunduğu surette yerlerine kaim olacak kimseler tarafından rubu bedelât ifa edilmedikçe şirket teşkil olunamaz.

İKİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Hisselerin gerek hini taahhütte gerek bilâhare tesviyesi meşrut rubu bedelleri iştirak müteahhitleri tarafından Devlet bankasına veya muteber bir bankaya tevdi edilmek lâzımdır. Bedelâtı mevdua şirketin teşekkülü halinde tescil ve ilân edildiğine dair şirket müdürlerinin Ticaret vekâletinden istihsal edecekleri ilmühaberinin ibrazı üzerine şirkete ve şirketin ademi teşekkülü halinde anları tevdi eden kimselere iade edilir. Bankaya mevdu bedelât hiç bir halde müessislere verilemez.

İKİ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Şirket sermayesinin tamamına iştirak taahhüt edildikten ve hisselerin 287 nci maddede muayyen bedelleri tesviye olunduktan sonra müessisler her hisse dara taahhütlü mektup irsal ve gazetelerle ilân ederek on gün zarfında tesis heyeti umumiyesini içtimaa davet ederler. Bu mektubun, vakti içtimadan lâakal on beş gün evvel gönderilmesi ve zirde muharrer hususâtı havi ruznameyi mübeyyin olması şarttır:

1 - Hisselerin kâffesine iştirak taahhüt olunduğunun ve bunların rubu bedellerinin tesviye edildiğinin tasdiki;

2 - Sermaye olarak gösterilen âyanın ve şirketin mevcut bir müesseseseyi iştirak etmesi mukavele şeraitinden ise bu müessesenin takdiri kıymeti için ehli hibre tayini;

3 - Müessislere meşrut olan menafii mahsusaya dair vuku bulacak teklif hakkında karar ittihazı;

4 - Meclisi idare azasının isimleri, iştirak taahhütnamelerindeki hulâsada gösterilmediği halde mezkûr azanın tayini;

5 - Murakiplerin tayini.

İKİ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Yevmi muayyende tesis heyeti umumiyesi biliğtima maddei sabıkada beyan olunan hususâtı müzakere ve karara rapte-

der. Naktî sermayenin lâakal nısfını temsil eden hissedaran hazır bulunmadıkça müzakere icra olunamaz. Her hisse sahibine bir rey temin eder. Fakat bir kimsenin iştirakini taahhüt ettiği hisselerin miktarı ne olursa olsun ondan fazla reyî olamaz.

Kararlar mevcut âranın ekseriyetile ittihaz olunur.

İKİ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Bir aynı (nakitten gayri bir şeyi) sermaye vazeden veya kendilerine menafii mahsusa temin edilen müessis veya sair hissedaranın aynıın takdiri kıymetine veya menafii mahsusanın tesbitine ait müzakerede hakkı reyleri yoktur.

İKİ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — İlk meclisi idare azası şirketin esas mukavelesi ile tayin edilmedikleri halde hissedaran arasından tesis heyeti umumiyesince intihap olunurlar.

İlk murakiplerin tayini munhasıran tesis heyeti umumiyesine ait olup bunların mukavele ile tayinleri caiz değildir. Emri murakabe hissedarandan veya hariçten bir veya bir kaç kişiye teffiz olunabilir.

İKİ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — İki yüz doksanıncı madde mucibince inikat eden tesis heyeti umumiyesininaynî sermayelerin ve iştirak edilecek müessesenin kıymetlerini takdir edecek ehli hibreyi tayin edebilmesi için naktî sermayei şirketin lâakal üçte ikisini temsil eden hissedaranın huzuru şarttır. Kararlar âranın ekseriyetile ittihaz olunur. Nısabı müzakerenin temini mümkün olmadığı surette ehli hibre müessislerin talebi üzerine mahkemece tayin olunur.

İKİ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Maddei sabıka mucibince tayin olunan ehli hibre lâzımgelen raporları tanzim ettikten sonra müessisler tesis heyeti umumiyesini 289 ncu maddede muharrer müddet ve şekilde yeniden içtima davet ve davetnamelere ehli hibre raporunun birer kıta suretlerini raptederler. Heyeti umumiyenin bu bapta müzakereye salih addedilmesi ve karar ittihaz olunabilmesi için iktiza eden nısabı ekseriyet 290 nci madde ahkâmına tâbidir.

İKİ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Muayyen olan günde maddei sabıka mucibince heyeti umumiyenin icrayı müzakereye salih addedilmesi için iktiza eden ekseriyetin mevcudu anlaşıldığı halde ehli hibre raporları kıraat ve tetkik ve indelicap aynı sermaye vazeden kimselerin ve iştirak edilecek müessese sahibinin izahati istima edildikten sonra 281 nci maddede mezkûr hulâsada muharrer kıymetlerin aynen kabul veya reddine veyahut ahabının muvafakatile tadiline karar verilir.

İKİ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Ehli hibre raporunun kıraat ve tetkiki için maddei sabıka mucibince içtima eden tesis heyeti umumiyesinde iki yüz doksanıncı maddede muayyen nısap hâsıl olmadığı halde maddei atideki şekil ve surette bir zabıt varakası tanzim olunarak içtima bir ay sonraya talik ve keyfiyet müessisler tarafından içtimada bulunmayan her hissedara taahhtülü mektuplarla işar ve gazetelerle de ilân olunur.

İKİ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Tesis heyeti umumiyelerinin ittihaz ettikleri kararlar muteber olmak için içtimalarda Ticaret vekâletinden ve umuru nafiaya müteallik ise aynı zamanda Nafia vekâletinden komiser sıfatile memur edilen zevat hazır bulundurulurak zabıtnamelere nezaret ve reye iştirak eden hissedaran ile birlikte imza eylemesi şarttır. Bu zabıtnamelere ittihaz olunan kararların mahiyet ve netayici ile muhalif kalanların esbabı muhalefeti dercolunur.

İKİ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Müessislerin şirketi teşkil ettikleri sırada bilâbedel hisse senedi almak veya nakten bir miktar tefrik ve istifa eylemek gibi bir suretle şirket sermayesinin tenakusunu mucip olacak bir menfaatin kendilerine tahsisi hakkında mukavelenameye şart dercetmeleri memnudur. Ancak hâsıl olan kârdan hisse senedatının tediye edilmiş olan bedelâtı için yüzde beş tefrik edildikten sonra bakının onda birini kendilerine tahsis edebilirler. Müessislere berveçhi balâ tahsis olunan menafi için verilecek senedat name muharrer olmak lâzımdır.

İKİ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Müessisler, 290, 295 nci maddelerde muayyen muamelâtın ifasından on beş gün sonra anonim şirketlerinin teşkili için iktiza eden şartların ifa edildiğini mutazammın bir beyanname ile şirket mukavelenamesini, hisselerin rubu bedellerinin bankaya tevdi edildiğini müşir banka ilmühaberini, tesis heyeti umumiyesi zabıtnamelerini, aynı sermayenin ve şirketçe iştirası mukarrer müessese var ise anın takdiri kıymetleri hakkındaki ehli hibre raporunu ve mevzu şirket imtiyazı müstenit ise imtiyaznameyi veya sureti musad-dakasını merkezi şirketin bulunduğu mahalde ticaret davalarını rüyetle mükellef mahkemeye tevdi ederler.

Mahkeme tevdi olunan vesaiki tetkik ve ledeliktiza müessisleri istima ve şera-iti kanuniyenin icrasına müteallik lüzum göreceği tahkikatı icra ettikten ve şeraiti kanuniyede noksan var ise bunları da ikmal ettirdikten sonra bilâmuhakeme ev-rakın tarihi tevdiinden itibaren nihayet bir ay zarfında şirketin teşekkülünü tas-dik eyler. Tasdik edilen bir şirketin bilâhare hiç bir sebeple butlanı iddia edilemez.

ÜÇ YÜZÜNCÜ MADDE — Maddei sabıka veçhile teşekkülü tasdik edilen şirket sicilli ticarete tescil ve ilân olunur.

ÜÇ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Şirket maddei sabıka mucibince tescil ve ilân eidlmedikçe kanunen teşekkül etmiş addolunmaz ve tescil ve ilândan evvel şirket icrayı muameleye şüru edemez.

ÜÇ YÜZ İKİNCİ MADDE — Sermayeyi şirkete iştiraki taahhüt edenlerin şirketin teşekkülü kanunisinden evvel hisselerini âhare terk ve ferağ etmeleri keen-lemyekündür.

Hissesini âhare ferağ eden şahıs aldığı bedeli ferağı iadeye icbar olunabilir. Terk ve ferağ keyfiyeti şirketin teşekkülünde muteber olmak şartile veya buna muadil diğer bir şartla vaki olsa bile keenlemyekündür.

ÜÇ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Muayyen eşhas bütün eshamı beyinlerinde taksim etmek suretile bir anonim şirketi teşkil edebilirler « Ânî teşekkül ».

Bu surette şürekâ 285 nci madde ile 289 ncu maddenin 4, 5 numaralı fıkraları ahkâmını ifa ettiklerini mübeyyin olmak üzere 279 ncu maddede muharrer husu-satı havi bir mukavelename tanzim ederler.

Aynî sermaye vazı veya şirketin mevcut bir müesseseyi iştirası mukarrer ise bunların kıymetlerini takdir edecek ehli hibre mahkemece tayin olunur.

ÜÇ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Ani olarak teşkil olunan anonim şirketle-rinin hissedaranı ammeye müracat suretile hisse senedatını elden çıkarmak ister-lerse 281, 282, 283, 284 nci maddeler ahkâmına riayet etmeğe mecburdurlar.

ÜÇ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — 299 ncu maddede zikrolunan beyanname ile evrak ve vesaiiki sairenin ademi sıhhatinden mütevellit zarar ve ziyandan müessisler ve işbu evrak ve vesaiikin tanzimine iştirak edenler müteselsilen mesuldürler.

ÜÇ YÜZ ALTINCI MADDE — Şirket hisse senedatının kâffesinin ahzi taahhüt olunmamış veya bedelâtı ifa edilmemiş iken taahhüt veya ifa edilmiş gibi gösteren müessislerle bu fiilde kendilerine iştirak edenler mezkûr senedatı kendi hesaplarına almağa ve bedellerini müteselsilen ödemeğe mecburdurlar.

ÜÇ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Vazedilen aynı bir sermayenin veya iştirası mukarrer olan bir müessesenin takdiri kıymetinde hile istimal eden müessislerle bu fiilde kendilerine müşarık bulunanlar şirketin bu yüzden duçar olduğu zararı müteselsilen tazmin ile mükelleftirler. Şu kadar ki hile istimaline iştirak etmemiş olan müessisler mesul olmazlar.

ÜÇ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — İlk Meclisi idare azasile murakıplar şirketin teşekkülünde yolsuzluk vaki olup olmadığını tetkik ile mükelleftirler. Bu hususta tekâsül ve müsamahaları anlaşılır ve bu yüzden hâsıl olan zarar müessislerden istifa edilememiş bulunursa tetkikatta tekâsül ve müsamaha gösteren Meclisi idare azası ve murakıplar müteselsilen mesul olurlar.

ÜÇ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Müessislerin ve meclisi idare azasının ve murakıpların mevaddı ânife mucibince tâbi oldukları mesuliyetler şirketin tarihi tescilinden itibaren beş sene mürur etmedikçe sulh ve ibra suretile iskat edilemez. Bu müddetin mürurundan sonra sulh ve ibra ancak heyeti umumiyenin tasdikile tamam olur. Bununla beraber şirket sermayesinin onda birini temsil eden hissedarlar sulh ve ibranın tasdikına muhalif iseler sulh ve ibra heyeti umumiyece tasdik edilemez.

ÜÇ YÜZ ONUNCU MADDE — Şirketin mevaddı ânife mucibince müessislerle, meclisi idare azasına ve murakıplara karşı haiz olduğu tazminat talepleri tescili tarihinden itibaren beş sene sonra sakit olur.

ÜÇ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Tesisi şirket için icra ve ifa ettikleri taahhüdat ve saireden dolayı müessisler üçüncü şahıslara karşı mesuldürler. Şirket teşekkül etmiş ise müessisler bu masarıftan dolayı şirkete rücu edebilirler.

Şirketin tesisi hangi bir sebepten dolayı kabil olamadığı halde masarîf mezkûre müessislere ait olup kendilerinin hissedarlara hakkı rücuu yoktur.

Berveçhi balâ ihtiyar olunan masarîfin şirketten alınabilmesi bu masarîfin tesis heyeti umumiyesince tasdik edilmesine mütevakıftır.

Kısım — 2

Meclisi idarenin tarzı teşekkül ve vezaifi

ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Anonim şirketlerinin akalli üç kişiden müteşekkil bir meclisi idaresi vardır. Meclisi idare azası hissedarlar arasından heyeti umumiyece intihap olunur.

İlk meclisi idare azasının şirket mukavelesile tayinleri caizdir.

ÜÇ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Meclisi idare azasından her biri, bedeli kıymeti asliyesi itibarile sermayei şirketin ekalli yüzde birine muadil kıymeti haiz

miktarda hisse senedatını şirkete tevdiâ mecburdur. Şu kadar ki sermayei şirketin yüzde biri iki bin beş yüz lirayı mütecevüz ise fazlasının tevdiî mecburî değildir. Tevdi olunan hisse senedatı azanın heyeti umumiyeden istihsali beraet edecekleri vakte kadar zamanı idarelerinden mütevellit mesuliyetlerine karşı teminat hükmünde olup âhara devrolunamaz. Ve şirketten alınamaz. Bu maksatla damgalanarak şirket sandığında hıfzolunur.

ÜÇ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Meclisi idare azası azamî üç sene müddetle intihap olunurlar. Şirket mukavelenamesinde hilâfına sarahat yok ise tekrar intihapları caizdir.

ÜÇ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Meclisi idare her sene azası meyanından bir reis ve reisin gaybubetinde vekâlet etmek üzere bir reis vekili intihap eyler.

ÜÇ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Bir azalık inhilâl ederse meclisi idare şeraiti kanuniyeyi haiz bir zatı muvakkaten intihap ile ilk içtima edecek heyeti umumiyenin tasdikına arzeyler. Bu suretle intihap olunan aza heyeti umumiyenin içtimama kadar vazifesini ifa eder.

ÜÇ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Meclisi idare azası şirketin mukavelesile tayin edilmiş olsalar dahi indelicap heyeti umumiye kararile azlolunabilirler. Azlolunan meclisi idare azasının tazminat talebine hakları yoktur.

ÜÇ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Anonim şirketinin idaresi, ve haricen temsili meclisi idareye aittir.

ÜÇ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Meclisi idare şirket namına maksadı şirkete müteallik her nevi umur ve muamelâtı kukukiyeyi icra ve imzayı şirketi istimal hakkını haizdir. Meclisi idare şirket için menfaat mülâhaza ettiği takdirde sulh ve tahkime de mezundur.

Meclisi idare azası tarafından icra olunan muamelenin mukaveleye ve heyeti umumiye kararına muhalif olması hüsnü niyet sahibi üçüncü şahısların o muameleden dolayı şirkete müracaatına mâni olmaz.

ÜÇ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Anonim şirketi namına tanzim edilecek evrakın muteber olması için hilâfına şirket mukavelenamesinde sarahat olmadığı takdirde meclisi idare azasının cümlesinin imzaları lâzımdır.

ÜÇ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Şirket namına vazı imzaya mezun olanlar şirketin ismini veyahut «heyeti idare namına» ibaresini ilâve etmeğe mecburdurlar. Bu imzaların sureti vazı 43 ncü maddenin birinci fıkrasında münderiç merasime tâbidir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Meclisi idare azası menfaati şahsiyesine teallük eden hususatin müzakeresine iştirak edemez. Bu kabilden bir husus mevzu müzakere olunca alâkadar aza alâkasını meclise bildirmeğe ve keyfiyeti o içtimanın zaptına dercettirmeğe mecburdur. Bundan başka keyfiyet ilk içtima edecek heyeti umumiyeye bildirilir. Bu ahkâma muhalif hareket eden aza alâkadar olduğu muameleden şirketin husule gelen zararını tazmine mecburdur.

ÜÇ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Meclisi idare azasından biri heyeti umumiyeden izin almadan kendi veya şahsı âhar namına bizzat veya bilvasıta şirketle bir muamelei ticariye yapamaz. Aksi takdirde şirket muamelei vakianın butlanını iddia edebilir. Aynı hak tarafı diğer için mevcut değildir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Meclisi idare azasından biri heyeti umumiyenin müsaadesini almaksızın şirketin icra eylediği muamelei ticariye nevinden bir muameleyi kendi veya âharı hesabına yapamayacağı gibi aynı nevi muamelei ticariye ile meşgul bir şirkete şahsan mesul aza sıfatile de giremez. Bu hükme muhalif harekette bulunan meclisi idare azasından şirket zarar ve ziyan istemekte veya zarar ve ziyana bedel yapılan muameleyi şirket namına yapılmış addetmekte ve üçüncü şahıslar hesabına aktolunan mukavelâttan mütevellit menafiin şirkete aidiyetini talep etmekte muhtardır.

Bu hukuku mutalibeden birinin tercihi fikrai sabıka hükmüne muhalif harekette bulunan azadan gayri azaya veya murakıplara racidir. Hukuku mezkûre ânifüzzikir muamelei ticariye aktine veyahut meclisi idare azasının diğer bir şirkete dühulüne azayı sairenin ıtılâları tarihinden itibaren üç ay ve tarihi ıtılâ nazara alınmaksızın vukularından itibaren bir sene sonra sakıt olur.

ÜÇ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE— Sermayei şirket nısfına tenezzül edecek olursa meclisi idare heyeti umumiyeyi sermayeyi miktarı aslisine iblâğa veya miktarı mütebaki ile iktifaya veyahut şirketi feshe karar vermek üzere içtima davet eyler.

Sermayenin ancak bir sülüsü kalmış ise heyeti umumiye sermayenin ikmaline veya baki sülüs sermaye ile iktifaya karar vermediği halde şirket münfesh addolunur.

Şirketin düyunu mevcudundan ziyade ise meclisi idare mahkemedен şirketin ilâni iflâsını talebe mecburdur.

ÜÇ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Meclisi idare azası kendi işleri için mutat olan dikkat ve basireti şirket işlerinde dahi ibraz ve sarfa mecburdurlar.

ÜÇ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Meclisi idare defatiri lâzimeyi tutmak ve mehli muayyen zarfında senei sabıkaya ait pilânçoynu tanzim ve heyeti umumiye içtimaından lâakal sekiz gün evvel hissedaranın enzarı tetkikına koy-makla mükelleftir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bilânçonun şirketin vaziyeti maliyesi hakkında hissedaranın mehmaemken bir fikir edinebilmeleri için vazih bir surette tanzim edilmesi icabeder.

Şirketin tesisi ve taazzuv ve idaresi için vaki olan masarifin tamamı, senei hesabiye masarifine ithal olunur. Şu kadar ki iptidai tesisat veya yeni bir şubei muamelât ihdası veya muamelâtın tevsi için şirket mukavelenamesinde veya heyeti umumiye kararında muayyen olan taazzuv masarifi azamî olarak beş seneye taksim olunabilir. Bu suretle her seneye ait olan bilânçoğa o seneye isabet eden masarif miktarının derci lâzımdır. Şirketin emvali menkulesile ebniye ve makinelerinin pilânçoğa derci lâzım gelen kıymetleri emvali mezkûrenin iştirâ bedellerinden her sene icabı hale göre itfalaları için tahsis olunan mebalığın tenzilinden sonra baki kalan miktardan ibarettir. Bu emval sigorta edildiği surette pilânçoğa sigorta bedellerinin dahi gösterilmesi muktazidir.

ÜÇ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Meclisi idare, her senei hesabiye nihayetinde yukarıki maddede muharrer bilânçoğdan maada şirketin ticarî, malî ve iktisadî vaziyetini ve yapılan muamelâtın hulâsasını gösterir bir rapor tanzimine ve tevzi edilecek temettüatın ve ihtiyat akçesini teşkil edecek mebalığın miktarını tayine dair teklif varakasını tertip ve tahrir mecburdur.

ÜÇ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Şirket mukavelesinde, hilâfına sarahat olmadığı surette meclisi idarenin karar ittihaz edebilmesi için azanın lâakal nısfından ziyadesinin huzuru şarttır.

Kararlar mevcut azanın ekseriyetile ittihaz olunur.

Azanın yekdiğerine niyabeten rey vermeleri caiz değildir. Tesavii âra husulünde keyfiyet içtinai atıye talik olunur. Anda dahi tesavi zuhurunda mevzubahs tekelif reddedilmiş addolunur.

Meclisi idarenin müzakeratı aza arasından veya hariçten intihap edilen bir kâtip marifetile muntazaman zaptolunur. Zabıtnameler mevcut aza tarafından imza olunmak ve karara muhalif kalan azanın esbabı muhalefeti zabıtnamelere derecedilmek lâzımdır.

ÜÇ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hilâfına mukavelede sarahat olmadığı surette meclisi idare azasına her yevmi içtima için bir ücret verilir. Ücretin miktarı mukavelenamede tayin edilmemiş ise heyeti umumiyece tayin olunur.

ÜÇ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Meclisi idare azası şirket namına yapmış oldukları ukut ve muamelâtın dolayı şahsan mesul olmazlar. Ancak :

1 - Hisse senedatı bedelâtına mahsuben şürekâ tarafından vukubulan tediyatın ademi sıhhatinden;

2 - Tevzi ve tedîye olunan temettüatın gayri hakikî olmasından;

3 - Kanunen tutulması muktazi defatirin mevcut olmamasından veya bunların sureti gayrimuntazamda tutulmasından;

4 - Heyeti umumiyeden sâdır olan kararın tamamen icra olunmamasından;

5 - Gerek kanunun gerek şirket mukavelenamesinin kendilerine tahmil ettiği vezaihin tamamen ifa edilmemesinden dolayı şürekâya ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesuldürler.

Beşinci fıkrada beyan olunan vezaiften birisi vekâletnamei mahsus ile heyatı idare azasından birine teffiz edilmiş ise mesuliyetin ancak o azaya teveccühü lâzimgelip o muameleden dolayı mesuliyeti müteselsile cari olmaz.

ÜÇ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yeni tayin olunan meclisi idare azası seleflerinin zahir olan yolsuz muamelâtını murakiplere bildirmeğe mecburdurlar. Aksi halde seleflerinin mesuliyetlerine iştirak ederler.

ÜÇ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Maddei anife mucibince mesuliyeti müteselsileyi mucip olan muamelâta muhalif olup keyfiyeti müzakere zaptına derecettirmekle beraber murakiplere hemen tahriren bildiren veyahut mazeretine binaen o muamelenin müzakeresinde hazır bulunamayan aza mesuliyetten beri kahr.

ÜÇ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Şirketin vaziyeti hazırası hakkında her ne suretle olursa olsun yanlış zehaba mahal verecek desais istimalile veya mugayiri hakikat beyanatile üçüncü şahısları iğfal eden meclisi idare azası ika ettiği zararı şahsan zâmin olur.

ÜÇ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — 332 ve 333 ncü maddeler mucibince meclisi idare azasına terettüp eden mesuliyet davaları, mucibi mesuliyet olan sebebin vukuu tarihinden itibaren beş sene sonra sakıt olur.

ÜÇ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Heyeti umumiye meclisi idare azası aleyhine ikamei davaya karar verir, yahut ikamei dava edilmemesine karar verildiği halde sermayei şirketin asgarî onda birini temsil eden hissedaran ikamei dava olunması reyinde bulunursa şirket bu karar veya talep tarihinden itibaren bir ay zarfında ikamei davaya mecburdur. Şirket namına ikamei dava murakiplere

aıttır. Ancak ekalliyetin reyile ikamei dava halinde ekalliyet murakipler hari-cinde bir vekil tayin edebilir. İkamei dava reyinde bulunan hissedaran hisselerini şirketin zarar ve ziyanına karşı teminat olarak davanın hitamına kadar merhun kalmak üzere muteber bir bankaya tevdi mecburdurlar. Davanın reddi halinde hissedaran yalnız şirkete karşı zarar ve ziyan itasına mecburdurlar.

ÜÇ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Muamelâtı şirketin icraya taallûk eden kısmı şirket mukavelenamesi veya heyeti umumiye kararile meclisi idare azasından olmayan bir müdüre tevdi edilebilir. Bu halde müdür 332 nci maddede beyan edilen vezâifin ademi ifasından dolayı şürekâ ve eşhası saliseye karşı meclisi idare azası gibi mesul olur. Bu esasa mugayir bir şartın mukavelenameye vazı veya müdürün meclisi idarenin emri ve nezareti tahtında bulunması mesuliyeti bertaraf edemez.

ÜÇ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Meclisi idare azası müdürlerin ika ettikleri kusurlardan mesul değildirler. Şu kadar ki meclisi idare azası gayri ehil müdürler nasbetmek veya onların şirket için muzur olan umur ve muamelâtına karşı müsamaha göstermek veya meclisi idarenin salâhiyettar olmadığı hususata müdürleri mezun kılmak suretile ika ettikleri kusurlardan dolayı şirkete karşı müteselsilen mesuldürler.

334 nci madde mucibince bu baptaki kusura iştirak etmediği sabit olan aza mesuliyetten vareste kalır.

ÜÇ YÜZ KIRKINCI MADDE — Müdürler, hilâfına mukavelenamede sarahat olmadığı surette meclisi idarece nasp ve azlolunur. Nasp ve azil keyfiyeti meclisi idarece tescil ve ilân ettirilir.

ÜÇ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Müdürler, müteferrik bazı muamelâtı muayyeneyi ifaya mezun olmak üzere âharı tevkil edebilirler. Fakat müdüriyet vazifesini âhara devredemezler.

ÜÇ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Müdürler, meclisi idare azasının müddeti mezuniyetlerini müteceviz bir zaman için tayin olunamazlar ve anlar gibi her zaman azlolunabilirler. Hissedarın arasında intihap olunan müdür, bilâsebep azli iddiasile tazminat talep edemez.

ÜÇ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Tüccarın tutmağa mecbur oldukları defterlerden başka anonim şirketleri meclisi idaresi :

1 - Hissedarın isim, şöhret veya unvanlarile ikametgâhlarının ve şirketin bidayeti teşkilinde vazedilen yahut bilâhare tedricen tezyit edilen sermayeye teka-bül eden hisseler için icra edilen tediyatın kaydine mahsus hissedaran defteri;

2 - Heyeti umumiye zabıtnamelerinin kayıt ve dereine mahsus içtima ve müzakerat defteri;

3 - Meclisi idarenin içtima ve müzakeratının kaydine mahsus meclisi idare mukarrerat defteri tutmakla mükelleftir.

ÜÇ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirket müstahdemininin tayini, heyeti umumiyeye ait olduğuna dair şirket mukavelei esasisinde bir kayıt olmadığı halde meclisi idareye racidir.

ÜÇ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Meclisi idare azasından veya murakiplerden veya şirket vekillerinden birinin iflâsına veya tahtı hacze alınmasına hükmedilir veyahut ehliyeti kanuniyesi zayi olursa vazifesi hitam bularak yerine âharı tayin edilir. Bunlardan birinin ağır hapis ve o derece bir ceza ile veya sahtekârlık veya sirkat veyahut dolandırıcılık fiillerinden birile mahkûmiyeti halinde dahi fıkrâi anife hükmü caridir.

ÜÇ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Meclisi idare, şirket hesabına şirket hisse senedatını iştirah veya işbu senedatı rehin mukabilinde kabul ederek para ikraz veya avans ita edemez. Şu kadar ki heyeti umumiye, usulü dairesinde tahakkuk eden temettüattan tefrik olunan meblâğ mukabilinde bedelleri tamamen tediye olunan hisse senedatının iştirahı için meclisi idareye mezuniyet verabilir.

ÜÇ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Meclisi idare haiz olduğu salâhiyet ve iktidarı içlerinden bir veya müteaddit murahhasa teffiz edebilir. Murahhaslar müteaddit ise ekseriyeti âra ile ittihazı karar eylerler.

Kısım - 3

Murakıplar

ÜÇ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Anonim şirketlerinde beşten fazla olmamak üzere bir veya müteaddit murakıp bulunur. Murakıpların teaddüdü halinde bunlar bir heyet teşkil ederler. Murakıplar şürekâdan ve şürekânın gayrisinden olmak üzere ilk defa bir sene müddetle tesis, heyeti umumiyesi ve bilâhare azamî üç sene için heyeti umumiye tarafından intihap olunurlar. Murakıplar bir ise Türk, müteaddit ise nisfından bir ziyadesi Türk tabiiyetinde olacaktır. Müddetleri hitam bulan murakıpların tekrar intihapları caizdir. Murakıplar meclisi idare azalığına intihap olunamadıkları gibi şirketin memuru sıfatıyla de umurunu tedvir edemezler. Vazifeleri hitam bulan meclisi idare azası heyeti umumiyeden iktisabı beraet etmedikçe murakıplığa intihap olunamazlar. Murakıpların vazifesi şirketin muamelâtı umumiyesini murakabe ve bütçeyi tetkiktir.

ÜÇ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Heyeti umumiye bazı hususâtı muayyenenin tetkik ve teftişi için icabında hususî murakıplar intihap edebilir.

ÜÇ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Meclisi idare azasının usul ve furuundan yani aba ve ecdat ve ahfadından birile kardeş, amca, dayı, kayınpeder ve damadın babası gibi ikinci, üçüncü ve dördüncü dereceye kadar karabeti olanlar murakıplığa intihap olunamazlar. İntihap edilmişler ise istifaya mecbur olurlar.

ÜÇ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Murakıp heyeti umumiye tarafından her vakit azil ve yerine aharı tayin edilebilir. Hissedarın arasından intihap olunan murakıplar azillerinden dolayı tazminat talep edemez.

ÜÇ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Murakıpların tayin ve tebdilleri meclisi idare tarafından derhal sicilli ticarete teşkil ettirilmekle beraber şirket ilânının dercine mahsus gazetelerle de ilân ettirilir.

ÜÇ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir murakıbın vefatı, istifası, bir mâniden dolayı ifayi vazifeye ademi iktidarı, iflâsı ve hacredilmesi gibi bir sebeple vekâletten sükutu ve ağır hapis ve o derece bir ceza ile veya sahtekârlık, sirkat, dolandırıcılık fiillerinin birinden dolayı mahkûmiyeti halinde diğer murakıplar heyeti umumiyenin ilk ictimainâ kadar ifayi vazife etmek üzere yerine birisini intihap eylerler.

Murakıp bir kişiden ibaret olupta ânifen beyan olunan ahvalden birinin mevcuduna binaen yerine ahârının tayini iktiza ettiği takdirde bunu heyeti umumiyenin ilk ictimainâ kadar vazifedar olmak şartıyla alâkadaranın müracaatı üzerine merkezi şirketin bulunduğu mahal mahkemesi tayin eder.

ÜÇ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Murakıplar:

1 - Şirketin meclisi idare azasile bilitifak bilânçonun şekli tanzimi ve hisse

senedatının vaziyeti ne merkezde olduğunu tayin etmek;

2 - Muamelâtı şirkete kesbi vukuf ve kuyudu lâzimenin intizamı cereyanını tetkik etmek maksadile hiç olmazsa altı ayda bir defa defatiri şirketi muayene eylemek;

3 - Üç aydan ziyade fasıla verilmesi gayricaiiz olmak üzere sık sık ve bagteten şirket veznesini teftiş etmek;

4 - Lâakal ayda bir defa defatiri şirketi tetkik ederek rehin veya teminat veyahut şirket veznesinde hıfzolunmak üzere vedia olarak teslim olunan her nevi kıymetli evrakın mevcut olup olmadığını tahkik ve kuyuda tatbik eylemek;

5 - Şirket mukavelenamesinde şürekânın heyeti umumiye içtimalarına iştirakleri için iktiza ettiği bildirilen şeraitin icra olunup olunmadığını tetkik etmek;

6 - Bilânçoyu nazarı murakabeden geçirmek;

7 - Tasfiye muamelâtına nazaret etmek;

8 - Meclisi idarenin ihmali halinde adi ve fevkalâde olarak heyeti umumiye içtimaa davet etmek;

9 - Heyeti umumiye içtimalarında hazır bulunmak;

10 - Meclisi idare azasının kanun ve şirket mukavelenamesi ahkâmına tamamiyle riayet eylemelerine nezaret etmek.

Vezaifile mükelleftirler.

ÜÇ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Murakıplar her sene nihayetinde şirketin hal ve vaziyetine, meclisi idarenin tanzim ettiği bilânçoya ve sair hesaba ta ve tevziini teklif ettiği temettüata müteallik olarak meclisi idarenin ita edeceği rapor ve sair evrak hakkındaki mutaleatını havi olmak üzere heyeti umumiyeye hitaben bir rapor tanzimi ile mükelleftirler.

ÜÇ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Murakıpların 348 ve 354 ncii maddelerde muayyen olan murakabe salâhiyetleri mukavelename ile tahtit olunamaz.

ÜÇ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Murakıplar esbabı mübremeye ve müstacele tehadüsi halinde heyeti umumiye içtimaa davete mecburdurlar.

ÜÇ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Murakıplar vazifelerini hüsnü suretle ifa etmemelerinden dolayı müteselsilen mesuldürler. Bu bapta hakkı dava mucibi mesuliyet olan sebebin tahakkuku tarihinden itibaren beş sene sonra sakıt olur.

ÜÇ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Her hissedar şirketin meclisi idaresi azası veya müdürler aleyhlerinde murakıplara müracaat edebilir. Vaki olan müracaati murakıplar tahkika mecburdurlar. Neticei tahkikatta müracaati vakianın sıhhati teayyin eyleser keyfiyet murakıpların senelik raporuna dercedilir.

Müracaat edenler sermaye şirketin onda birine muadil hisse senedatına malik oldukları surette murakıplar müracaati vakiyaya mütedair olan fikir ve mütealealarını raporlarında bildirmeğe ve lüzum gördükleri halde heyeti umumiye içtimaa olarak derhal davet etmeğe mecburdurlar.

İkinci fıkraya tevfiikan murakıplara müracaat edenlerin balâda zikrolunan miktardaki hisse senedatını muteber bir bankaya tevdi etmeleri lâzımdır.

İşbu senedat ilk heyeti umumiye içtimainin hitamına kadar bankada kalır.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Murakıplar meclisi idare müzakerasında rey ve müzakereye iştirak etmemek şartile hazır bulunabilirler ve münasip gördükleri teklifatı meclisi idare ve meclisi umuminin adi ve fevkalâde içtimaları ruznamelerine ithal ettirebilirler.

Kısım — 4

Heyeti umumiye

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Anonim şirketleri heyeti umumiyele-ri adiyen veyahut fevkalâde olarak içtima eder. İçtimaı adi her devrei hesabiyenin hitamından itibaren üç ay zarfında ve ekalli senede bir defa vuku bulur. Bu içtimada 372 nci madde mucibince ruznamei müzakerata ithali icap eden hususat müzakere olunur. Heyeti umumiye iktiza ettikçe fevkalâde içtimaa davet olunur.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Heyeti umumiye adiyen içtimaa davet meclisi idareye ve fevkalâde olarak içtimaa davet hem meclisi idareye hem de 357 nci madde mucibince murakiplere aittir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Senede bir kaç kere temettüatını tevzi eden şirketlerde her tevzi için heyeti umumiyenin içtimaa daveti lâzımdır.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hilâfı mukavelede musarrah olmadığı surette heyeti umumiye merkezi şirketin bulunduğu mahalde içtimaa davet edilir.

ÜÇ YÜZ ALTIŞ BEŞİNCİ MADDE — Heyeti umumiyelerin adi ve fevkalâde içtimalarında hissedaranın rey sahibi olması için malikiyetleri iktiza eden hisse senedatının miktarile bunların malik olacakları âranın adedi mukavelename ile tayin olunur. Mukavele ile tayin edilmemiş ise her hisse sahibine bir hakkı rey bahşeder. Ancak bir şahsın malik olduğu hisselerin miktarı onu müteceviz ise ondan fazla rey olamaz.

İşbu son fıkraya muhalif olan hükmü mukavele keenlemyekündür. Mukavelede muayyen miktarda hisseye münferiden sahip olmayan hissedaranın biliçtima hisselerini bu miktara iblâğ ve aralarında birini mümessil tayin ederek heyeti umumiye müzakeratına iştirak etmeleri mümkündür.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Heyeti umumiyeler işbu kanunda veya şirket mukavelenamesinde hilâfına sarahat bulunan hususatin maadasında sermayei şirketin ekalli rubunu temsil eden hissedaranın huzurile teşekkül edebilirler. İlk içtimada bu ekseriyet hâsıl olmadığı halde tekrar içtimaa davet edilirler. İkinci içtimada hazır bulunan hissedaranın temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun icrayi müzakerata ve itavi karara salâhiyettardırlar.

Kararlar muteber olmak için her halde asaleten veya vekâleten ita edilen âranın ekseriyeti şarttır.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Hissedarandan hiç biri şahsan alâkadar olduğu bir hususun müzakeresinde hakkı reyini istimal edemez.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Sermayei şirketin lâakal onda biri kıymetinde hisse senedatına malik olan hissedaranın esbabı mucibeyi havi talebi tahririleri üzerine meclisi idarenin heyeti umumiye adiyen fevkalâde olarak içtimaa davet etmesi veya heyeti umumiyenin akti zaten mukarrer ise müzakeresini arzu ettikleri mevaddı ruznameye ithal eylemesi mecburidir. Bu hakkı talebi haiz kimse-lerin malik olmaları lâzımgelen hisse senedatı miktarı mukavelename ile daha az bir miktara tenzil olunabilir.

ÜÇ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hissedaranın maddei sabıkada muharrer talepleri meclisi idare ve 359 ncu madde mucibince murakiplar tarafından nazarı itibare alınmadığı halde merkezi şirketin bulunduğu mahalde deavii ticariyeyi rüyetle mükellef olan mahkeme zikrolunan hissedaranın müracaati üzerine heyeti umumiye adiyen içtimaa davete veya istedikleri hususati ruznameye ithale kendilerini mezun kılabilir. İçtimaa davete veya ruznameye ilâve edilen hususata müteallik ilânda mahkemenin mezuniyeti tasrih edilmek lâzımdır. Mahkemeye

müracaat halinde dahi 359 ncu maddenin fıkrai ahiresi hükmü tatbik olunur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Heyeti umumiyenin içtima daveti mukavelenamede gösterilen şekil ve surette ve davet ve içtima günleri dahil olmamak üzere vakti içtimadan lâakal iki hafta evvel vuku bulmak lâzımdır. Hisseleri nama muharrer olan hissedaran ile evvelce şirkete bir hisse senedi tevdi ederek ikametgâhını bildiren hissedaran taahhütlü mektup irsali suretile de yevmi içtimadan haberdar edilir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Hâmile muharrer hisse senedatı sahipleri hakkı reylerini heyeti umumiyede istimal için mezkûr senedatı veya bunlara mutasarrıf olduklarını müspet vesaiki yevmi içtimadan bir hafta evvel şirkete tevdi mecburdurlar.

ÜZ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Heyeti umumiyenin içtima davetine dair olan ilânat veya davetnameler ruznamei müzakeratı da mübeyyin olmak lâzımdır. Heyeti umumiyenin şirket mukavelenamesinde muayyen zamanda akteylediği içtima adide müteallik ruznamei müzakerata:

- 1 - Meclisi idare ve murakıplar tarafından verilen raporların kıraati;
- 2 - Şirketin mevcudat defterile bilânçonun ve kâr ve zarar hesabının ve temettü tevzii hakkındaki teklifatın tasdik veya tadilen kabul veya reddi;
- 3 - Müddetleri münkazi meclisi idare azasıle müdür ve murakıpların ücret ve aidatının mukavelede muayyen olmadığı halde tayini;
- 4 - Müddetleri münkazi meclisi idare azasıle murakıpların tekrar intihapları veya tebdilleri;

Maddelerile liizum görülen mevaddı saire ithal olunur. Ruznamede gösterilmeyen hususat mevkii müzakereye konulmaz.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hakkı reyî haiz her hissedar yevmi içtimadan lâakal on bes gün evvel mevcudat defterile kâr ve zarar hesabını ve bilânçovu ve murakıplar ile meclisi idarenin raporlarını merkezi şirkette tetkik ve bir suretini ahz etmek hakkını haizdir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Heyeti umumiyenin hini içtimada hazır bulunan hissedaran veya mümessillerinin isimleriyle mahalli ikametlerini ve miktarı hisselerini mübeyyin ve reis tarafından mümza bir cetvel tanzim olunarak ilk cemi âradan evvel hissedaranın görebilecekleri bir mahalle talik olunur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Heyeti umumiye içtimaatına riyaset edebilecek zat şirket mukavelenamesile tayin edilmediği surette heyeti umumiyece intihap olunur.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakere ekseriyetin veya sermayei şirketin onda birini temsil eden ekalliyetin talebi üzerine on beş gün sonraya talik olunur. Bu surette keyfiyet 370 nci maddede muharrer olduğu üzere hissedarana tebliğ ve usulen ilân olunur. Maahaza ekalliyetin talebi üzerine bir defa tehir edildikten sonra tekrar müzakerenin tehiri talep olunabilmek için bilânçonun dışarı itiraz olan noktaları hakkında izahatı muktaziye verilmemiş olmak lâzımdır.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Adi veya fevkalâde heyeti umumiyelerin ittihaz ettikleri kararlar muteber olabilmek için zabıtnamelerin 297 nci maddede yazılı olan şerait dairesinde tanzim edilmeleri lâzımdır. İçtimada hazır bulunan hissedaranın isimlerini müşir 374 ncu maddede beyan olunan cetvel ile içtima davetin usul dairesinde cereyan ettiğini müspet vesaik zabıtnameye raptolunur. Zikrolunan vesaik mündericâtı zabıtnamede musarrah bulunduğu surette bunların

ayrıca raptına lüzum yoktur. Meclisi idare işbu zabıtnamenin musaddak bir suretini derhal sicilli ticarete tescil ettirmekle mükelleftir.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Heyeti umumiyenin vakti içtimandan itibaren akalli altı ay evvelindenberi sermayei şirketin asgarî onda birine muadil hisse senedatına malik oldukları sabit olan hissedarların son iki sene zarfında şirketin tesisine veya muamelâtı idaresine müteallik bir suiistimalin vukubulduğunu veya kanun veya şirket mukavelenamesi ahkâmının ehemmiyetli bir suretle ihlâl edildiğini iddia ettikleri surette bunları veya bilânçonun sıhhatini tahkik için hususî murakipler tayinini heyeti umumiyeden talep edebilirler. Bu talep reddolunduğu surette masarifi lâzime berveçhipeşin tesviye ve malik oldukları hisse senedatını muteber bir bankaya tevdi etmek şartile mahkemeye müracaat hakkını haizdirler.

Talebi mezkûr mahkemece terviç olunabilmek için iddia olunan hususat hakkında delâil ve emaratı kâfiye gösterilmek lâzımdır. Mahkemece talebi vaki reddolunduğu veya tahkikatı vakia netayicine göre gayri varit görüldüğü surette sui-niyetle hareket ettiği ispat edilen hissedaran şirketin bu yüzden duçar olduğu zardan dolayı müteselsilen mesuldürler.

ÜÇ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Pilânçonun tasdikına dair olan heyeti umumiye kararı aksine sarahat olmadığı halde Meclisi idare azasile müdürler ve murakipların ibrasını mutazammındır. Maamafih bilânçoda bazı cihetler meskût kalmış veyahut bilânço şirketin vaziyeti hakikiyesinin tezahürüne mâni yanlış bir takım hususatı mübeyyin bulunmuş ise heyeti idare azasile müdürler ve murakiplar bilânçonun tasdikile beraet istihsal etmiş olmazlar.

ÜÇ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Heyeti umumiye tarafından ittihaz olunan kararlar içtimada hazır bulunmayan veyahut muhalif rey veren şürekâ hakkında da muteberdir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Kanunun ahkâmı sarahasına veya şirket mukavelenamesine mugayir olan heyeti umumiye kararları aleyhine tarihi sudurlarından itibaren üç ay zarfında şirketin bulunduğu mahalde muamelâtı ticariyeyi rüyetle mükellef mahkemeye müracatla itiraz olunabilir.

İtiraz hakkı :

1 - İçtimada hazır bulunupta kararı mezkûra muhalif kalarak muhalefetini zabıt varakasına dercettiren veya gayrikanunî olarak hakkı reyini istimale müsaade edilmeyen veya içtimaa davetin usulü dairesinde vuku bulmadığını veyahut ruznamenin usulü veçhile ilân veya tebliğ edilmediğini iddia eden hissedarana;

2 - Meclisi idareye;

3 - Kararın infazı Meclis azasile murakiblerin şahsan mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her birine aittir. İtirazın keyfiyeti vukuile muhakemenin yevmi icrası meclisi idare tarafından usulen ilân olunur. Mehili itirazın inkizasından evvel itiraz muhakemesine bakılamaz. İtirazlar taaddüt ettiği surette muhakemeleri tevhit olunur. Mahkeme, alâkadaranın talebi üzerine şirketin muhtemel zararına mukabil teminat itasını muterizlerden talep edebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını tayin mahkemeye aittir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Maddei sabıkaya tevfikan heyeti umumiye kararına itiraz vukuunda mahkeme, Meclisi idare azasile murakiplerden keyfiyeti bilistizah aleyhine itiraz olunan kararın icrasını tehir edebilir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — İtiraz olunan kararın feshine dair lâhik olan ilâm kesbi katiyet ettikten sonra bilcümle hissedaran hakkında muteber tutulur. Meclisi idare mezkûr ilâmın bir suretini derhal tescil ettirmeğe mecburdur.

ÜÇ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Heyeti umumiyenin kararı aleyhine suiniyetle itiraz ettiği tahakkuk edenler, bu sebeple şirkete terettüp eden zarar ve ziyandan müteselsilen mesuldürler.

ÜÇ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Hilâfına şirket mukavelesinde sarahat olmadığı surette, heyeti umumiye maddei âtiyede muharrer şerait dairesinde mukavelenin bilcümle ahkâmını tadiledebilir.

Şirketin tebdili tabiiyeti ile hissedaranın tezyidi taahhüdatı için hissedaranın ittifakı şarttır.

Şirket mukavelenamesinin tadili için vuku bulan içtimaat müzakeratına bir hissesi olanında iştirak ve rey ita etmeğe hakkı vardır. Mukavelede bu esasa muhalif bir kayıt var ise muteber değildir. Birden ziyade hissesi olan şahsın reyleri mukavelede hilâfına sarahat olsa bile hisseleri nisbetinde mütesaviyen tezayüt eder.

ÜÇ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Mevzu veya nevi şirketin tebdiline veya sermayenin yeni hisse senedi ihraç etmek suretile tezyidine yahut sermayenin tenkisine veya şirketin feshine müteallik olan heyeti umumiye içtimaatında sermayei şirketin akalli üç rubunu temsil eden hissedaranın huzuru şarttır. Bu içtimaatta müttehaz kararların muteber olması için esaleten veya vekâleten istimal olunan âranın sülûsanının içtimaı muktazidir.

İlk içtimada sermayenin üç rubunu temsil eden hissedaranın huzuru mümkün olmadığı halde heyeti idare heyeti umumiyeyi tekrar içtimaa davet edebilir. Fıkra-sabıkada muharrer hususların gayrisine mütedair tadilât için davet olunan heyeti umumiyenin ilk içtimada ânifüzzikir nisabı müzakere hâsıl olmadığı takdirde keyfiyet şirket ilânatının dercine mahsus gazeteler ile on beş gün fasıla ile iki kere ilân edildikten sonra ikinci bir içtima aktolunabilir.

İçtimaı ihbar için name muharrer senedat sahiplerine hitaben tastir edilecek davetnameler ile ilânlara ruznamei müzakeratla beraber içtimaı sabıkın zamanı vukuu ve neticesi dercolunur. İkinci içtimada müzakerat cereyan edebilmek için sermayei şirketin lâakal nısfını temsil eden hissedaranın huzuru lâzımdır. İşbu ikinci içtimada dahi nisabı müzakere tahassül etmediği surette salifülbeyan şerait dairesinde üçüncü bir içtima aktolunabilir. Bu son içtimada müzakeratın icrası için sermayei şirketin akalli bir sülûsünü temsil eden hissedaranın huzuru kâfidir. Bu heyeti umumiyelerin kararı muteber olmak için esaleten veya vekâleten verilen âranın sülûsanının içtimaı şarttır.

ÜÇ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Heyeti umumiyece şirket mukavelenamesinin tadiline dair ittihaz olunan karar muayyen bir nevi hisse senedatı sahiplerinin hukukunu muhil bir mahiyette ise kararı mezkûr işbu nevi hisse senedatı sahiplerinin aktecekleri bir içtimaı mahsusta müttehaz diğer bir karar ile tasvip olunmadıkça nafiz olamaz. İşbu hususî heyette nisabı müzakere ve kararların tarzı ittihazi 386 nci maddenin kısmı sanisindeki ahkâma tâbidir.

ÜÇ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MAADDE — Şirket mukavelenamesinin tadiline müteallik heyeti umumiyece ittihaz olunan karar heyeti idare tarafından şirketin bulunduğu mahallin sicilli ticaretine tescil ve ilân ettirilir. Tescil ve ilândan evvel tadil kararı nafiz olmaz.

ÜÇ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Heyeti umumiye şirket mukavelenamesinin tadili için içtimaa davet edildiği surette tadil metninin de 370 nci maddede muharrer olduğu üzere ilânı ve alâkadarana tebliği lâzımdır.

ÜÇ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Şirketin sermayesini teşkil eden hisse senedatı bedelâtı tamamen tesviye edilmedikçe heyeti umumiye yeni hisse senedatını çıkarmak suretile sermayenin tezyidine karar veremez.

Muhtelif hukuku haiz müteaddit nevi hisse senedatı sahipleri mevcut olduğu surette heyeti umumiye kararından maada mezkûr envadan her birine ait hisse senedini sahiplerinin de bir içtimai mahsus aktederek itayı karar etmeleri şarttır.

ÜÇ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Heyeti umumiye yeni hisse senedatı çıkarmak suretile sermayenin tezyidine karar verdiği takdirde muamelâtı müteakibesinde mezuniyeti mütekaddimeden gayri anonim şirketlerinin keyfiyeti teşkiline ait olan ahkâm caridir.

Tezyidi sermayeye ait muamelât ve merasimi kanuniye tamam olduğu takdirde bunlara müteallik vesaik meclisi idare ve murakipler tarafından müsterek bir beyanname ile Ticaret vekâletine tevdi kılınır. Vekâlet tezyidi sermayeye dair olan muamelâtın ahkâmı kanuniye dairesinde cereyan ettiğini görürse keyfiyeti bittasdik usulen tescil ve ilânını emreder.

ÜÇ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — İhraç edilen yeni hisse senedatının bedelâtı ayandan ise kıymetleri anonim şirketlerinin hini tesisinde sermaye olarak vazolunan ayanın takdir ve tasdiki kıymetleri için mevzu kavaide tevfikân takdir ve tasdik olunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Sermayenin tezyidi mevaddı sabıka ahkâmına tevfikân icra edilmemiş ise bubaptaki muamelât batıl ve bundan dolayı da meclisi idare ve murakipler şirket ve üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesul addolunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Heyeti umumiyenin tezyidi sermayeye müteallik kararında hilâfı musarrah olmadığı surette hissedarandan her biri yeni hisse senedatından sermayei şirketteki hissesile mütenasip miktarını ahzedebilir. Meclisi idare hissedarana teffiz edilecek hisse senedatının ihraç bedelâtını gazetelerle ilân eder. Bu bapta ilânatta hissedarının bu husustaki hakkı hiyarlarını istimal edebilecekleri müddet iki haftadan ekal olmamak üzere tayin olunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Sermayenin tenkisine dair heyeti umumiyece müttehaz karar tenkis hususunun sureti icrasını da mübeyyin bulunmak lâzımdır.

Muhtelif hukuku haiz müteaddit nevi hisse senedatı sahipleri mevcut olduğu surette heyeti umumiyenin tenkisi sermaye hakkındaki kararından maada mezkûr envadan her birine ait hisse senedatı sahiplerinin de bir içtimai mahsus aktederek bu bapta heyeti umumiyenin kararını tasvip etmeleri şarttır. Heyeti hususiyenin müzakerat ve mukarreratı da 386 ncı maddenin kısmı evvelindeki nisabı ekseriyet kaidelerine tâbidir.

ÜÇ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Sermayenin tenkisi hakkındaki heyeti umumiye kararı meclisi idarenin müracaati üzerine tescil ve ilân olunur. Tescil ve ilândan sonra heyeti umumiyenin işbu kararından haberdar edilen eshabı matlup alacaklarını kaydettirmek üzere meclisi idare tarafından davet olunur. Davet şirket ilânını derce mahsus gazetelerle üç defa ilân edilmek suretile vukubulur. Bundan başka şirketçe malûm olan dayirelere ayrıca davetnameler gönderilir.

Son ilân tarihinden evvel alacaklı oldukları mütehakkak bulunan dayinlerin alacakları talepleri halinde ifa veya diğer bir suretle temin olunur.

Son ilân tarihinden ve müracaat etmiş olan eshabı matlubun alacakları tesviye veya temin edildiği tarihten itibaren bir sene mürur etmedikçe sermayenin tenkisi hakkındaki karar neticesi olarak hissedarlara tediyat icra olunamaz.

Hissedarların henüz ifa etmemiş oldukları taahhüdâtın ademi icrası suretile sermayenin tenkisi halinde dahi aynı ahkâm caridir.

ÜÇ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Sermayenin tenkisi hakkındaki kararın icrası için hisse senedatının miktarının mübadeleden veya damgalanarak veya hut diğer bir suretle tenzili tensip edilmiş olduğu halde şirket vukubulan ihtara rağmen iade edilmeyen hisse senedatını iptal edebilir.

Mübadele için şirkete iade edilmesi zımında vukubulan tebligata iade edilmeyen senedatın iptal olunacağı ihtarı da derecolunur.

Hissedarların mübadele olunmak üzere şirkete iade ettikleri hisse senedatının miktarı müttihaz karar mucibince mübadeleye gayrikâfi ise bu senedat iptal olunarak bunların mukabilinde verilmesi muktazi yeni senedat furuht ve hisselerine isabet eden miktar şirkette hıfzolunur.

ÜÇ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Sermayenin tenkisine ait olan muamelâtın hitamı halinde meclisi idare tarafından keyfiyet sicilli ticarete tescil ve ilân ettirilir.

Kısım - 5

Hisse senedatı

ÜÇ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Hisse senedatı ya hamiline veya nama muharrer olur.

DÖRT YÜZÜNCÜ MADDE — Şirketin tescilinden evvel hisse senedatı veya bunlar makamına kaim muvakkat ilmühaberler ihraç ve ita edilemez.

DÖRT YÜZ BİRİNCİ MADDE — Hilâfı şirket mukavelesinde musarrah olmadığı surette hisse senedatı nama muharrer olmak lâzımdır.

DÖRT YÜZ İKİNCİ MADDE — Nama muharrer hisse senedatının hamile muharrer senedata ve hamile muharrer hisse senedatının nama muharrer senedata tahvili caiz olamayacağına dair şirket mukavelenamesine dercolunan şart muteberdir. Şu kadar ki nama muharrer senedin hamile muharrer senede tahvili için tamam bedelinin tesviye edilmiş olması ve hisse senedatının ihraç kıymetleri kıymeti muharrerelerinden ziyade ise bu ziyadenin de tahsil edilmiş bulunması şarttır.

DÖRT YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bedelleri tamamen tesviye edilmemiş olan hisse senedatı ve hisse senedatı ihraç edilmezden evvel hissedarına hakkı iştiraklerini mübeyyin olarak verilen ilmühaberler nama muharrer olmak lâzımdır.

DÖRT YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Her hisse senedi şirkete karşı gayrikabili tecezzidir. Bir hisse senedinin müteaddit sahipleri bulunduğu surette şirkete karşı olan haklarını ancak müşterek bir mümessil vasıtasile istimal edebilirler. Müşterek bir mümessil tayin ettikleri surette şirketçe ifa olunacak tebligatın mezkûr senet sahiplerinden yalnız birine icrası kâfidir.

DÖRT YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Hisse senedatının şirket namına vazı imzaya mezun olanların imzasını, şirketin unvanı ile teşekkül ve ilân tarihlerini, şirket sermayesinin miktarile hisse senedatının enva ve mekadirini, hisse senetlerinin kıyemi mukayyedelerini ve istifa olunan bedelâtı ihtiva eylemesi lâzımdır. İmza damga veya mühür şeklinde dahi olabilir.

DÖRT YÜZ ALTINCI MADDE — Her hisse senedi lâakal beş lira kıymetinde olmak lâzımdır. Beş liradan dun kıymeti haiz hisse senedi ihraç olunmaz.

DÖRT YÜZ YEDİNCİ MADDE — Nama muharrer hisse senedatında sahiplerinin isim, sanat ve ikametgâhları muharrer olmak ve şirketçe defteri mahsusuna kaydedilmek şarttır.

DÖRT YÜZ ŞEKİZİNCİ MADDE — Nama muharrer hisse senedatı hilâfı şirket mukavelenamesinde musarrah olmadığı surette şirketin muvafakatı olmaksızın âhara devir ve ferağ olunabilir.

DÖRT YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Nama muharrer hisse senedi ciro veya beyanname ile âhara devir ve ferağ olunabilir. Bu devir ve ferağın şirket ve eşhası salise hakkında muteber olması için şirketçe defteri mahsusuna kaydı lâzımdır. Muamelei kaydiye senedi alının hisse senedini veya devir ve ferağ nâtik beyannameyi ibraz etmesi üzerine icra olunur. Şirket hisse senetlerindeki ciroların ve devir ve ferağ beyannamelerinin sıhhatlarını tahkika mecbur değildir.

DÖRT YÜZ ONUNCU MADDE — Hamiline muharrer hisse senedatının devir ve ferağı şirket ve üçüncü şahıslar hakkında ancak kabzile hüküm ifade eder.

DÖRT YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Bir hisse senedinin bedelini tediye etmeyen hissedar bir gûna ihtara lüzum kalmaksızın lâzimülifa olduğu günden itibaren faiz itasına ve ademi tediye dolayısı şirketin düçar olduğu zararı tazmine mecburdur. hisse senedatı bedelâtının teahhuru tesviyesinden dolayı zarar ve ziyân olarak şirkete muayyen bir meblâğ verileceğine dair mukavelenameye dercolunan şart muteberdir.

DÖRT YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Hisse senedatı bedelâtı mukavelenamede ahkâmı mahsusa bulunmadığı halde ilânat icrası için mukavelenamede mevzuatı ile tevfiikan hissedarandan ilânen talep olunur.

DÖRT YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir hissedar hisse bedelini tamamen veya kısmen vakti muayyeninde tesviye etmediği surette şirket mukavelenamesinde hilâfına sarahat yok ise meclisi idare zirdeki şerait dairesinde mezkûr hissedarın şirketteki bilcümle hukukunu ıskat edebilir. Şöyle ki: hisse senedatının bedelâtını tesviyede teahhur eden hissedarlar şirket ilânatının derecine mahsus gazetelerde bir ay fasıla ile münteşir ve son ilân tarihinden itibaren bir ay zarfında zikrolunan bedel tesviye olunmadığı surette bilcümle hukukunun sakıt olacağını mübeyyin iki ilânname ile ifayı deyne davet olunurlar.

Hisse senedatının devir ve ferağı şirketin muvafakatine vabeste olduğu surette ilâna bedel hissedara yalnız bir defa tebliğat icrasile iktifa olunabilir. Teyin olunan vakitte tesviyei deyn etmeyen hissedaran şeriklik hakkını ve hilâfına mukavelenamede sarahat olmadığı halde evvelce tediye ettikleri mebalığı zayı ederler. Bu keyfiyet dahi ayrıca ilân ve alâkadarana tebliğ olunur.

Beyan olunan muamelâtın icrasından sonra şirket bahsedilen hisseyi borsa fiyatına ve mezkûr hisse borsada mukayyet değil ise bilmüzayede baliğ olduğu fiatla talibine fûruht ve eski senedi biliptal yerine yeni bir senet ita eder.

Bu senede evvelce tediye edilmiş olan meblâğ ile ahiren tediyesi talep edilen taksit bedeli dercedilir. Hisse senedinin işbu maddeye tevfiikan fûruhtundan mutahassıl bedeli mezkûr senedin bedeli muharrer ve muayyeninden dun ise aradaki fark senedin sahibi evvelinden istifâ olunur.

DÖRT YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bedeli tamamen tesviye edilmiş olan nama muharrer bir hisse senedinin âhara devir ve fûruhtu halinde hâmil evvel ve âhir ile arada senedi devren tasarruf etmiş kimseler mezkûr senedin bakiye bedelinden dolayı şirkete karşı müteselsilen mesuldürler.

Bu mesuliyet her fariğ hakkında ferağın şirket defterine kaydından itibaren üç sene sonra sakıt olur.

Hisse senedi bedelinin bakiyesini tediye eden mukaddem fariğın kendisinden

muahhar olan fariğlerden dilediğine veya senedin sahibi ahirine tediye ettiği bedelden dolayı müracaata hakkı vardır.

DÖRT YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Anonim şirketin teşekkülü katisinden evvel hisse senedatının âhara ferağı caiz değildir.

DÖRT YÜZ ON ALTINCI MADDE — Âyana mukabil olan hisse senedatının şirketin teşekkülünden ancak iki sene sonra devir ve ferağı mümkündür.

DÖRT YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Bir hisse senedi veya muvakkat ilmühaberi tedavülü mümkün olmayacak derecede yıpranmış veya bozulmuş olursa mündericatu esasiye ve alâimi farikası bilâ tereddüt kabili temyiz bulunduğu halde sahibi masarifini peşin tesviye etmek şartile şirketten yeni bir senet veya ilmühaber talep etmek hakkını haizdir.

DÖRT YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Bedeli itfa olunan hisse senedatı hilâfı mukavelede musarraha olmadığı halde intifa senedatı ile mübadele olunur.

DÖRT YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Şirket mukavelesine bazı nevi hisse sahiplerinin menfaatına olarak temettüatın veya mevcut şirketin taksimine ve hususatı saireye müteallik bir takım hukuku mahsusa dercolunabilir.

Kısım - 6

Tahvilât

DÖRT YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Anonim şirketlerinin aktedecekleri istikrazat için ihraç ettikleri kıymetleri müsavi ve ibareleri müttehid deyn senedatına tahvilât itlâk olunur.

DÖRT YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — İhraç olunan tahvilât bedelâtı tamamen istifa edilmedikçe ne alelâde ve ne de ikramiyeli bir ikinci istikraz tahvilâtı ihraç olunamaz.

DÖRT YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Anonim şirketlerinin ihraç edecekleri tahvilât sermayenin tediye olunan ve musaddak son bilânço mucibince mevcudatı mütehakkak bulunan miktarını tecavüz edemez.

DÖRT YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirket mukavelesi tahvilât ihracına müsait bulunsa bile bu bapta heyeti umumiye tarafından karar itası lâzımdır. Bu kararın muteber olması için 386 ncı maddenin kısmı evvelindeki nisabı müzakere ve ekseriyetin vücudu şarttır. Heyeti umumiyece müttehaz karar sicilli ticarete tescil ve ilân edilmedikçe mevkiî icraya vazedilemez.

DÖRT YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tahvilât, amme tarafından iştiraları taahhüt olunmak suretile ihraç edildiği takdirde heyeti umumiyenin maddesi sabıka mucibince ittihaz edeceği kararı zirdeki maddede tasrih kılınan beyannameye raptedilerek 299 ncü maddede zikrolunan merasimin icrası için deavii ticariyeyi rüyetle mükellef olan mahkemeye tevdi olunacaktır.

DÖRT YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Tahvilât ihracı zmnında halka müracaat etmek isteyen meclisi idare :

- 1 - Şirketin isim mevzu ve merkezini ve müddetini;
- 2 - Şirket sermayesinin miktarını;
- 3 - Şirket mukavelenamesi tarihini ve bunda tadilât vukubulmuş ise bunların da tarihini ve ilân edildikleri tarihleri;
- 4 - Şirketçe musaddak bilânçoya nazaran şirketin vaziyetini;
- 5 - İhraç edilmiş ve edilecek tahvilâtın mecmuu kıymetlerini ve tahvilâtı mezkûre kıymetlerinin şirkete sureti tediyesini ve her tahvilin kıymeti itibariyesile meşrut olan faizin miktarını, nama muharrer veya hamile ait olduğunu ve tahvilâtın suret ve zamanı imhasını;

6 - Tahvilât ihracına dair heyeti umumiyyeden sadır olan kararın teşcil ve ilân tarihini;

7 - Şirketin emvali menkule ve gayrimenkulesi evvelce ihraç olunan tahvilâtın veya diğer bir sebepten dolayı rehin veya teminat gösterilmiş ise bu ciheti muhtevi bir beyanname neşrine mecburdur. Bu beyanname tahvilâtın mevkiî tedavüle ihracından akalli on beş gün evvel neşir ve ilân edilmek lâzımdır.

DÖRT YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Tahvilât iştirası yukarıdaki maddede zikredilen beyannameyi muhtevi ve iki nüshadan mürekkep bir varaka üzerine tahrir ve imza edilmek suretile teahhüt olunmak iktiza eder.

DÖRT YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Tahvilâta beyannamede zikri lâzımgelen izahattan başka tahvilâtın resülmal ve faizlerinin şeraiti tediyesi dercolunacaktır.

Tahvilât meclisi idare azasından akalli iki kişi tarafından imza edilmek icap eder.

DÖRT YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kısımda beyan olunan ahkâma muhalif harekette bulunan meclisi idare azası alâkadarlara karşı mütesilsilen mesuldür.

DÖRT YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Her anonim şirketinde nama muharrer tahvilâtın kaydine mahsus bir defter tutulur.

DÖRT YÜZ OTUZUNCU MADDE — Meclisi idare ve murakıplar tahvilât ashabını heyeti umumiye halinde indelicap içtimaa davet edebilir. Mevkii tedavülde bulunan tahvilât bedelâtının beşte birine sahip olan tahvilât ashabının talebi halinde dahi heyeti umumiyyeyi içtimaa davete mecburdurlar. Tahvilât sahiplerinin içtimaa daveti hissedaran heyeti umumiyesinin içtimaa davetine mahsus ahkâma tâbidir.

DÖRT YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Tahvilât sahiplerinden mürekkep heyeti umumiye zirdeki hususat hakkında müzakerat icra ve karar ittihazı salâhiyetini haizdir:

- 1 - Tahvilât sahiplerine ait teminatı mahsusanın tenkis veya ref ve ilgası;
- 2 - Faiz vadelerinden bir veya bir kaçının temdidi, faiz miktarının tenzili veya şeraiti tediyesinin tadili;
- 3 - İtfa müddetinin temdidi ve itfa şeraitinin tadili;
- 4 - Tahvilât ashabının matlubatı yerine hissedaranın ahiz ve kabulü;
- 5 - Anifüzzikir hususatın icrasına ve emvali gayrimenkule teminatının tenkisine veya ilgasına dair muamelâtta tahvilât sahiplerini temsil vazifesile mükellef bir veya müteaddit vekil tayini.

DÖRT YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Maddei anifenin 1, 2, 3, 4 nü numaralarında muharrer hususata ait mukarreratın bilcümle tahvilât sahipleri hakkında muteber olması için mevkiî tedavülde bulunan tahvilâtın sülûsanını temsil eden tahvilât sahiplerinin reyi şarttır.

Beş numarada bahsolunan vekilin tayini için mezkûr tahvilâtın nısfını temsil eden tahvilât sahiplerinin reyi kâfidir.

DÖRT YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahvilât sahipleri heyeti umumiyesinin içtimайдan evvel meclisi idare mevkiî tedavülde bulunan tahvilâtın bir kıta cetvelini tahvilât sahiplerinin nazarı dikkatine vaza mecburdur.

Kısım - 7

Hisse senedatı ve tahvilâtın ziyarı

DÖRT YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hamile muharrer senedat ve tahvilât ihraç etmiş olan şirketler o senedat ve tahvilâtın bedel ve menafiini ancak hamiline ita edebilirler.

DÖRT YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bir kimsenin hamile muharrer hisse senedi veya tahvildeki yedi sirkat veya ziya gibi bir sebepler zayi olursa o kimse mezkûr senet veya tahvili ihraç etmiş olan şirkete o senet veya tahvilden dolayı tediyat icra edilmemesi talebini muhtevi olmak üzere kâtibiadil marifetile bir muhalefet varakası tebliğ ettiği halde tehiri tediyeden mütevellit bilcümle mesuliyet o kimseye ait olmak şartile şirket bahsedilen senet veya tahvili ibraz edecek eşhasa tediyat icra edemez. Tarihi tebliğden itibaren on gün zarfında sulh mahkemesinden meni tediyeye dair verilmiş bir karar şirkete tebliğ edilmez ise işbu muhalefet varakasının hükmü kalmaz.

DÖR YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Muhalefet varakası mevzuu iddia olunan hisse senedatı veya tahvilâtın adet, cins, kıymeti muharrire ve numaralarile müteaddit tertip var ise hangi tertipten olduğunu ve mümkün ise senedin faiz ve temettüatının ahzedildiği zaman ve mekânı zevaliyedin ne gibi ahval ve keyfiyat tahtında vukubulduğunu muhtevi olmak lâzımdır.

DÖRT YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Maddei sabıka mucibince hisse senedinde veya tahvilindeki yedizail olan kimse şirketin bulunduğu mahal sulh mahkemesine müracaat ettiği takdirde hâkim o kimseden sıhhati müddeasını müeyyit ahvali istizah eder. İzahatı vakıa ve karaini mevcude bu bapta kanaat verdiği halde zevali yedi iddia olunan tahvil ve senede dair tediyatta bulunmaktan şirketin memnuiyetine karar verir ve bu kararı şirkete tezkere ile tebliğ ve gazetelerle ilânını emreder. Bu karar şirketçe lâzımülfadır.

İlân tarihinden itibaren üç sene zarfında sahibinin yedi zail olan senet ve tahvile bir müstahak zuhur ederek sulh mahkemesine müracaati halinde mahkeme davayı alelûsul rüyet ile icabına göre hüküm verir.

Müddeti mezkûre zarfında bir müstahak zuhur etmezse zayi senet veya tahvildeki yedinin zevalini iddia eden şahsın müracaati üzerine hâkim sıhhati müddeasını yemin ile teyit ettikten sonra şirketin zikrolunan senet veya tahvilin faizini ve temettüatını müddeiye itaya mecburiyetine karar verir. Bu karar dahi ilân olunmakla beraber derhal lâzımülnifazdır ve bundan dolayı şirketin zimmeti beri olur.

İşbu ikinci ilân tarihinden itibaren iki sene zarfında bir müstahak zuhur ettiği ve mahkemeye müracaati vukubulduğu halde keyfiyet sulh mahkemesince usulen rüyet ve icabına göre hükmolunur.

Müstahak zuhur etmediği surette senet veya tahvil vecibütediye olmuş ise müterakim menafi ile resülmalin ve henüz vacibüleda olmamış ise senet veya tahvilin iptalile yerine nüshai saniyesinin zevali yedini iddia eden şahsa itasına mahkemece hükmolunur.

DÖRT YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Maddei sabıkada muayyen müddetlerin mürurundan sonra senet veya tahvil hamilinin hakkı davası kalmaz. Senet veya tahvildeki yedi zail olan kimsenin şirkete müracaat etmeksizin doğrudan doğruya sulh mahkemesine müracaate de hakkı vardır. Bu halde keyfiyet 437 nci madde mucibince hal ve faslolunur.

DÖRT YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Malikinin yedi zail olan hamile muharrer hisse senedatı ve tahvilâtın dolayısı istihkak davası ancak mezkûr senet ve tahvilâtı bulan veya sirkat veya hamili hakikisi olmadığını bildiği kimseden alan şahıs aleyhine ikame edilebilir.

DÖRT YÜZ KIRKINCI MADDE — Nama muharrer hisse senedatı ve tahvilâtındaki yedi zail olan kimse, ait olduğu şirkete müracaatle nüshai saniye itası talebinde bulunur ise kaydine bakılarak zayi senet veya tahvilin sahibi hakikisi

kendisi olduğu anlaşıldığı halde meclisi idarece verilecek karar üzerine yedine bir nüshai saniye verilir.

DÖRT YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Malikinin yedi zail olan senet veya tahvil için ihtiyacı lâzım gelen bilcümle masarif ile nüshai saniyesinin tedarik ve itası uğurunda şirketin isteyeceği masarif tamamen zayi eden kimseye aittir.

Kısım - 8

Anonim şirketlerin infisahi ve tasfiyesi

DÖRT YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Anonim şirketler :

- 1 - Aktolundukları müddetin hitamı;
- 2 - Maksadı şirketin husulü veya husulü imkânının zevali;
- 3 - Sermayei şirketin 325 nci madde mucibince sülüsânının ziyası;
- 4 - Hissedaranın beş kişiden aşağı tenezzülü;
- 5 - Dayinlerin 443 ncü maddeye tevfikân talepleri;
- 6 - Şirket mukavelesinde bir sebebi fesih tayin edilmiş ise onun tahakkuku;
- 7 - Şirketin diğer bir şirketle birleşmesi;
- 8 - İflâsı;
- 9 - 386 ncı maddenin kısmı evveline tevfikân heyeti umumiyece feshe karar vermiş olması;

Sebeplerinin birile münfesih olur.

DÖRT YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirketin teşekkülü katisinden sonra hissedaran beş kişiden aşağıya tenezziil eder ve bu hal bir sene devam ederse alâkadar her şahıs şirketin feshini mahkemeye müracaatla talep edebilir.

DÖRT YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirket dayinleri mahkemeye müracaatla sermayesinin üçte ikisini zayi eden şirketin feshini talep edebilirler. Ancak şirket bu dayinlerin matlubatına karşı teminatı muktaziye irae edecek olursa şirketin feshine karar verilmez.

DÖRT YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — İnfisah iflâsın gayri bir sebebe müstenit ise meclisi idarece azamî birer hafta fasıla ile üç defa ilân ettirilir. İlâna-meye şirket dayinlerinin şirketteki hukukunu nihayet bir sene zarfında bilmüracaa ispat etmeleri lüzumu dercolunur. Bu müddetin mebdei üçüncü ilân tarihidir.

DÖRT YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Bir anonim şirketi iflâsın gayri bir sebeble infisah etmiş ise infisahi müteakip tasfiyesi iera olunur.

DÖRT YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Tasfiye memurları şirket mukavelesile intihap edilmemiş iseler gerek kablel infisah, gerek badel infisah heyeti umumiye kararile intihap olunurlar.

DÖRT YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Tasfiye memurları mukavelename veya heyeti umumiye kararile intihap edilmemiş iseler tasfiye vezaifi meclisi idare tarafından ifa olunur.

DÖRT YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Mukavele veya heyeti umumiye kararile müntehap tasfiye memurları veyahut 448 nci madde mucibince tasfiye vezaifini ifa eder meclisi idare azası heyeti umumiye tarafından azil ve yerine âharı tayin olunabileceği gibi alâkadarandan bir veyahut bir kaçının müracaatı üzerine esbabı makbuleye binaen mahkeme dahi azil ve yerine âharı tayin edebilir.

DÖRT YÜZ ELLİNCİ MADDE — Kollektif şirketlerinin tasfiyesinde şürekânın ittifakile ittihaz ve ifası meşrut olan mukarrerat ve muamelât anonim şirketlerinde heyeti umumiyenin 366 ncı maddede muayyen ekseriyeti ile ittihaz ve icra olunur.

DÖRT YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Şirketi münfesihamın mevcudu, diyunu tesviye edildikten ve infisahın üçüncü ilânından itibaren bir sene geçtikten sonra hissedaran arasında hisselerine göre taksim olunur. Defterlerden veya makbul sair vesaittan dayın oldukları anlaşılın eşhas taahhütlü mektuplar ile istifayı hakka davet edilirler. İcabet etmeyenlerin veya hakları henüz muhtelifünfih bulunanların alacakları tesviye edilmeyerek muteber bir bankaya tevdi kılınır.

Fıkaratı ânifeye muhalif hareket eden tasfiye memurları bigayrihakkın tesviye ettikleri mebalığden dolayı şahsan ve müteselsileri mesuldürler.

DÖRT YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Münfesiham anonim şirketinin evrak ve defatiri hitamı tasfiyede tasfiye memurlarının veya alâkadar bir şahsın müracaatı üzerine şirket merkezi aslisinin bulunduğu mahalde deavii ticariyeyi rüyetle mükellef mahkeme tarafından tayin olunacak bir yedi adde tevdi ve on beş sene muhafaza olunur.

DÖRT YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 247, 248, 249 ncü maddeler ahkâmı anonim şirketlerinde dahi tatbik olunur.

DÖRT YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — 225 ncı madde ile müdürlere tevdi olunan vezâif anonim şirketlerinin tasfiyesinde meclisi idarece ifa olunur.

DÖRT YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Anonim şirketi infisahından sonra dahi tasfiye muamelâtının hitamına kadar tasfiye işleri için mevcut addolunur.

Tasfiye muamelâtının icabatından olan hususat hakkında karar vermek üzere hissedaran heyeti umumiyesi tasfiye memurları tarafından içtimaa davet edilir.

DÖRT YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Tasfiye memurları ifayı vazifeye şuru eder etmez şirketin hal ve vaziyeti hazırasını bittetik mevcudat defterile bilânçosunu tanzim ve heyeti umumiyenin tasvibine arzederler.

DÖRT YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Tasfiye memurları tasfiyenin sonunda derhal nihaî ve katî bir hesap tanzim ederek heyeti umumiyeye tevdi ederler.

DÖRT YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Tasfiye memurları, tasfiye muamelâtının bir sene zarfında ikmalî mümkün olmadığı halde sene nihayetinde heyeti umumiyeye netayici tasfiye ile tasfiyenin ikmaline mani teşkil eden esbabı bildireceklerdir.

DÖRT YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Tasfiye memurları münfesiham bir anonim şirketi emvalinin toptan fûruhtunu tensip ettikleri halde keyfiyeti heyeti umumiyeye bildirirler. Heyeti umumiyece 386 ncı maddenin kısmı sanisine tevfikân ittihaz olunan karar üzerine emvali şirket toptan fûruht olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Şirketin mevcudu safisi hissedarlar arasında şirket mukavelenamesine tevfikân tesviye ettikleri mebalığ ile mütenasip olarak taksim olunur. Şirket haizi rüchan hisse senedatı ihraç etmiş ise bu senedat sahiplerine ait mebalığ, mukavelenamenin ahkâmı mahsusasına tevfikân, kendilerine tediye edilir.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Şirketin bir anonim şirketle birleşmesi üzerine infisahı vukuunda ahkâmı atıye tatbik olunur:

1 - Emri idare birleşme neticesinde teşekkül eden şirkete aittir. Şu kadar ki, münfesiş şirketin mevcudatı dayinlerinin temin veya tesviyei matlubatına kadar müstakillen idare edilmek lâzımdır.

2 - Münfesiş şirketin birleşme zamanına kadar tâbi olduğu mahkemenin salâhiyeti işbu şirket emvalinin ayrıca idare edildiği zaman zarfında dahi devam eder.

3 - Yeni şirketin meclisi idare azası birinci fıkrada beyan olunan hükmün tahakkukuna kadar işbu müstakil idareyi idame etmedikleri takdirde şahsan ve müteselsilen mesuldürler.

4 - Şirketin infisahı sicilli ticarete tescil ve ilân olunur.

5 - Münfesiş şirket ashabı matlubunun müracaatları için vuku bulacak davetin tehiri caizdir.

Birleşen iki şirketin emvali 451 nci maddede muayyen olan müddetin müruruna kadar yekdiğerile mezcedilemez.

Kısım - 9

Hesabatı şirket

DÖRT YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Temettütün tevziinde bunun akallı yirmide biri şirketin muhtemel zararlarına karşılık olarak ihtiyat sermayesini teşkil eylemek üzere tevkif olunur.

Bu suretle teraküm edecek ihtiyat sermayesi fazlası hakkında mukavelenamede sarahat yok ise sermayei şirketin beşte birine baliğ olduktan sonra temettüatından ihtiyat sermayesi için bir şey tevkif olunmaz.

Hisse senedatının ihraç kıymetleri, kıymeti muayyenelerinden ziyade ise bu ziyade kıymet dahi ihtiyat sermayesine ilhak ve ilâve olunur.

İhtiyat sermaye mukavelede veya kanunda tayin olunan miktara baliğ olduktan sonra her hangi bir sebeple miktarı tenakus edecek olursa birinci fıkrada beyan olunan usule tevfikân noksanı vaki ikmal edilinceye kadar tevkifata tekrar devam olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE— Şirketlerin zararları tesviye ve 462 nci madde mucibince ihtiyat sermayesinin teşkiline mahsus meblâğ tefrik edilmedikçe temettüat tevzi olunamaz.

Bu hükme muhalif olarak tevzi olunan temettü, gayri hakikî addolunarak madde atıye ahkâmı tatbik olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bilânçonun mevcut olmaması yahut mevcut bilânçonun kâr irae etmemesi gibi suiniyete delâlet eden ahvalin vücudu sabit olmadıkça gayri hakikî olarak tevzi edilen temettüatın iadesi lâzım gelmez. Gayri hakikî temettüatın istirdadına ait hakkı dava, temettüatın tevzii için mukavelede muayyen müddetten itibaren beş sene sonra sakıt olur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Şirket mukavelenamesi veya heyeti umumiyece müttehaz karar ile hisse senedaı için faiz kabul ve tayin olunamaz. Ancak mevzularının meydana gelmesi cesim bir sermaye cemine ve bir müddetin müruruna mütevakkıf olan şirketlerin hissedaranına şirketin mukayyet sermayesinin cemolunan kısmından azamî yüzde beş faiz ita olunabilir. Faiz verilecek müddet beş seneyi tecavüz etmemek üzere mukavele ile tayin olunur. Bu suretle ta edilen faizlerden tahassül eden meblâğ bilâhare temettüatı hakikiyeyi gösterecek bilânçoların düyun kısmına tesisatı iptidaiye masarifi olarak kayıt ve ithal olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Şirketin zararı vukuundan dolayı evvelce tenakus eden sermayenin ikmaline ihtiyat akçesi kifayet etmediği halde hissedarına zararın tamamen telâfisine kadar temettü tevzi olunamaz.

Beşinci fasıl

Sermayesi eshama münkasem komandit şirket

DÖRT YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Sermayesi eshama münkasem komandit şirketler düyunu şirketten dolayı müteselsil ve gayri mahdut surette mesul bir veya müteaddit şerik (Komandite) ile mesuliyetleri malik oldukları hisse senedatı miktarına munhasır bulunan hissedarlardan terekküp eder.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Şahsan mesul şürekânın yekdiğerile ve heyeti umumiyesi itibarile komanditer vaziyette olan hissedarlar ve üçüncü şahıslar ile olan münasebatı hukukiyeleri ve bilhassa şirketi idareye ve haricen temsile olan salâhiyetleri ve şirketten çekilmeleri adi komandit şirketler için bu bapta mevzu ahkâma tâbidir.

Fıkrai ânifede gösterilen hususatın haricinde, hilâfı işbu fasılda musarrah olmadıkça, anonim şirket ahkâmı tatbik olunur.

DÖRT YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Sermayesi eshama münkasem komandit şirket mukavelelerine 279 ncu maddenin 6 ve 10 numaralı fıkralarından gayri fıkralarda gösterilen hususat dercolunur.

İstihsalî mezuniyete müteallik olan 280 nci maddenin hükmü bu komandit şirketler hakkında cari değildir.

DÖRT YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Sermayesi eshama münkasem komandit şirketi mukavelenamesinin bilûmum komandite şürekâ tarafından imza olunması lâzımdır.

Sermayesi eshama münkasem bir komandit şirketi mukavelesinin tanzimine iştirak veya şirkete nakitten gayri sermaye vazedenlerin cümlesi müessis addolunur.

Müessisler, beş kişiden az olamaz. Müessislerin hiç olmazsa birisinin komandite olması şarttır. Müessis sıfatını ihraz eden komanditerlerin malik oldukları esham miktarı mukavelenameye dercedilmek lâzımdır.

DÖRT YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Şirket mukavelesi kâtibi adil marifetile tanzim ve müessisler ile komandite şürekânın hepsi tarafından imza olunur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Anonim şirketleri meclisi idarelerinin vazifelerile mesuliyetlerine dair olan ahkâm bu nevi komandit şirketlerinde komandite şürekâ hakkında dahi caridir.

DÖRT YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Komandite şürekâ tesis heyeti umumiyesi içtimalarına iştirak edebilir. Fakat şirketin teşkiline karar verebilmek için komanditer şürekânın rubunun hazır bulunması ve bunların temsil ettiği sermaye miktarının da komandite şürekâ tarafından vazolunan sermaye hariç olduğu halde şirket sermayesinin rubuna balığ olması lâzımdır.

DÖRT YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sermayesi eshama münkasem komandit şirketler müdürleri, kollektif şirketler müdürleri için tayin olunan ahval ve şerait dairesinde, kabili azildirler.

DÖRT YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Komandite bir şerik şirketin izni olmaksızın şirketin mevzuu olan nevi ticarete müteallik bir iş yapamadığı gibi

bu nevi ticaretle meşgul bir şirkete komandite şerik sıfatıyla de dahil olamaz.

Yukarıki fıkrada beyan olunan izin, diğer komandite şürekâ ile heyeti umumi-yeden verilmek lâzımdır. Bu madde hilâfına hareket eden komandite şerik hak-kında 169 ncu madde hükmü tatbik olunur.

Şirketin komandite şerik hakkında haiz olduğu bu baptaki salâhiyet, mezkûr şerikin birinci fıkrada muharrer işi yaptığına veya diğer bir ticaret şirketine dü-hulüne murakiplerle diğer komandite şürekânın muttali olduğu tarihten itibaren üç ay ve tarihi ittıla nazarı itibare alınmaksızın vukularından itibaren bir sene sonra sakıt olur.

DÖRT YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Heyeti umumiye kararlarının ic-rası şirket mukavelenamesinde başkaca ahkâm olmadığı halde murakiplere aittir.

DÖRT YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Murakipler komandite şürekâ ile komanditerler heyeti umumiyesi beyninde tekevvün eden deavide komanditerleri temsil edebilirler. Şu kadar ki heyeti umumiye kararla bu salâhiyet hususî mü-messillere tevdi olunabilir.

Komandite şürekâ murakip olamazlar.

Altıncı fasıl

Kooperatif şirketler

Kısım - 1

Kooperatif şirketlerin sureti teşekkülleri

DÖRT YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Kooperatif şirketlerin teşkili için ekalli yedi aza lâzımdır. Bu şirketlerin unvanı mevcut olmayıp bir ismi mah-sus ile tavsif edilirler. Kooperatif şirketler, şürekâ meyanından veya hariçten alı-nan bir yahut bir kaç vekil tarafından idare olunur. Müdürler, yalnız kabul ettik-leri vekâletten mesuldürler.

Şürekâ, müteselsilen yahut hisseleri nisbetinde gayrimahdut yahut bir meb-lâğ ile mahdut olarak mesul olurlar.

DÖRT YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kooperatif şirketlerin kâti-bi adil tarafından tanzim edilecek bir mukavele ile teşkilleri lâzımdır. Bu mu-kavele :

- 1 - Şirketin ismi ve kooperatif olduğunu ve merkezini;
- 2 - Şirketin mevzuunu;
- 3 - Hini teşkilinde mevcut şürekânın isim ve hüviyetlerini;
- 4 - Sermayei şirketin halen veyâ âtiyen tarzı tahassülünü ve miktarı asgarisini muhtevi olmak muktazidir.

Bu mukavele Ticaret vekâletine tevdi ve şirketin teşkili için İcra Vekilleri Heyetinden mezuniyet istihsal olunur.

DÖRT YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Mukavele maddei sabıkada gösterilen hususattan başka :

- 1 - Şirketin otuz seneyi müteceviz olmak üzere müddeti devamını;
- 2 - Şürekânın şirkete duhulleri, istifaları, ihraçları şartlarile tediye ettikleri mebalığın istirdadı şartlarını;
- 3 - Umuru şirketin kimler tarafından ve ne suretle idare ve murakabe oluna-cağını ve indelicap müdürün, meclisi idare azasının ve murakiplerin sureti tayin ve azillerini ve salâhiyetlerinin hudut ve derecesini ve vazifelerinin müddeti de-vamını;
- 4 - Heyeti umumiyelerin içtimaa tarzı davetini ve mukarreratın muteber ol-

ması için muktazi ekseriyeti, heyeti umumiyelerde reylerin sureti istimalini ve bizzat istimali reye mâni olan ve vekil tayinine cevaz veren hususâtı;

5 - Kâr ve zararın tarzı taksimini;

6 - Şürekânın taahhüdatı şirketten dolayı müteselsilen veya deyinden hisselerine isabet eden miktar üzerinden, gayrimahdut veya muayyen bir meblâğa kadar mesul olacaklarını göstermek suretile hududu mesuliyetlerini ihtiva eder.

DÖRT YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — 480 nci maddede beyan olunan hususât hakkında mukavelede sarahat olmadığı halde bu hususât maddei mezkûrede gösterilen tertip dairesinde ahkâmı âtiyeye tâbi olur :

1 - Şirket on sene devam eder;

2 - Şürekâ, şirketten çıkabilirler. Şürekâ, şirketten ancak mukavelename ahkâmını icra etmedikleri halde çıkarılabilirler. Şürekânın kabulleri ve çıkmaları ve tesviye ettikleri hisselerin istirdadı hususlarının karara raptı heyeti umumiyelere aittir;

3 - Şirket, bir müdür tarafından idare ve üç murakip tarafından anonim şirketlerindeki usule tevfikân murakabe olunur;

4 - Heyeti umumiyeler müdür veya meclisi idare tarafından münza taahhütlü mektuplarla içtimaa davet olunurlar. Mukarrerat anonim şirketleri için mevzu kavaide tevfikân ittihaz olunur. Şürekâ, heyeti umumiyede vekil marifetile temsil olunamazlar;

5 - Kâr ve zararın her sene nisfî şürekâ arasında mütesaviyen ve nisfî diğeri vazettikleri sermaye ile mütenasiben taksim olunur;

6 - Şürekâ, müteselsilen mesuldür.

DÖRT YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Kooperatif şirketlerin tescil edilmeleri, mukavelenamerinin ilâmı ve bunlarda âtiyen vukubulacak tadilât ve müdürlük ile meclisi idare azalarının vecibe ve mesuliyetleri anonim şirketlerdeki ahkâma tâbidir.

Meclisi idare azası, şürekâ meyanından intihap olunur. Şirket mukavelenamesinde meclisi idare azasından kefalet alınması şartı münderiç ise buna riayet olunur.

Anonim şirketlerinin meclisi umumileri, bilânçoları, murakabeleri ve tasfiyeleri hakkındaki ahkâm şirket mukavelenamesi mündericatına ve bu fasıldaki ahkâma mugayir değilse kooperatif şirketleri hakkında dahi cari olur.

DÖRT YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir şerikin beş yüz liradan fazla hisse sahibi olması memnudur.

DÖRT YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Şirket, hisse senedatı çıkarmış ise bunların nama muharrer olması lâzımdır. Bir hisse senedinin kıymeti muharreresi beş liradan fazla olamaz ve bedeli tamamen tediye edilmedikçe âhara devir ve ferağ edilemez.

Hisse senedatı, bedelleri tamamen tesviye edildikten sonra dahi, şirket mukavelenamesile mevzu şeraite göre heyeti umumiyeye veya meclisi idare tarafından verilecek mezuniyet ile devir ve ferağ edilebilir.

DÖRT YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bir şerikin hissesi ne miktar olursa olsun, heyeti umumiyede yalnız bir rey vardır. Bunun hilâfına olan hükmü mukavele muteber değildir.

DÖRT YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Bilvekâle temsile mukavelenamede mesâğ olduğu takdirde bir vekil heyeti umumiyede yalnız bir şeriki temsil edebilir. Fakat vekil olan şahıs şürekâdan ise kendi reyî bittabi mahfuzdur.

DÖRT YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Kooperatif şirketler bir şürekâ defteri tutmağa mecburdurlar. Bu defterin baş tarafına şirket mukavelesi yazılır. Mukaveleyi müteakip şürekânın isim, meslek ve mahalli ikametleri, şirkete girdikleri çıktıkları veya çıkarıldıkları tarihler ve her şerikin verdiği veya çektiği paranın hesabâtı dercolunur.

Bu defteri şirket ikametgâhının tâbi bulunduğu mahalde muamelâtı ticariyeyi rüyetle mükellef olan mahkeme reisi ve mahkeme bulunmayan yerlerde nahiye müdürü alelûsul imza ve tasdik eyler. Mahkemenin veya nahiye müdürünün mührü resmisi de imza yerine geçebilir.

Bir şerik hissesini istirdat edecek olursa deftere yazılarak kendisine imzâ ettirilir.

Kısım — 2

Şürekânın ve sermayei şirketin tebeddül ve tahavvülleri

DÖRT YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Bir kimsenin şirkete alınması kendisinin yahut tevkil ettiği kimsenin şirket defterinde mukayyit ismi hiszasına tarih ve imza vazetmesile tahakkuk eder.

DÖRT YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Bir şerikin şirketten istifası hususunda mukavelede münderiç kuyut ve şüruta riayet olunur. Ancak bir şerikin şirketten ademi istifası hakkındaki kayıt keenlemeyekündür.

DÖRT YÜZ DOKSANINCI MADDE — İstifa eden yahut çıkarılan şerik şirketin tasfiyesini isteyemez. Yalnız mukavelenamede şeraiti mahsusa yoksa istifa ettiği veya çıkarıldığı senei hesabiyenin bilânçosuna ve hesabı carisine nazaran hissesini alır. Şu kadar ki sermaye, mukavelede tayin olunan asgarî miktara tenezzül ettikten sonra şürekâ hisselerini, sermaye kısmen veya tamamen tediyeye müsait miktara baliğ oluncaya kadar, alamazlar.

DÖRT YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Şirketten istifa eden yahut çıkarılan şerik, çekildiği senei hesabiyenin hitamından evvel vukubulan taahhüdünden istifası veya çıkarıldığı tarihten itibaren iki senenin nihayetine kadar - kanunen daha kısa bir müddet tayin edilmiş olan ahval müstesna olmak üzere - mukavele ile muayyen hudut dairesinde mesuldür.

DÖRT YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Bir şerikin istifası kendisine ait hisse senedine derç ve şürekâ defterindeki ismi hiszasına tahşiye edilmek suretile tahakkuk eder. Bu meşruhat istifa eden şerik ile şirketi idare ve imzasını istimal hakkını haiz olan kimseler tarafından tarih vazedilerek imza edilecektir.

Bilvekâle istifa caiz değildir.

DÖRT YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirketi idare ile mükellef olan kimse, bir şerikin şirketten istifasını tasdikten imtina edecek olursa istifaname merkezi şirketin bulunduğu mahaldeki sulh mahkemesine ita olunur. Mahkemeye bir zabıt varakası tanzim edilerek yirmi dört saat zarfında mübaşir marifetile şirkete tebliğ olunur. Bu muamelenin ifasile istifa tahakkuk eder.

Zabıt varakası damga resmine ve harç ile rüsumu saireye tâbi değildir.

DÖRT YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir şerikin çıkarılmasına ancak kanun yahut mukavelenamenin sarahatine göre ya heyeti umumiye veya meclisi idare tarafından karar verilebilir. Bu karar bir zabıt varakasına dercolunur. Bu varakada şerikin şirketten çıkarılmasına mukaveleye tevfikân karar verildiğini tayin ve ispat eden ahval zikredilir.

Zabıt varakası şürekâ defterine derç ve musaddak sureti on gün zarfında taahhütlü mektupla çıkarılan şerike gönderilir.

DÖRT YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Bir şerikin vefatı, istifası, hacri yahut iflâsı ile şirket infisah etmeyip diğer şürekâ arasında devam eyler.

DÖRT YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Her şerikin hukuku nama muharrer bir senetle temsil olunur. Bu senede şirketin ismi, sahibinin isim ve mahlası, sanat ve mahalli ikameti, şirkete girdiği tarih derç ve heyeti umumiyesi senet sahibi ile şirketi idare ve imzasını istimaletmek hakkını haiz olan şahıs tarafından imza olunur. Senet sahibi tarafından tesviye ve istirdat olunan mebalîğ tarih sırasile kaydedilir. Bu kayıtlar, şirketin tesviye ettiği mebalîğe ait ise şirket imza eder. İmzalar makbuz makamındadırlar. Hisse senedine şirket mukavelenamesi de dercedilir. Bu senet damga resmine ve rüsumu saireye tâbi değildir.

DÖRT YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Bir şirketin şahsî dayinleri ancak o şerike ait faiz ve temettüleri ve şirketin infisahında ona tesviye edilecek hisseyi haczedebilir.

Kısım — 3

Üçüncü şahısların muhafazai menafine ait tedabir

DÖRT YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Mukavelenamede başka türlü sarahat olmadığı halde her senei hesabiye nihayetinde müdür veya meclisi idare usulü dairesinde mevcudat defteri ve bilânço tanzim eyler.

DÖRT YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Kooperatif şirketlerinde dahi 462 nci maddeye tevfikân bir ihtiyatsermayesi teşkili lâzımdır.

BEŞ YÜZÜNCÜ MADDE — Kooperatif şirketlerin tanzim ettikleri bilûmum evrak ve senedat ve ilânatı saireye şirketin ismi ve bunun evveli veya âhiline büyük harflerle okunacak tarzda «mesuliyeti mahdude veya gayri mahdudeye tâbi kooperatif şirketi» kelimatı dercedilmek lâzımdır.

BEŞ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Bilânço, tasdikından itibaren on beş gün zarfında şirketin esasen müseccel bulunduğu sicilli ticarete tescil ettirilir.

BEŞ YÜZ İKİNCİ MADDE — Şirketi idare edenler, şirketin esasen müseccel olduğu sicilli ticaret memuruna her altı ayda bir kere hurufu heca sırasile bilûmum şürekânın isim, meslek ve mahalli ikametlerini havi müverrah ve bizzat şirketler tarafından mümza bir cetvel tevdiine mecburdurlar.

Şürekâ, bu cetveldeki hilâfı hakikat mündericattan mesuldür.

Yedinci fasıl

Limitet (Mahdüt mesuliyetli) şirketler

BEŞ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Anonim şirketler haricinde olarak bilûmum şürekânın şirkete koydukları sermayeden fazla mesul olmamaları şartile ve sermayesi eshama münkasem olmaksızın şirket teşkili caizdir. Bu nevi şirketlere « limitet » tesmiye olunur.

BEŞ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigortacılıktan maada her nevi muamele ve hususat için limitet teşkil edilebilir. Maksadı teşekkülü her ne olursa olsun bu nevi şirketler dahi şirketi ticariyedendir.

BEŞ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Limitet şirketler ticaret vekâletinin müsaadesile teşekkül ederler. Müsaade taleplerinde tekmil şürekânın veya vekili musaddakalarının imzası bulunmak ve sermayei şirket tamamen taahhüt ve lâakal nısfı tediye edilmiş olmak lâzımdır.

BEŞ YÜZ ALTINCI MADDE — Şürekânın adedi asgarî iki ve azamî ellidir. Bin liradan dun sermaye ile limitet şirketi teşkil olunamaz.

BEŞ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Unvanı şirketin «limitet» kelimesini behe-mehal ihtiva eylemesi ve şirket tarafından muta bilûmum evrak ve vesaikte unvanı şirketin altına sermayesi miktarının zikrolunması lâzımdır.

BEŞ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Şürekânın hisselerini mübeyyin vesaik, nama muharrer olduğu gibi sermayei şirketin lâakal üç rubunu temsil eden şürekânın ekseriyeti ârasile kabili devir ve furuhtur.

Bedelleri ayniyat olarak tediye edilen hisseler şirketin teşekkülünü takip eden ilk üç sene zarfında ahara devir ve furuht olunamazlar.

BEŞ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Hisselerin şirkete tediye olunmamış olan kısmı gerek birinci hissedardan ve gerek anın hissesini devrettiği yeni hissedarlardan talep olunabilir. Ancak hissesini devretmiş olan hissedar tarihi devirden itibaren iki sene sonra bu mesuliyetten kurtulur.

BEŞ YÜZ ONUNCU MADDE — Limitet şirketler hissedarlardan veya hariften ücretli veya ücretsiz bir veya müteaddit müdürler tarafından idare olunur. Müdürler ya şirket mukavelei esasisile yahut şürekânın muahhar bir karareyle tayin olunurlar.

BEŞ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — İşbu fasıl ahkâmına veya şirket mukavelesine mugayir efalden ve şirketin idaresinde gösterdikleri hatalardan dolayı müdürler şahsan ve müteselsilen mesul olurlar.

BEŞ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Şürekânın adedi yirmiye tecavüz eden şirketlerde hissedaran heyeti umumiyesi içtimai anonim şirketlerde mevcut merasim ve kuyudu kanuniyeye tâbidir. Yirmiden dun olan hissedara malik şirketlerde hissedarların tahriren rey vermeleriyle mukarrerat ittihaz olunur. Her iki takdirde lâakal nısıf sermayeyi temsil eden şürekânın müzakere edilen husus lehine karar vermiş olması lâzımdır. Aksi takdirde mukarrerat keenlemyekündür.

BEŞ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Mukarreratta her şerikin adedi hissesine göre reyî vardır. Ancak bir hissedar umum hisseler adedinin sülüsünden fazla reye malik olamaz.

BEŞ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Şürekâ adedi beşi tecavüz eylemeyen limitet şirketlerinde mukavelenin tadili ancak tekml şeriklerin muvafakatile icra olunabilir. Şürekâsı beşi tecavüz eden şirketlerde sermayenin sülüsünü temsil eden şürekânın muvafakati kâfidir.

Her iki takdirde tadilâtın tekemmülü Ticaret vekâletinin muvafakatine vabestedir.

BEŞ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Şürekâdan birinin vefatı veya iflâsı vukuunda şirket münfesi olamaz. Diğer hissedarlar beyinde esas mukavele dahilinde muharrer müddet için bihakkın devam eder. Şirket iki kişiden mürekkep ise diğer şerik vefat veya iflâs eden şerikin yerine diğerini ikameye mecburdur. Aksi takdirde şirket infisah eder.

BEŞ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Adedi şürekâsı yirmiye tecavüz eden limitet şirketlerinde bir veya müteaddit murakıp bulunur. Murakıpların sureti tayini ve vezaifi hakkında işbu fasıldaki ahkâmı istisnaiyeye riayet eylemek şartile anonim şirketlerdeki heyeti murakabeye mütedair mevaddı kanuniye ahkâmı cereyan eder.

Sekizinci fasıl

Şekli ticariyi iktisap eden şirketler

BEŞ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Adi şirketler sermayesi eshama münkasem ticaret şirketleri şeklini iktisap edebilirler. Bu halde salâhiyet ve iflâsa ait hususatın gayrisinde tamamen işbu kanun ahkâmına tâbi olurlar.

Dokuzuncu fasıl*Hususî şirketler*

BEŞ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — İki ve daha ziyade kimse arasında bir veya müteaddit muayyen ve muvakkat veya mütevali muamelâtı ticariyeyi içlerinden biri kendi isim veya unvanile icra ederek şürekâsına hesabını ita ve anlarla mukarrer şerait dairesinde kâr ve zararını taksim eylemek üzere akti mukavele olunmasına «şirketi hususiye» itlak olunur.

BEŞ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Şirketi hususiye, tacir olan ve olmayan eşhas arasında muamelâtı ticariye icrası için teşekkül edeceği gibi bir tacir ile bir gayritacir arasında dahi münakit olabilir. Ancak bu son halde muamelâtı ticariyenin ifası tacir olan şerik tarafından deruhte olunur.

BEŞ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Hususî şirketler, sair ticaret şirketleri hakkında mevzu merasimi teşekküliye ve ilâniyeye gayritabi ve şahsiyeti hükmiyeyi gayrihaizdirlir. Üçüncü şahıslara karşı ızharı mevcudiyet etmezler. Bunlarda şirketin unvanı, sermayesi ve ikametgâhı bulunmaz.

BEŞ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Şirketi hususiyede şürekânın hisselerini mübeyyin ve kabili devir ve ferağ hisse senedi ihraç edilemez.

BEŞ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Hususî şirketlerin inikadı, mukavelelerinin tadili, infisah ve tasfiyeleri defatiri ticariye ve tarafeynin mektuplariyle ispat olunur.

Bunlar bulunmadığı veya gayrikâfi olduğu halde beyyine şahsiye ile kabili isbattır.

BEŞ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Şirketi hususiyede şürekânın yekdiğerine karşı haiz oldukları haklar ve borçlar işbu şirketin mahiyeti hususiyesile kabili telif olmayanlar müstesna olmak üzere sair ticaret şirketleri şürekâsı arasındaki hakların ve borçların aynıdır.

BEŞ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — İşbu fasılda muharrer ahkâmı ihlâl etmemek şartile şürekâ bir şirketi hususiyenin mevzuunu ve şekli şeraitini ve hisselerin nisbetini mukavelei mahsusa ile diledikleri gibi tayin ederler.

BEŞ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Hususî şirketlerde eşhası salise ile vukubulan ukudattan mütevellit haklar ve borçlar şeriki âkide racidir. Binaenaleyh sair şürekânın eşhası saliseye ve üçüncü şahsın şürekâyı saireye karşı hakkı davaları yoktur. Şu kadar ki bir akte şürekânın cümlesi veya namlarına vekili müşterekleri yahut haiz olduğu vekâlete istinaden şeriki âkit tarafından şürekâi saire namlarına yapılmış ise şürekânın her biri üçüncü şahıslara karşı müteselsilen mesul olurlar.

BEŞ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Şirketin hitamında anı idare eden şerik diğér şürekâyı evrakı sübutiyeye müsteniden hesap vermeğe ve şirketi tasfiye etmeğe mecburdur.

ÜÇÜNCÜ BAP

Senedatı ticariye

Birinci fasıl*Polişeler***Kısım - 1***Polişenin ihdası ve şekli*

BEŞ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — 1 - Bir poliçe : Metni senette poli-

ge kelimesini ve senet türkçeden gayri bir lisan ile yazılmış ise o lisanda poliçe mukabili olarak müstamel kelimeyi;

2 - Bilâkaydü şart muayyen bir meblâğ tediyesi için tevkili;

3 - O poliçeyi tediye mecbur olan şahsın (muhatabın) ismini;

4 - Vadeyi;

5 - Tediye olunacak mahalli;

6 - Poliçe her kime veya her kimin emrine tediye olunacak ise onun ismini;

7 - Poliçenin ihdas olunduğu mahal veya tarihi;

8 - Poliçeyi mevkii tedavüle çıkaran şahsın (keşideci) imzasını ihtiva eder.

BEŞ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Maddei sabıka mündericatından birini havi olmayan bir poliçe fıkaraatı atiyede beyan edilen ahval haricinde poliçe kıymetini haiz olmaz:

Derununda vade mezkûr olmayan bir poliçe görüldüğü anda tediye edilmek şartile keşide edilmiş addolunur.

Mahalli ihdası gösterilmeyen poliçeye keşidecinin ismi yanında muharrer mahalde keşide edilmiş nazarile bakılır.

BEŞ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Poliçe bizzat keşidecinin emrine muharrer olabilir.

Bizaat keşidecinin üzerine keşide olunabilir.

Bir şahsı salisin he abı için keşide olunabilir.

BEŞ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Bir poliçenin üçüncü şahsın ikametgâhında tediyesi şart ittihaz edilebilir.

Bu üçüncü şahsın ikametgâhı muhatabın ikametgâhının bulunduğu mahalde yahut âhar bir mahalde bulunabilir. Bu kabil poliçelere «ikametgâhlı poliçe» denir.

BEŞ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Görüldüğünde veya görüldüğünden itibaren muayyen bir müddet sonra tediyesi meşrut olan poliçeye keşideci tarafından faiz şartı dercolunabilir.

Vakti tediyesi suveri saire ile tayin olunan poliçelerde faiz şartı keenlemyekündür.

Faizin miktarı irae olunmamış ise yüzde beştir. Başka tarih gösterilmemiş ise faiz, poliçenin tarihi ihdasından itibaren cereyan eder.

BEŞ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Poliçenin bedeli hem huruf hem rakam ile gösterilip te iki miktar beyninde tefavüt var ise huruf ile gösterilen miktara itibar olunur. Bir poliçenin bedeli yalnız huruf ile veya yalnız rakam ile müteaddit defalar yazılmış olur ve beyinlerinde miktarca tefavüt bulunur ise en az olan miktar muteberdir.

BEŞ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir poliçe, iltizam ve taahhüde ehil olmayan bazı eşhasın imzasını muhtevi olur ise o poliçede imzası bulunan haizi ehliyet diğer eşhasın o poliçeden mütevellit borçlarının sıhhati haleldar olmaz.

BEŞ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Her kim nam ve hesabına harekete mezun olmadığı bir şahsın mümessili sıfatile bir poliçeye imzasını vazetmiş olur ise o poliçeden dolayı bizzat mesul olur.

Salâhiyetini tecavüz eden mümessil dahi bu hükümdedir.

BEŞ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bir poliçenin kabul ve tediyesi keşidecinin tahtı zamânındadır. Keşideci zamânı kabulden beraetini şart kılabilir.

Fakat zamânı tediye den beraeti tazammun eden kayıt keenlemyekündür.

Kısım - 2

Ciro

BEŞ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Bir poliçe sarahaten emre muharrer kaydını ihtiva etmese bile ciro tarikile âhara devrolunabilir.

Keşideci bir poliçeye «emre muharrer değildir» cümlesini veya bu manayı ifade eden başka bir cümle yazmış ise o poliçe artık ciro tarikile devrolunamayıp matlubatın devri hakkındaki şekil ve ahkâma tevfikana kabili nakildir.

Bir poliçe anı kabul eden veya etmeyen muhataba ve keşideciye ve diğer mesul-lerden birine ciro olunabilir.

Bu eşhas ta poliçeyi yeniden diğerlerine ciro edebilirler.

BEŞ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — *Ciro*, her nevi kuyut ve şuruttan ari olmak lâzımdır.

Cironun talik olduğu her şart yazılmamış gibidir. Bir poliçenin kısmen ciro-su batıldır. Hâmile yapılan ciro dahi batıldır.

BEŞ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — *Ciro*, ya poliçe veya poliçeye mer-but diğer bir varaka (allonj) üzerine yazılır. *Ciro* ciranta tarafından imza edilmek lâzımdır.

Ciroda hâmilin ismi zikredilmemiş yahut ceranta poliçe veya allonj zahrine yalnız imzasını vazla iktifa eylemiş olsa bile ciro sahih ve muteberdir (Beyaz ciro).

BEŞ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — *Ciro* poliçeden mütevellit kâffe hukuku ciro edilen şahsa nakleder.

Ciro beyaz ciro nevinden ise hâmili:

- (1) O ciroyu ister kendi namına ister bir şahsı âhar namına imlâ edebilir;
- (2) O poliçeyi açık olarak yahut ciro ibaresini yazarak muayyen bir şahsa ciro edebilir;
- (3) Açık mahalli doldurmaksızın ve ciro etmeksizin poliçeyi diğer bir şahsa ita edebilir.

BEŞ YÜZ KIRKINCI MADDE — Hilâfına kayıt olmadığı halde ciranta o poliçenin kabul ve tediyesini mütekeffildir.

Ciranta, yeni bir ciro icrasını menedebilir. Bu halde muahharan vaki olan ci-rantalara karşı ciroyu meneden şahıs kefil ve zamin değildir.

BEŞ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Bir poliçenin zilyedi son ciro, beyaz ciro dahi olsa kendi hakkını müteselsil ve yekdiğerine merbut cirolar ile ispat edebildiği halde o poliçenin hâmili hakikisi addolunur.

Beyaz ciroyu tam bir ciro takip eder ise son cironun münzisi poliçeyi beyaz ciro ile temellük etmiş addolunur.

Çizilmiş cirolar keenlemyekündür.

Bir kimsenin her hangi bir sebebe müstenit olur ise olsun, bir poliçedeki yedi zail olursa o poliçenin hâmili maddei sabıka mucibince hukukunu ispat eylediği halde o poliçeyi suiniyet ile temellük etmiş yahut esnayı temellükünde bir hatayı fa-hiş irtikâp eylemiş olmadıkça o poliçeden kefiyet etmeğe mecbur değildir.

BEŞ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Hâmili tarafından poliçeden dolayı aleyhlerinde dava ikame olunan kimseler keşideci veya evvelki hâmiller ile ara-larında cereyan eden münasebatı şahsiyelerini o hâmile karşı poliçenin hâmiline nakli hileli itilâfa müstenit olmadıkça def makamında istimal edemezler.

BEŞ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — *Ciro* «tahsil içindir», «kabz içindir», yahut «vekâleten» ibaratından birini yahut cironun bir tevkili adi kastile icra edildiğine delâlet eden diğer bir ibareyi ihtiva eyleser hâmil o poliçeden mütevellit

kâffeî hukuku istimal edebilirse de o poliçeyi ancak tevkil suretile ciro edebilir.

Bu halde bu kabîl bir poliçe mucibince mesul olanlar hâmile karşı ciranta aleyhinde dermeyan olunabilecek müdafaattan maadasını dermeyan edemezler.

BEŞ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir ciro «bedeli teminattır» yahut «bedeli rehindir» tabirlerini yahut terhin manasını tazammun eden tabirâtı saireyi muhtevi olduğu halde hâmil, poliçeden mütevellit kâffeî hukuku istimal edebilir. Poliçenin kendi tarafından ifa olunan cirosu yalnız tevkil hükmünde olarak muteber olur.

Poliçe mucibince mesul olanlar ciro bir hileli iflâs neticesinde icra edilmiş olmadıkça ciranta ile vukubulmuş olan münasebatı şahsiyelerine müstenit müdafatı hâmile karşı dermeyanı müdafaa edemezler.

BEŞ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Vadenin inkizasından sonra icra olunan ciro evvelce icra olmuş ciro hükmündedir.

Şu kadar ki ademi tediye protestosundan yahut mezkûr protestonun tanzimi için muayyen olan müddetin güzeranından sonra yapılan ciro matlubatın devri hükmündedir.

Kısım - 3

Kabul

BEŞ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Poliçe hulûlü vadeye kadar hâmili veya alelâde bir zilyed tarafından muhatabın ikametgâhında anın kabulüne arzolanabilir.

BEŞ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Keşideci bir müddet tayin ederek veya etmeyerek poliçenin kabule arzedilmesini şart suretinde poliçeye dercedebilir. Keşideci bir poliçe ikametgâhlı poliçe kısmından olmadığı veya görüldükten bir müddet sonra tediyesi meşrut bulunmadığı halde berayı kabul ibrazı menedebilir. Keşideci kezalik berayı kabul ibrazı hususunun muayyen tarihten evvel vuku bulamayacağını dahi şart ittihaz edebilir.

Poliçenin kabili kabul olmadığı keşideci tarafından beyan edilmiş olmadıkça her ciranta bir müddet tayin ederek yahut müddet tayin etmeyerek poliçenin kabule arzını şart kılabilir.

BEŞ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Görüldüğünden itibaren bir müddeti muayyene sonra tediyesi meşrut olan poliçeler tarihlerinden itibaren altı ay zarfında ibraz edilmek lâzımdır. Keşidecibu müddeti taksir veya teksir edebilir. Bu müddetler ciranta tarafından dahi taklil edilebilir.

BEŞ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Hâmil kabul için ibraz olunan poliçeyi muhatabın eline teslim mecbur değildir.

Muhatap poliçenin birinci ibrazının ertesi günü ikinci defa olarak ibrazını talep edebilir.

Bu hususta alâkadar olanlar bu talepprotestoda münderiç olmadıkça talebi mezkûrun kabul olmadığını iddia edemezler kabulü hususî poliçe üzerine yazılır.

BEŞ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Kabul «kabul edilmiştir» veya buna muadil diğer bir cümle ile ifade ve muhatap tarafından imza edilir.

Muhatabın poliçenin yüz tarafına yalnız imzasını vazetmesi kabul hükmündedir. Poliçe görüldüğünden itibaren bir müddeti muayyene zarfında tediyesi meşrut olduğu halde yahut bir müddeti muayyene zarfında kabule arzolanması şartı mahsus iktizasından bulunduğu halde hâmil ibraz günü tarihin vazını istemedikçe kabul ne günü vaki olmuş ise o günün tarihi vazolanmak lâzımdır.

Muhatap hini kabulde tarih vazetmemiş ise hâmilin cirantalar ile keşideciye karşı hukukunu muhafaza için bu zühulü vakti zamanında tanzim edilmiş bir protesto varakasına ispat etmesi lâzım gelir.

BEŞ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Kabul bilâkaydüşart olmalıdır. Fakat poliçenin havi olduğu meblâğın bir kısmına şamil olmak üzere tahdit edilebilir. Kabul şartında poliçe mündericâtı tadil eden sair bütün kayıtlar poliçenin ademi kabulü hükmündedir.

Maamafih kabul eden muhatap kabul dairesinde mesuldür.

BEŞ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Muhatabın ikametgâhının bulunduğu mahalden gayri bir yerde tediye edilmek şartile keşide olunan bir poliçede o yerde poliçeyi tediye edecek şahıs gösterilmemiş ise muhatapın kabul şerhinde tediye edilecek şahsın ismini tasrih etmesi lâzımdır. Etmediği halde poliçeyi kabul eden kimse poliçe bedelini mahalli tediye bizzat ifa etmeği taahhüt eylemiş addolunur. Poliçe, tediye edecek şahsın ikametgâhı mahallinde tediye olunacak ise muhatap kabul şartına tediye icrası lâzım gelen aynı mahalde bir adres irae edebilir.

BEŞ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Poliçeyi kabul eden kimse hulûlü vadede anın tediyesini taahhüt etmiş olur.

Tediyeden imtina vukuunda poliçenin hâmilisi bizzat keşideci dahi olsa o poliçeden dolayı 574 ve 575 nci maddeler mucibince talep olunabilen şeylerin kâffesini kabul eden şahıstan doğrudan doğruya dava etmek hakkını haizdir.

BEŞ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Poliçeyi kabul ettiğini tahriren o poliçe üzerine işaret eden kimse o poliçeyi elinden çıkarmaksızın kabul işaretini çizerse kabulden imtina etmiş addolunur.

Maamafih muhatap bu kabulü hâmile yahut poliçelere vaziülünza olanlardan birine tahriren ihbar ettikten sonra kabul işaretini çizmiş ise kabullü dairesinde mesuldür.

Kısım - 4

Âval

BEŞ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Bir poliçenin tediyesi âval ile temin olunabilir.

Bu teminat üçüncü bir şahıs tarafından yahut poliçeye vaziülünza bir şahıs tarafından ita olunabilir.

BEŞ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Âval poliçe veyahut allonj üzerine dercolunur.

Âval «âval içinde» tabirile yahut ona muadil bir cümle ile ifade olunarak ziri âval veren kimseler tarafından imza edilir.

Keşideci ile muhataptan maada eşhasın poliçenin iç tarafına yalnız imza vazetmeleri âval ifade eder. Âval kimin hesabına verildiği âval şerhinde tasrih edilmek lâzımdır. Tasrih edilmediği halde keşideci hesabına verilmiş addolunur.

BEŞ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Âval ita eden kimse kefil olduğu şahıs derecesinde mesuldür.

Âval veren kimsenin kefalet ettiği deyin şekle ait nakiseden maada bir sebeple batıl olsa dahi âval verenin taahhüdü muteberdir.

Âval veren kimse poliçe bedelini tediye ettiği halde mekfulünlehe ve anın küfelâsına müracaat hakkına maliktir.

BEŞ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Poliçe :

Bir yevmi muayyende;
Tarihinden bir müddet sonra;
Görüldüğünde;
Görüldükten bir müddet sonra;
Tediye olunmak üzere keşide olunabilir.

Bunlar haricinde bir vadeye veya yekdiğerini takip eden müteaddit vadelere merbut olan poliçeler batıldır.

BEŞ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Görüldüğünde tediyesi lâzımgelen poliçe ibrazında tediye olunmak lâzımdır.

Bu nevi poliçelerin, görüldüğünden itibaren bir müddeti muayyene sonra tediyesi lâzımgelen poliçelerin kabule arzı için kanunen mevcut olan veya meşrut bulunan müddetler zarfında tediye olunmak üzere ibrazı mecburidir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Görüldükten itibaren bir müddeti muayyene sonra tediyesi lâzımgelen poliçenin vadesi gerek kabul gerek protesto tarihlerine nazaran tayin olunur.

Protesto olmadığı halde poliçeyi kabul eden kimse hakkında gayrimüverrah olan kabul kanun veyahut mukavele ile tayin olunan müddeti ibrazın son günü icra edilmiş addolunur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Tarihten veya görüldükten itibaren bir veya bir kaç ay sonra tediye olunmak üzere keşide kılınan poliçenin vadesi tediye olunacağı ayın mukabili tarihte hulûl eder.

Mukabil tarihi olmadığı halde poliçenin vadesi o ayın son günü hulûl eyler.

Poliçe tarihten veya görüldüğünden bir veya bir kaç ay ve buçuk ay sonra tediye olunmak üzere keşide edildiği halde evvelâ tam aylar hesap olunur.

Poliçenin vadesi olmak üzere ayın iptidası veya ortası (Kânunusani yahut şubat ortası gibi) veya nihayeti tayin edilmiş ise bu tabirattan maksat ayın birinci ve on beşinci ve sonuncu günleridir.

Sekiz gün ve on beş gün tabirlerinden maksat bir veya iki hafta olmayıp belki hakikî olarak sekiz veya on beş gündür. Buçuk ay tabiri on beş güne masruftur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Bir yevmi muayyende tediye olunmak üzere keşide kılınan poliçenin mahalli ihdasile mahalli tediyesi beyninde takvimce fark olduğu halde vade, mahalli tediyeadaki takvime göre hesap edilmiş addolunur.

Takvimleri yekdiğerinden ayrı iki memleket arasında keşide olunan bir poliçe tarihinden itibaren bir müddeti muayyene sonra lâzımüttediye olduğu takdirde tedavüle vazolunduğu gün mahalli tediyeadaki takvimin ona mukabil gününe tahvil olunarak poliçenin vadesi buna göre hesap olunur.

Poliçelerin ibrazı müddetleri fıkrai sabıka ahkâmına nazaran hesap edilir.

Poliçe yahut muhatap tarafından vazolunan şartlar yahut poliçedeki bir kayıt, vade hakkında başkaca ahkâm kabul edildiğine delâlet ederse bu kısımda münferî ahkâm tatbik olunmaz.

Kısım - 6

Tediye

BEŞ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hamil poliçeyi tediyesi lâzımge-len günde yahut yevmi mezkûru takip eden iki iş günü zarfında tediye için ibraza mecburdur. Poliçenin bir takas odasına ibrazı tediyeye arz makamına kaimdir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Muhatap poliçeyi tediye ettiği halde hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine teslimini talep edebilir. Hamil kısmen tediye reddedemez.

Kısmen tediye vukuu halinde muhatap işbu tediye poliçe üzerine tahrir edilmesini ve kendisine makbuz ilmühâberi verilmesini talep edebilir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Bir poliçe hamili hulûlü vadeden evvel poliçe bedelini almağa icbar olunamaz.

Vadenin hulûlünden evvel poliçeyi tediye eden muhatap bu tediye kendi zararına icra etmiş olur.

Hulûlü vadede poliçeyi tediye eden kimse bir hilesi veya bu hatayı fâhişi bulunmamak şartile o poliçeden dolayı beriyüzzimme olur.

Muhatap cironun intizam ve tevalisini tetkika mecbur ise de cirantaların sıhhatini tahkika mecbur değildir.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Bir poliçe mahalli tediye rayiç olmayan bir akça ile lâzımüt tediye olduğu takdirde keşideci emri tediye poliçede irae olunan cins akça ile tediyesini şart koşmuş olmadıkça [Buna poliçenin hakikî surette meskûkâtı cenebiye ile tediyesi şartı denir] emri tediye poliçenin bedeli talep olunabileceği günün rayicine göre o memlekette mütedavil akça ile icra olunur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Mahalli tediye cari olan teamüller meskûkâtı ecnebiyenin kıymetlerine esas olur.

Maamafih keşideci tediye oluacak meblâğın poliçede muayyen yahut cirantalarından birisi tarafından tayin olunacak bir rayice tevfikân hesap olunması lüzumunu şart ittihaz edebilir.

Bu takdirde poliçe bedeli memleket parasile tediye olunur.

Poliçenin bedeli anın ihdas olunduğu memleket ile tediye olunacağı memleketteki isimleri müttehit ve kıymetleri mütefavüt meskûkât olmak üzere irae kılınmış ise bundan mahalli tediye meskûkâtın kastedilmiş olduğu farzolunur.

BEŞ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir poliçe 563 ncü maddede muayyen müddet zarfında tediye için ibraz olunmadığı halde o poliçeden dolayı medyun olanların her biri masraf ve zarar ve tehlike hamile ait olmak üzere poliçede munderiç meblâğı salâhiyettar makama tevdi edebilir.

Kısım - 7

Ademi kabul ve ademi tediye hallerinde hamilin müracaati

BEŞ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hamil keşideci ve cirantalar ile sair mesuller aleyhine zirdeki usule tevfikân hakkı müracaatini istimal edebilir:

- 1 - Hulûlü vadede tediye vaki olmamış ise,
- 2 - Hulûlü vadeden evvel kabulden imtina vukubulmuş ise,

evvelki dayin beyninde matlubun kabili devir olmadığı şart ittihaz edildiğini şahsı mezkûra karşı dermeyan edemez.

YEDİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Sebebi halen mevcut olup âtiyen zimmete terettüp edecek bir matlubun devri caizdir.

YEDİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Matlubun devri tahriren vuku bulmadıkça sahih olmaz.

YEDİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Matlubun devri dayin tarafından medyuna tebliğ edilmezden evvel hüsnü niyetle medyun dayini evvele edayı deyin ederse matlubun devredildiği kimseye karşı beri olur.

YEDİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Matlubun hangi şahsa ait olduğu hususunda niza varsa medynu borçlu olduğu mebalığı matlubun sahibi hakikisi olduğu tebeyyün edecek şahsa verilmek üzere kâtibi adle tevdi edebilir.

Medyunu mezkûr nizaa vâkıf olduğu halde deynini matlubun hakikî sahibi olduğu tebeyyün edecek şahıstan gayri bir kimseye eda edecek olursa mezkûr şahsa karşı beri olmaz matlubun ciheti aidiyeti hakkında dava tekevvün edip vadesi de munkazi olmuş ise tarafeynden her biri medyunu borçlu olduğu mebalığı birinci fıkrada muharrer olduğu veçhile resmen tevdi icbar edebilir.

YEDİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bir medyun matlubun devrine vâkıf olduğu zaman dayini evvele karşı haiz olduğu itiraz haklarını aynen matlubun devredildiği kimseye karşı da istimal edebilir.

Medyunun devre vâkıf olduğu zaman dayine karşı henüz vadesi hulûl etmiyen bir alacağı varsa işbu alacağın vadesi devredilen matlubun inkizayi vadesinden sonra münkazi olmadığı surette matlubun devredildiği kimseye karşı takas iddiasında bulunabilir.

YEDİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir matlubun devri ânî temin eden hakkı rüchan ve saire gibi ferri hukuka da şamildir. Şu kadar ki bu hukuk dayinin şahsına maksur ise devrin bunlara şümulü olamaz.

Dayin matlup senedini matlubun devredildiği kimseye teslim ve mevcut sair esbabı sübutiyeyi tedarike ve matlubu devrolan kimsenin bu matlubu medyundan talep ve istifa edebilmesi için icabeden malûmatı kendisine itaya mecburdur.

Müterakim faizler asıl matlup ile birlikte devredilmiş addolunur.

YEDİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Matlup kanunun hükmü veya mahkemenin ilâmı icabı olarak devredilmiş bulunursa devri vâki hiç bir şekle tâbi olmaksızın ve hatta evvelki zatın rizasını izhara lüzum bulunmaksızın üçüncü şahsa karşı iddia ve dermeyan olunabilir.

YEDİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Matlubun devri bir ivaz mukabilinde icra edildiği halde devreden kimse bu matlûbun zamanı devirde mevcudiyetini zâmindir. Fakat sarahaten taahhüt etmediği halde medyunun üsrü malisinden mesul olmaz.

Bir kimse bir şahıstaki matlûbunu bilâivaz devretmiş ise matlubun ademi vücudundan mesul olmaz.

YEDİ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Bir kimse diğer bir şahsa olan borcunu eda makamında olarak bir matlubunu devredipte borçtan tenzil olunacak miktar tayin edilmemiş ise matlubun devredildiği kimse medyundan ancak hakikaten kapzettği veya tedabiri lâzimeye tevessül takdirinde tahsil edebileceği mebalığı alacağına mahsup etmeğe mecbur olur.

YEDİ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Matlubu devreden kimse devredilen kimseye karşı zâmin olduğu ahvalde ancak devir mukabilinde aldığı bedelin

sabına bir üçüncü şahıs tarafından irae kılınmış ise medyunla beraber bu şahsa tebliğ edilip bu bapta bir gûna itirazları olduğu halde üç gün zarfında bildirmeleri lüzumu ilâve kılınır.

İşbu üç günlük müddetin mürurundan sonra eğer medyun veya üçüncü şahıs tarafından bir gûna itiraz vaki olmamış ise reisi mahkeme dayinin talebi üzerine mali merhunun beyii hakkında bir karar ittihaz eyler. Bu kararda mali merhunun sureti beyyi ve fûruhtu için mukavelenamede bir kayıt var ise o kayıt dairesinde, mukavelenamede öyle bir kayıt yok ise 712 nci maddenin son fıkralarında muayyen usule tevfiikan beyini emreder.

Bu karar medyuna veyahut medyun hesabına rehin vermiş olan üçüncü şahsa tebliğ edilmedikçe icra olunamaz. Yapılacak tebliğde fûruht muamelesinin icra olunacağı mahal ve gün ve saat ile beraber kararı riyaset aleyhinde tarihi tebliğden itibaren üç gün zarfında dayin huzuru mahkemeye celbedilmek suretile itiraz edilmediği halde iktisabı katiyet edeceği de ilâve olunur.

İtiraz vukuu halinde mevaddı müstaceleden addolunarak keyfiyet itiraznamenin kabulü tarihinden itibaren sekiz gün zarfında intaç edilecektir. Bu hüküm dayinden teminat alınmasına hacet olmaksızın muvakkaten lâzimülicradır.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Balâda tayin olunan müddetler buudiyeti mesafe sebebile tezyit olunamaz. Medyunun yahut medyun hesabına rehin ita etmiş olan kimsenin mahkemenin dairei kazası dahilinde ikametgâhları olmadığı veya bir ikametgâh tayin etmedikleri halde maddei sabıkada beyan olunan tebliğat, bu bapta ilâm mahkemenin içtima salonuna talik olunmak ve mahkemenin bulunduğu mahalde intişar eden resmî ve iki gayri resmî gazete ile ve resmî gazete bulunmayan yerlerde yalnız gayri resmî gazetelerde dercedilmek suretile icra olunur. Mahkemenin bulunduğu mahalde resmî ve gayri resmî gazete yoksa yalnız mahkeme kapısına talikle iktifa edilir. Bu muamelâtın icra kılındığını mutazammın mübaşir tarafından tanzim olunacak zabıt varakası tebliğ makamına kaim olur.

YEDİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Mevaddı sabıka mucibince dayine bahşolunan hukuk gerek medyunun gerek medyun hesabına rehin ita eden şahsın vefatı veya iflâsile düçarı teahhur olamaz.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Medyun edayi deyin etmediği surette dayinin merhuna malik olacağına veya merhunun satılması için mevaddı sabıkada muayyen usul ve merasime riayete mecbur olmayacağına dair dermeyan olunan şart batıldır.

YEDİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Umumî mağazalarda tevdi kılınan emtianın terhini muamelâtı işbu kanunun umumî mağazalar muamelâtından bâhis faslı mahsusu ahkâmına tâbidir.

Sefainin terhini ticareti bahriye ahkâmına tâbidir.

Altıncı fasıl

Matlubun devri

YEDİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bir matlubu ticarinin âhara devri mahiyeti muameleye veya şartı mukaveleye nazaran memnu değilse dayin o matlubunu medyunun muvafakatı olmaksızın âhara devredebilir.

Matlubun devredildiği kimse tarihi devirden itibaren hukukan devreden şahıs makamına kaim olur.

Üçüncü şahıs senet derununda matlubun kabili devir olmadığına dair bir kaydın mevcut olmamasına itimaden devri kabul etmiş ise bilâhare medyun kendisile

dedilmesi için o rehinin temin ettiği deynin ticarî olması lâzımdır.

YEDİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Tarafeyni âkideyn merhunun üçüncü bir şahıs yedine tevdiine bilitti fak karar verebilirler.

YEDİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Bir rehni ticarî tarafeyn arasında işbu kanunun 680 nci maddesinde muayyen suretlerle ispat olunabilir. Eşyanın terhini ile temin olunan deyin elli lirayı müteceviz ise bu rehinin üçüncü şahıslar hakkında muteber addedilmesi için tahrirî olması ve kâtibiadilikten musaddak bulunması şarttır.

YEDİ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Poliçelerin ve emre muharrer sair senedatı ticariyenin terhini «bedeli teminattır» ibaresile veyahut tarafeynin bu husustaki maksadı o senedin temlik ve temellükü olmayıp berayı teminat ita kılındığını ifade eden diğer bir ibare ile icra olunacak ciro ile olur.

Malî, smâî, ticarî ve adî şirketlerin ihraç etmiş oldukları nama muharrer hisse senedatı ve tahvilâtın terhini ve keyfiyetin şirket defterine dercettirilmesi suretile icra olunur.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Dayin mali merhun üzerinde medyunun sair dayinlerine tercihan istifayı matlup etmek hakkını haizdir. Dayinin hakkı mali merhunun ancak kendi yedinde veya tarafeynin ittifakile bir şahsı salis yedinde bulunması hallerinde caridir.

Emvali merhune dayinin veya komüsyoncunun maazalarında veya dayinin gemilerinde veya gümrük ambarlarında veya umumî bir mağazada buldukları halde bunlar dayinin tahtı tasarrufunda addolunacağı gibi dayin emvali merhunenin vüsulünden evvel kendisine verilmiş ve konuşmentoya veyahut teminat mukabilinde ita olunduğunu tazammun eden şerhi havi bir nakliye mukavele- namesine vaziiülyet bulunduğu takdirde emvali merhune kendisinin tahtı yedinde bulunmuş farz olunur.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Dayin rehin olarak aldığı şeyin hüsnü muhafazası için iktiza eden tedabiri ittihazı mecburdur. Terhin olunan şey senedi ticarî ise dayin hulûlü vadede bedelini istifa için icap eden bütün muamelâtı kanuniyeyi icra ile mükelleftir.

Medyunun kendi deyninden başka berveçhibalâ dayin tarafından ihtiyar olunan bilûmum masarifi de tediye etmesi lâzımdır. Dayin bu maksatla yapmış olduğu masarifin hesapatını medyuna vermeğe mecburdur.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette dayin merhun eşya ve esham ve tahvilât üzerinden medyunun haiz olduğu bilcümle hukukunu istimale mecburdur. Bu hükmün hilâfına ve medyunun aleyhine olarak vukubulan şart batıldır.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette merhun eşya, esham ve tahvilât kıymeti yüzde ondan aşağıya tenezzül ederse dayin işbu noksanın ikmalini medyundan isteyebilir. Medyun bu talebi isaf etmez veya teahhürü vukua gelirse 712 nci madde ahkâmına tevfikan merhunu furuht ettirebilir.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Misliyattan olan eşyanın veya esham ve tahvilâtın rehini halinde rehinin hükmü bunun yerine aynı cins ve miktarda eşya ve esham ve tahvilâtın ikamesi halinde de cari olur.

YEDİ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Hulûlü vadede medyun rehin ile temin ettiği bütün deyni tediye etmediği halde dayin mali merhunun beyine tesaddi edebilir.

Bu maksatla dain muamelâtı ticariyeyi rüyetle mükellef mahkeme reisine müracaat ederek mali merhunun satılmasına mezuniyet talep eder. Talebi vaki üzerine keyfiyet mubaşir marifetile derhal medyuna ve eğer rehini medyun he-

gösterildiği veçhile tesviye olunur.

Mukavelede « tahminen » kaydi mevcut ise mebi geminin tamam hamulesine şamil olduğu surette mukavele olunan miktardan yüzde on ve hamulenin bir kısmından ibaret bulunduğu takdirde yüzde beş ziyade ve noksan olarak teslim olunabilir.

« Katiyen muayyen miktar » kaydi müşteriye mukavelede muayyen olan miktarın tamamını talep hakkını bahşeder. Şukadar ki mebiin esnayı seferdeki firesinden veya hasaratı bahriye sebebiyle husule gelen noksandan dolayı bayi mesul olmaz.

Her iki takdirde tebeyyün eden noksan veya ziyade miktarının semeni emtianın ihraç edildiği gün ve mahaldeki rayice göre tayin ve tesviye olunur. Maama-fih emtianın kısmen denize atılması veya emtianın deniz suyu ile ıslanarak sıkletine ziyade ve noksan tarı olması sebebiyle vezni hakikinin tespiti mümkün olmazsa muvakkat fatura bedeli kespi katiyet etmiş olur.

YEDİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Tahmilden sonraki hasaratın münhasıran bayie ait olacağına veya aktin tenfizi hususunun geminin mahalli maksuda selâmetle muvasalatına talikına veyahut müşterinin emtiayı arzusuna veya hini akkittle teslim olunan bir nümuneye göre beğenip beğenmemekte muhtar olacağına dair şartlar mukaveleyi sıf satış mahiyetinden ihraç ve mahalli tahliyede teslim şartile vukubulan bir bey mahiyetine kalbeder.

Dördüncü fasıl

Karzı ticarî

YEDİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Bir istikraz mukavelesinin ticarî addedilmesi için mebalığı müstakrazanın umuru ticariyede sarfedilmek üzere istikraz edilmiş olması şarttır.

YEDİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Misliyattan olan bir şeyin nakıt gibi karzı ticarî olarak ikrazı caizdir.

YEDİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Müstakriz, istikraz ettiği şeyin müsavi nevi ve vasıfta olarak mislini muayyen vakitte iadeye mecburdur.

YEDİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Karzdan gayri bir cihetten dolayı akçe veya misliyattan bir şey itasına mecbur olan kimse mezkûr akçe veya şeyin karzı ticarî suretine ifrağını dayınle kararlaştırabilir.

YEDİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Hilâfı tarafeyn beyninde meşrut olmadığı halde karzı ticarî daima faize tâbidir.

YEDİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Faizin miktarı mukavele ile tayin edilmediği halde tarafeyn istikraz olunan şeyin miktarı veya kıymeti üzerinden faizi kanunî itasını kabul etmiş addolunur.

YEDİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı halde faizin, müddeti ikraz bir seneden dun ise resülmalin lâzımülifa olduğu günde ve bir seneyi mütecaviz ise sene nihayetinde tediyesi lâzımgelir.

YEDİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tarafeyn beyninde müddeti ikraz tayin edilmiş ise hulûlü vadeden evvel matlubunun kabulüne deyin icbar edilemez.

YEDİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Faizi mürekkep mukavelesi işbu kanunun 788 nci maddesi ahkâmına tâbidir.

YEDİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Umuru ticariye için istikraz olunan şeyin miktar ve kıymeti ne olursa olsun bu kanunun 689 ncu maddesinde musarrah esbabı sübutiyenin kâffesile kabili ispattır.

Beşinci fasıl

Rehni ticarî

YEDİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Bir rehin muamelesinin ticarî ad-

YEDİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Müşteriye ibraz edilen evrakın makbul ve medarı ihtiac olabilmeleri için tam ve muntazam olmaları ve emtianın irsal edildiği mahalde tanzim edilmiş bulunmaları şarttır. Evrakın mündericatu « sif » mukavele şartına tevafuk etmediği takdirde müşteri mukaveleyi fesh ile zarar ve ziyan talep edebilir.

YEDİ YÜZ KIRKINCI MADDE — Müşteri maddei sabıkada beyan edilen evrakın kendisine ibraz edilmesi üzerine bunları bittetik kabul veya reddettiğini beyana mecburdur.

Evrakı reddettiği surette reddin haksız olduğu tebeyün ederse müşteri bayie karşı zarar ve ziyan itasına mecburdur. Bilâkis evrakın gayrimuntazam olmasından dolayı müşterinin bihakkin reddettiği sabit olursa akti fesh ile zarar ve ziyan talebine hakkı olur.

Müşteri mezkûr evrakı kabul etmiş ise bayiin hilesi sabit olmadıkça veya emtia evrakı mezkûre mündericatusuna gayri muvafık zuhur etmedikçe müşteri akti feshedemez. Evrakı mezkûrenin ibrazından itibaren dört gün zarfında müşteri bir itiraz dermeyan etmediği halde bunların muntazam olduğunu tasdik eylemiş oddonur.

Kezalik bazı esbabı muayyene zikir ve tahsisile evrakı reddetmiş veya kaydi ihtirazi ile kabul eylemiş ise bilâhare işbu esbabı muayyene haricinde bir sebebi itiraz dermeyan edemez.

YEDİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Sif müşteri 747 nci maddede beyan edilen evrakı tesellüm edebilmek için hilâfı mukavelede musarrah olmadığı surette semeni mebia dair kendisine keşide edilmiş olan poliçe bedelini derhal tediye mecburdur.

YEDİ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Vapurun muvasalâtında emtia, konuşmento ve navul mukavelenamesindeki şeraite ve bunlarda sarahat yok ise mahalli örf ve âdata tevfiakan ihraç olunur.

Müşteri evrakı hâmil olduğu halde mündericatusunun numara marka, kontremarka, ambalaj şeraiti itibarile gemiden çıkan emtiaya muvafık olup olmadığını muayeneye mecburdur.

Bayiin hatası sebeble emtianın tayin ve teşhisi kabil olmamışsa müşteri akti feshedebilir.

YEDİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Gönderilen emtia ile mukavele nin mevzuunu teşkil eden emtia arasında vasıf itibarile görülen tehaluf kadar marufu tecavüz etmezse müşteri emtiayı kabule mecbur olup ancak semeninden ehli hibrece takdir edilecek bir miktarın tenzilini isteyebilir. Semenden icra edilecek tenzilât miktarı hilâfı mukavelede musarrah değilse tahliye limanında cari olan örf ve âdata göre takdir ve tayin olunur.

YEDİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Emtia bedelâtının hini tahliye de tahakkuk edecek veya kabul edilecek vezin üzerinden tediye olunacağına dair olan şart muteberdir. Bu suretle mukavelename mündericatusuna göre muvakkat bir fatura tanzim edilerek emtia tahmil edildikten sonra müşteriye irsal olunacağı gibi mebiin evrakına rappedilecek poliçenin bedeli de semeni mebiin yüzde yetmiş beşi ile doksamı arasında bir noksanla tayin olunur.

Emtianın vâsıl olduğu limanda tarafeyn veya mümessilleri huzurunda usulü veçhile vezni icra edildikten sonra katî fatura tanzim olunur. İki fatura bedelleri beynindeki fark emtianın kabulü tarihinden itibaren sekiz gün zarfında icabına göre müşteri tarafından tediye veya bayi tarafından kendisine iade kılınır.

YEDİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Mukavelede « tahminen » veya « katiyen muayyen miktar » kayıtları bulduğu surette semen maddei ânifede

anın tahmil olunduğu ilk vasıta ile sevk edildiği tarih, tahmil tarihi hükmünde tutulur.

YEDİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Mücchhezin vapuru bazı iskelelere uğratabileceğine, tebdili tarik veya hamuleyi aktarma ettirebileceğine ve saireye dair konuşmentolar ile nakil mukavelenamelerine derci mutat olan şerait müşteriye karşı da muteberdir. Binaenaleyh vakayii mezkûre seyrüsefain icabatı zaruriyesinden olduğu surette işbu şerait sebeble emtia hakkında husule gelen ziyadei tehlike müşteriye aittir. Şu kadar ki tehlikelerin tezaviüdü bayiin kusurundan tevelliüt etmiş ise, meselâ emtiayı bir vapur yerine yelkenliye veya doğru bir vapur yerine bazı iskelelere uğrayan bir gemiye tahmil etmiş ise, müşteri beyi fesih ile zarar ve ziyan talep edebilir.

Emtia 731 nci madde mucibince tek konuşmento ile irsal edilmiş ise bu konuşmento emtianın ilk sevk edildiği mahalde ve bütün sefere şamil olmak üzere tanzim edilmek lâzım gelir.

YEDİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — « Sif » bayi emtiai mahmüleyi sigorta mukavelenamelerine derci mutat olan şeraiati âdiye dairesinde bahrî tehlikelere karşı sigorta ettirmeğe mecburdur.

Sigorta bedeli emtianın gönderileceği mahaldeki maliyet fiyatı miktarında olmak lâzımdır.

Emtia kısım kısım tahmil edilmiş ise her kısım ayrı ayrı sigorta ettirilmek icap eder. Bayi müşteriye karşı bizzat sigortacı vazifesini ifa edemez.

YEDİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Alelâde bir sigorta şehadetnamesi, bir sigortanın şeraiati mahsusasını havi olmadıkça ve şeraiati saire hakkında sigorta poliçesi nümunelerinden birine atfen tanzim edilmedikçe sigorta poliçesi makamına kaim olmaz.

YEDİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Hilâfına mukavelede sarahat olmadığı surette sigorta ile temini lâzımgelen tehlikeler, alelâde tehlikelerden ibaret olup harp tehlikesi hariçtir. Sigortanın şümulünü, muafiyet şartlarını, sigorta bedelinin sureti tediyesine ait şeraiati tayinde mahalli tahmilde cari olan örf ve âdat ve eşyanın cins ve mahiyeti nazarı itibare alınır.

« Sif » bayi, mebiyyii maruf ve muteber bir sigorta kumpanyasına sigorta ettirmiş ise sigortacının sigorta bedelini tediye ademi iktidarından dolayı müşteriye karşı mesul olmaz.

YEDİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — « Sif » Bayiin emtianın gemiye hini tahmilindeki halini, vezin ve vafını keşif ve muayene ettireceğine dair olan mukavele muteberdir. Bu surette bayi mahkemeye müracaatla ehli hibre tayinini talep edebilir. Ehli hibre tarafından tanzim edilen şehadetname hileye müstenit değil ise müşteriye karşı muteberdir.

YEDİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Emtia tahmil olunduktan sonra muntazam cirolu konuşmentosu ile beraber sigorta mukavelenamesi, asıl fatura ve icabı halinde emtianın vasıf ve veznini müsbit şehadetname, fatura bedelini müsbit bir kıta poliçeye raptolunarak bavi tarafından azamî süratle müşteriye irsal olunur. Emtianın tahmil edildiği gemi vâsil olupta zikredilen evrak henüz gelmediği veya noksan geldiği ve müşteri tarafından bayia müracaat edildiği halde, bayi işbu emtianın müşteri tarafından tesellümüne salih bir vesika tedarik ve kendisine ita etmeğe mecburdur. Mezkûr evrakın teslimindeki teahhür sebeble vukua gelen masarif bayia aittir.

YEDİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bayi, emtianın tahmili tarihile markaları ve emtianın tahmil edildiği vapur hakkında aldığı malûmatı derhal müşteirye bildirmek suretile tahmil eylediği emtiayı tayin ve tahsisa mecburdur.

veya muayyen müddet zarfında mahalli maksuda vasıl olmamış ise müşteri aktin feshini talep ve dava edebilir. Maamafih geminin muvasalâtı için tayin edilen müddeti müşteri bir veya bir kaç defa temdit edebilir.

YEDİ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yukarıki maddede zikredilen geminin muvasalâtına dair bir müddet tayin edilmediği surette mezkûr geminin seferini ikmal etmesi için lâzım gelen müddet tarafeynce tayin edilmiş hükmündedir. Bu surette geminin muvasalâtı teahhur etmiş ise müşteri mahkemeye müracaat ederek bu bapta bir müddet tayinine ve tayin edilen müddet zarfında gemi vasıl olmadıği surette aktin feshine dair karar istihsal edebilir. Her halde mahkemenin tayin edeceği müddet geminin, mebiin tahmil edildiği mahalden hareketi tarihinden itibaren altı ayı tecaviiz edemez.

YEDİ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE— Mebi esnayı seferde esbabı mücbirenden veya evvelce keşfi mümkün olmayan bir sebebi ıstırarından dolayı tahmil edildiği gemiden diğer bir gemiye nakledilmiş ise akit fesholunamayıp mebiin aktarma edildiği gemi evvelce muayyen olan gemi makamına kaim addolunur.

YEDİ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Esnayı seferde mebi, menfaati maksuda zail olacak derecede, hasarı bahriye uğramış ise akit münfesih olur.

Ahvali sairede müşteri mebi hini muvasalâtında bulunduğu hal üzere kabule mecburdur. Bu surette semenden ehli hibrenin takdir edeceği miktar tenzil olunur.

YEDİ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Misliyattan bir şeyin muayyen bir mahalle nakli zımnında gemide tesellümü şartile semeni mebiden maada bayi tarafından tediye edilecek sigorta ücretile navlı da şamil maktu bir bedel mukabilinde vuku bulan satışa «sif» satış denir. Bu navul emtianın tahmil edildiği limanda viñç üzerinde (su - palan) teslimine kadar nakil ücretinden ibarettir.

Sif satılan emtianın gemiye tahmil olunduğu tarihten itibaren hasarı müşteriye aittir.

YEDİ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — «Sif» satılan emtia bayi tarafından mukavele şeraiti dairesinde ve mukavelede sarahat yok ise mahalli tahmilde cari örf ve âdetle muayyen olan suret ve zamanda gemiye tahmil olunmak lâzımdır. Bayi taahhüdünü kısım kısım icraya mezun olduğu takdirde tahmil olunan her kısım emtia ayrıca satılmış addolunur.

YEDİ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Bayi sattığı emtiayı muayyen olan zamanda esbabı mücbireye müstenit olmaksızın tahmil etmemiş ise müşteri akti feshedebilir. Bu takdirde keyfiyeti derhal bayie bildirmeğe mecburdur.

YEDİ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Bayi emtianın usulüne muvafık olarak tahmil edildiğini her kısım emtiaya mahsus olmak üzere tanzim edilen ve «tahmil edilmiştir» ibaresini havi bulunan konuşmento ile ispat eder. Konuşmento «tahmil edilmek üzere alınmıştır» ibaresini havi ise tahminin konuşmentoda muharrer olan tarihte hakikaten vuku bulmadığını müşteri her zaman ispat edebilir. Şu kadar ki zikrolunan konuşmento emtianın mukavelede beyan olunan tarihte hakikaten tahmil edildiğini mübeyyin ve kaptan tarafından mümza ve el yazı ile muharrer bir şerhi havi ise müşteri hilâfını ispat edemez.

YEDİ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Bayi emtianın tahmil edileceği gemiyi aşağıda beyan olunan tek konuşmento mündericâtına istinaden tayin etmişse mücehhez, bayi ile olan münasebatında bu tayini kayde riayete mecbur olmadığı ahvalde bayi de mezkûr kayde riayete mükellef değildir.

YEDİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — «sif» satılan emtia dahilde kâin bir şehir veya nehir üzerinde bulunan bir limandan sevk edildiği ve mezkûr emtiayı nakledecek bütün vesait için tek konuşmento tanzim kılındığı surette bu emtia-

içinde bayie bildirmeğe mecburdur. Aksi takdirde mebi halile kabule razı olmuş addolunur. Şu kadar ki usulü veçhile yapılan muayene neticesinde zahir olmayan ayıplar keşfedildikleri zama bayie derhal bildirilmek lâzımdır. Ancak müşteri mebi usulü dairesinde bilmuayene kabul ettikten sonra şeraiti kanuniye veya şeraiti kauniye veya şeraiti mukaveleye mugayir zuhur ettiği iddiasile hakkı rücuunu istimal edemez.

YEDİ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Mebide ayıp zuhur etmesinden veya mebiin mukavele veya kanun ile muayyen şeraiti cami veya nümuneye muvafık olmamasından dolayı müşterinin bayi aleyhine haiz olduğu hakkı dava mebiin tesellümü tarihinden itibaren altı ay sonra sakıt olur.

Bu müddetin mukavele ile tezyit veya tenkisi caizdir.

YEDİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Mebiin kanun veya mukavele ile muayyen olan şerait veya nümuneye ademi muvafakati, bayiin hilesinden naşı anlaşılamamış ise, 714, 715 nci maddeler ahkâmı cereyan etmez.

YEDİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Müşteri 716 nci madde ahkâmına tevfiikan mebide bir ayıp keşfettiği veya mebi sair her hangi bir sebepten dolayı mukavele veya kanun ile muayyen şeraiti cami veya nümuneye muvafık görmediği surette derhal mebiin bulunduğu mahalde deavii ticariyeyi rüyete salâhiyettar mahkeme reisine ve salâhiyettar mahkeme bulunmadığı halde sulh hâkimine bilmüracaa ehli hibre marifetile mebi keşif ve muayene ettirebilir.

Keşif ve muayenenin tehirinde mazarrat melhuz olduğu bayiin de hemen daveti mümkün bulunduğu halde muayene için tayin edilen zaman ve mekânda hazır bulunması bayie tebliğ olunur.

Müşteri mebiin ayıbına muttali olduğunu veya mukavele veyahut kanun ile tayin kılınan şeraiti cami veya numuneye muvafık olmadığını bayie işar ettiği takdirde bayi aynı şeraite tevfiikan mebi muayene ettirebilir.

YEDİ YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Ttüccar beynindeki satışlarda mebi müşteriye âhar mahalden irsal olunduğu surette müşteri 716 nci madde hükmüne tevfiikan bayie müracaat etmiş olsa bile mebi kâffe masarif ve hasarı bayie ait olmak üzere hüsnü suretle muhafazaya veya 712 nci maddeye tevfiikan yediadle tevdi mecburdur.

Mebi mahiyeten kabili tevdi olmaz veya mütesariülfesat bulunur veyahut muhafazası kıymetine nazaran fazla masarif veya ardiye ücreti tediyesine mütevakıf ise müşteri 812 nci madde ahkâmına tevfiikan mebi sattırabilir.

YEDİ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Mebi mukavele veya kanun ile muayyen şeraiti cami olmadığı surette müşteri muhayyer olup dilerse aktin feshini dilerse semenin tenzilini mahkemedan talep edebilir ve her iki surette ayrıca zarar ve ziyan da isteyebilir.

Kısım - 2

Beyi ticarinin bazı hususî nevileri - (sif) satış

YEDİ YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Mebiin tahmil edildiği veya edileceği geminin tayini suretile beyi halinde beyi vaki, geminin mahalli maksuda selâmetle muvasalâtı şartına muallâk addolunur.

Bayi, emtianın tahmil edildiği veya edileceği gemiyi mukavele veya örf ile kabul edilen bir müddet zarfında tayin etmemiş ise müşteri geminin tayinini veya aktin feshile zarar ve ziyan itasını isteyebilir. Gemiyi tayin için mukavele veya örf ile kabul edilmiş bir müddet yok ise müşteri mahkemeye müracaat ederek mezkûr müddetin tayinini müstacelen talep edebilir.

Hini akitte veya bilâhare tayin olunan geminin hareketi veya mahalli maksuda muvasalâtı için bir müddet tayin edilip te gemi mezkûr vakitte hareket etmemiş

mezuniyet üzerine memuru mahsus marifetile veya müzayedede aleniye ile satılabilir.

Mebii borsada veya piyasada rayiç bir fiatı var ise bayi mahkemenin iznile müzayedeye lüzum olmaksızın o fiatla bizzat satmak hakkını haizdir.

Fıkaratı sabıka mucibince satılan mebiin satış masarifi tenzil edilerek esmanı bayi tarafından müşteri namına bankaya ve banka bulunmadığı halde diğer emin bir mahalle vaz ve tevdi olunmak lâzımdır. Mebi yedi adle veya esmanı emin bir mahalle tevdi edildikten sonra keyfiyetin bayi tarafından hemen müşteriye ihbarı muktazidir.

YEDİ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Müşteri mukavele veya örf ile muayyen zamanda semeni tediye esmediği surette bayi semeni dava edebildiği gibi alelusul resmî bir ihtarname veya taahhütlü bir mektup ile münasip bir mehil tayin ederek müşteriyi ifayi taahhüde davet eder. Mezkûr mehil zarfında müşteri semeni tediye etmeyecek olursa bayi maddei sabıkada muharrer usule tevfi kan mebi satırarak bedelinden semeni istifa ve işbu satış bedelile semeni mebi beynindeki farkı müşteriden isteyebilir. Mebiin borsada ve piyasada rayiç bir fiatı varsa bayi mebi satmağa mecbur olmaksızın semeni mebi ile berveçhi balâ muayyen mehilin hitamındaki borsa veya piyasa fiatı beyninde mevcut farkı müşteriden isteyebilir.

YEDİ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bayi mebi mukavele veya örf ile muayyen zamanda teslim etmediği surette müşteri resmî bir ihtarname veya taahhütlü bir mektupla bayii münasip bir mehil zarfında mebi teslim davet eder. Bu mehilin inkizasında bayi mebi teslim etmeyecek olursa müşteri mahkemeye müracaatla aktin feshi ve bu yüzden düçar olduğu zarar ile mahrum kaldığı kârı bayiden talep ve dava edebilir. Maahaza müşteri dilerse ya doğrudan doğruya yahut mahkeme marifetile emtiayı şahsı salisten mubayaa ederek hüsnüniyetle tediye ettiği bedel, semeni mebiden ziyade ise bu ziyadeyi isteyebilir.

Mebii borsa veya piyasada rayici olduğu surette müşteri mebi hariçten iştiraa etmeksizin dahi mezkûr rayiç ile semeni mebi beynindeki farkı bayiden isteyebilir. Gerek bu surette, gerek hariçten mübayaa halinde müşterinin düçar olduğu fazla zarar ve ziyarı 645 nci madde mucibince talep etmek hakkı mahfuzdur.

YEDİ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Beyi ticaride mukaveledeki sarahate veya mebiin cins ve mahiyetile maksadı iştiraya nazaran müşteri veya bayi mutlaka muayyen bir vakitte veya muayyen bir müddet zarfında ifayi taahhüde mecbur ise muayyen müddetin hitamında ifayi taahhüt etmediği surette diğer taraf ihtar vukuuna lüzum kalmaksızın taahhüdün ademi ifasından dolayı 713 ve 714 ncü maddeler ahkâmına tevfi kan akti fesih zarar ve ziya talep edebilir. Şu kadar ki akti feshe salâhiyettar olan taraf taahhüdün aynen ifasını arzu ettiği takdirde muayyen vaktin hulûlünde veya muayyen müddetin inkizasında taahhüdün ifasını derhal talep etmeğe mecburdur. Aksi halde taahhüdün aynen ifasını talep hakkı sakıt olur.

YEDİ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Tüccar arasındaki ticarî satışlarda mebiin bir ayıp ve kusuru veya kanuna veya mukavele şeraitine veyahut nümüne ademi tevafuku hini tesliminde zahir ise müşteri iki gün zarfında keyfiyeti bayie bildirmeğe mecburdur. Zahir değil ise müşteri mebi tesellüm ettikten sonra sekiz gün zarfında muayene etmeğe veya ettirmeğe mecburdur. Bu muayene neticesinde mebi bir ayıp zahir olur veya mebiin mukavele veya kanun ile muayyen şeraiti cami veya nümüne muvafık olmadığı tebeyün ederse müşteri hakkı rücuunu muhafaza için keyfiyeti mezkûr sekiz gün

YEDİ YÜZ ALTINCI MADDE — Semenî mebiin faizi mebi teslim edilmiş ise teslim gününden ve tesliminden imtina edilmiş ise ihtar tarihinden itibaren cereyan eder.

YEDİ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Mukavelenin mahiyetine, tarafeynin mak-sadına veya mebiin einsine nazaran taahhüdün kısım kısım icrası kabil ise tara-feynden biri akti ancak diğer tarafın icra etmediği kısım hakkında feshedebilir.

YEDİ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Nümune üzerine vukubulan satışta nü-muneyi teslim eden taraf ibraz ettiği nümunenin evvele kendisine teslim olunan nümune olduğunu ispata mecbur değildir. Teslim olunan nümune şekli tebeddül edecek surette bir muayenei fenniyye tâbi tutulmuş olsa bile bu hüküm caridir.

Mebii nümuneye muvafık olduğunun ispatı bayie aittir. Şu kadar ki nümune müşterinin yedinde iken bozulmuş veya telef olmuş ise mebiin nümuneye muvafık olmadığının ispatı müşteriye terettüp eder.

YEDİ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Müşteri mebi muayene veya tecrübe ettikten sonra beğenirse almak şartile vukubulan beyi caizdir. Hilâfına muka-velede sarahat yok ise beyin inikadı şartı mezkûrun tahakkukuna talik edilmiş addolunur.

YEDİ YÜZ ONUNCU MADDE — Mebi muayene ve tecrübe için müşteriye tes-lim olunmuş ise müşteri mukavele ile ve mukavele olmadığı surette örfen muayyen müddet zarfında mebi kabul edip etmediğini beyana mecburdur. Mukavele veya örf ile muayyen bir müddet yok ise bayi münasip bir mehli tayin ederek müşteriye mebi kabule veya redde davet eder. Müşteri mezkûr müddetler zarfında bir ce-vap vermemiş ise mebi kabul etmiş addolunur.

Müşteri hakkı hiyarını sarahaten muhafaza etmeksizin semenin tamamını ve-ya kısmını tediye etmiş veya mebi tecrübe için lâzımgelen suretin haricinde bir suretle tasarruf eylemiş ise beyi tamam olur.

YEDİ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — 709 ncu madde mucibince vukubulan beyide mebiin, bayiin yedinde iken tecrübe ve muayenesi meşrut olduğu surette müş-teri mukavele veya örf ile muayyen müddet zarfında kabul edip etmediğini be-yan etmemiş ise beyi gayri münakit addolunur. Mukavele veya örf ile muayyen bir müddet yok ise bayi bir mehli münasip tayin ederek müşteriye hakkı hiyarı istimala davet eder.

Müşteri bu müddet zarfında sükût etmiş ise beyi kezalik gayri münakit addo-lunur.

YEDİ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Beyi mukavelede gösterilen şeraite muva-fık ve mukavelede sarahat olmadığı surette şeraiti kanuniyyeyi cami ise müşteri mukavele veya örf ile muayyen müddet zarfında mebi tesellüme mecburdur.

Müşteri bu mecburiyeti ifa etmediği halde bayi mümkün ise keyfiyeti müş-teriye badelihtar devaii ticariyyeyi rüyetle mükellef olan mahkemeden ve bu mah-kemenin bulunmadığı yerlerde sulh hâkiminden masarif ve hasarı müşteriye ait olmak üzere mebi muhafaza etmek için hemen bir yedi adil iraesini isteyebilir. Bu talep üzerine mahkeme müşteriye celbetmeksizin derhal bir yedi adil tayin eder.

Bundan başka müşterinin mebi tesellümdeki teahhurundan mütevellit zarar ve ziyamı isteyebilir.

Mebii mahiyeti tevdie gayrimüsait veya mebi mütesariülfesat yahut muha-fazası kıymetine nazaran fazla masarif veya ardiye ücreti tediyesine mütevak-kıf olduğu takdirde bayi mümkün ise keyfiyeti müşteriye badelihtar mebi fık-rai anifede zikredilen mahkemeden müşteri davet edilmeksizin istihsal edeceği

3 - Mebiin teslimi hususunun tehiri şart edilmiş ise;

4 - Müşteri, mebi tesellüme hazır olduğu halde bayi ihtarı vakia rağmen mebi teslim etmemiş ise [Şu kadar ki mebi müşterinin yedinde bulunmuş olsaydı dahi telef olmuş bulunacağı muhakkak ise hasarı vaki müşteriye ait olur].

ALTI YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Mebiin müşteriye irsa edilmek üzere nakliyat komüsyoncusuna veya nakliyeciyeye veyahut emtiayı nakle memur olan diğer bir şahsa tesliminden itibaren hasarı müşteriye aittir, şu kadar ki mebiin sureti nakline dair bir şart var ise bayi zaruret bulunmadıkça bu şartı riayete mecburdur. Aksi takdirde bu yüzden müşteriye terettüp edecek zarardan mesul olur.

Tarafeynin maksadına nazaran emtianın gönderileceği mahal, mahalli teslim addolunmuş ise esnayı nakilde vukua gelen hasar bayia aittir. Maamafih bayiin. mücerret mebiin masarifi nakliyesini deruhte etmesile naklolunacağı mahallin mahalli teslim addi lâzım gelmez.

ALTI YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Semenin nakit olması şarttır. Semen olarak nakit ile beraber diğer bir şeyin ifası da meşrut olduğu surette o şeyin kıymeti naktin kıymetine müsavi veya andan ziyade ise muamelei vakia hakkında beyi ticarî ahkâmı cari olmaz.

YEDİ YÜZÜNCÜ MADDE — Semen muayyen olması veya veçhi tayininin tesbit edilmesi şarttır. Semen bu suretle tayin edilmemiş olduğu halde mebi teslim edilmemiş ise zaman ve mahalli kıtadaki fii rayici semen ittihaz edilmiş addolunur. Mezkûr zaman ve mahaldeki fii rayiç müteaddit ise müşteri vasatisini ödemeğe mecburdur.

YEDİ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Semen tayini hakkının mukavelename ile üçüncü bir şahsa teffizi caizdir. Üçüncü şahıs her hangi sebeple semeni tayin etmiyecek olursa müşteri mebiin satış günündeki rayiç fiyatını ve o günkü fiat müteaddit ise vasatisini tediye mecburdur.

Rayici fiat bulunmadığı halde bedeli misil mahkemece tayin olunur.

YEDİ YÜZ İKİNCİ MADDE — Semeni tediye etmeyen müşteri tarihi akit ile vakti teslim arasındaki müddet zarfında iflâs etmiş ise bayi semeni tevil etmiş olsa dahi teminatı kaviye almadıkça mebi teslim etmemek hakkını haizdir.

YEDİ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mebiin veznine göre tayini semen meşrut ise hilâfına mukavele veya örf ve âdet bulunmadığı surette dara tenzil olunur.

Daranın mebiin vezni hakikisine yahut muayyen bir mikyas ve miktara göre tesbiti veya mebiin vezninden bir miktarının tenzili yahut teslim edilen emtianın bozulan veya işe yaramayacak bir hale gelen kısmı için semenin tenkisi lâzım gelip gelmiyeceği mukavelename ile ve mukavelename olmadığı halde mahalli teslimde cari olan örf ile tayin olunur.

YEDİ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Müşterinin semeni tamamen ifa etmezden evvel mebie malik olmayacağı hakkındaki şart muteberdir. Bu şart ile vukubulan beyide teslim edilen mebiin hasarı vakti teslimden itibaren müşteriye intikal eder.

YEDİ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Semeni mebi borsa veya piyasa fiyatı olmak üzere tayin edilmiş ise hilâfına mukavele olmadığı surette taahhüdün mahal ve zamanı icrasındaki borsa veya piyasanın vasatî fiyatı esas ittihaz olunur. Bu fiyatın tayini kabil olmazsa mezkûr mahal ve zamanda buna mümasil olarak icra edilmiş olan satışların vasatî fiyatları kabul olunur.

hüsnü niyet sahibi olduğu yani bayii malı olmadığını bilmediği takdirde mebia malik olur. Şu kadar ki mebi sahibinin yedinde iken zayi olmuş veya çalınmış ise müşteri ana malik olmaz.

ALTI YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Zamanı âkitte mevcut olmayıp vakti teslimde tedarik ve ihzarı kabil olan emvali ticariyenin beyi sahihtir.

ALTI YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Bir şeyin hini âkitte telef olmuş bulunması ihtimali tarafeynce nazarı dikkate alınarak beyi caizdir. Bu surette telef ihtimalinin tahakkuk etmesi müşteriye istirdadı semen hakkını bahşetmez. Fakat bayi mebiin telef olduğuna hini akitte vâkıf ise beyi sahih olmaz.

ALTI YÜZ DOKSANINCI MADDE — Hilâfına mukavele veya örf ve âdet mevcut değilse mebiin tartma ve ölçme gibi teslimine müteallik masarifi müşteriye racidir.

ALTI YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Mebiin diğer bir mahalden müşteriye irsali lâzım geldiği surette müşteri mebiin sureti sevk ve irsali hakkında bir şart vazetmemiş ise bayi müşteri yerine kaim olarak alelâde basiret-kâr bir tacir gibi sevk ve nakil için icabeden tedabiri ittihaz ve bilhassa mebi nakledebilecek vesaiti hüsnü intihap ile mükelleftir.

ALTI YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Mebiin bayi tarafından müşterinin ikametgâhına veya mukavelenamede gösterilmiş olan diğer bir mahalle irsali, teslim hükmündedir. Şu kadar ki bayi mebi bir şahıs vasıtasile göndermekle beraber müşteri semeni tediye veya teminat ita etmedikçe mebi teslim etmemesini o şahsa emretmek gibi teslim niyetine delâlet etmeyen ahvalde mebiin mücerret gönderilmiş olması, teslim addedilmez.

ALTI YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Emtianın kara, deniz, nehir ve göl tarikile nakledilmekte iken beyi halinde mebiin konşmentosunun teslimi veyahut bayii muvafakatile müşterinin mebi üzerine markasını vazetmesi dahi teslim addolunur.

ALTI YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Müşteri toptan miktarı muayyen eşyayı iştira ettiği surette yalnız bir kısmını tesellüme icbar edilemez. Şu kadar ki müşteri kısmen vukubulan teslimi kabul etmiş olsa bile mebiin kalan kısmın teslimine bayii icbar veyahut teslim edilmeyen kısım için aktin feshile bundan dolayı zarar ve ziyan itasını talep edebilir.

ALTI YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Müşteri mebiin faturasının itasını ve semen tediye olunmuş ise anın faturaya dercini isteyebilir.

ALTI YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Akit tamam olduktan sonra mebie ârız olan hasar kazaen vukubulsa bile müşteriye aittir.

Vukua gelen hasar bayii hile veya kusurundan veya mebiin bir ayıbından tevellüt etmiş ise bayia ait olur.

ALTI YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Zirde gösterilen ahvalde akit tamam olduktan sonra mebie ârizolan hasar kazaen vuku bulsa bile bayia aittir :

1 - Mebi muayyen ve muşahhas olmamakla beraber mahiyetini ispat ve aynı cins diğer eşyadan tefrik ve temyiz edebilecek alâmetler konarak tayin edilmemiş ise,

2 - Tartma, sayma veya ölçme ile teslimi lâzım gelen mebi tartılmazdan, sayılmazdan veya ölçülmezden evvel telef olmuş veya tegayyür etmiş ise [Şu kadar ki satış götürü olarak vaki olmuş veyahut müşteri ihtarı vakıa rağmen tartma, sayma ve ölçme ameliyatında bulunmamış veya adamını göndermemiş ise hasarı vaki müşteriye racidir] ;

ALTI YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir ibare bir kaç manaya geldiği surette bu ibare hangi manaya göre hüküm ifade ederse o manada tefsir olunur.

ALTI YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Mukavelenamedeki ibaren müteaddit manaya hamli mümkün olduğu surette 676 nci madde hükmüne tevfiğe tarafeynin maksadı hakikileri tayin edilememişse mukavele müteahhidin lehine müteahhidin lehine aleyhine tefsir olunur.

ALTI YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Hilâfı mukavelenamede mısarrah olmadığı surette hakkaniyetin ve örfü ticarî ile kanunun icap ettiği ahkâm zımnen mukavelenamede dahil farzolunur.

Kısım - 3

Ukudu ticariyenin esbabı subutiyesi

ALTI YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Hâkim, hilâfı işbu kanunda musarrah olmadıkça mevaddı ticariyede kavanini umumiyenin kabul etmiş olduğu esbâl hükmünden başka müddabihin miktarı ne olursa olsun şahadat ve karain ve emrattan mütehassil kanaate binaen hükmedebilir.

ALTI YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Bir senedin medyuna iadesi, hilâfı sabit olmadığı halde, bedelinin tediye edildiğine delil addolunur.

ALTI YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Senetle ispatı kanunen lâzım gelme yen ticarî bir hususa dair tanzim olunan bir senet veya mukavelenamede meskû kalan cihetler hakkında kezalik şahadet ve karain emrattan mütehassil kanaate ile hükümlenabilir.

ALTI YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — İkrar tecezzâ kabul etmez. Binaen alevh müddeialehyin gerek mahkeme haricinde gerek huzuru hâkimde vukubulan ve ikrarı tazammun eden ifadesinin heyeti umumiyesi tamamen kabul veya reddedilmek lâzımdır.

ALTI YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir faturayı sarahaten veya zımnen kabul eden kimse anın mündericatını da kabul etmiş addolunur. Bir faturayı alan kimse aldığı tarihten itibaren sekizgün zarfında mündericatı hakkında bir itiraz dermeyan etmemiş ise mündericatını kabul etmiş addolunur.

Üçüncü fasıl

Beyi ticarî

Kısım - 1

Ahkâmı umumiye

ALTI YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Mebi ve semende tarafeynin rızaları birleşince beyi münakıt olur.

Müteaddit eshasa fii carilerin işarı veya eşya ve fiat cetvellerinin ve katalogların irsalı suretile veyahut emtiamın cins ve mahiyetile miktar ve semeni tayin edilmeksizin vuku bulan satış teklifi icap addedilmez.

ALTI YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Bayi gayrin malım satmış ise müşteri beye malik olmaz. Fakat bayi mebiî temellük ederek müşteriye teslim mecburdur. Bayi bu malı temellük etmediği veya buna muktedir olmadığı takdirde müşteriye zarar ve ziyan itasına mecburdur.

ALTI YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Bir tacir ticaretinin mevzuuna müteallik ve gayre ait emvali menkuleyi şahsı âhara bey ve teslim etmiş ise müşteriye

ra vasıl olmuş ise akit, inikat etmez. Şu kadar ki kabul cevabının muayyen müddet zarfında vasıl olabilecek surette ita edildiği zâhir ise mucib cevabının gecikmesinden dolayı aktin inikat etmediğini diğer tarafa derhal bildirmeğe mecbur olup aksi halde akit münakit olur.

ALTI YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — İcaba muhatap olan tarafın mücerret sükûtu kabul sayılmaz. Şu kadar ki: İki kimse yekdiğerile daimî münasebati ticariyede bulunduğu veyahut iki tacirden biri diğerine müracaatla kendi hesabına vekâleten bazı muamelâtın ifasını teklif etmiş olduğu surette bunlardan biri diğerinden gelen icaba karşı derhal cevap itasına mecburdur. Aksi halde sükûtu kabul addolunur.

Mucibin icabını reddeden taraf, icabın hini tebliğinde kendisine gönderilmiş olan emval hakkında 824 ve 825 nci maddelerde gösterilen tedabiri ittihaz ile mükelleftir.

ALTI YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kabul cevabı icaba muvafık değilse akit münakit olmaz. Bu surette kabul yeni icap mahiyetini haiz olur.

ALTI YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — İcap veya kabule dair olan telgrafname müfit olabilmek için mürseli olduğu iddia edilen şahsın imzasını havi olmak veya anın tarafından veya emrile irsal edildiği sabit bulunmak lâzımdır.

ALTI YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Muhatab icabının kendisine vüsulünden evvel veya aynı zamanda mucibin icabından rücu ettiğine vâkıf olmuş ise, icap batıl olur.

ALTI YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Mükâtebe tarikile vuku bulan akit kabul cevabının mucibe vüsulile münakit olur. Fakat mucip, kabul cevabının vürüdünden evvel veya aynı zamanda kabulden rücu edildiğine vâkıf olmuş ise kabulün hükmü kalmaz.

ALTI YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Muhabere suretile yapılan aktin ahkâmı, kabul cevabının gönderildiği tarihten itibaren hâsıl olur. 664 nci maddede münderic olduğu üzere sarahaten kabul lâzım olmayan ahvalde akit icabın muhataba vürudu tarihten itibaren hüküm ifade eder.

ALTI YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir tacirin ticaretine müteallik bir muamele için vuku bulan icabı hilâfı tasrih edilmediği veya muamelenin mahiyetinden istidlâl olunmadığı surette o tacirin vefatı veya kendisine tasarrufa ademi ehliyetini mucip bir hal arız olması icabın butlanını müstelzim olmaz.

Kezalik kabul cevabını gönderdikten sonra vefatı veya kendisine tasarrufa ademi ehliyetini mucip bir halin arız olması kabulün sıhhatini ihlâl etmez.

Kısım - 2

Ukudu ticariyyenin sıvati tefsiri .

ALTI YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Ticarî bir mukavelenamedeki ibarelerin manası vazıh ve makul ise ibarelerin manayı zâhirilerine itibar olunur.

İstimal olunan ibare tarafeynin bedihi olan maksadına münafi görünürse bu halde maksada itibar olunur.

ALTI YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Bir ibarenin müteaddit manaya hamli mümkün olduğu surette tarafeynin maksadı müştereki mukavelenamenin diğer mündericatile mukavelenamenin zamanı tanziminde mevcut örf ve âdet ve ahvale veya mukavelename ahkâmının geçen müddet zarfındaki tatbikatına göre tayin olunur.

örfü cariye nazaran diğerinden daha evvel ifayı taahhüde mecbur ise diğer tarafın taahhüdünü henüz ifa etmemiş olması halinde bile ifayı taahhüde icbar olunur.

ALTI YÜZ ALTMIŞ İKİNCİ MADDE — Tarafynden biri taahhüdünü ifa ettiği halde diğer taraf taahhüdünü ifa etmezse taahhüdünü icra eden taraf münasip bir mehil zarfında ifayı taahhüde daveti mutazammın ve taahhüt ifa edilmediği surette akdin feshedileceğini mübeyyin diğer tarafa bir ihtarname gönderdikten sonra mahkemeye müracatla akdin feshini talep ve dava edebilir.

Akdin feshini dava eden taraf bilâhare taahhüdün icrasını isteyemez.

Taahhüdün icrasını dava eden taraf bu bapta sadır olan hüküm katiyet kesbedinceye kadar yukarıda bahsedilen ihtarnameyi göndermek şartile taahhüdün icrası talebinden vazgeçerek akdin feshini isteyebilir.

Fesih davası ikame edildikten sonra mahkeme taahhüdün ifası için müddeialehye mehil veremediği giib müddeialehyin ifayı taahhüde dair vuku bulacak teklifini de kabul edemez.

Akdin infisahı bir şarta talik edilmiş veya taahhüdün icrası için veya sarahaten veya zımmen bir müddet tayin kılınmış ise şartın tahakkukundan veya muayyen müddetin mürurundan sonra müteahhit tarafından ifayı taahhüde dair vuku bulacak teklifi diğer taraf kabule mecbur değildir.

İkinci fasıl

Ukudu ticariye

Kısım — 1

Ukudu ticariyenin sureti inikadı

ALTI YÜZ ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Ukudu ticariyenin inikadı için iki tarafın rızalarının birleşmesi kâfi olup mukavelenamenin tanzimi veya sair merasimin ifası lâzım değildir.

ALTI YÜZ ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanunen bir akdin inşası için bir şekli mahsusa riayet etmek lâzım geldiği veya tarafeyn bir akdin inikadını mukavelename tanzimi gibi bazı merasimin ifasına talik ettiği halde şekli mezkûre riayet veya merasimi muayyene ifa edilmedikçe akit inikat etmez.

Tarafeyn bir mukavelename tanzimini kararlaştırdıkları surette aktin inikadını mukavelenamenin tanzimine talik etmiş addolunurlar.

Şu kadar ki mukavelename tanzim edilmediği halde dahi âkti tarafeynin münakit addettiği sabit olursa mukavelenamenin tanzim edilmemiş olması aktin münakit addedilmemesine sebep teşkil etmez.

ALTI YÜZ ALTMIŞ BEŞİNCİ MADDE — Kabul için bir müddet tayini suretile icap vaki olduğu surette tarafeyn hazır olsa bile mucip, müddeti muayyenenin inkizasından evvel icabından rücu edemez.

Müddet tayin edilmeyerek icap vaki olduğta tarafeyn hazır ise kabul derhal lâhik olmadığı surette icabın hükmü kalmaz.

Telefonla vukubulacak akit, tarafeyni hazır bulunan akit hükmündedir.

ALTI YÜZ ALTMIŞ ALTINCI MADDE — Mükâtebe tarikile vaki olan icapta müddet tayin edilmemiş olsa bile akti kabul edecek tarafın aktin derecei ehemmiyetine göre düşünmesi ve kabul cevabını verebilmesi için örfen müruru iktiza eden müddetin inkizasından evvel mucip, icabından rücu edemez.

ALTI YÜZ ALTMIŞ YEDİNCİ MADDE — Muayyen müddet zarfında mucibe vâsıl olabilecek surette gönderilen kabul cevabı mezkûr müddet geçtikten son-

er ne suretle olursa olsun ana bir menfaat temin eylemiş olursa bir ivaz talep ve stifa etmeğe hakkı vardır.

Bundan başka mezkûr tacirin işini görmek veya bir menfaatini temin etmek için ivans olarak verdiği meblâğı veya ihtiyar ettiği masrafı, verdiği veya sarfeylediği arihten itibaren faizile birlikte talep etmek hakkını haizdir.

ALTI YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mevaddı ticariye de faiz miktarı serbestçe tayin olunabilir.

ALTI YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Bir taahhüdü ticarî mukavelenamede sarahaten tayin edilen mahalde ve mukavelenamede sarahat yok ise muamelelerin mahiyetine ve maksadı icrasına göre zimnen muayyen olan mahalde icra edilmek lâzımdır. Mahalli icra mukavelenamede musarrah olmadığı gibi zimnen de muayyen değilse müteahhit bu taahhüdünü ticarethanesinin bulunduğu mahalde ve ticarethanesi yok ise ikametgâhının bulunduğu mahalde ifaya mecbur olur.

Taahhüt olunan eşya muayyen olup tarafeyn bunların diğer mahalde bulunduğuna vâkıf iseler taahhüt, mezkûr mahalde icra edilmek lâzımdır.

ALTI YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Bir meblâğın tesviyesi tahhüt hilâfı sarahaten veya zimnen mukavele edilmediği surette masarif ve hasarı medyuna ait olmak üzere dayinin hini mukaveledeticarethanesinin bulunduğu mahalde ve ticarethanesi yok ise ikametgâhının bulunduğu mahalde tesviye edilmek lâzımdır.

Dayin nama veya hâmiline muharrer bir senetten mütevelit ise senedati ticariye faslındaki ahkâm tatbik olunur.

ALTI YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Zamanı icrası mukavelenamede gösterilmemiş olan bir taahhüdün ifası her zaman talep olunabilir. Şu kadar ki, örfü cariye veya muamelenin mahiyetine göre bir taahhüt, vakti akitten itibaren muayyen bir müddetin mürrurundan sonra kabili ifa ise işbu müddetin inkizasından evvel müteahhit, ifayı tahhüde icbar edilemez.

ALTI YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Bir taahhüt Sarahaten veya zimnen tayin kılınan bir müddet içinde ifası meşrut ise o tahhüt, mezkûr müddetin hitamından evvel icra edilmek lâzımdır.

İşbu müddetin hitamı kanunî bir tatil gününe müsadif ise taahhüt nihayet ondan evvelki iş gününde icra olunmak lâzımdır.

Bir taahhüdü ticarinin icrası ve kabulü icrası, muayyen olan günün ancak gelişmesi mutad olan saatlerinde vuku bulmak lâzımdır.

ALTI YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Bir taahhüdün icrası için mehil tayin edildiği surette bu mehilin tarafeynden hangisinin menfaatine olarak konulduğu işin mahiyetine ve tarafeynin maksadına göre tesbit edilir. Bu suretle mehil kimin menfaatine olarak tayin edilmiş ise ann o mühletten vazgeçmeğe hakkı vardır.

Medyun hitamı vâdeden evvel tediye deyne mezun olduğu takdirde hilâfına bir örf cari olmadıkça dayinin rızası olmaksızın deyninden iskonto icra edemez.

ALTI YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Teslimi taahhüt olunan eşyanın nevi ve vasfına dair mukavelenamede sarahat yok ise müteahhit eşyayı orta nevi ve vasıftan verebilir. Alâ cinsinden vermeye icbar olunamayacağı gibi edna cinsinden de veremez.

ALTI YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — İki tarafı ilzam eden akitte bir taraf taahhüdünü ifa etmedikçe diğer taraf taahhüdünü ifaya icbar edilemez. Şu kadar ki tarafeynden biri mukavelenamedeki sarahate yahut işin mahiyetine veya

ALTI YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir akti ticarî icabınca tediyesi iktiza eden naktin memleket dahilinde rayici kanunisi yok ise mezkûr nüktu yerine inkızaı vadedeki piyasa rayici itibarile ana muaddel miktarda türk parasının tesviyesi caizdir.

Şu kadar ki, hini akitte rayici kanunisi olmayan ecebi naktin aynen tesviye edileceği tasrih edilmiş veya bu mealde diğer bir tabir kullanılmış ise tediyesi meşrut olan ecebi naktin aynen ifası lâzımdır.

ALTI YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir teahhüdü ticarinin ifasında müteahhidin basiretkâr bir tacir gibi hareket etmesi lâzımdır.

ALTI YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Esbabı mücbireden veya müteahhidünlehin hile ve hatasından maada ahvalde teahhüdü ticarisini ifa etmeyen veya ifada teahhür eden kimse resmen veya teahhütlü mektup irsali suretile kendisine ihtar vaki olduktan sonra müteahhidünlehin düçar olduğu zarar ile mahrum kaldığı kârı tazmin etmeğe mecburdur.

ALTI YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Müteahhit teahhüdünü katiyen nakzetmiş veya teahhüdü mütlaka muayyen ve bir vakitte veya muayyen bir müddet içinde ifası lâzım gelmiş veya teahhüdü mevzuu bir şeyi yapmamaktan ibaret bulunmuş ise ihtara lüzum olmaksızın zarar ve ziyan dava olunabilir.

ALTI YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Hini mukavelede maktu zarar ve ziyan olarak tesmiye kılınan meblâğ, müteahhidünlehin teahhüdü ifası halinde istihsal edeceği menfaat bedelini tecavüz etse dahi mahkemece miktarı tenzül edilemez.

Hilâfına mukavele olmadığı surette müteahhitte, teahhüdü aynen ifası yerine maktuan tesmiye kılınan meblâğı ahz ile iktifaya icbar olunamaz.

Müteahhidünlehin düçar olduğu zarar bedeli maktuan tesmiye kılınan meblâğdan ziyade ise kezalik hilâfı mukavelede musarrah olmadığı halde müteahhit ziyadeyi tediveve mecburdur.

ALTI YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Teahhüdü ademi ifası evvelce keşfolunamıyan bir sebepten veya dayinin hatasından tevclüt etmiş veyahut teahhüdü ierası müteahhidünlehin tarafından kaydı ihtirazi dermeyan edilmeksizin kabul edilmiş ise müteahhit bir gûna zarar ve ziyan itasile mükellef tutulamaz.

ALTI YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Pey akçesi itası aktin inikadına delil addolunur. Bu pey akçesi teahhüdü ifası halinde sahibine iade veya hesabına matlup kaydolunur.

Akit tarafeynin birrıza feshetmesile veya zarar veya ziyan itasını mucip olmayacak sair bir sebeple infisah etmiş ise pey akçesi sahibine iade kılınır.

ALTI YÜZ ELLİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele veya örfü ticarî mevcut olmadığı surette kusurile teahhüdü ifa etmeyen taraf pey akçesini ita eden taraf ise verdiği pey akçesini zayi eder; eğer pey akçesini alan taraf ise pey akçesini ret ile beraber bir mislini tarafı diğeré tediyeye mecbur olur. Her yeni halde teahhüdü ifa etmeyen taraf diğer tarafın pey akçesini mütecaviz olan zararını dahi tazmine mecbur olur.

ALTI YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Tarafeynden biri ita veya itasını vadeylediği muayyen bir meblâğ mukabilinde akitten rücu etmek hakkını muhafaza etmiş ise teahhüdü ifaya başlaması veya diğer tarafın ifayı teahhüdü kabul etmesi rücu mani olur.

ALTI YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Bir deyni ticarinin faizi inkızaı vadeden ve eğer muayyen bir vade yok ise ihtar tarihinden itibaren cereyan eder.

ALTI YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sıfatı ticariyeyi haiz olan bir şahıs diğer bir tacir veya gayritacire ticareti icabından olarak bir iş görmüş veya

Talip bu bapta mahkemeye vereceği istidanameye kabil ise zayi senedin suretini rapt yahut esaslı muhteviyatını dercetmeğe ve bunlardan maada senedi mezkûrun ne suretle hamili olduğunu ispat ile beraber bu bapta hakımı ispat eyleyeceğini ilâve eylemeğe mecburdur. Mahkeme talibin beyan ettiği hususâtı kâfi gördüğü takdirde eğer zayi olan senet kabul edilmiş bir poliçe ise kabul edene ve kabul edilmemiş bir poliçe veya çek ise keşideci ile muhataba ve emre muharrer bir senet ise mumzisine bedelin tediye edilmemesini tahriren ihtar ve dilerse işarı ahire kadar mahfuz kalmak şartilê bedeli senedin mahkeme veznesine tevdiinde muhtar olduğunu emir ve tebliğ eder.

Bununla beraber mahkeme senet muhteviyatını ve kırk beş gün zarfında senedin mahkemeye ibrazı lüzumunu ve ibraz edilmediği halde bu müddetin hitamında senedin iptaline karar verileceğini üç defa resmî ve gayriresmî gazetelerle ilân eder.

Bu müddet vadesi hulûl etmiş bir senet için ise ceridei resmiye ile üçüncü ilân tarihinden ve vadesi üçüncü ilândan sonra hulûl edecek senet için ise hulûlü vade tarihinden ve görüldüğünde tediyesi meşrut olupta üçüncü ilân tarihinde ibraz müddeti henüz gelmemiş bir senet için ise işbu ibraz müddetinin son gününden itibaren cereyana başlar.

ALTI YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Talibi iptal olan kimse zayi senedin esaslı muhteviyatını mübeyyin bir kıta suret ibraz ederek kanunen muayyen müddet ve mahalde icabı kanunisine göre ademi kabul ve ademi tediye protestolarını tanzim edebilir.

Bu protesto varakası zayi senedin hem kabule veya tediye arzı ve hem de ademi kabul ve ademi tediye protestoları makamına kaim olur. Bu suretle yapılan protestolar masarifi talibi iptal olan kimseye aittir.

ALTI YÜZ KIRKINCI MADDE — Mahkemenin ilânında muayyen müddetin hitamında senet ibraz edilmez ise mahkeme müstedinin talebile zayi olan senedin iptaline karar verir. Emrî iptali 638 nci maddenin dördüncü fıkrasında beyan olunan kimselere tebliğ edilir.

İptal kararını müteakip zayi olan senetten mütevellit hiç bir hak istimal olunamaz.

Müstedî işbu iptal kararı mucibince zayi olan senedin aslına sahip gibi poliçeyi kabul edene ve kabul edilmemiş poliçe ise keşideciye ve emre muharrer bir senet ise mumzisine karşı hukukunu istimal edebilir.

Şu kadar ki aleyhine dava olunan kimsenin müstedinin iptal kararını haksız olarak istihsal etmiş olduğunu ispata hakkı vardır.

ALTI YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Mahkemenin ilânında muayyen ibraz müddetinin hitamına kadar senet ibraz edilir ise mahkeme iptal muamelâtını tatil ve 638 nci maddede muayyen tedabiri refeder ve alelûsul davayı rüyetle icabına göre itayi hükmeyleyler.

DÖRDÜNCÜ BAP

Teahhüdatı ticariye

Birinci fasıl

Ahkâmı umumîye

ALTI YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — İki veya müteaddit kimse, içlerinden yalnız biri veya cümlesi hakkında ticarî mahiyeti haiz bir muamele zımında diğer bir şahsa karşı müştereken teahhüt altına girdikleri surette mukavelenamede hilâfı tasrih edilmiş olmadıkça müteselsilen mesul addolunur.

Ticarî borçlara maan kefalet eden kimseler hakkında dahi aynı hüküm tatbik olunur.

ALTI YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Nüshalardan biri üzerine vukubulan tediye diğer nüshaların hükmünü iptal edeceği şart kılınmış olduğu takdirde bile bu tediye müstelzimi beraettir.

Çek nüshalarını muhtelif eşhas uhdesine nakleden ciranta ile andan sonra gelen diğer cirantalar imzalarını havi olup iade olunmayan bilcümle nüshalardan dolayı mesuldürler.

Kısım - 6

Sahtelik ve tahrifat

ALTI YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Polişe ile emre muharrer senetlerin sahteliğine ve tahriflerine dair olan 595, 596 nci maddeler ahkâmı çekler hakkında da meridir.

Kısım - 7

Müruru zaman

ALTI YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hamilin cirantalar ile keşideci aleyhindeki davaları müddeti ibrazın inkızasından itibaren altı ay mürurile sakıt olur.

Cirantaların yekdiğerleri ve keşideci aleyhinde ikame edecekleri rücu davaları cirantanın çekte muharrer meblâğı ifa ettiği gündün veyahut kendisinin de aleyhinden dava ikame olunduğu gündün itibaren altı ay mürurile sakıt olur. 598 nci madde hükmü çekler hakkında da meridir.

Kısım - 8

Ahkâmı umumiye

ALTI YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Polişe ve emre muharrer senedata ait 599, 600 nci maddelerde muharrer ahkâmı umumiye çekler hakkında caridir.

Kısım - 9

İhtilâfı kavanin

ALTI YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Bir şahsın çek ile taahhüt altına girmek hususundaki ehliyeti 601 nci madde ahkâmına tâbidir.

Dördüncü fasıl

Senedatı tüccariyenin ziyarı

ALTI YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bir senedi ticarinin hamili bilâ fasıla kendisine kadar vâsıl olan cirolarla o senede malikiyetini ispat ederse senedi mezkûru hile veya ağır bir kusur neticesinde elde etmiş olmadıkça istifa eylediği bedelini iadeye mecbur tutulmaz.

ALTI YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bir senedi ticariyi zayi eden son hamil veya anınla bir hak ispat edecek olan kimse bu senedin iptalini talep edebilir. İptal kararı senedin tediye olunacağı mahalde deavii ticariyeyi rüyetle mükellef olan mahkemeye müracaatle talep olunur.

Çizgiyi ve muayyen olan bankerin ismini bozmak memnudur.

Çizgi umumî olduğu surette çeki bir bankerden başkasına veyahut çizgi hususî olduğu halde tayin olunan bankerden maadasına tediye eden muhatap icabında sebep olduğu zarardan dolayı mesuldür. Şu kadar ki zarar ve ziyan miktarı çekin havi olduğu mebalîğ miktarını tecavüz edemez.

ALTI YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Gerek keşideci gerek hamil çekin iç yüzüne mailen enine (Hesaba geçirilecektir) kelimelerini veya anlara muadil bir tabir tahrir ederek çekin nakten tediyesini menedebilirler. Bu takdirde ancak kayden tesviye olunur (Hesaba matlup kaydi, tahvil yahut takas), kayden tesviye nakten tesviyeye muadildir.

Çekte münderiç (Hesaba geçirilecektir) tabirinin istirdadı caiz değildir. Bu tabirin hükmüne muhalefet eden kimse bu yüzden husule gelen zarardan mesul olur. Şu kadar ki zarar ve ziyan miktarı çekte münderiç mebalîğ miktarını tecavüz edemez.

Kısım - 4

Ademi tediye takdirinde vukubulacak müracaatlar

ALTI YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Vaktinde ibraz olunan çek tediye olunmadığı takdirde hamil, cirantalar ile keşideci ve diğer mesuller aleyhine hakkı müracaatını istimal edebilir.

Çekin ibrazı ve ademi tediye hususu :

- 1 - Varakai resmiye ile (Ademi tediye protestosile);
  - 2 - Yevmi ibrazın iraesile beraber muhatabın müverrah olarak çek üzerine tahrir olunmuş bir beyannamesile;
  - 3 - Vakit ve zamanile çekin takas odasına teslim olunup fakat tediye edilmediğine dair takas odasının müverrah beyannamesile;
- İspat olunmak lâzımdır.

ALTI YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Ademi tediye protestosu müddeti ibrazın inkizasını takip eden ilk beş gün zarfında tanzim olunmak icap eder.

ALTI YÜZ OTUZUNCU MADDE — Polîçe ve emre muharrer senetlerde hakkı müracaatlara dair olan 571 - 573 neü maddelerle 574 neü maddenin birinci fıkrasında ve 575, 576 neü maddelerde münderiç ve kabulden maada olan ahkâm çekler hakkında dahi tatbik olunur.

Kısım - 5

Çek nüshalarının taaddüdü

ALTI YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Hamiline muharrer çek müstesna olmak üzere bir Devlet memalikinde mevkiî tedavüle vazolunup diğer Devlet memalikinde veyahut aynı Devletin deniz ile fasluolunmuş olan aksamı memalikinde tediyesi lâzımgelen çek, yekdiğerine mutabık müteaddit nüshalardan ibaret olmak üzere keşide olunabilir.

Bu nüshalar senedin metni üzere mevzu numaraları havi olmalıdırlar. Bu numaralar mevcut olduğu halde mezkûr nüshaların her birine ayrı bir çek nazariyle bakılır.

Kısım - 3

Zamânı tediye

ALTI YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Çek hakkında kabul usulü cari değildir.

Çek üzerine yazılan kabul ibaresi keenslemeyekün addolunur.

ALTI YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Bir çekin tediyesi âval ile temin olunabilir.

Bu kefalet muhataptan maada bir şahsı salıs tarafından, çeki imza edenlerden biri tarafından verilebilir. Poliçe ve emre muharrer senetlerin âvallerine müteallik 556, 557 nei maddeler ahkâmı çekler hakkında caridir.

ALTI YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Çekin görüldüğünde tediyesi lâzım gelir. Diğer bir nevi vadeyi havi olan senet, çek addedilemez.

ALTI YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Çek ihtas olunduğu mahalde tediye olunacak ise on gün ve ihtas olunduğu mahallin gayrisinde tediye olunacak ise bir ay zarfında muhataba ibraz edilmelidir.

Çekin bir takas odasına ibrazı tediye için ibrazı hükmündedir.

ALTI YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Bir çek takvimleri muhtelif olan iki mahal arasında keşide olunduğu takdirde mevkii tedavüle vazolunduğu gün mahalli tediye takviminin ana mukabil olan gününe tahvil olunabilir.

ALTI YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Keşidecinin vefatı veyahut çekin mevkii tedavüle ihracından sonra zuhura gelen ademi ehliyeti çekin hükmüne hâlel iras etmez.

ALTI YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Çekin mutazammın olduğu vekâletin feshi ancak müddeti ibrazın inkizasından sonra hüküm ifade eder.

Keşideci veyahut hâmil, çekin kaybolduğunu veyahut hileli bir muamele ile bir şahsı salısın uhdesine geçirildiğini muhataba ihbar ederse çekin zilyedi anı sureti meşruada uhdesine geçirmiş olduğunu ispat etmedikçe tediye eden muhatabın zimmeti beri olmaz.

Vekâlet münfesihi olmadığı halde muhatap müddetin inkizasından sonra dâhi çeki tediye etmek hakkını muhafaza eder.

ALTI YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Muhatap çeki tediye ettiği takdirde hâmil tarafından tediye olunanmeblâğın kapzedildiğini nâlık şerh verilerek kendisine teslim olunmasını talep edebilir.

Hâmil kısmen tediye kabulden istinkâf edebilir; kısmen tediye vukuu takdirinde işbu tediyeenin çek üzerine tahrirîni ve kendisine makbuz senedi itasını muhatap talep edebilir.

ALTI YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — İç yüzüne yekdiğerine muvazi iki çizgi çizilen çek bir bankerden maadasına tediye olunamaz. Mezkûr çizgi keşideci veyahut hâmil tarafından çizilebilir.

Çizgi umumî veya hususî olabilir. İki çizgi arasına bir şey tahrir olunmuş veyahut banker lâfzı veya muadil bir tabir veyahut yalnız «kumpanyası» kelimeleri dercedilmiş olduğu takdirde çizgi umumidir.

Eğer iki çizgi arasına bir banker ismi dercolunmuş ise mezkûr çizgi hususidir.

Umumî çizgi hususî çizgiye tahvil olunabilir. Lâkin hususî çizgi umumî çizgiye tahvil olunamaz. Hususî çizgiyi havi olan çek, muayyen olan bankerden başkasına tediye olunamaz. Lâkin bu banker akçeyi bizzat kabzetmiyecek olursa diğer bir bankeri kendi makamına ikame edebilir.

Mahalli tediyesi irae olunmayan çek, mahalli itasında lâzimütediye addolunur. Mahalli ihtası irae olunmayan çeke keşidecinin ismi yanında muharrer olan mahalde ihtas olunmuş nazarile bakılır.

ALTI YÜZ ONUNCU MADDE — Bir çek ancak elinde keşidecinin emrine tâbi akçe bulunan bir şahıs üzerine ve muhatabı çeki tediye mecbur kılan bir mukavelei sariha veya zimniyeye tevfikân keşide olunur.

ALTI YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Çek, muayyen bir şahsa veyahut bir şahsın emrine tediye olunmak üzere tahrir olunabilir.

Çek hâmiline tediye olunmak üzere keşide edilebilir.

Bir şahsı muayyenin menfaatına olarak (hâmiline) kelimesinin veya buna muadil diğer bir tabirin ilâvesile keşide kılınan çek, hâmiline muharrer addolunur ve hâmiline muharrer olarak bizzat keşideci üzerine çekilen çek keenlemyekündür.

ALTI YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Çek, bir banker üzerine keşide olunur. Şukadar ki diğer bir şahıs üzerine keşide kılınmış ise anın çek olmak üzere sıhhatına hâlel gelmez.

ALTI YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Keşideci tediyei zamındır.

Keşidecinin zamânı tediye den bera-tinitini nâtık olarak çeke dercolunan her türlü şart keenlemyekündür.

ALTI YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Polîçe ve emre muharrer senedatın ihtas ve şekline müteallik olarak 532, 533, 534 ncü maddeler ahkâmı çekler hakkında dahi tatbik olunur.

Kısım - 2

Ciro

ALTI YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Hâmile muharrer çek müstesna olmak üzere her nevi çek sureti mahsusada emre muharrer olmasa bile ciro tarikile kabili nakildir.

Keşideci çeke (emre muharrer değildir) kelimelerini veyahut ana muadil bir tabir dercettiği takdirde çek ancak (matlubun devri) suretinde ve aynı ahkâma tâbi olarak kabili devirdir.

ALTI YÜZ ON ALTINCI MADDE — Cironun kayıt ve şarttan âri olması lâzımdır.

Cironun talik olunduğu her şart yazılmamış gibidir. Kısmen vukubulan ciro batıldır.

(Hâmiline) ibareli ciro ile muhatabın cirosu kezalik batıldır.

Muhataptan maada her kim olursa olsun hâmile muharrer bir çek zahrına vazı imza ederse keşideciye âval vermiş addolunarak mesul olur.

Çekin muhataba cirosu istifa hükmündedir. Şu kadarki muhatabın müteaddit müesseseleri olur ve ciro çekin üzerine keşide edildiği müessesenin bulunduğu mahallin kaydı bir yerde kâin diğer bir müessese menfaatına tanzim edilmiş bulunur ise istifa ifade etmez.

ALTI YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Polîçe ve emre muharrer senedatın ciroya ait olan 536 - 553 maddeleri ahkâmı kabule müteallik olanlar müstesna olmak üzere çekler hakkında da kabili tatbiktir.

Vadesi irae olunmayan emre muharrer senede görüldüğünde tediyesi meşrut senet nazarile bakılır.

Mahalli tediyesi irae olunmayan emre muharrer bir senedin mahalli ihdasına mahalli tediye ve aynı zamanda vâzii imzanın mahalli ikameti nazarile bakılır.

Mahalli ihdası irae olunmayan emre muharrer bir senede sahibi imzanın ismi yanında muharrer mahalde tanzim edilmiş nazarile bakılır.

ALTI YÜZ ALTINCI MADDE — Emre muharrer bir senedin mahiyeti ile kabili telif olmak şartile poliçelerin cirosuna ait 536 - 545 ve avale müteallik 555 - 557 ve vadeye dair 558 - 562 ve tediye hakkındaki 563 - 568 ve ademi tediye halinde hakkı rücu mütedair 569 - 576 - 578 - 579 ve bilvasıta tediyeye ait 581, 585, 589 ncu ve suretlere müteallik 593, 594 ve sahtelik ve tahrifat hakkındaki 595 - 596 ve müruru zamana ait 597, 598 ve eyyamı resmiyenin sureti hesabı ve eyyamı müsaadenin menî hakkındaki 599, 600 ve ihtilâfı kavanine ait 601 - 603 ncü maddeler ahkâmı emre muharrer senedat hakkında dahi caridir.

Kezalik şahsı âharın ikametgâhında tediyeye ait 530, 552 ve faiz mukavelesine mütedair 531 nci ve tediye olunacak mebalîğe dair muhtelif beyanat hakkındaki 532 ve gayri ehil bir şahsın vazı imza etmesi netayici mutazammın 533 ncü ve vekâleti haiz olmayan veyahut hududunu tecavüz eden bir şahsın vazı imza etmesi netayicine mütedair 534 ncü maddeler ahkâmı emre muharrer senedat hakkında dahi caridir.

ALTI YÜZ YEDİNCİ MADDE — Emre muharrer bir senedi imza eden kimse bir poliçeyi kabul eden şahıs gibi mesuldür.

Görüldüğünden itibaren bir müddet sonra tediyesi lâzımgelen emre muharrer bir senet, vazii imza tarafından (Görölmüştür) ibaresi yazılmak şartile 548 nci maddede muayyen müddetler zarfında ibraz olunmak lâzımdır.

İşbu müddet sahibi imzanın (Görölmüştür) ibaresini yazdığı günden itibaren cereyan eder.

Sahibi imzanın tarih ile müverrah olmak şartile (Görölmüştür) ibaresini tahrirden imtinaı protesto varakasile (Madde 550) ispat edilmek lâzımdır.

Protesto tarihi senedin görüldüğünden itibaren cereyan edecek müddete mebde ittihaz olunur.

Üçüncü fasıl

Çekler

Kısım - 1

Çeklerin ihdas ve şekli

ALTI YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Çek :

- 1 - Senedin metninde münderiç çek kelimesini,
- 2 - Bilâ kaydüşart bir meblâğı muayyen tediyesine dair tevkilini,
- 3 - Tediye edilecek kimsenin ismini,
- 4 - Tediye nin vukubulacağı mahallin iraesini,
- 5 - Çekin ihdas olunduğu mahal ile tarihi ihdasın beyanını,
- 6 - Çeki mevkii tedavüle vazeden kimsenin (Keşideci) imzasını ihtiva eyler.

ALTI YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Fıkaratı âtiyede tadat olunan ahval müstesna olmak üzere maddei sabıkada beyan olunan şeraitten birini havi olmayan senede çek nazarile bakılamaz. Sureti mahsusada beyan olunmamış olduğu takdirde muhatabın ismi yanında gösterilen mahal, tediye mahalli ve aynı zaman da muhatabın ikametgâhı mahalli addolunur.

Ahkâmı umumiye

BEŞ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Bir poliçenin vadesi kanunî eyyamı tatiliyeye müsadif ise tediyesi ancak yevmi tatili takip eden ilk iş günü zarfında talep olunabilir.

Kezalik poliçeye müteallik diğer bilecümle muamelât bilhassa kabule arzı ve protesto tanzimi ancak bir iş günü zarfında icra olunabilir. Muamelâtı mezkûreden biri son günü kanunen tatil addedilen bir güne tesadüf eden bir müddet içinde ifa olunmak iktiza ettiği surette müddeti mezkûre yevmi mezkûrun inkizasını takip eden birinci iş gününe kadar temdit olunur. Arada geçen tatil günleri müddet hesabına dahil olur.

ALTI YÜZÜNCÜ MADDE — Kanun veya mukavele ile muayyen olan müddetlerin ilk günleri o müddetlere ithal edilmez. Müsaade kabilinden olarak kanunen muayyen olan mehiller bu hususta nazarı itibare alınmayacağı gibi hâkim de bu kabilden hiç bir mehil veremez.

• Kısım - 13

İhtilâfı kavanin

ALTI YÜZ BİRİNCİ MADDE — Bir şahsın poliçe ile taahhüt altına girmesi için haiz olması lâzımgelen ehliyet tâbi olduğu Devletin kanunile tayin olunur.

Tâbi olduğu Devlet kanunu bu bapta diğer bir Devlet kanununun salâhiyettar olduğunu mutazammın ise ancak o kanun tatbik kılınır.

İkinci fıkrada muayyen kanuna nazaran haizi ehliyet olmayan bir şahıs taahhüt altına girdiği memleket kanununa nazaran haizi ehliyet ise taahhüdü muteber olur.

ALTI YÜZ İKİNCİ MADDE — Poliçeye dair aktolunan bir taahhüdün şekli taahhüdü mezkûr hangi Devlet memalikinde aktolunmuş ise o Devletin kavanini ile tayin olunur.

ALTI YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Protestonun şekil ve müddetine ve poliçeye müteallik hukukun muhafaza ve istifasına ait bilecümle muamelât hangi memleket dahilinde icra kılınmış ise o memleket kanunu ahkâmına tevfikân icra olunur.

İkinci fasıl*Emre muharrer senedat*

ALTI YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Emre muharrer bir senet derununda :

1 - Hangi lisan üzere yazılmış ise metninde o lisanda emre muharrer senet mukabili olarak istimal olunan kelimeyi;

2 - Bilâ kaydüşart bir meblâğı muayyen ifası vadini;

3 - Vadeyi;

4 - Tediye icra olunacak mahalli;

5 - Senet her kime ve her kimin emrine tediye olunacak ise anı ismini;

6 - Senedin tanzim olunduğu tarih ve mahalli;

7 - Senedi mevkii tedavüle vazeden kimsenin imzasını ihtiva eder.

ALTI YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Maddei sabıkadan mezkûr mevattan âri olan bir senet, fikaratı âtiyede beyan olunan ahval haricinde emre muharrer senet kıymetini haiz olamaz.

ne berayi kabul irsal ettiği nüshanın kimin yedinde bulunduğunu işaret etmesi lâzımdır.

Berayi kabul kendisine bir nüsha irsal olunan şahsın da mezkûr nüshayı diğer nüshanın hâmilî hakikisine ita etmesi muktazidir.

İtadan imtina eder ise hâmil:

1 - Berayi kabul irsal olunan nüshanın tarafından vaki olan talep üzerine kendisine teslim olunduğunu;

2 - Diğer nüshaha üzerine kabul veya tediyeye desteres olamadığını bir kıta protesto ile ispat etmedikçe hakkı rücuu istimal edemez.

2 - Poliçenin suretleri

BEŞ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Poliçe hâmilinin poliçenin suretlerini çıkarmağa hakkı vardır.

Suretlerin ciroları ve mündericatu saireyi mutazammın olmak üzere poliçe mündericatını tamamen ihtiva etmesi ve bu mündericatin nerede hitam bulunduğu irae eylemesi lâzımdır. İşbu suret aslı gibi ve aynı ahkâma tâbi olarak cira edilebilir ve âval tahrir olunabilir.

BEŞ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Suret, asıl senedin kimin yedinde olduğunu ihtiva etmek lâzımdır.

Asıl senet yedinde bulunan kimse bunu suretin hâmilî hakikisine ita etmek mecburiyetindedir.

Eğer asıl senedin ziyedi itadan imtina ederse hâmil tarafından vaki olan talep üzerine asıl senedin kendisine teslim olunmadığını protesto varakasile ispat etmedikçe sureti ciro eden eşhas aleyhine hakkı rücuunun istimal eyliyemez.

Kısım - 10

Sahtelik, tahrifat

BEŞ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Bir imzanın ve hatta keşideci veya poliçeyi kabul eden kimsenin imzalarının sahte olması poliçede mevzu diğer imzaların hükmüne hâlel vermez.

BEŞ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Poliçenin metni tahrif edilmiş ise tahriften sonraki imza ashabı şekli maharref veçhile ve andan evvelki imza sahipleri de metni aslî veçhile mesuldürler.

Kısım - 11

Müruru zaman

BEŞ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Poliçeden mütevellit olarak kabul eden kimse aleyhinde ikame olunacak kâffe deavi hulûlü vade tarihinden itibaren üç sene müddetle sakıt olur.

Hâmilin cirantalar ile keşideci aleyhine ikame edeceği davalar vakti muayyeninde tanzim olunmuş protesto tarihinden ve eğer senette «masrafsız iade olunacaktır» şartı bulunursa vadenin inkizası tarihinden itibaren bir sene mürurile sakıt olur. Cirantaların yekdiğeri aleyhine veya bunların keşideci aleyhine ikame edeceği dava, cirantanın poliçenin tediye ettiği yahut kendi aleyhine ikamei dava bulunduğu tarihten itibaren altı mah mürurile sakıt olur.

BEŞ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Müruru zaman katını müstelzim muamele her kim hakkında vaki olmuş ise ancak onun hakkında hüküm ifade eder.

BEŞ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Bittavassut tediye 574 neü madde-
nin dördüncü fıkrasında mezkûr komisyon ücreti müstesna olmak üzere tavassut
olunan şahsın tediyeye mecbur olduğu bütün mebalığa şamil olmak lâzımdır.

İşbu tediye kabul etmeyen hâmil indettediye beriyüzzimme olmaları iktiza
eden eşhasa karşı hakkı rücuunu zayi eder.

BEŞ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Bittavassut tediye için hangi şahıs
için vuku bulduğu poliçe üzerine yazılacak mümza bir ibra şerhile ispat olunur.

Tavassutun hangi şahıs için olduğu gösterilmemiş ise keşideci için vuku bul-
muş farzolunur.

Poliçenin ve protesto varakası tanzim olunmuş ise işbu varakanın tavassut tari-
kile tediye eden kimseye teslimi lâzımdır.

BEŞ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Bittavassut tediye her kim
için vaki olmuş ise hâmilin o kimseye ve onun kefillerine karşı haiz olduğu hukuk
tamamen bittavassut tediye eden kimseye intikal eder.

Maamafih o kimse poliçeyi tekrar ciro edemez. Bittavassut tediye, bu tavassut
her kim için vaki olmuş ise andan muahhar olan cirantaların beraeti zimmetini
müstelzimidir. Bittavassut tediye için müteaddit mutavassıtlar zuhur ettiği takdirde
bunlardan hangisinin tavassutu daha ziyade eşhasın beraetini müstelzim ise anın
tavassutu tercih olunur.

Bu kaideye riayet olunmamış ise buna ademi riayetden malûmatı olan mutavas-
sıt beriyüzzimme olmaları lâzım gelen kimseler aleyhindeki hakkı rücuunu zayi
eder.

Kısım - 9

Police nüshalarının taaddüdü ve suretleri

1 - Police nüshalarının taaddüdü

BEŞ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Police yekdiğerinin aynı olmak üzere
müteaddit nüsha olarak çekilebilir.

Müteaddit nüsha olarak tanzim olunan poliçelerin metninde birer sıra numarası
bulunmak lâzımdır.

Bu veçhile numara vazedilmediği halde mezkûr nüshaların her birine ayrı bir
poliçe nazarıle bakılır.

Yalnız bir nüsha olarak çekildiği derununda musarraha olmayan poliçenin hâmil
masarif kendisine ait olmak üzere müteaddit nüshalar itasını talep edebilir.

Bu maksatla hâmil poliçeyi kendisine ciro eden şahsa müracaat der .Kendisine
müracaat vaki olan şahıs bu hususta icrayı muavenete mecbur olduğu gibi keşideci
ye varıncaya kadar bilcümle cirantalar muaveneti lâzimeyi ifa ederler.

Cirantalar yeni nüshalar üzerine kendi cirolarını tahrir mecburdurlar.

BEŞ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Müteaddit nüsha olarak tanzim
olunan poliçenin bir nüshası üzerine vaki olacak tediye için diğer nüshalarını iptal
edeceği poliçe derununda sarahaten mezkûr olmasa bile bu nüshalardan biri üze-
rinde icra kılınan tediye müstelzimi beraettir. Şu kadar ki kabul işaretini havi ol-
duğu halde istirdat edilmemiş olan nüshadan dolayı muhatabın mesuliyeti bakidir.
Müteaddit nüshaları müteaddit eşhasa devreden ciranta ile andan sonraki ciranta-
lar kendi imzalarını ihtiva edip istirdat etmemiş oldukları nüshalardan dolayı
mesuldürler.

BEŞ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Müteaddit nüsha olarak keşide olu-
nan poliçelerden bir nüshasını berayı kabul irsal eden kimse diğer nüshalar üzeri-

Hâmilin veya poliçeyi ibraza ve protesto tanzime memur ettiği kimsenin sırf zatlerine ait ahval esbabı mücbireden addolunmaz.

Kısım — 8

Tavassut

BEŞ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Keşideci veya cirantalardan biri indelhace poliçenin kabulü veya tediyesi için bir şahıs irae edebilirler. Poliçe berveçhi zir tayin olunan şerait tahtında olarak imza sahiplerinden biri için tavassut eden bir şahıs tarafından kabul veya tediyeye olunabilir.

Üçüncü şahıs ve hattâ muhatap ve poliçeyi kabul eden kimseden maada zaten poliçe mucibince mesul olanlardan biri mutavassıt olabilir.

Tavassut eden kimse her kim için tavassut etmiş ise derhal tavassutunu ona ihbar eylemeğe mecburdur.

1 — Bittavassut kabul

BEŞ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Kabil kabul olan bir poliçe hâmilinin hulûlü vâdeden evvel hakkı rücuunu istimale salâhiyet kesbettiği ahvalin kâffesinde bittavassut kabul vaki olabilir.

Bittavassut kabul poliçeyi indelhace kabul veya tediyeye etmek üzere irae olunmuş bir şahıs tarafından teklif edilmiş olsa bile hâmil bittavassut kabulü reddedebilir.

Hâmil bittavassut kabul teklifini kabuledecek olursa poliçe bedelini zâmin olanlar aleyhinde vâdeden evvel haiz olduğu müracaat hakkını zayeder.

BEŞ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Bittavassut kabul keyfiyeti poliçe üzerine tahrir ve tavassut eden tarafından imza olunur.

Bittavassut kabul kimin hesabına vuku bulduğu irae olunur.

İrae olunmadığı halde keşideci hesabına tavassut etmiş addolunur.

BEŞ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Bittavassut kabul eden kimse hâmile veya bittavassut kabul hangi muhatabın hesabına olarak vaki olmuş ise andan sonra gelen cirantalara karşı eşhas gibi mesuldür.

Bittavassut kabulün vucuduna rağmen kendisi için tavassut vuku bulan şahıs ile anın kefil kanunileri 574 neü maddede muayyen mebalığı tediyeye ederek poliçenin ve icabında protesto varakasının teslimini hâmilinden talep edebilirler.

2 — Bittavassut tediyeye

BEŞ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Bittavassut tediyeye hâmilin gerek hulûlü vadede, gerek hulûlü vâdeden evvel hakkı rücuu haiz olduğu ahvalin kâffesinde vaki olabilir.

Bittavassut tediyeye en nihayet ademi tediyeye protestosunun tanzimi için kabul olunan son günün ertesi günü icra olunmak lâzım gelir.

BEŞ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Poliçe bittavassut kabul olunmuş yahut hini hacette tediyeye için bazı eşhas irae kılınmış ise hâmil mekânı tediyeye poliçeyi bu eşhasın cümlesine ibraz etmeğe ve icap ederse nihayet protesto tanzimi için kabul olunan son günün ertesi günü bir kıta ademi tediyeye protestosu tanzim ettirmeğe mecburdur.

Müddeti mezkûre zarfında protesto tanzim ettiği takdirde indelhace tediyeye ile müekklef olan şahıs irae eden, yahut poliçe kendi hesabına olarak kabul olunan kimseler ile anlardan sonra gelen cirantalar mesuliyetten beri olurlar.

poliçenin aslına mutabık olduğunu musaddak bir suretle protestoyu ana teslim etmeğe mecburdur.

BEŞ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Poliçeden dolayı hakkı müracaatı olan her şahıs poliçede hilâfına şart bulunmadıkça poliçe bedelini mesul kefillerden biri üzerine çekeceği « Retret » tabir edilen yeni bir poliçe vasıtasile istifa edebilir.

Bu « retretin » ikametgâhta tediye olunacak poliçe nevinden olmaması ve görüldüğü anda tediyesi meşrut bulunması lâzımdır.

« Retret » 574 ve 575 nci maddelerde gösterilen mebalığden başka dellâliyi ve « retret » in damga resmini ihtiva eder.

« Retret » hâmil tarafından keşide edilmiş ise havi olacağı meblâğın miktarı birinci poliçenin tediye olunacağı mahalden kefilin ikametgâhı bulunan mahal üzerine keşide olunan ve görüldükte tediyesi meşrut bulunan bir poliçenin fiatı cariyesine tevfikân tayin olunur.

« Retret » cirantaların biri tarafından keşide edilmiş ise havi olduğu bedelin miktarı poliçeyi keşide eden şahsın mahalli ikametinde kefilin ikametgâhı olan mahal üzerine keşide kılınmış olan ve görüldüğünde tediyesi meşrut bulunan bir poliçenin fiatı cariyesine tevfikân tayin olunur.

BEŞ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Görüldüğünde yahut görüldüğünden itibaren bir müddet sonra tediyesi lâzım gelen poliçe kanunen muayyen olan müddetin inkizasından sonra ibraz edilmiş addolunur.

Ademi kabul veya ademi tediye protestoları kanunen muayyen olan müddetten sonra icra kılınır.

Masrafsız iade olunacak şartını havi olan poliçe müddeti muayyeneden sonra ibraz olunursa hâmilin, kabul eden kimse müstesna olmak üzere gerek keşideciye ve cirantalara gerek sair mesullere karşı hakkı müracaatı sakıt olur. Keşideci tarafından şart edilen müddet zarfında poliçe kabule arz olunmadığı takdirde eğer bu şartın ibaresinden keşidecinin maksadı yalnız zamânı kabulden nefsinin tebrie etmekten ibaret olduğu müstefat olmazsa gerek ademi kabul, gerek ademi tediye dolaylı hâmilin haiz olduğu hakkı müracaatı sakıt olur.

Bir ciranta cirosuna poliçenin kabule arzı için bir müddet dercetmiş ise bundan yalnız o ciranta istifade edebilir.

BEŞ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Kanunen muayyen olan müddetler zarfında poliçenin ibrazı veya protesto keşidesi defi gayrikabil bir mâni ve esbabı mücbire sebebile mümkün olamamış ise mezkûr müddetler temdit olunur.

Poliçenin hâmil esbabı mücbireyi bilâtehir kendi cirantasına ihbar etmeğe ve ihbarını poliçeye yahut bir allonje işaretle beraber zirine tarih ve imza vazetmeğe mecburdur.

Muamelâtı saire hakkında 570 nci madde ahkâmı tatbik olunur.

Esbabı mücbirenin zevalinden sonra hâmilin poliçeyi bilâ ifatei vakit kabul veya tediye arz ve icabı halinde protesto keşide etmesi lâzımdır.

Esbabı mücbire hulûlü vâdeden itibaren otuz günden fazla devam ederse poliçenin ibrazına ve protesto tanzim ve tevsikına hacet olmaksızın hakkı müracaat istimal edebilir.

Görüldükte ve görüldükten itibaren bir müddetsonra tediyesi lâzım gelen poliçeler hakkında işbu otuz gün vâde hâmilinin, ibraz müddetlerinin inkizasından evvel bile olsa, esbabı mücbireyi kendi cirantasına ihbar ettiği tarihten itibaren cereyan eder.

Böyle bir şartın vücudüne rağmen hamil yine protesto tanzim ederse masarifi kendisine ait olur.

Şartı mezkûr cırantalardan biri tarafından yazılmış ve yine protesto keşide edilmiş olduğu halde masarifi poliçeyi imza edenlerin umumundan tahsil edilebilir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir poliçeyi keşide veya kabul veya ciro eden veyahut o poliçeye aval veren kimseler hamile karşı kefaleti müteselsile suretile mesuldürler. Poliçe hamili bunların poliçedeki meratibini nazarı dikkate almağa mecbur olmaksızın cümlesi aleyhinde münferiden veya müçtemian ikamei dava hakkına maliktir. Aynı hak poliçe bedelini tediye eden her sahibi imza için dahi vardır.

Bunlardan biri aleyhinde evvelce ikamei dava edilmiş olması diğerleri aleyhinde ikamei davaya mani olmaz.

Evvelce aleyhine ikamei dava edilen sahibi imza sonradan ikamei dava edilen sahibi imzadan sıra itibarile muahhar olsa bile hükiüm böyledir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hamil aleyhinde hakkı müracaati istimal ettiği kimseden:

1 - Kabul veya tediye edilmemiş olan poliçenin bedelini veya meşrut ise işlemiş faizini;

2 - Hulûlü vadeden itibaren işleyecek yüzde beş faizini;

3 - Protestonun ve hamil tarafından cırantalara ve keşideciye tebliğ olunan ihbarnamenin masarifiyle masarifi saireyi;

4 - Mukavelei mahsusa olmadıkça asıl poliçe bedelinin yüzde birinin südüs miktarını tecavüz etmemek üzere komüsyon ücretini;

Talep ve dava edebilir.

Eğer hakkı müracaat hulûlü vadeden evvel istimal edilmiş ise poliçe bedelinden bir iskonto tenzil edilir.

Bu iskonto hamilin ihtiyarına muallâk olarak ya resmî iskonto miktarına yahut müracaat tarihinde hamilin ikametgâhı mahallinde mevcut olan iskonto piyhasası miktarına nazaran hesap olunur.

BEŞ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Poliçe bedelini tediye eden kimse kendisine karşı kefil ve mesul olanlardan:

1 - Tediye ettiği meblâğın tamamını;

2 - Tarihi tediyeeden itibaren işbu meblâğın yüzde beş hesabı faizini;

3 - İfa ettiği masarifi;

4 - 574 ncü maddenin dördüncü fıkrasına tevfiikan poliçenin resûlmali üzerinden tayin olunacak bir komüsyon ücretini;

Talep edebilir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Aleyhine kendisine rücu edilen veya rücu maruz bulunan her mesul poliçe bedelini tediye ederek poliçe varakasının ve protestoname ile ibrayı havi bir hesap varakasının kendisine itasını talep edebilir.

Poliçe bedelini tediye eden her cıranta kendi cirosunu ve kendisinden sonraki cırantaların cirosunu çizebilir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Poliçenin kısmen kabulünden sonra hakkı müracaatin istimali takdirinde poliçe meblâğının kabul olunmayan kısmını tediye eden kimse işbu tediyeenin poliçe üzerine tahrir ve kendisine ibrayı mutazammın senet ita olunmasını talep edebilir.

Bundan maada sonradan istimal olunacak hakkı müracaati temin için hamil

3 - Poliçeyi ister kabul etmiş olsun, ister olmasın muhatap iflâs eylemiş veya bu bapta hüküm lâhik olmasa bile tatili tediyat etmiş veya emvaline vazedilmiş olan haciz semeresiz kalmış ise,

4 - Kabili kabul olmayan bir poliçenin keşidecisi iflâs etmiş ise.

BEŞ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Kabulden veya tediye den istinkâf hususları ademi kabul veya ademi tediye protestosu denilen bir varakai resmiye ile ispat olunmak lâzımdır.

Ademi tediye protestosu poliçenin tediyesi lâzımgelen günde veya anı takip eden iki iş günü zarfında ve ademi kabul protestosu poliçenin kabule arzı için muayyen olan müddetler zarfında icra olunmalıdır.

549 ncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen halde eğer poliçenin ilk ibrazı vadenin son gününde vukua gelmiş ise protesto o günün ertesi günü dahî tanzim olunabilir.

Ademi kabul protestosunun keşidesi poliçenin berayi tediye ibrazından ve ademi tediye protestosu keşidesinden muafiyeti müstelzimidir.

569 ncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen ahvalde hamili poliçenin tediyesi için muhataba ibraz etmeksizin ve protestoname tanzim ettirmeksizin hakkı müracaatını istimal eder.

Maddei mezkûrenin üçüncü fıkrasında mezkûr ahval vukuunda keşideci hakkında verilmiş iflâs hükmünü mübeyyin vesaikın ibrazı hamilin hakkı müracaatını istimale salâhiyet için kâfidir.

BEŞ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Hamil protesto gününü yahut poliçede masrafsız iade olunacağı şartı mevcut ise ibrazı gününü takip eden dört iş günü zarfında ademi kabul veya ademi tediye keyfiyetlerini kendi cırantası ile keşideciye ihbar etmeğe mecburdur.

Kendisine ihbar vaki olan her cıranta aldığı haberi iki gün zarfında kendisine ihbar edenlerin isim ve adreslerinin dahi ilâvesile kendi cırantasına bildirmeğe mecburdur.

Keşideciye varıncaya kadar bu minval üzere muamele edilir.

Vade ilk haberin alındığı tarihten itibaren cereyana başlar.

Bir cıranta adresini hiç yazmamış yahut okunması mümkün olmayacak surette yazmış ise ihbarnamenin andan mukaddem olan cırantaya tebliği kâfidir.

İhbar mecburiyetinde bulunan kimsenin bu haberi kâtibiadil marifetile tebliğ ettirmesi lâzımdır.

Beyan olunan müddet zarfında ihbarname göndermeyen şahsın hakkı sakıt olmaz.

Vazifei ihbarı ifada tekâsül gösteren şahıs bundan mütevellit zarar ve ziyânı zamin olursa da bu zarar ve ziyânın miktarı poliçenin bedelini tecavüz edemez.

BEŞ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Keşideci veya cıranta poliçe durumuna [masrafsız iade] veya [protestosuz] kelimelerini veya bunlara muadil diğer bir şart yazarak o poliçenin hamilini hakkı müracaatını istimal için ademi kabul veya ademi tediye protestosu keşidesinden muaf tutabilir.

Maamafih bu şart ne poliçe hamilini müddeti muayyene zarfında ibraz mecburiyetinden, ne de mukaddemki cırantalar ile keşideciye ihbar külfetinden varestede kılamaz.

Müddetlere riayet olunmadığını ispat bu idiaı hamile karşı iddia eden şahsa racidir.

Keşidecinin vazettiği şart poliçeye vazülümza olanların kâffesi hakkında meridir.

resülmalile faizleri ve devir masarifi medyun aleyhine ikame olunup neticesiz kalan davaya ait masarifi iade etmesi icap eder.

Yedinci fasıl
Hesabı cari

YEDİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — İki kimsenin yekdiğerine ita edecekleri nücut ve mülkiyeti kabili devir olan her nevi emvalden mütevellit matluplarını alelinfirat talepten mütekabilen sarfı nazar ve bunları kalem kalem zimmet ve matlup şekline ifrağ ile hesabın katından hâsil olacak bakiyeyi taleb salâhiyetlerine dair aktecekleri mukaveleye hesabı cari itlak olunur.

YEDİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Hesabı cari mukavelesinin ahkâmı bervezhi zir beyan olunur :

1 - Hesabı cari zımında alınıp matluba kaydolunan emvalin mülkiyeti alan tarafa intikal eder.

2 - Tarafeyn arasında hesabı cari mukavelesinin aktinden evvel mevcut bir matlup tarafeynin rızasile hesabı cariyeye kaydedildiği halde hilâfı şart edilmedikçe bu matlup tecdit edilmiş olur.

3 - Bir senedi ticarinin hesabı cariyeye kaydi bedelinin ademi tahsili halinde muteber olmamak şartile vukubulmuş addolur.

4 - Zimmet ve matlubu teşkil eden mebalig yekdiğerinden tarholunduktan sonra bakiyesi vacibütediye olur.

5 - Hesabı carinin matlup kısmına kaydolunan meblâğ hakkında aldığı tarihten itibaren alan aleyhine ve veren lehine faiz işler.

YEDİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Yukarıdaki maddenin 3 numaralı fıkrası mucibince hesabı cariyeye kaydolunup bedeli tahsil edilemeyen senedi ticarî sahibine iade ve kaydi terkin olunabilir.

YEDİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Tarafeyn beyninde hesabı carinin mevcudiyeti, komüsyondan mütevellit ücretin ve masarifi müteferrianın talebine mâni olmaz.

YEDİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Mukavele veya örfü ticarî ile muayyen tarihte hesabı carinin kapatılarak zimmet ile matlup arasındaki farkın tesbiti lâzımgelir. Bu bapta mukavele yahut örfü ticarî mevcut değilse her senenin kânunuevvel nihayeti tarafeynce kabul edilmiş at ve itibar olunur.

YEDİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Zimmetle matlubun yekdiğerinden tenzili neticesinde tahassül eden bakiye için de tesbit edildiği tarihten itibaren faiz cereyan eder.

YEDİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Tarafeyn üç aydan aşağı olmak üzere diledikleri zamanda faizlerin resülmale kalbini mukavele edebilirler.

Tarafeyn hesabı carinin muvazenesini yapmak zamanlarını ve faiz ve komüsyon miktarını kezalik mukavele ile tayin edebilirler.

YEDİ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Muayyen bir işte sarfedilmek yahut ayrıca emre âmade tutulmak üzere teslim olunan nücut ve emval hesabı cariyeye ithal edilmez.

YEDİ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Hesabı cariyeye dahil matlup ve zimmet kalemlerinin heyeti umumiyesi tecezzi kabul etmez. Hesabı cari kapatılmadan evvel tarafeynden hiç biri dayın ve medyun addedilemez. Tarafeynin vaziyeti hukuکیyesini ancak hesabı katî tayin eder.

YEDİ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Hesabı cariye dahil nüktü ve emvalin haczi hesabın katı zamanında, mütehaccizünaleyh lehine zuhur edecek bakiye hakkında muteber olur.

YEDİ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Hesabı cari mukaveleleri berveçhi zir esbap ile bihükümkanun münfesi olur :

- 1 - Mukavele ile tayin olunan müddetin hitamı;
- 2 - Mukavele olmadığı halde tarafeynden birinin feshi;
- 3 - Tarafeynden birinin iflâsı.

YEDİ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Tarafeynden birinin vefatı veya mahcuriyeti vukuunda diğer tarafın mahkemeye müracaatle hesabı cari mukavelesinin feshini talep ve davaya hakkı vardır.

YEDİ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Hesabı cari mukavelesi beyine şahsiyeden gayri her türlü beyyinatı ticariye ile ispat olunur.

YEDİ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette hesabı cariye matlup veya zimmet kaydı matlup veya zimmeti tevlit eden akit veya muameleye müteallik olarak tarafeynin haiz olduğu dava ve müdafaa haklarını iskat etmez. Mezkûr akit ve muamele iptal edilirse andan mütevellit kalem hesaptan tayyolunur.

YEDİ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Hesabı carinin tasfiyesine, bitte-razi veya hükmen tayin olunan bakiyeye veya faiz bakiyelerine, hesap hata ve zühullerine, hesabı cariden hariç addolunmak lâzımgelen veya bigayri hakkın hesabı cariye ithal olunan kalemlere veya mükerrer kayıtlara müteallik davalar beş sene mürurile sakıt olur.

Sekizinci fasıl

Umumî mağazalara tevdiat

YEDİ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Makbuz senedi ve varan (Rehin senedi) itası mukabilinde her cins emtia ve zehairi vedia suretile kabul etmek ve mudilerde bu senedat ile emtia ve zehairi mevduayı beyi veya terhin edebilmek maksadile tesis olunan mağazalara umumî mağaza denir.

Umumî mağazalar muamelâtı bu fasıl ahkâmına tâbidir.

YEDİ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Maddei sabıkada mezkûr senedatı ita etmeksizin yalnız emtia ve zehairi vedia olarak kabul etmek üzere küşat edilen sair mahaller hakkında umumî mağazalar ahkâmı cari olmaz.

YEDİ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Umumî mağazalara tevdi edilen emtia ve zehair mukabilinde ita olunan makbuz senedi zirdeki meşruhatı havi olmak lâzımdır :

- 1 - Mudiin isim ve sanat ve ikametgâhı;
- 2 - Eşyanın tevdi olunduğu mağaza;
- 3 - Tevdi olunan şeyin cins ve miktarile mahiyet ve kıymetinin anlaşılması için tasrihi lâzımgelen hususat;
- 4 - Eşyayı mevduanın tâbi olması lâzımgelen bütün rüsüm ve vergilerin tesviye edilmiş olup olmadığı ve sigorta edilmiş bulunup bulunmadığı hususatı,

SEKİZ YÜZÜNCÜ MADDE — Rehin senedi dahi maddei sabıkada münderic meşruhatı aynen havi olacak ve makbuz senedine raptolunacaktır.

SEKİZ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Makbuz senedi ve varandan mürekkep olan vesika dip koçanlı bir defterden koparılmış olmak ve defter umumî mağazanın evrakı meyanında muhafaza edilmek muktazidir.

SEKİZ YÜZ İKİNCİ MADDE — Makbuz senedi ve varan mudi veya mudi tarafından tayin edilen üçüncü bir şahıs namına tanzim olunabilir.

SEKİZ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Makbuz senedi ve varanın hâмили masarifi kendisine ait olmak üzere evvelce tevdi olunan eşyanın aksama tefrikini ve bir umumî vesika yerine her kısım için ayrı ayrı vesikalar itasını isteyebilir. Bu halde evvelki umumî vesika iptal olunur.

SEKİZ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Makbuz senedi ile varan ayrı ayrı veya birlikte ciro tarikile kabili devirdir. Ciro icra edildiği günün tarihile müverrah olmalıdır.

SEKİZ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Ciro zirdeki ahkâmı tevhit eder:

1 - Makbuz senedi ve varanın birlikte cirosu mevdu emtia ve zehairin mülkiyetini nakleder.

2 - Yalnız varanın cirosu mevdu emtia ve zehairin varidatın devrolunduğu kimseye merhuniyetini mucip olur.

3 - Yalnız makbuz senedinin cirosu varan hâmilinin hakkı mahfuz kalmak şartile mevdu emtia ve zehairin mülkiyetini nakleder.

SEKİZ YÜZ ALTINCI MADDE — Varanın ilk cirosu hangi deynin temini için icra edilirse onun ve faizinin miktarlarını ve hulûlü vade tarihini muhtevi olmak lâzımdır.

SEKİZ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Varanın cirosundaki meşruhat aynen makbuz senedinin üzerine dahi dercedilerek varanın ciro edildiği kimse tarafından imza edilmek muktazidir.

SEKİZ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Varan ile makbuz senedi birlikte beyaz ciro suretile ciro edilebilir. Bu türlü ciro dahi cirantanın hukukunu hâmile devreder.

SEKİZ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Varan ile makbuz senedinin ziyayı yahut irs ve iflâs sebeble vukua gelen ihtilâfat hudusu halleri müstesna olmak üzere umumî mağazalara mevdu emtia ve zehairin haciz veya tevkif veya âhar şekilde terhini caiz değildir.

SEKİZ YÜZ ONUNCU MADDE — Varandan tefrik olunmuş bir makbuz senedinin hâмили varan ile temin edilmiş olan deynin resûlmalini ve hulûlü vadeye kadar olan faizlerini umumî mağazaya tevdi ederek hulûlü vadeden evvel dahi eşyayı kaldırabilir.

Tevdi olunan meblâğ varanın iadesi mukabilinde hâmiline ita olunur.

SEKİZ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Varandan tefrik edilmiş makbuz senedinin hâмили umumî mağazaya tevdi olunan aynı cins emtia ve zehairden bir kısmını kaldırmak istediği halde mağazanın mesuliyeti altında evvel emirde kaldıraacağı kısım ve varan ile temin olunmuş mecmu deyin ile mütenasip bir miktar meblâğı mağazaya tevdi ederek kaldırabilir.

SEKİZ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Hulûlü vadede matlubu tesviye edilmiş bir varan hâмили poliçe hâмили gibi protesto keşide ettikten on gün sonra rehni ticarî ahkâmına tevfikân merhunu sattırabilir.

SEKİZ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — 809 neu maddede mezkûr ahval ademi tediye halindeki satışa mâni değildir. Semen kararı katiye kadar mağazada vedia olarak kalır.

SEKİZ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Afet vukuunda varan hâмили sigorta bedelinden tahsili matlup eder.

SEKİZ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Gümrük rüsümü ve sair rüsüm ile mevdu emtia ve zehair için umumî mağaza tarafından yapılan masarif ve mağazanın ücreti semeni merhundan mümtazen istifa olunur.

SEKİZ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Yukarıki maddede zikrolunan masarif ve ücret ile merhunun temin ettiği deyin tesviye olunduktan sonra bakiye, makbuz senedi hâmiline tesviye olunmak üzere, mağazacı nezdinde mahfuz kalır.

SEKİZ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Bir varan hâmilinin ancak merhun satılıp ta tesviyei matlubuna kâfi gelmediği takdirde medyunun veyahut cirantaların emvaline hakkı müracaati vardır.

SEKİZ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Makbuz senetleri ve varanlar, poliçeler hakkında mevzu müruru zamana tâbidirler. Cirantalara karşı müracaat için müruru zaman mebdei emtia ve zehairin furuhtu günüdür.

SEKİZ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Protesto keşide etmemiş veya müddeti kanuniyesi zarfında eşyayı merhuneyi sattırmağa teşebbüs etmemiş olan varan hâmili cirantalara karşı olan bilcümle hukukunu zayi eder ise de medyuna karşı hakkı davası baki kalır.

SEKİZ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Makbuz senedi veya varanı zayi eden hâmil bu vesaika malikiyetini ispat ve kefalet ita etmek suretile mağazanın bulunduğu mahalde deavii ticariyeyi rüyete salâhiyettar mahkemeden istihsal edeceği izin üzerine keyfiyetin mahallî gazetelerle ilânından ve muhalefet için tayin olunacak müddetin mürurundan sonra bir nüshai saniye alabilir. Zayi olan varanın müddeti hulûl etmiş ise hâmilin talebi üzerine mahkeme aynı veçhile deynin tesviyesine izin verebilir. İzin mağazaya ve varana müteallik ise hem mağazaya hem medyunu evvele tebliğ olunur ve dayın mağazanın bulunduğu mahalde bir de ikametgâh tayin eder. Mağazacı ve medyun izni vakıa muhalefet edebilirler. Muhalefet üzerine mahkeme derhal hükmünü ita eder. Hüküm dayının lehine ise muvakkaten icra olunur. Fakat ilâm kesbi katiyet edinmeye kadar merhunun satışından mütehasıl meblâğın mahkeme, kendi veznesine teslimini ayrıca tahtı karara alabilir.

SEKİZ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Umumî mağazaların usul ve şeraiti tesisiyesi, onlara kabul edilecek emtiave zehairin ecnası ve umumî mağazaların henüz gümrük rüsümünü ita etmemiş olan eşyayı kabul etmeğe salâhiyettar addedilmeleri için lâzım gelen şeraiti ve bunlar üzerinde gümrük murakabesinin tarzı icrası nezaratı mahsusa ahkâmile tayin olunur.

Dokuzuncu fasıl

Vekâleti ticariye

SEKİZ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Vekâleti ticariyenin mevzuu müvekkil nam ve hesabına muamelâtı ticariyeyi icradır.

Vekâleti ticariye bilâücret ifa edilmiş addolunamaz.

SEKİZ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Vekâleti ticariye elfaz ve tabirâtı umumiyeyi muhtevi olsa bile, sarahati mahsusa bulunmadıkça ticarî olmayan muamelâta şamil olmaz.

Vekil bir işin bazı aksamı hususiyesi hakkında müvekkilinden talimat almış ise vekâlet o işin aksamı mütebakiesinde mutlak addolunur.

Muayyen bir iş hakkında verilen vekâlet, ayrıca ihtarat ve işarat vukuuna ihtiyaç göstermeksizin, bu işin icrası için lâzım olan bütün muamelâtı tazammun eder.

SEKİZ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir tacir tevdi olunan vekâleti dilerse kabul, dilerse reddeder. Fakat reddi halinde:

Evvelâ keyfiyeti bilâ ifatei vakit ihbara;

Saniyen ret haberi müvekkile vasıl oluncaya kadar, vekil emtianın muhafazası, müruru zamanın katı velhasıl işin mahiyetine göre müvekkilin zarardan vikayesi için müstacelen ittihazı muktazi tedabire tevessüle mecburdur.

Aksi halde hâsıl olan zarar ve ziyânı tediye mecbur olur.

SEKİZ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Ret haberini alan müvekkil aradaki mesafe ile mütenasip bir zaman zarfında ahar bir kimseyi tayin ve irae etmezse vekil 712 nci maddeye tevfikân mahkemeye müracaatle nezdinde emtiayı muhafaza için bir yedi adil tayinini ve bu emtiadan kâfi miktarının satılarak esmanından ihtiyar ettiği masarifin tahsiline mezuniyet verilmesini talep edebilir.

SEKİZ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Vekil müvekkil hesabına kabzettiği eşyanın esnayı seferde hasarzedeye olduğuna dair alâmatı zahire görecektür olursa müvekkilin nakliyeciyi aleyhindeki hakkı davasını temin etmek için hasarâtı keşfettirmek ve icap eden sair tedabiri ittihaz etmek, emtiayı mümkün olduğu kadar muhafaza eylemek veya büsbütün telef olmak tehlikesinin mevcudiyeti halinde 712 nci maddeye tevfikân salâhiyettar mahkemenin mezuniyetile sattırmak ve bilâimhal müvekkile keyfiyeti ihbar etmek ile mükelleftir. Aksi takdirde vekil ihmalden mütevellit zarar ve ziyânın itasına mecbur olur.

SEKİZ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Satılmak üzere vekile gönderilen emtia mütesariülfesat olur veya kıymetinde tenezzül tehlikesini dai tegayyürata maruz bulunur ve müvekkilden istizan için vakit müsait olmaz veyahut müvekkil izin itasında teahhür ederse salâhiyettar mahkemenin emrile 712 nci maddeye tevfikân işbu emtiayı sattırmak vekilin hakkı ve müvekkilin menafii de bunu müstelzim ise vazifesidir.

SEKİZ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Vekil müvekkile anın vekâleti tadil veyahut refetmesini mucip olabilecek bütün ahvali bildirmeğe mecburdur.

SEKİZ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Vekil müvekkil hesabına yedi hıfzında bulundurduğu eşyaya âriz olan hasarattan - ahvali fevkalâde veya esbabı mücbireden veya eşyanın zatında veyahut mahiyetindeki ayıplardan ileri gelmemiş ise - mesuldür.

SEKİZ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Vekil müvekkiline ait olan paranın irsali veyahut teslimi lâzım geldiği zaman bu lâzimeyi ifa etmeyecek olursa o zamandan itibaren faiz ve icabı halinde ayrıca zarar ve ziyân vermeğe mecburdur.

SEKİZ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Vekil müvekkilin sarîh ve katî evamirine muhalefet edemez. Aksi halde bu yüzden husule gelen zarar ve ziyânı itaya mecburdur. Şu kadar ki vekâlet müvekkilin emri dairesinde ifa olduğu halde müvekkile küllî zarar iras edeceği vekil için mütehakkık ise muamelinin icrasını tehir ile müvekkilden istizan eder.

SEKİZ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Müvekkilin sarîh talimatı olmayan mesailde vekil emir alıncaya kadar muameleyi tehir edebilir. Şu kadar ki işin müstaceliyeti müvekkilden istizana müsait olmaz veya vekil en müfit şerait dairesinde harekete mezun bulunursa alelâde basiretkâr bir tacir gibi reyile ifayı muamele eder.

SEKİZ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Vekil vekâleti ifa edince bilâ-teahhür müvekkiline ihbar etmeğe mecburdur.

Vekil hududu vekâleti tecavüz etmiş olsa dahi müvekkil haberdar olduktan sonra işin mahiyeti icabı olarak lâzım gelen zaman zarfında cevap vermeyecek olursa muvafakat etmiş addolunur.

SEKİZ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Vekil müvekkili hesabına almış olduğu parayı makasıdı muayyenede istimal etmeyip kendi veya aharı için sarfedecek olursa parayı aldığı günden itibaren faiz itasına mecbur olacağı gi-

bi vekâletin ademi icrasından dolayı zarar ve ziyan ile mesul ve huda ve hilesi var ise takibatı cezaiyeye de maruz olur.

SEKİZ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Vekil kendisile akti mukavele eden üçüncü şahıslar tarafından talep vukuunda vekâletnamesini göstermeğe veya vekâleti haiz olduğuna dair bir beyanname vermeğe mecburdur. Aksi halde üçüncü şahıslar akitten rücu edebilir.

Müvekkilinin kendisine başkaca vermiş olduğu talimata, mukavelenin tarihi inikadında üçüncü şahısların muttali olduğunu ispat etmedikçe bu talimat onların hukukuna müessir olamaz.

SEKİZ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Bir şahsın vekili veya mümessili sıfatile hareket eden kimsenin sıfatı vekâleti haiz olduğu tebeyyün etmez veya yaptığı muameleyi müvekkil mevkiinde olan kimse tasvip eylemez ise o muameleden dolayı vekil ve mümessil sıfatile hareket eden kimse bizzat mesul olur.

SEKİZ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele yok ise müvekkil vekile vekâletin icrası için iktiza eden vesaiti ihzara mecburdur.

SEKİZ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Vekilin ücreti vekâleti mukavelenin fikdanı halinde örfe ve ifa olunan vekâletin ahval ve şeraitine nazaran mahkemece tayin olunur.

SEKİZ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Vekilin vekâleti icrası zımında vekâletin mevzuunu teşkil eden mal için yapmış olduğu avanstan, istikrazdan, karşılığı işbu mal olarak keşide edilen poliçeden veyahut suveri saire ile tedeyyün ettiği mebalığden ve ücreti vekâletten dolayı müvekkilindeki alacağı mümtazdır.

Bu imtiyaz müvekkilin gerek icrayi vekâlet için vekil yedinde yahut emrine olarak mağazalarda bulunan gerek müvekkile irsal edildiği vekilin sureti meşruada vaziülyet bulunduğu konşmento veyahut nakliye senedi ile ispat edilen eşyasına da şamildir.

Müvekkile ait eşya vekil tarafından satılmış ise imtiyaz satılan eşyanın belinde cari olur.

SEKİZ YÜZ KIRKINCI MADDE — Maddei sabıkada beyan olunan hakkı imtiyazın cereyan edebilmesi için vekilin müvekkilindeki alacağı mahkeme marifetile kendisine tebliğ etmesi ve beş gün zarfında deynini tesviye etmediği halde imtiyaza tâbi olan eşyayı sattıracağını tebliğata ilâve etmesi lâzımdır. Müvekkil itiraz ile vekili mahkemeye davet hakkını haizdir. Buna müvekkilin bir itirazı varsa, birinci fıkra mucibince, kendisine icra edilen tebliğat tarihinden itibaren üç gün zarfında vekile tebliğ ettirmeğe mecburdur. Müvekkil vekilin mahalli ikametinde bir ikametgâh intihap etmemiş ise müddeti itiraz berveçhiati temdit olunur:

Müvekkilin mahalli ikameti civar bir mahkemenin dairei kazası dahilinde ise müddeti itiraz yirmi gün;

Müvekkil Türkiye Cümhuriyetinin her hangi bir vilâyetinde mukim ise müddeti itiraz kırk gün;

Memaliki ecnebiyede ikamet ediyorsa usulü muhakemei hukukiyede muharrer müddetlerden ibarettir.

Müddetin müruru veya itirazın reddi halinde vekil başka merasim ve muamelât ifasına mahal kalmaksızın bahsolunan emtiayı 712 nci madde ahkâmına tevfikân sattırabilir.

SEKİZ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Ayni muamele için müteaddit vekil tayin olduğu halde bunların müştereken hareketleri beyan edilmemiş ise her biri diğerleri bulunmadığı takdirde icrayi muameleye salâhiyettardır. Vekillerin müştereken hareketleri lüzumu beyan edilmiş olsa bile vekâlet cüm-

lesi tarafından kabul edilmemiş bulunduğu surette vekâleti kabul etmiş olanlar tayin edilenlerin ekseriyetini teşkil etmek şartile ifayi muameleye mezun addolunurlar.

Vekili ticariler müteaddit iseler vecibe mesuliyetleri müteselsildir.

SEKİZ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Vekâleti ticariye, Kanunu medenide muayyen esbaptan başka, vekâleti ticariye ita veya kabul etmiş olan tacir bir kadının icrayi ticaretten menedilmiş olmasile nihayet bulur.

SEKİZ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir sebebi muhik olmaksızın müvekkilin vekilini azletmesi veyahut vekilin istifa eylemesile vekâleten deruhde olunan iş ikmal edilememiş ise buna sebebiyet veren taraf diğer tarafa zarar ve ziyan vermeğe mecburdur.

SEKİZ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Müvekkilin veyahut vekilin iflâsı veya vefatı veyahut kasıriyeti ile vekâlet nihayet bulacak olursa vekâletin tamamen icrası halinde vekile verilmesi icap eden ücretin miktarına nisbetle tayin olunacak bir tazminat vekile veyahut makamına kaim olanlara ita olunur.

Onuncu fasıl

Komüsyon

SEKİZ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Kendi namına ve bir müvekkil hesabına ücret mukabilinde muamelâtı ticariye ifasını deruhde etmeği sanat itti haz eden şahsa komüsyoncu ve müvekkil ile komüsyoncu arasındaki mukaveleye komüsyon mukavelesi itlak olunur.

SEKİZ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Müvekkil muamelenin kendi namına icra olunmasını sarahaten şart ederse bu mukavele vekâleti ticariye ahkâmına tâbidir.

SEKİZ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Müvekkil ile komüsyoncunun müte kabil hak ve borçlarına dair işbu fasılda ahkâmı mahsusa münderiç değilse vekâlet ahkâmı cari olur.

SEKİZ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Komüsyoncunun icrayi muamele ettiği üçüncü şahıslar ile müvekkil arasında hiç bir rabıtai hukukiye hâsıl olmayıp aktin neticesi olan haklarla borçlar munhasıran komüsyoncuya aittir.

SEKİZ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Komüsyoncu sarahaten veya zimnen kabul eylediği işi icra ve ikmal ile mükelleftir. 852 ve 853 ncü maddelerde gösterilen esbabı kanuniyeye müstenit olmaksızın icra ve ikmali vazife etmeyen komüsyoncu müvekkilin zarar ve ziyanını tediye mecbur olur.

SEKİZ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Müvekkilin vefatı komüsyon mukavelesinin infisahını mucip değildir. Haklar ve borçlar veresesine intikal eder.

SEKİZ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Komüsyoncu tarafından kabul edilen ve komüsyoncunun veya gayrin hakkı taallük eyleyen bir komüsyon mukavelesinden müvekkil rücu edemez.

SEKİZ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Komüsyon mukavelesinin mevzuunu teşkil eden muameleyi müvekkilin bizzat yapması mümkün olmamasından veya o muameleyi diğer bir komüsyoncuya havalede müşkülât bulunmasından naşi müvekillin telâfisi gayri kabil bir zarara uğrayacağı muhakkak olan ahvalde komüsyoncu komüsyon mukavelesinden rücu edemez.

SEKİZ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Komüsyon mukavelesinin icrayi ahkâmı paraya mütevakıf olupta müvekkil miktarı kâfi karşılık irsal etmemiş veyahut muktazi meblâğın berveçhi peşin komüsyoncu tarafından verilmesini beyan ettiği halde bu meblâğın bilâhare müvekkil tarafından kendisine ne suretle tediye edileceği gösterilmemiş ise komüsyoncu her zaman komüsyon mukavelesinden rücu veya mukavelenin icrasını tehir edebilir.

SEKİZ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Komüsyon mukavelesinin mev-

zuunu teşkil eden emvalin kıymeti muhammenesi nakliye masarifine tekabül etmeyecek derecede bulunursa komüsyoncu bilâ teahhur keyfiyeti müvekkile bildirmeğe mecburdur. Bundan başka emvali mezkûre kendisine teslim olunmak üzere bir yedi adil tayinini 612 nci maddeye tevfikân mahkemeden talep edebilir.

SEKİZ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Komüsyoncu deruhde eylediği muamelât hakkında iyi bir tacirin kendi işlerinde sarfedeceği dikkat ve basireti ibraza, müvekillin menafii daima muhafazaya ve o emrini ifaya, cereyan eden muamelenin iktiza eden nukatını bu hususta bir karar ittihaz ve tebliğ edebilecek veçhile vakit ve zamanında müvekkile iblâğa ve bilhassa komüsyonun icrası akabinde derhal keyfiyeti ihbara ve icra ettiği muamelenin hesabını vesaika müsteniden itaya ve tahassül eden menafii bilâ tehir vusulü dairesinde irsale veya teslime mecburdur.

SEKİZ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Komüsyoncu salâhiyetini tecavüz veya suiistimal etmek suretile müvekkil hakkında muzur bir muamele yaparsa bu muamele komüsyoncu hakkında muteber olup müvekkil 859 ve 860 nci maddelerde mezkûr şerait dairesinde anı kendi hesabı için kabule icbar olunmaz.

SEKİZ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Komüsyoncunun, müvekkilinin vermiş olduğu evamir ve talimata muhalif hareket etmiş olmasından dolayı aktin butlanını komüsyoncu veya üçüncü şahıs iddia edemeyip bu hak munhasıran müvekkile aittir.

SEKİZ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Komüsyoncu müvekkilin emri olmadıkça komüsyonun mevzuunu teşkil eden eşyayı sigorta ettirmeğe mecbur değildir.

SEKİZ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Komüsyoncu satın alınacak emvalin tayin olunan cins ve evsafi itibarile müvekkilin talimatına muhalefet edecek olursa müvekkil bunları kabule mecbur olmaz.

Muhalefet, müvekkilin tayin ettirdiği miktardan fazla emval iştirâ etmek suretile vaki olmuş ise müvekkil fazlasını komüsyoncuya terkederek tayin ettiği miktarı kabule mecbur olur.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Komüsyoncu tayin olunan fiattan aşağı satar veyahut yukarı satın alır ve müvekkil işbu muameleyi kendi hesabına kabul etmek istemezse mezkûr muamelenin icrası haberinin vürudu halinde kabul veya ret hakkındaki kararını komüsyoncuya bildirmeğe mecburdur. Bildirmezse muamelei vakiayı tasvip etmiş addolunur. Maahaza komüsyoncu muamelenin icrasile beraber farkı fiatı tesviye edeceğini ilâveten beyan ederse müvekkil muamelei vakiayı kabule mecburdur. Ancak komüsyoncunun müvekkilin tayin etmiş olduğu fiata muhalefet etmiş olmasından dolayı müvekkil için bir zarar husule gelmiş ise bunu da komüsyoncuya tazmin ettirebilir.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Komüsyoncu tayin olunan şeraitten daha müfit şerait ile muameleyi icra etmiş ise menafii zaide kâmilen müvekkile aittir.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Komüsyoncunun ita eylediği hesap, defterlerindeki kayıtlere mutabık olmalıdır.

Müvekkile sui niyetle defterlerindeki kayıtlere muhalif hesap varakası ita eden veya bu varakaya eşya fiatlarını ve akdettiği mukavelât şeraitini suiniyetle tağyir ederek derceden ve gayri vaki veya miktarı hakikisinden fazla masarifi kezalik suiniyetle kaydeden komüsyoncu emniyeti suiistimal cezasile mücazat olunur. Bu ahvalde komüsyoncunun müvekkilinden ücret talebi hakkı sakıt olacağı gibi icra olunan muamele netayicinden komüsyocu bizzat mesul olur.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müvekkilin izni olmaksızın üçün-

cü şahıslara avans veren veyahut kredi açan komüsyoncu bu muamelenin kâr ve zararını tahammül etmiş addolunur. Müvekkilinin izni olmaksızın malını veresiye satmış ise müvekkil bu muameleden mütevellit faiz ve menafii terketmek şartile semenin derhal tesviyesini komüsyoncudan talep edebilir.

Bu muamelenin icra olunduğu mahalde tediyei semen için müşteriye mehil itası örfü ticarî iktizasından ise müvekkilin aksine emri mevcut olmadığı halde komüsyoncu örfen muayyen mehli kendiliğinden ita edebilir.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Komüsyoncu veresiye beye mezun olsa bile ademi iktidarı malisi maruf olan eşhasa müvekkilin malını sataamaz.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Müvekkilin mezuniyeti ile onun malını veresi satan komüsyoncu müşterilerinin esamisini müvekkiline bildirmeğe mecburdur. Aksi halde bu satış peşinaddolunur.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Poliçe satın almağı deruhde etmiş olan komüsyoncunun bu poliçeyi ciro ederken hiç bir kayıt ve şart dercetmeyerek muntazam ciro ile müvekkiline devretmesi lâzımdır.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Komüsyoncu kendisile icrayı muamele eden üçüncü şahıslara ait borçlardan dolayı müvekkiline karşı esasen mesul değildir. Şu kadar ki bu esasın hilâfına mukavele veya örfü ticarî mevcut olduğu halde komüsyoncu âkit olan üçüncü şahıs derecesinde mesuldür.

Bu surette işbu mesuliyetine mukabil komüsyoncu (dokruvar) namile ayrı bir ücrete müstahak olur.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Komüsyoncu deruhde ettiği işin ikmalinde ücrete kesbi istihkak eder.

Komüsyoncu tarafından idare edilip müvekkile ait şahsî esbap dolayısıyla neticelenmeyen bir muamele için dahi ücret talebine hakkı vardır.

Sair sebeplerden dolayı akim kalan muamelât için komüsyoncu ancak teşebbüsatı vakıası derecesinde örfü mahalliye göre tazminat talep edebilir.

SEKİZ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Komüsyoncu müvekkil hesabına verdiği avansları, masrafları ve bunların avans veya sarf tarihinden itibaren işleyen faizlerini komüsyon vazifesini ikmal etmeden evvel dahi talep edebilir. Bu halde vesaika müstenit bir hesap varakası vermeğe mecburdur. Komüsyoncu fikrai ânifede beyan olunan masarife de bu ve nakliye masarifini ithal edebilirse de müstahdemün ücreti namile bir şey ilâve edemez.

SEKİZ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Borsada ve piyasada fiyatları muayyen olan emtia veya kıymetli evrakın bey ve şirasını deruhde etmiş olan komüsyoncu Müvekkilin hilâfına emri olmadığı halde satın alacağı şeyi bâyi sıfatile kendi malından ita veya satacağı şeyi de müşteri sıfatile kendisi için ahzedebilir. Komüsyon vazifesi bu suretle ifa edilecek olursa komüsyoncu muamelenin icrası zamanında borsada ve piyasada muayyen fiyat üzerinden hesap vermeğe mecbur olur. Komüsyoncunun vazifesini bu suretle ifa eylediğini müvekkile ihbar ettiği tarih muamelenin icrası tarihi addolunur.

Borsada fiyatları resmen tayin olunan emtia ve kıymetli evrak bey ve şirasını kendi namına icra etmek suretile komüsyon vazifesini ifa eden komüsyoncu verdiği hesaba resmî fiatlardan başka bir bedel vazedemez. Hususatı saire hakkında beyi ticarî ahkâmı tatbik olunur.

Bu madde hükmü mukavele ile müvekkil aleyhine tadil olunamaz.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — İştirasını deruhde eylediği emtianın komüsyoncu tarafından verilmesi ve satmasını taahhüt eylediği emtianın komüsyoncu tarafından alınması hallerinde komüsyoncu âdi komüsyon ücretine ve bu kabîl bir komüsyon işinin alelâde icap ettireceği masarife kesbi istihkak eder,

SEKİZ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Komüsyoneu 870 nci maddenin bahsetmiş olduğu salâhiyete istinaden kendi malını müvekkiline satmış olsa dahi 839 ncu maddede musarrah matlûbatını o maldan rehni ticarî ahkâmına tevfikân istifa edebilir.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Komüsyoneu 839 ncu madde mucibince alacağını müvekkil hesabına icra etmiş bulunduğu muamele neticesinde tahsil eylediği mebalîğden müvekkiline ve onun dayinlerine tercihan istifa edebilir.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — 870 nci maddede beyan olunan ahvalde komüsyoneu muamelenin kiminle icra edilmiş olduğunu tasrih etmeksizin komüsyon vazifesinin icra olunduğunu ihbar ederse müvekkil komüsyoncuyu işbu bey ve şira muamelesini kendi hesabına icra etmiş ad ve muktaziyatı aktin icrasını kendisinden talep etmeğe hakkı vardır.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Komüsyoneu sarahaaten mezun olmadıkça müvekkile ait emtianın markalarını tebdil edemez.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Komüsyoneu aynı cinsten ve aynı markayı muhtevi olarak nezdinde bulunan emvali, muhtelif eşhasa ait ise her şahsa ait bulunan emvali, onun mülkiyetini gösterecek bir alâmeti mahsusa ile tefrik etmeğe mecburdur.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Bir muamele müteaddit müvekillere veyahut komüsyoneu ile bir müvekkile ait emval üzerine icra olunursa komüsyoneunun fâaturalarla defterlerinde bu emvalin kime ait olduğunu sarahaaten beyan etmesi lâzımdır.

SEKİZ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Bir komüsyoneu müteadit müvekkil veya kendisile müvekkil hesabına icra etmiş olduğu muamelâtın dolaylı bir şahıs zimmetindeki matlûbattan vaki olan tahsilâtın kimin namına olduğunu defterine kayıt ve bu husus için ita ettiği makbuz senedine de bu ciheti dercetmeğe mecburdur.

Makbuz senedinde veya defterlerde tediyatın hangi muamele ve şahsa ait olduğu zikredilmemiş ise tediye olunan meblâğ alacakları nisbetinde alâkadarana ait olur.

On birinci fasıl

Nakliye komüsyonu

SEKİZ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Kendi namına ve müvekkil hesabına emtiai ticariye naklettirmeği sanat ittihaz etmiş olan kimseye nakliyat komüsyoneucusu itlak olunur.

Nakliyat komüsyoneu için işbu fasılda musarrah olmayan ahvalde komüsyon mukavelesine ve bilhassa emtianın keyfiyeti ahiz ve muhafaza ve sigortasına dair ahkâm tatbik olunur.

SEKİZ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Nakliyat komüsyoneucusu nakil mukavelesinin ahkâmını ifada ve bilhassa nakliyecileri ve mütevassıt nakliye komüsyoneularını intihapta müdebbir bir tacir gibi basiretle harekete ve müvekkilinin menafiini muhafaza ve talimatına riayete mecburdur.

Nakliyat komüsyoneucusu nakliyecisi ile mukavele ettiği ücreti nakilden fazla bir ücreti müvekkilinin hesabına geçiremez.

SEKİZ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Nakliyat komüsyoneucusunun eşyayı nakliyecisiye teslim ettikten sonra ücretini talebe hakkı olur.

SEKİZ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Nakliyat komüsyoneucusu naklettiği eşyaya hakikaten veyahut nakliye senedini veya makamına kaim ilmühaberi yahut eşyanın bir mağaza veya antrepoya tevdi edildiğini mübeyyin makbuz varakasını hâmil olmak şüretile hükmen vaziiyet ise o eşyaya ait nakliye masrafı, ko-

müsyon ücreti ve avanslardan dolayı mezkûr eşya nakliyat komüsyoncusuna karşı merhun hükmündedir.

SEKİZ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Emvalin nakline birbirini müteakip müteaddit komüsyoncu tavassut ettiği surette muahharan tavassut eden komüsyoncular kendilerinden evvelki komüsyoncuların hukukunu ve bilhassa onların naklolunan eşya üzerindeki rehin haklarını istimale mecburdurlar.

Bir komüsyoncunun matlubu kendisinden sonra gelen komüsyoncu tarafından temin edilecek olursa evvelki komüsyoncunun hakkı rehin ondan sonraki komüsyoncuya intikal eder.

SEKİZ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Nakliyat komüsyoncusu nakliyecinin ücretini tediye ettiği surette onun hukuku kendisine intikal eder.

SEKİZ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Aksine mukavele olmadığı surette nakliyat komüsyoncusu eşyayı kendi vesaitile nakledebilir. Bu halde komüsyoncu nakliyecilere mahsus vezaifi ihraz eder.

Kezalik nakliye komüsyoncusu ilmühaberini müvekkilin talebi üzerine kendi namına tanzim ve ita etmiş veya kendisi ile eşya sahibi arasında nakil ücreti ve bilûmum masarif mukabili olarak maktu bir meblâğ tayin edilmiş ise komüsyoncu müvekkiline karşı hukukan nakliyeciyi vaziyetinde kalır.

SEKİZ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Nakliyat komüsyoncusunun mesuliyeti eşyanın mürselünileyh tarafından teslim edildiği tarihten bir sene sonra sakıt olur.

Nakli taahhüt olunan eşya tamamen zayi olmuş ise müruru zaman mezkûr eşyanın teslimi lâzım geldiği tarihten başlar.

Eşya nakliyat komüsyoncusunun hilesinden dolayı kaybolmuş, tenakus etmiş veya bozulmuş yahut geç teslim edilmiş ise komüsyoncunun mesuliyeti yukarıda beyan olunan hususî müddetler zarfında sakıt olmaz.

On ikinci fasıl

Nakliyat

Kısım - 1

Ahkâmı umumîye

SEKİZ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Bir nakliyecinin ücret mukabilinde, eşya veya eşhasın karada, sularda nakillerini taahhüt eylemesine nakil mukavelesi itlâk olunur.

SEKİZ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Nakliyeciliği kendisine sanat ittihaz etmeyip eşya veya eşhasın naklini arızî olarak taahhüt eden kimse hakkında dahi bu fasıl ahkâmı tatbik olunur.

SEKİZ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Haksız olarak alınan nakliye ücretinin istirdadı davası dahil olduğu halde nakil mukavelesinden mütevellit bilûmum hukuk davaları bir sene mürurîle sakıt olur.

Bu müddet, eşya naklinde eşyanın teslimi, eşhas naklinde yolcunun muvasalâtı tarihinden başlar.

Eşya tamamen zayi olmuş veya yolcu vasıl olmamış ise müruru zaman müddeti eşyanın teslimi ve yolcunun muvasalâtı lâzım geldiği tarihten itibaren cereyan eder.

Eşya nakliyecinin hilesinden dolayı zayi olmuş, tenakus etmiş veya bozulmuş yahut geç teslim edilmiş ise nakliyecinin mesuliyeti yukarıda beyan edilen müddetler zarfında sakıt olmaz.

Kısım - 2

Eşya nakli

SEKİZ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Mürsil nakliyeciyeye talebi halinde iki nüsha olarak bir nakliye senedi tevdiine mecburdur. Fakat nakliye senedi olmasa

bile rıza ve muvafakatleri ve eşyanın nakliyeciyeye teslimi ile mukavele tarafeyn beyninde tamam olur.

SEKİZ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Nakliye senedi mevaddı atiyeyi muhtevi olmak lâzımdır:

1 - Mürselünileyhin adresini, eşyanın irsal olunduğu mahalli, emrine ve indeliktiza hâmiline şerhini;

2 - Naklolunacak eşyanın cinsini, siklet, derececi istiap veya adedini, paket halinde iseler paketlere vazolunan numaraları ve alâmetleri ve ambalâjin şekli ve vasfını;

3 - Mürselin hüviyet ve ikametgâhını;

4 - Nakliyecinin hüviyet ve ikametgâhını;

5 - Nakliye ücreti ve ücret tesviye olunmuş ise bu ciheti;

6 - Naklin icra edileceği müddeti;

7 - Tarafeyn arasında kararlaştırılan diğer hususatı.

Bu mevattan birinin sehven dercedilmemesinden veya muhalifi hakikat olarak dercedilmesinden mütevellit zarar ve ziyan mürsile aittir.

Naklolunacak eşya barut ve mevaddinfilâkiye gibi tehlikeli şeylerden ise bunu bildirmeyen mürsil bundan mütevellit zarar ve ziyânı da tesviyeye mecburdur.

SEKİZ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Mürsil nakliyeciyeye gümrük evrakını ve eşyanın nakli için muhtaç olduğu diğer vesaiiki tevdi mecburdur. Bu evrak ve vesaiikin muntazam ve hakikata muvafık ve kâfi olmamalarından mürsil mesuldür.

SEKİZ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Nakliye senedi tanzim edilmiş ise mürsel talip olduğu halde nakliyeciyeye nakliye senedinin muhtevi olacağı hususatı mutazammın ve tarafından münza bir ilmühaber vermeğe mecburdur.

SEKİZ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Nakliye senedinin bir nüshası mürsil tarafından bilinza nakliyeciyeye tevdi ve esnayı nakilde eşya ile beraber sevkolunur. Diğer nüshası nakliyecinin imzasıyla münza olarak mürsile iade edilir. Nakliye senedi emre veya hâmile muharrer ise nakliyecinin imza etmiş olduğu senedin cirosu veya teslimi eşyanın mülkiyetini nakleder.

Cironun şekil ve netayici, bu bapta senedatı ticariye için mevzu ahkâma tâbidir.

Nakliye senedinde gösterilmeyen hususata istinaden mürselünileyh ve nakliyeciyeye tarafından imza olunan emre veya hâmile muharrer nakliye senedinin hâmiline karşı bir gûna iddia dermeyan olunamaz.

SEKİZ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Nakliyeciyeye nakliye senedine veya ayrı bir varakaya naklolunacak eşyayı, ahz ve kabzettiği zamandaki hal ve vaziyeti hakkında bir kaydi ihtiyatı dercetmiyerek kabul edecek olursa haricen hiç bir kusur'arı olmadığını tasdik etmiş addolunur. Şu kadar ki eşyayı bilâ itiraz kabir etmiş olsa bile haricen anlaşılması kabil olmayan nekayisin vücudünü iddia ve ispat hakkı kendisi için mahfuzdur.

SEKİZ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Nakliyeciyeye eşyanın irsalinde aldığı emre göre herket mecburdur. Şu kadar ki eşyanın mahiyetine, mahalli irsallerine veya diğer esbaba binaen veya bir hali fevkalâde veya sebebi mücbirden dolayı diğer suretle hareket muktazi ise alınan emre tebaiyet etmiyerek icabı halle göre hareket edebilir.

SEKİZ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Tarafeynden birisine raci olmayan bir hali fevkalâde veya bir sebebi mücbirden dolayı eşyanın nakli menedilmiş veyahut pek ziyade gecikmiş olursa nakliyeciyeye derhal mürsile bildirmeğe mecburdur. Bu halde mürsil nakliyeciyeye onun imza etmiş olduğu nakliye senedi nüshasını iade ve 900 neu madde mur bince tayin olunacak tazminatı tesviye ederek mukaveleyi feshedebilir.

SEKİZ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Mürsil icabı hale göre mezkûr 900 ve 901 nci maddeler mucibince nakliyeciyeye tazminat ita etmek şartile nakliyatı tevkif ve eşyayı istirdat hakkını haiz olduğu gibi eşyanın nakliye senesinde irae olunan mürselünileyhin gayrisine itasına yahut diğer suretle tasarruf icrasına da salâhiyettardır. Şu kadar ki nakliyeciyeye :

1 - Eşyanın irsal olunduğu mahalle vâsıl olduğu yahut vusulü lâzım geldiği ve mürselünileyhin bunların teslimini talep ettiği tarihten;

2 - Mürselünileyh nakliye senedini aldığı yahut nakliyecinin kendisini haberdar ettiği bir zamandan itibaren mürsilin evamirini icra ile mükelleftir.

Nakliye senedi hâmiline ait veya emre muharrer ise nakliyeciyeye ancak kendi imza etmiş olduğu nakliye senedini ibraz ve teslim eden şahsın emirlerini icraya mecburdur.

SEKİZ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Mürsilin veya mürselünileyhin şeraiti mukarrereye muhalif olan emirleri veya yeni talimatnameleri üzerine katolunacak mesafe veya müddeti nakil tezayüt edecek olursa nakliyeciyeye bu tezayüt nisbetinde fazla ücrete ve bu yüzden ihtiyar ettiği masarife müstehaktır.

DOKUZ YÜZÜNCÜ MADDE — Tarafeynden birisine raci olmayan ahvali fevkalâde veya esbabı mücbireden dolayı sefer düğarı inkita olacak olursa nakliyecinin ihtiyar ettiği masarifin istifası hakkına hâlel gelmemek üzere ancak katolunan mesafe nisbetinde nakliye ücretine istihkakı vardır.

Esbabı mücbire ve ahvali fevkalâdeden dolayı nakliyata başlanmamış ise nakliyecinin ücrete istihkakı olmazsada tahmil ve tahliye masarifile ihtiyar ettiği sair masarifi zaruriyeyi talebe hakkı olur.

DOKUZ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Sefer, mürsilin arzusu ile düğarı inkita olduğu halde ahkâmı âtiye cari olur:

1 - Hareketten evvel nakliyat tevkif edilecek olursa mürsil mukarrer ücretin mısfinı tahmil ve tahliye masarifile nakliyeciyeye tarafından ihtiyar olunan masarifi sairei zaruriyeyi;

2 - Nakliyat hareketten sonra tevkif olunacak olursa mürsil ücreti nakliyenin tamamını ve tahliye masarifatile eşya mürsile iade oluncaya kadar nakliyeciyeye tarafından yapılan masarifi zaruriyeyi tesviyeye mecburdur.

DOKUZ YÜZ İKİNCİ MADDE — Eşya, mukavele veya örfü ticarî ile muayyen olan ve bunların fikdanı halinde icabı hale göre makul ve mutedil görülen bir zaman zarfında nakledilmek lâzımdır.

DOKUZ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Eşya, maddei sabıka mucibince muayyen olan müddetlerden sonra vâsıl olursa nakliye ücreti, teahhur eden müddet ile mütenasip olarak, tenzil olunur. Müddeti teahhur mukavelede muayyen olan müddetin iki mislini mütecavüz ise nakliye ücreti tamamen sakıt olmakla beraber nakliyeciyeye bu yüzden tevellüt ettiği ispat olunan zarar ve ziyandan mesul olur.

Nakliyecinin ademi mesuliyeti hakkında mukaveleye dercolunacak ahkâm keensilemeğe müvakkıftir.

Nakliyeciyeye teahhurun mürsil ve mürselünileyhin efalinden veya bir sebebi mücbir ve fevkalâdeden neşet ettiğini ispat edecek olursa eşyanın vusulünün teahhurundan mesul olmaz.

Vesaiti nakliyenin fikdanı veya ademi kifayeti teahhur için esbabı maazeret teşkil etmez.

DOKUZ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Nakliyeciyeye eşyanın kendisine tarihi tesliminden itibaren mürselünileyhe teslim olunduğu zamana kadar geçen müddet zarfında uğradığı ziyat ve hasarattan dolayı mesuldür ve ademi mesuliyete dair

şerait batıldır. Ancak nakliyeciyi ziya ve hasarın:

1 - Kendi hatasından tevellüt etmeyen bir hali fevkalâde veya sebebi mücbir-
den;

2 - Eşyada zaten mevcut nekais ve meayıpten yahut eşyanın mahiyetinden ve-
ya ambalâjın fena yapılmasından;

3 - Mürsil veya mürselünileyhin fiilinden yahut verdikleri emir ve talimatın
tathikından ileri geldiğini ispat edecek olursa mesuliyetten âzade kalır.

Zıya ve hasar ancak üç numaralı fıkrada beyan olunan halden neşet etmiş ise
mal tamamen zayı olsa dahi nakliyeciyi ücretinin tamamına müstehak olur.

Naklolunan eşyanın bir kısmı telef olmuş ise nakliyeciyi mütebaki kısmın
ücretini almak hakkını haizdir.

DOKUZ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Nakliyecinin nakli eşyadan mütevellit
mesuliyeti, bunların nakledilmek üzere teslimleri tarihinden itibaren başlar.

DOKUZ YÜZ ALTINCI MADDE — Nakliyeciyi mahiyetleri icabı olarak na-
killeri esnasında hacim ve vezinleri tenakus eden eşyadan dolayı mesuliyetini,
peşin olarak tayin edilen yüzde bir miktarı muayyen nisbetinde, tahdit edebilir.
Bu mesuliyet eşya paketlere taksim edilmiş ise her biri için ayrıca tahdit edile-
bilir.

Mürsil veya mürselünileyh noksanın, eşyanın mahiyetinden tevellüt etmeyip di-
ğer bir sebepten ileri geldiğini veya noksanın ahval ve vakaya nazaran tahdit edi-
len miktara baliğ olamayacağını ispat edecek olursa tahdidî mesuliyet keyfiyeti
haizi tesir olmaz.

DOKUZ YÜZ YEDİNCİ MADDE — Nakliyeciyi kendi makamına kaim olan
bütün nakliyecilerin ve kendisine muavenet edenlerin yahut eşyanın naklini ken-
dilerine tevdi ettiği kimselerin, nakledilen eşyanın mürselünileyhine teslimine ka-
dar vukubulan fiil ve hatalarından mesuldür.

DOKUZ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Ziyadan mütevellit zarar nakliye
senedine dercolunan kıymete ve kıymet nakliye senedinde gösterilmemiş ise aynı
cins ve vasıftaki eşyanın teslim edilecek mahaldeki kıymetlerine göre tayin olu-
nur.

Hasardan mütevellit zarar, eşyanın teslim edileceği mahalde hasardan ev-
velki kıymeti ile hasardan sonraki kıymeti arasında mevcut farka nazaran tesbit
edilir.

DOKUZ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Eşyanın ziyayı veya bozulması ha-
linde nakliyeciyi kendisine beyan ve tarafından kabul edilmiş olan kıymetlerini
tazmin eder. Yolcuların mahiyet ve kıymetlerini beyan etmiyerek nakliyeciyeye
tevdi ettikleri eşyanın ziyandan mutahassıl zarar her hâdisenin ahvali hususiye-
sine ve bilhassa müddeinin şahsına nazaran tayin ve tesbit olunur.

Nakliyeciyi kendisine tevdi olunurken beyan edilmemiş olan zikıymet eşyanın,
nukudun ve deyin senedatı ile hisse senedatı ve tahvilâtın ve evrak ve vesaiki
sairinin hasar ve ziyanından mesul olmaz. Mahaza bu ahvalin kâffesinde nakliye-
cinin hilesi veya kusuru fahişi varsa zararın tamamını tazmine mecbur olur.

DOKUZ YÜZ ONUNCU MADDE — Birinci nakliyeciden sonra gelen nakli-
yeciler naklolunacak eşyayı ve nakliye senedini tesellüm ettikten sonra tevellüt
eden bütün borçlarda evvelki nakliyeciyi makamına kaim olurlar. Bunlar nakliye
senedine yahut diğer varakaya kendilerine teslim olunan eşyanın ne halde bulun-
duklarını derç ve tesbit ettirebilirler. Bu hükme ademi riayet halinde 895 nci mad-
de ahkâmı tatbik olunur.

DOKUZ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Nakliyeciyi naklolunan eşyanın vu-
sulünde derhal mürselünileyhe haber vermeğe mecburdur.

DOKUZ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Nakliyeciyi eşyanın vusulünden evvel

muhafazalarına müteallik olarak mürselünileyhi tarafından kendisine verilecek tali-matı icraya mecburdur.

Mürselünileyh eşyanın vüsulünden ve nakliye senedini veya bu makama ka-im ilmü haberi hamil ise eşyanın vüsulü iktiza eden günden sonra gerek kendi, gerek üçüncü şahıslar lehine olarak nakil muamelesinden tevellüt eden bilcümle hukukî, zarar ve ziyan davası dahil olduğu halde, nakliyeciyeye karşı istimal ve beyan edilen zamandan itibaren naklolunan eşyanın kendisine teslimini ve nakliye senedinin nakliyecideki nüshasının iraesini talep edebilir.

Hamile veya emre muharrer bir nakliye senedinin hamili mürselünileyh ma-kamında addolunur.

DOKUZ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Nakliye ücreti ile ardiye ve ma-sarifi saire, hilâfına mukavele olmadığı halde, eşyanın teslimi meşrut olan ma-halde kabullerinden sonra nakliye senedine tevfikân mürselünileyh tarafından verilmek lâzımdır.

DOKUZ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Naklolunan eşyayı almak üze-re müracaat eden şahıs 913 ncü maddede gösterilen borçlarını vermeyecek olur-sa nakliyeciyeye eşyayı teslim mecbur değildir. Şu kadar ki borçların miktarında ihtilâf vaki olursa mürselünileyh medyun olduğunu kabul ettiği miktarı tesviye eder ve aradaki farkı muteber bir bankaya yahut kâtibiadile yahut emin diğer bir mahalle tevdi eyler ise nakliyeciyeye eşyayı teslim mecbur olur.

Nakliyeciyeye nama veya hamile yahut emre muharrer olan ve tarafından imza edilen nakliye mukavelesinin nüshai saniyesi kendisine iade edilmedikçe nak-lolunan eşyayı teslim mecbur değildir.

DOKUZ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Nakliyeciyeye nakil mukavelesinden mütevellit bilûmum matlubat için eşyayı tevkif hakkını haizdir. Nakliyeciyeye mü-teaddit ise son nakliyeciyeye evvelkilerin hukukunu istimal eyler. Mürselünileyhin 914 ncü madde mucibince emin bir mahalle tevdi etmiş olduğu meblâğ nakliyec-iinin hakkı tevkifi noktasından eşya hükmündedir.

DOKUZ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Son nakliyeciyeye kendisinin veyahut kendisinden evvelki nakliyecilerin yahut mürsilin matlubatını istifa veya emin bir mahalle tevdiini talep etmeksizin nakledilen eşyayı teslim eylerse mürsilin ve kendisinden evvelki nakliyecilerin sarfettikleri yahut medyun buldukları mebalığden dolayı anlara karşı mesul olur. Fakat bu mebalığden dolayı mür-selünileyhe hakkı müracaati bakidir.

DOKUZ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Eşyanın hini tesliminde hasarze-de olduklarına delâlet edecek haricen hiç bir alâmet ve işaret bulunmasa dahi mürselünileyh bunların hal ve vasıflarını nakliyecinin huzur ile derhal bizzat muayene etmek yahut mahalli teslimde muamelâtı cariyeyi rüyetle mükellef mahkeme marifetile muayene ettirmek hakkını haizdir. Aynı hakkı nakliyeciyeye de haizdir.

Masarif muayeneyi isteyen tarafa aittir. Maamafih bu suretle mürselüniley-hin tesviye etmiş olduğu masarifi esasen nakliyeciyeye ait ve raci bir zıya veya hasardan mütevellit ise masarifi mezkûrevi nakliyeciden istifa edebilir.

DOKUZ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Nakliyeciyeye aleyhine ikame olu-nacak tazminat davaları birinci veya sonuncu nakliyeciyeye aleyhine ikame edilmek lâzımdır. Bu dava aradaki bir nakliyeciyeye aleyhine de ikame olunabilirse de ev-velemirde zıya ve hasarın bu nakliyeciyenin naklettiği zaman zarfında vaki ol-duğu ispat edilmek şarttır.

Bir nakliyeciyeye mesul olmadığı efalden dolayı tazminat verir veya bu yüzden aleyhine dava ikame edilirse kendisine doğrudan doğruya tekaddüm eden nak-liyeciyeye yahut esasen mesul olması lâzımgelen ortadaki nakliyecilere hakkı rü-cuu vardır.

Zıya ve hasardan dolayı mesul olması lâzımgelen nakliyeciyi tayin edilemediği halde zararı vaki bütün nakliyeciler arasında her birinin nakliye ücretindeki hissesile mütenasip olmak üzere taksim olunur. Maamafih hasarın eşyayı kendisinin naklettiği zaman zarfında vaki olmadığını ispat eden nakliyeciyi tazmin edilecek zarara iştirak etmez.

DOKUZ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Nakliyecinin mürselünileyhi bulamaması veya mürselünileyhin eşyayı kabul etmemesi veyahut kabulde gecikmesi, mürselünileyh ile nakliyeciyi arasında bir ihtilâf çıkması yahut teslimi mani diğer bir sebebin zuhur etmesi hallerinde nakliyecinin keyfiyeti hemen mürsile bildirmesi ve cevabını beklemesi lâzımdır. Keyfiyeti mürsile bildirmek mümkün olmayan veya mürsil cevap vermekte gecikir yahut icrası mümkün olmayan bazı talimat verirse nakliyeciyi eşyanın vasıl olduğu mahaldeki salâhiyettar mahkemeye müracaatla tayin edeceği yedi adde teslim edebilir. Bu kabil eşyanın maruz olduğu tehlike ve zarar mürsile aittir. Eşya mütesariülfesat olup fıkrai anifeye tevfikan keyfiyet mürsile bildirilinceye kadar zarar ve tehlike vukuu melhuz ise nakliyeciyi 712 nci madde hükmüne tevfikan hareket eder. Eşya madde mezkrâ mucibince satıldığı halde nakliyeciyi ücreti nakliye ile masarifi vakiayı bedelden istifa eder. Nakliyeciyi imkân halinde ve en kısa bir müddet zarfında mürsil ve mürselünileyhi keyfiyetten haberdar etmeğe mecburdur. Aksi halde kendisinden zarar ve ziyan talep olunabilir.

DOKUZ YÜZ YIRMİNCİ MADDE — Yukarıki maddede beyan edilen ahvalde nakliyeciyi naklolunan eşya sahibinin menafiini muhafaza hususunda sürat ve basiret ile harekete mecburdur. Aksi halde eşya sahibinin bu yüzden duçar olduğu zararları tazmin ile mükellef olur.

DOKUZ YÜZ YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Nakliye ücretinin tesviyesi ve eşyanın bilâkaydû şart kabulü nakliyeciyi aleyhine ikamei dava hakkını iskat eder. Maamafih naklolunan eşyanın kabulünden evvel hasar veya noksanı mahkemece tayin edilen ehlihibre marifetile tespit ettirilmiş ise mürselünileyhin nakliyeciyeye karşı hakkı davası sakıt olmaz.

Eşyanın hini kabulünde bir kısmın ziyasını veya hasarını anlamak mümkün değilse kabulden ve nakliye ücretinin tesviyesinden sonra dahi:

Evvelâ, zıya ve hasarın eşyanın nakliyeciyeye tevdi ile mürselünileyhe teslimi arasındaki zaman zarfında vaki olduğu ispat edilmek;

Saniyen, eşyanın ehlihibre tarafından tetkik ve muayeneleri zararın anlaşılmasını müteakip ve eşyanın kabulünden itibaren nihayet sekiz gün zarfında talep edilmek şartile nakliyeciyi aleyhine ikamei dava hakkı mahfuz kalır.

Noksan veya hasar kendi hilesinden yahut kusuru fahişinden mütevellit ise nakliyeciyi ikamei dava hakkının sükutunu iddia edemez.

Kısım - 2

Eşhas nakli

DOKUZ YÜZ YIRMİ İKİNCİ MADDE — Yolcular, nakliyeciler tarafından hidematı dahiliyelerini tanzim için vazedilen usulleri ihlâl etmemekle mükelleftirler.

DOKUZ YÜZ YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sefer, nakil mukavelesinin aktinden sonra ve hareketten evvel tatil edilecek olursa ahkâmı âtiye tatbik olunur:

1 - Yolcu vakti muayyende mahalli harekette hazır bulunmıyacak olursa müteakip vasıta ile seyahat hakkını haizdir.

Yolcu seyahat etsin etmesin ücreti tamamen tesviyeye mecburdur.

2 - Yolcu seferden vaz geçmiş olsa dahi ücretin tamamı verilmek lâzımdır.

3 - Sefer; vefat, hastalık veya buna mümasil diğer bir manii mücbirden dolayı duçar tatil olmuş ise mukavele bilâ tazminat münfesh olur.

4 - Sefer, nakil levazımına teallûk eden bir sebebi fevkalâde veya mücbirden yahut tarafeynden hiç birinin hatası yüzünden olmaksızın seyahati mâni veya tehlikeli kılan esbabı saireden dolayı iera edilememiş ise mukavele hiç bir tarafın tazminat itasına mecburiyeti olmayarak münfesih olur. Şu kadar ki nakliyecii ücretini peşin almış ise iadeye mecburdur.

5 - Sefer nakliyecinin fili veya kusuru yüzünden tatil olunmuş ise yolcu verdiği ücreti istirdat ve tazminat istihsal edebilir.

DOKUZ YÜZ YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sefer, nakil mukavelesinin aktinden ve hareketten sonra düğarı inkıta olacak olursa mukavele bu bapta sarahati ihtiva etmediği takdirde ahkâmı âtiye tatbik olunur :

1 - Yolcu kendi arzusile yol üzerinde bulunan bir yerde seyahatten gazgeçecek olursa ücretin tamamını tesviyeye mecburdur.

2 - Nakliyecii sefere devamdan vazgeçer veyahut onun hatası yüzünden yolcu yol üzerinde bulunan bir mahalde kalmağa mecbur olursa ücreti seyahat vermesi lâzımgelmez. Ücreti evvelce tesviye etmiş ise tamamen istirdat edebileceği gibi zarar ve ziyan da isteyebilir.

3 - Sefer, yolcunun şahsına yahut vesaiti nakliyeye taallûk eden bir sebebi fevkalâde ve mücbirden dolayı düğarı inkıta olacak olursa ücret katolunan mesafe ile mütenasip olarak verilir. Bu halde hiç bir taraf diğerine tazminat itasına mecbur olmaz.

DOKUZ YÜZ YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Hareket teahhur edecek olursa yolcunun zarar ve ziyan talebine hakkı olacağı gibi teahhuru vaki kara seyahatinde iki günü tecavüz eder veya teahhur vukuu üzerine yolcunun artık seyahattan bir faydası kalmaz ise mukaveleyi fesih ve tediye ettiği ücreti istirdat hakkını da ihraz eder.

Teahhuru vaki bir sebebi fevkalâde ve mücbirden ileri gelmiş ise zarar ve ziyan lâzımgelmez.

DOKUZ YÜZ YIRMİ ALTINCI MADDE — Nakliyecii esnayı seferde tarifesine dahil olmayan bir mahalde tevakkuf eder veya tayin etmiş olduğu yoldan başka bir yol takip eyler yahut diğer bir suretle ve kendi fili ile mahalli maksuda muvasalatı teahhur eder ise yolcunun mukaveleyi feshe ve tazminat talebine hakkı olur.

Nakliyecii yolculardan başka emtia ve eşyayı sairede nakletmekte ise bu emtia ve eşyayı tahliye için iktiza eden zaman kadar kalmak hakkını haizdir.

Bu madde ahkâmı mukavelede hilâfına sarahat yoksa caridir.

DOKUZ YÜZ YIRMİ YEDİNCİ MADDE — Sefer, Hükûmetin emrinden, araba, gemi veya her hangi bir vasıtai nakliyenin tamiratı zaruriyesinden veya devamı seyahati mühlik kılan nagehzuhur bir tehlikeden dolayı teahhur etmiş ise tarafeyn arasında bir akti hususî olmadığı halde ahkâmı âtiye tatbik edilir :

1 - Yolcu mâniin zevalini, tamiratın hitamını beklemek istemez ise nakliye ücretini katedilen mesafe ile mütenasip olarak bittesviye mukaveleyi feshedebilir.

2 - Yolcu vasıtai nakliyenin hareketine intizar etmeği tercih edecek olursa ücreti mukarrereden fazla bir şey vermeğe mecbur olmaz. Fakat nakil ücretinde yemeği de dahil ise zamanı tevakkufta yemeğini yolcu tedarik eder.

DOKUZ YÜZ YIRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Yolcu bagajı ve eşyayı zatiyesi için hilâfına mukavele yoksa ayrı ücret vermeğe mecbur değildir.

Nakliyecii yolcunun eşyasına âriz olan ziya veya hasardan 904, 909 ncu maddelerde beyan edilen ahkâm dairesinde mesuldür.

Yolcunun yanında alıkoyduğu eşyadan nakliyecii mesul değildir.

DOKUZ YÜZ YIRMİ DOKUZUNCU MADDE — Nakliyecii, seyahat ücretini ve sefer esnasında yolcuya verdiği erzak bedellerini istifa için bagajını tevkiif hakkını haizdir.

DOKUZ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Nakliyecî, sefer esnasında yolcuların uğramış oldukları kazalardan dolayı, kazanın nakliyecinin filinden veya kusurundan yahut fillerinden mesul olduğu eşhastan sâdır olduğu ispat edilmedikçe mesul olmaz. Ancak kaza, mücbir veya fevkalâde bir halden neşet etmiş olsa bile nakliyecinin bu hale takaddüm eden ve kazanın vukuuna sebep olan bir kusuru vaki ise mesul olur.

DOKUZ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Yolcu esnayı seferde vefat ederse nakliyecî, varislerin menafiini siyanet için yolcuya ait bagaj ve eşyayı lâzımgelenlere teslim edinceye kadar hüsnü muhafazalarına ait tedabiri ittihaz mecburdur.

Müteveffanın eshabı hukukundan biri orada mevcut ise işbu muamelâta murakabe maksadile müdahale ve nakliyeciden zikrolunan eşyanın kendi yedinde bulunduğuna dair bir beyanname talep edebilir.

[Bu fasıldaki nakliyatın şimendiferlere taallük eden aksamı hakkında demiryolları işletme nizamnameleri ahkâmı caridir].

On üçüncü fasıl

Sigortalar

Kısım - 1

Umumî hükümler

DOKUZ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Sigorta bir akittir ki bununla sigorta eden şahıs ücret mukabilinde bir kimsenin tayin edilen ahvali fevkalâde yahut esbabı mücbireden dolayı gerek düçar olacağı zayıat ve hasaratın tazminini gerek bir yahut bir kaç kimsenin müddeti hayatına veya hayatının vekayi ve hadisatına müsteniden bir para itasım deruhde eyler.

Sigorta ettiren nezdinde kıymeti haiz her bir şey sigorta olunabilir.

Müteaddit şahısların birleşerek içlerinden her hangi birinin düçar olacağı her nevi muhataralardan doğan hasarları tazmin etmeği taahhüt etmelerine karşılıklı sigorta denilir. Bu nevi sigortalarda her şerik, hem sigortacı hem de sigorta ettiren mahiyetindedir.

DOKUZ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Sigortanın her hangi nevine dair tahaddüs eden ihtilâfatta :

Evvelâ : Sigorta mukavelenamesinde münderiç olup kanunun emir ve nehyine mugayir olmayan ahkâm;

Saniyen : Hilâfına sigorta mukavelenamesinde ahkâmı mahsusa mevcut olmayan ahvalde bu fasıl ahkâmı tatbik olunur.

Kısım - 2

Mal sigortasına ait hükümler

DOKUZ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bir mal, ya maliki veya malikinin dayini veya mürtehini veya o malın muhafazasından dolayı sahibine karşı mesul olan müsteciri ve diğer kimseler veya o malın muhafazasında hakikaten menfaattar olan bilcümle eşhas veya bunların vekil veya mümessilleri tarafından sigorta ettirilebilir.

DOKUZ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bir kimse şahsı âharın nam ve hesabına dahi sigorta aktebilir. Şu kadar ki o kimse nam ve hesabına hareket ettiği şahsı temsile salâhiyettar değilse sigort ücretinden dolayı bizzat mesul olur.

Nam ve hesabına olarak sigorta mukavelesi aktolunan şahıs tehlikenin hudusundan evvel veya sonra sigortayı mücbir olmuş ise mezkûr sigortadan istifade eder.

DOKUZ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Bilvekâle aktolunan sigorta, müvekkil tarafından kabul olunduğu surette vekil şurutu vekâlete tevfiik hareket et-

miş addolunur. Sigorta şeraitine dair müvekkil bir gûna talimat vermemiş ise vekil bilvekil sigorta ettiriceği mahalde örfen cari olan şerait dairesinde sigortayı akte mecburdur.

Âharın nam ve hesabına akte edildiği şeraiti mukaveleden istidlâl edilmeyen bir sigorta mukavelesi âkit olan o kimsenin nam ve hesabına akte edilmiş addolunur.

DOKUZ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bir dayın alacağını medyunun aczi ihtimaline karşı sigorta ettirebilir. Bu surette hilâfına mukavele yoksa sigortacı, evvel emirde medyunun emvaline müracaatla bunları sattırarak istifayı matlup etmesini sigorta ettiren dayından talep edebilir.

DOKUZ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Menkul ve gayrimenkul emval üzerine haciz vazettiren veya bunları rehin alan veya bunlar üzerinde hakkı imtiyazı haiz olan dayınlar emvali mezkûreyi sigorta ettirmişler ise hasar vukuu halinde tediyesi iktiza eden tazminat, ancak mezkûr dayınlara nazaran alacaklarının taallûk eylediği sigortalı mallar makamına kaim addolunur.

DOKUZ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Sigorta olunan mala hakkı taallûk eden dayınların imtiyaz dereceleri mütefavit ise mezkûr malın kıymeti, derece imtiyazı muahhar olan dayının matlubunu ifaya kâfi olmadığı surette bu dayın o malı sigorta ettiremez.

DOKUZ YÜZ KIRKINCI MADDE — Bir malın veya o mala müteallik bir hakkın yalnız bir kısmında menfatar olan kimse kendisine ait olan kısmından fazlasını da sigorta ettirmişse sigortanın işbu fazlaya ait kısmı anda alâkadar olanlar hesabına vaki olmuş addolunur.

DOKUZ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Sigortadan intifai meşrut olan veya sigorta ettiren kimsenin kanunen memnu veya adap ve ahlâkı umumiyeye mugayir bir filinden tevellüt edebilecek bir hasara karşı sigorta caiz olmaz.

DOKUZ YÜZ KIRK İKİNCİ MADDE — Mukavelelenin esnayı aktinde sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimse tehlikenin vuku bulduğuna yahut sigortacı tehlikenin vukuu imkânı kalmadığına muttali iseler sigorta mukavelesi batıl addolunur. Fakat yalnız birinci takdirde sigortacı sigorta ücretini talep edebilir.

DOKUZ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Sigortacı, sigorta ettiren şahsın ancak hakikaten düçar olduğu zararı tazmine mecbur olur. Binaenaleyh sigorta bedeli sigorta olunan malın kıymetini tecavüz ettiği surette sigortanın işbu kıymeti tecavüz eden kısmı batıldır. Bu suretle sigorta bedeli bu kaideye binaen tenkis olunursa sigorta ücretinin dahi ona tekabül eden kısmı tenzil ve ücretin fazla tahsil edilen miktarı iade olunur. Şu kadar ki sigorta kıymeti tarafeynin bilittifak intihap ettikleri muhamminler tarafından bidayeten takdir ve tahmin edilmiş ve tarafeynce kabul olunmuşsa sigortacı bu kıymete itiraz edemez.

DOKUZ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Haddi makulü tecavüz etmemek şartile sigorta olunan maldan istihsali memul olan kârın sigortası caizdir.

DOKUZ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Sigortacı sigorta olunan malın kıymetini tahkik için o malı dilediği zaman muayene edebilir.

DOKUZ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Kıymetinin tamamı sigorta olunan bir mal aynı şahıs tarafından aynı tehlikelere karşı sigorta ettirilemez.

Sigorta olunan malın tamam kıymeti evvelki mukavele ile temin edilmemiş ise o malın bakıyei kıymetine kadar bir veya bir kaç defada sigortası caizdir. Bu surette o malı muahharan sigorta eden sigortacılar, bakıyei kıymetinden dolayı mukavelelerinin tarihleri sırasile mesul olurlar.

Aynı günde icra edilmiş olan mukaveleler aynı zamanda vukua gelmiş addolunur.

DOKUZ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Bir mal, müteaddit sigortacılar ta-

rafından aynı zamanda ve aynı tehlikelere karşı sigorta olunduğu surette aktolunan müteaddit sigorta mukavelelerinin heyeti umumiyesi, ancak sigorta olunan malın kıymetine kadar muteber tutulur.

Bu surette sigortacıardan her biri malın mecmu kıymetine nazaran sigorta ettiği bedel nisbetinde mesul olur.

DOKUZ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Bir mal, kıymetinin yalnız bir kısmına sigorta edilmişse o malın kısmen hasara uğraması halinde sigortacı, hilâfına mukavele olmadıkça ancak sigorta ettiği kıymet nisbetinde mesul olur.

DOKUZ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Zirde gösterilen hallerde tamamen kıymeti sigorta ettirilmiş olan bir malın aynı tehlikelere karşı sigorta ettirilmesi caizdir:

1 - Mukaddem ve muahhar sigortacıların rızaları lâhik olmuş ise;

Bu suretle sigorta mukaveleleri aynı zamanda iera edilmiş farzedilerek hasar vukuunda bedeli 947 nci maddede gösterilen nisbet veçhile sigortacılar tarafından tedavi olunur.

2 - Sigorta ettiren kimse evvelki sigortadan mütevellit hukukunu ikinci sigortacıya devretmiş veya o hukuktan feragat eylemiş ise;

Bu surette ilk sigortayı devir veya feragat maddeleri ikinci sigortaya dahil olan mukavelenamede tasrih edilmek lâzım gelir. Aksi halde bu mukavele hükümsüz tutulur.

3 - Muahhar sigortacının ancak mukaddem sigortacının tedavi etmediği miktarı tazminattan dolayı mesuliyeti şart kılınmış ise;

Bu surette dahi mukaddema aktedilmiş olan sigortanın muahharan vuku bulan sigortaya ait mukavelenamede tasrihi lâzımdır.

DOKUZ YÜZ ELLİNCİ MADDE — Sigorta ettiren kimse, sigortacının akti mukavele zamanında hakikî vaziyetlere muttali olduğu takdirde mukaveleden feragat veya sigorta ücretlerini tezyit etmesini mucip olacak bileümle hususatı sigortacıya bildirmeğe mecburdur. Binaenaleyh sigorta ettiren kimsenin suale rağmen sükkûtu veya noksan yahut hilâfı hakikat beyanâtı - sigortacı hakikatına vâkîf olmadığı halde - mukaveleyi feshetmek hak bahşeder. Şu kadar ki hakikata muttali olduğu tarihten itibaren bir ay zarfında hakkı feshini istimal etmemiş ise bu hak sakıt olur. Sigorta ettiren kimsenin suiniyeti tebeyyün ettiği surette sigortacı ücrete kesbi istihkak eder.

Sigorta mukavelesinin akti esnasında sigorta ettirene doldurması teklif olunan listede yazılı sualler haricinde hiç bir mesuliyet teveccüh etmez.

DOKUZ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Sigortacının mesuliyeti başlamazdan evvel sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimsenin dahl ve tesiri olmaksızın tehlikenin vukuuna imkân kalmazsa sigortacı ücrete müstahak olmaz.

DOKUZ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Sigortacının mesuliyeti başlamazdan evvel sigorta ettiren kimse mukaveleyi tamamen veya kısmen feshedebilir. Bu takdirde sigortacı müstahak olduğu ücretin mısım alır.

DOKUZ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimsenin veya hukukan efalinden mesul bulunduğu eşhasın kusurlarından mütevellit hasaratı zamin olur. Fakat hiç bir halde sigortacı sigorta ettiren veya sigortadan intifai meşrut olan kimsenin hilesinden veya hilâfı mukavelede musarrah değilse sigorta edilen malın ayıbından mütevellit hasarı tazmine mecbur olmaz.

DOKUZ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigorta ettiren kimse sigortanın taallük ettiği tehlikenin vuku bulduğunu haber aldığı tarihten itibaren beş gün zarfında sigortacıya ihbara tevessüle mecburdur. Bundan başka sigorta etti-

ren şahıs zararın menî vukuuna veya tenkis veya tahfifine ait tedabiri ittihaz ile mükelleftir. Bu esasa muhalif olarak sigorta ettiren aleyhine mukaveleye dercedilen şart keenlemeyekündür. İttihaz olunan tetbirlerden mütevellit masarîf gayri müsmir kalmış olsa bile sigortacı tarafından tesviye edilmek lâzımdır. Şu kadar ki sigorta malın mecmu kıymetine taallûk etmemiş ise masarîfi vakıa ancak sigorta bedelinin malın mecmu kıymetine olan nisbetine göre tesviye olunur.

DOKUZ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Sigorta ettiren kimse hilesinden veya ağır kusurundan dolayı yukarıdaki maddede gösterilen mecburiyetlere riayet etmemiş ise sigorta hukukunu zayi eder.

DOKUZ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Bir mal 947 nci maddede muharrer olduğu üzere müteaddit sigortacılara sigorta etirilmiş ise, hasar vukuu halinde sigorta ettiren kimse 954 nci maddede muayyen müddet zarfında sigortacıardan her birine gerek keyfiyeti hasarı, gerek aynı mal hakkında yaptığı sigorta mukavelelerini bildirmeğe mecburdur.

DOKUZ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette her sigortacı harp ve isyandan maada bir sebeble eşyaya ârız olan telef ve tagayyür gibi bilcümle hasarattan mesul olur.

DOKUZ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Sigortacının maddeî ânife mucebince mesul olduğu tehlikelerden biri sigorta mukavenesinin hükmünden istisna edilmişse hasarı vakıin istisna edilen tehlikelerden tevellüt ettiği ispatı sigortacıya aittir.

DOKUZ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı surette sigortacı mukavenenin aktinden itibaren vuku bulan tehlikelerden mesuldür. Bu mesuliyetin müddeti devamı mukavelede musarrah değilse mukavenenin heyeti umumiyesile örfü mahallî ve ahvali saire nazarı itibare alınarak mahkemece tayin olunur.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞİNCİ MADDE — Sigortacı sigorta mesuliyetinin iptida ettiği tarihten itibaren ücrete müstahak olur.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Sigorta ücreti nakten tesviye olunabileceği gibi ücret olarak nakten kabili takdir bir malın teslimi veya bir şeyin ifası ve ücretin aylık veya senelik olarak mukassatan tediyesi şartedilebilir. Hilâfı meşrut değilse sigortacının mesuliyeti iptida ettiği zaman, sigorta ücretinin nakden tamamen tesviyesi lâzımdır.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Sigorta ücreti ve sureti tesviyesi meçhul bırakılmış ise örfü mahallî ve emsali dahilinde hâkim tarafından takdir ve tayin olunur.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tazmini lâzımgelen sigorta bedeli sigorta olunan şeyin tehlike vukuu zamanındaki kıymetine göre tesbit olunur. Bu kıymet sigorta bedelini tecavüz ederse sigorta olunan mal tamamen telef olduğu surette mezkûr bedelin tesviyesi lâzımdır.

Kısmen telef halinde tazminat miktarı hilâfına mukavele yok ise sigorta bedelinin mecmuu kıymetine olan nisbete göre tayin olunur.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigorta olunan malın kıymeti mukavenamede gösterilmemiş ise sigorta ettiren kimse, bu malın tehlikesinin zamanı vukuundaki kıymetini ispata mecburdur. Bu kıymet her suretle ispat olunabilir. Hâkim tensib ettiği surette kanaatini teyit için sigorta ettiren kimseyi müddeasının sıhhatine yemin ettirebilir. Sigorta olunan malın kıymeti mukavenamede muharrer miktardan az olduğunu sigortacı iddia ettiği halde ispata mecburdur.

Şu kadar ki sigorta olunan malın kıymeti tehlike vukuundan evvel tarafeynce

intihap edilen ehli hibre marifetile takdir edilmişse sigorta ettirenin hilesi tahakkuk etmediği surette sigortacı işbu kıymete itiraz edemez.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Sigortacı, sigorta bedelini tediye ettikten sonra hukukan sigorta ettiren kimse makamına kaim olur. Binaenaleyh sigorta ettiren şahsın hasarı vakiden dolayı üçüncü şahıslara karşı hakkı davası varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nisbetinde sigortacıya intikal eder.

Sigorta ettiren kimse, fıkraî ânife mücibince sigortacıya intikal eden hukukunu ihlâl edecek bir hal ve harekette bulunursa sigortacıya karşı mesul olur. Sigortacı hasarı kısmen tazmin etmiş ise sigorta ettiren kimse, mütebaki kısmından dolayı üçüncü şahıslara karşı haiz olduğu hakkı müracaatı muhafaza eder.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Sigorta mukavelesi «sigorta poliçesi» denilen bir mukavelename ile veya mukavelename makamına kaim olmak üzere verilen muvakkat ilmühaberle ispat olunur. Mukavelename iki nüsha olarak tanzim edilmek, müverrah ve tarafeynce mümza olmak ve zirde muharrer mevadî ihtiva etmek lâzımdır:

- 1 - Sigortacının ve sigorta ettirenin isim ve ikametgâhları;
- 2 - Sigortanın mevzuu;
- 3 - Sigortacının deruhde ettiği tehlikeler ile bunların başlayacağı ve nihayet bulacağı gün;
- 4 - Sigorta bedeli;
- 5 - -Sigorta ücretinin miktarı ile zaman ve mahalli tediyesi;
- 6 - Sigortacının deruhde ettiği tehlikelerin mahiyeti hakikiyelerini tamamen tayıne medar olan bileümle ahval.

Sigorta mukavelenamesi sigorta ettiren kimsenin ismine veya emrine veyahut hâmiline muharrer olarak tanzim olunabilir.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Hilâfı meşrut olmadığı takdirde sigorta mukavelesi doğrudan doğruya sigorta ettiren kimse veya onun vekili ile icra edilmiş ise tarihi mukaveleden itibaren yirmi dört saat zarfında ve mezkûr mukavele bir tellâl vasıtasile yapılmış ise nihayet on gün zarfında sigortacı mukavelenameyi sigorta ettiren kimseye vermeğe mecburdur. Aksi halde sigorta ettiren kimse, sigortacı ile sigortaya vesatet eden tellâl zarar ve ziyân isteyebilir.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Sigortacı, sigorta ettiği malı dilediği şerait ile «tekrar sigorta» edebileceği gibi sigorta ettiren kimse dahi sigorta ücretini âhara sigorta ettirebilir.

«Tekrar sigorta» sigortacının sigorta ettirene karşı olan borçlarını iskat etmez ve sigorta ettiren şahsa, tekrar sigortayı yapan sigortacıya karşı doğrudan doğruya hakkı dava bahşeyliyemez.

DOKUZ YÜZ ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Sigorta ücreti sigorta ettirenin ikametgâhında tediye olunur ve sigorta ücretinin, sigortacının veya acentasının ikametgâhında tediye olunacağına dair mukavelenamede bir şart var ise bu şarta riayet olunur. Şu kadar ki, şartı mezkûra rağmen sigorta ücreti filen sigorta ettirenin ikametgâhında tesviye edilegelmekte olduğu surette hilâfı meşrut olsa dahi sigorta ücretinin, sigortacının ikametgâhında tediyesi şartı münfesihtir addolunur.

DOKUZ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Sigorta ettiren kimse, sigorta ücretini hini mukavelede vermemiş veya ücret tecil veya tekasite raptedilmiş olduğu halde, işbu ücreti veya her hangi bir taksiti inkızaıy vadede tediye etmemiş ise sigortacı kendisine resmî bir ihtarname veya bir taahhütlü mektup göndererek bir ay zarfında mezkûr ücret veya tekasiti tediye etmediği surette sigortanın münfesihtir olacağını ihtar eder. Mehli mezkûrun inkızasında deyin tesviye edilmiş ise mukavele münfesihtir olur.

Bu hükmün hilâfına ve sigorta ettiren kimsenin aleyhine olarak mukavelenameye dercedilen şart batıldır.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Birden ziyade seneler için vukubulan sigorta ücretinin mukavelelerinde sigorta ücretinin tayini miktarında, tehlikenin vehametini tezyit eden esbabı mahsusa nazarı itibara alınmış ise bu esbap bilâhare zail olduğu surette sigorta ettiren kimse gelecek senelere ait ücretin tenzilini isteyebilir.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Sigortanın taallûk ettiği tehlikelerin hitamından evvel sigortacı, veya sigorta ücretini henüz tediye etmediği takdirde sigorta ettiren kimse iflâs veya sair suretle izharı aciz etmiş ise tarafı diğer masaya müracaat ederek ifayı taahhüt edileceğine dair teminat talep edebilir. Bu talebin vuku bulduğu tarihten itibaren üç gün zarfında teminat verilmiş ise masaya müracaat eden taraf sigorta mukavelesini feshedebilir.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Müddeti mukavele esnasında sigorta olunan malın sahibi her hangi bir suretle tebeddül etmiş ise, mukavelede hilâfı meşrut olmadığı halde, sigortadan mütevellit hak ve borçlar o malın hasarı kendisine ait olduğu tarihten itibaren sahibi cedide intikal eder.

Şu kadar ki sigortacı, sigorta ücretinden dolayı maliki evvele müracaat edebilir.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Sigorta ettiren kimse, sigortacının muvafakati olmaksızın tehlikelerin mahallini veya sigortalı malın zamanı mukaveledeki halini tebdil edipte tebeddül vaki, hini mukavelede mevcut olduğu halde sigortacının sigorta mukavelesini yapmamasını veya daha ağır şerait ile yapmasını mucip bir mahiyette ise sigortacı mukaveleyi feshedebilir.

Fıkrai sabıkada muharrer tebeddülü ika eden kimse keyfiyeti sekiz gün zarfında sigortacıya tebliğ etmiş ise sigortacı tebliğ tarihinden itibaren sekiz gün zarfında fesih hakkını istimal etmediği surette sigortanın hükmü devam eder.

Sigorta ettiren kimse keyfiyeti tebeddülü sigortacıya ihbar etmediği halde dahi sigortacı tebeddülü vakia muttali olduktan sonra sekiz gün zarfında feshetmez veya sigorta ücretini istifa etmek gibi sigorta hükmünün devamına razı olduğuna delâlet eden bir hal mevcut ise hakkı feshi kalmaz.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Tediye edilmeyen sigorta ücretinin iki senelik miktarı sigortalı maldan mümtazen istifa olunur. Bu bapta hak-ki imtiyaz, düyunu mümtazenin cümlesine takaddüm eder.

Kısım - 3

Yangın sigortası

DOKUZ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Sigortacı sigorta edilen emvali menkule ve gayrimenkuleye yangın sebebiyle ârız olan bileümle hasaratı zamin olur.

Sigortacı, sigorta ettiren kimsenin aslen veya feran zimethal olduğu kastı bir yangından mütevellit hasaratı zamin olmaz.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Zirde gösterilen hasarat, hilâfına mukavele olmadığı halde yangından mütevellit hasarat hükmündedir:

1 - Yangını durdurmak veya söndürmek için kullanılan her nevi vasıtalarından veyahut hararet veya duman veya buhardan veya sigorta ettirilen eşyanın bir mahalden diğer mahalle nakli gibi o eşyanın kurtarılması için alınan tedbirlerden

veyahut yangının tevessüüne mâni olmak maksadile sigorta ettirilen binanın memuru aidinin emrile tamamen veya kısmen hedminden mütevellit hasarat ve masarîf;

2 - Sigorta edilen binanın ayıbı, sigorta ettiren kimsenin malûmu olmadığı surette mezkûr ayıptan husule gelen hasarat;

3 - Yangın vukuuna sebebiyet vermemiş olsa bile ateşten, saikadan, infilaktan veya buna mümasil hadisattan ileri gelen hasarat.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Menkul ve gayrimenkul emvalin yangına karşı sigortasına dair mukavelename 966 ncı maddede muayyen hususattan maada :

1 - Sigorta olunan binanın bulunduğu mahallini, tarzı inşasını ve sureti istimalini;

2 - Eşya sigorta edilmiş ise bunların buldukları binanın kâin olduğu mahallini ,tarzı inşasını ve sureti istimalini mübeyyin olmak lâzımdır.

DOKUZ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Sigortalı bir binaya yangından dolayı kısmen ârız olan hasar, o binanın yangından evvelki kıymetile sonraki kıymetinin mukayesesi suretile tesbit olunur.

Sigortalı bir binanın yanmasından mütevellit hasar, bedelinin tediyesi suretile tazmin olunur. Tamamen veya kısmen yanan binanın yeniden inşası veya tamiri mukavele olunmuş ise tarafeynce müttefikan ve ittifak edilemediği takdirde mahkemece tayin olunan müddet zarfında masarifi sigortacı tarafından verilmek şartile sigorta ettiren kimse binayı inşa veya tamir ettirmeğe mecburdur. Bu suretle sigortacı inşa veya tamir masarifi olarak tediye mecbur olduğu mebalığın mahalline sarfını murakabe etmek hakkını haizdir.

DOKUZ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Bir mala âharın hesabına olarak vaziyet eden kimse, kusurundan dolayı o mal tamamen veya kısmen yandığı takdirde zarar ve ziyân itasına mecbur kalmak tehlikesine karşı mezkûr malı sigorta ettirebildiği gibi bir mala her ne sıfatla olursa olsun vaziyet olan kimse, kusur ile vukua gelecek bir yangının âhar bir şahsın emvaline sirayeti sebebiyle o şahsa karşı hukukan mesul tutulmak tehlikesine karşı sigorta aktedebilir. Bu suretle hilâfına mukavele yoksa, sigortacı, sigorta ettiren kimsenin anıfüzzikir kusurundan ancak doğrudan doğruya tevellüt eden hasarı tazmine mecbur olup o kimsenin başkaca tediyesine mahkûm olacağı zarar ve ziyânı tediye ile mükellef olmaz.

DOKUZ YÜZ SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Yukarıki maddede zikrolunan ahvalde, sigortacının sigorta ettirene karşı tediyesine mecbur olduğu tazminatı istifa salâhiyeti munhasıran sigorta ettiren kimsenin mesul olduğu eşhasa ait olup o kimsenin dayinleri bu tazminattan istifade edemezler. Zikrolunan eşhas, sigortacıdan tamamen istifayı hak etmemişlerse baki kısımdan dolayı yangın sebebiyle kendilerine karşı mesul olan eşhasa müracaat hakları mahfuz kalır.

DOKUZ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Hilâfına mukavele yoksa sigorta ettiren kimse yangından kurtarılan eşyayı hasarzedede olsa dahi sigortacıya terkederek bedelinin tazminini talebe hakkı yoktur.

Kısım - 4

Karada ve denizin gayri sularda nakliyat sigortaları

DOKUZ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Karada ve denizin gayri sularda

naklolunan eşyanın sigortası halinde sigortacı, hilâfına mukavele yoksa, eşyanın nakliyeciyeye teslimi tarihinden itibaren nakliyeciyeye tarafından mürselünileyhe kanunen teslim edilmiş addolunduğu zamana kadar, her ne sebeple olursa olsun, maruz kaldığı hasarattan mesuldür.

DOKUZ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Nakliyat sigortasında sigorta bedeli sigorta olunan malın nakli için nakliyeciyeye teslim olunduğu zaman ve mahaldeki kıymetile mahalli maksuda vusulüne kadar olan nakil ücretine vesair masarife şamildir. Şu kadar ki emvalin mahalli maksuda vusulü halinde memûl olan ve haddi makulü tecavüz etmeyen kârı sigorta mukavelenamesine ayrıca dercedilmek şartile, sigorta bedeline dahil ettirebilir.

DOKUZ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE -- Nakliyat sigorta mukavelenamesi 966 ncı maddede muayyen hususattan maada mevadî âtiyeyi de ihtiva eder:

- 1 - Malın naklolunacağı vasıta ve esnayı nakilde takip olunacak yol;
- 2 - Nakliyecinin ismi veya unvanı ticareti;
- 3 - Mürselünileyh ile nakliyeciyeye beynünde nakil için bir müddet tayin olunmuş ise bu müddet;
- 4 - Eşyanın nakliyeciyeye tevdi olunduğu mahal ile mürselünileyhe teslim olunacağı mahal.

DOKUZ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Sigortacı, nakliyatı icraya memur olanların hile ve kusurlarından mütevellit hasaratı de zâmindir.

DOKUZ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Nakliyata müteallik hâdis olacak zarardan dolayı nakliyat muvakkaten dıçarı inkita olur veyahut nakliyatın icra edilmekte olduğu yol tarz veya vasıta tebeddül ederse sigorta mukavelesi münfesih olmaz.

DOKUZ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — İşbu kısımda musarrah olmayan ahvalde bahrî sigorta ahkâmı nakliyat sigortalarına da tatbik olunur.

Kısım - 5

Hayat sigortası

DOKUZ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Bir kimsenin hayatı, ya o kimse veyahut anın ilim ve muvafakatı lâhik olmasa bile üçüncü bir şahıs tarafından sigorta ettirilebilir. Şu kadar ki üçüncü şahıs o kimsenin devamı hayatında menfaatlar bulunmak sigortanın sıhhatinde şarttır.

Sabinin, maheur veya mecnunun hayatı üzerine sigorta aktetmek sahih ve fakat bunların vefatını şart koyarak sigorta etmek batıldır. Her iki halde vefat vukubulursa vefat tarihine kadar sigortacı tarafından alınan sigorta ücretlerinin nısfı iade olunur.

DOKUZ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Sigortacı bir kimsenin ya muayyen bir müddet zarfında veyahut hini mukavelede muayyen olan şerait ve ahval içinde vefatı veya o kimsenin mukavele ile muayyen bir müddetten ziyade yaşaması ihtimalâtını sigorta edebilir.

DOKUZ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Hayat sigortası mukavelenamesine 966 ncı maddede münderiç hususatin hayat sigortasına kabili tatbik olanlarından maada hayatı sigorta olunan kimsenin ismi, sinni, sıfat ve sıhhatının hal ve derecesi dereolunmak lâzımdır. Bu mukavelename isme veya emre muharrer olabılırsede hâmiline muharrer olamaz.

DOKUZ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Hayatı sigorta olunan kimsenin hini mukavelede vefat etmiş olduğu tebeyyün ederse sigorta hükümsüz olur.

DOKUZ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Sigorta ücretinin ademi tediyesi halinde 970 neî madde hükmü cari olup sigortacının bu sebepten ikameî davaya hakkı yoktur.

Sigorta ettiren kimse üç senenin hitamından evvel sigortadan rücu eder veya taahhüdüne riayet etmezse sigortacıdan verdiği ücreti veya bedeli talep edemez.

Sigorta ettiren kimse üç sene daha fazla müddet ücret tediye ettikten sonra sigortadan rücu edecek olursa vermiş olduğu sigorta mecmu ücretinden yüzde bir masarîf bittenzil bakinin sülûsanını talep edebilir.

DOKUZ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Tenkisin matufu ne olursa olsun şartların sigorta mukavelesinde vazıhan gösterilmesi mecburidir.

DOKUZ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Vefat tehlikesine karşı hayatını sigorta ettiren kimsenin intiharı sigortacının beraatını intaç eder. Şu kadar ki intihar, irade ve idraki izale eden ahval tahtında vukua gelmişse sigortanın hükmüne hâlel gelmez.

Sigortadan intifai meşrut olan kimse hayatı sigorta olunan şahsın fili katlinde aslen veya feran zimethal olmasından dolayı mahkûm olmuş ise sigortadan istifade edemiyerek mahkûma ait sigorta bedeli maktulün terekesine ait olur.

DOKUZ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Bir kimse hayatını dilediği bedelle sigorta ettirebileceği gibi muhtelif bedellerle müteaddit sigortacılar da bedel miktarile mukayyet olmayarak sigorta ettirebilir.

DOKUZ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Üçüncü bir şahsın menfaatına aktolunan hayat sigorta mukavelesinden mütevellit hukuk ve menafii sigortacıdan talep ve istifa salâhiyeti doğrudan doğruya o şahsa aittir.

Sigorta mukavelesinde üçüncü şahsın sıfatı veraseti tasrih edilmiş olsa bile şahsı mezkûr birinci fıkra mucibince doğrudan doğruya sigortacıya karşı hukuk ve menafi ibraz eder.

Karı koca aynı mukavele ile yekdiğerinin hayatı üzerine müteakabil iki sigorta aktedebilirler.

DOKUZ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Sigorta ettiren kimse sigortadan intifai meşrut olan şahsı hini mukavelede tayin edebildiği gibi sigorta mukavelesinin inikadından sonra da tayin edebilir.

Kezalik sigorta ettiren kimse sigortadan intifai meşrut olan şahsı tayin ettikten sonra da tebdil edebilir. Şu kadarki sigorta ettiren kimse hakkı tebdilini iskat ettiğini sigorta mukavelenamesine dercettirmekle beraber sigorta mukavelenamesini sigortadan intifai meşrut olan üçüncü şahsa teslim etmiş ise o şahsı tebdil edemez.

DOKUZ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Sigortacının iflâsı yahut hükmen tasfiyeî muamelâtı halinde henüz meri olan sigorta mukavelâtının meşrutun lehlerine ait hakkı mutalebe, iflâs veya tasfiye hakkındaki hükmün yevmi istarına kadar her mukavele için istifa kılınmış olan ücretin bilâfaiz iadesine inhisar eder.

BİNİNCİ MADDE — Sigorta ettiren, sigortacıyı haberdar etmeksizin Türkiyede ve dünyanın her tarafında havada, denizde, karada seyahat etmeğe salâhiyettardır.

Hali sulhte, müsellâh sevkîyat mahiyetini haiz seyahat ve seferberlikler esnasında veya isyan, iğtişâş, dahilî muharebe ve beynelâhali buhran vukuunda sigorta mukavelesi muteber olur. Yalnız ecnebi bir Devletle muharebe vukuunda hilâfına şart yoksa mukavele inkitaa uğrar. Bu halde vefat vukuunda tahsil edilmiş sigorta ücreti bilâfaiz iade olunur.

BİN BİRİNCİ MADDE — Tantin yani, şürekâ tarafından verilen muayyen birer taksit neticesinde tahassül edecek mebalığın muayyen bir tarihte hayatta bulunanlar arasında taksim edilmesi şartile akdolunacak sigorta batıldır.

Kısım - 6

Kazaya karşı sigorta

BİN İKİNCİ MADDE — Kazaya karşı sigorta; sigorta ettirenin maruz olacağı lâalettayin her hangi bir kaza, hastalık, maddî menfaatlerini haleldar edecek her hangi bir hâdise, avarızı sâi ve amel, yahut nevi ve mahiyeti muayyen bir kaza sebebiyle vefatı veyahut muvakkat veya daimî surette kudreti sâiden ve imkânı sâiden mahrumiyeti halinde gerek sigorta ettirene, gerek varislerine ve ya yerine kaim olanlara ve gerek muayyen veya müteaddit meşrutun lehe muayyen bir sermaye tediyesini veyahut irat tahsisini bir ücret mukabilinde sigortacıya tahmil eden mukaveledir.

Kaza sigortası bizzat sigortayı ettiren tarafından aktebileceği gibi bir veya müteaddit eşhas lehine olarak ahar tarafından dahi aktolunabilir. Bu kabil kazalarda sigortacı zararın bedelden dun olduğunu iddia edemez. Kazaya karşı sigorta mukavelenamesi ferden bir veya müteaddit muayyen şahıslar üzerine olabileceği gibi bir heyet, bir cemiyet, bir grup üzerine dahi aktebilebilir. Bu takdirde kazaya karşı sigorta olunan eşhasın ismini tasriha lüzum yoktur. Meslek veya memuriyetinin zikri kâfidir.

BİN ÜÇÜNCÜ MADDE — Kaza sigortaları sigorta ettirenin duçar olduğu kazadan dolayı zararını tazmin etmek üzere aktolunduğu gibi bir şahsa tesviye mecbur olacağı kaza tazminatını telâfi etmek maksadile dahi aktolunabilir.

BİN DÖRDÜNCÜ MADDE — Kaza sigortalarında sigortacı berveçhiati üç hâdisenin vukuunda mukavelenamede münderiç tazminatı ita ile mükelleftir:

1 - Kaza mevti intaç eylediği takdirde gerek anî olsun ve gerek kaza tarihinden itibaren azamî bir sene zarfında vefat vukua gelsin tazminat, meşrutun lehe veyahut vereseyle ita kılınır.

2 - Malûliyeti daimiyi mucip olduğu takdirde mukavelenamede münderiç derece malûliyete göre icap eden tazminat sigorta ettirene ita kılınır.

3 - Sureti muvakkatede kudreti sâiden mahrum edildiği takdirde sigorta ettirene mukavelenamede münderiç azamî müddet zarfında mahrumiyetin devam ettiği müddetçe yevmiye hesabile tazminat ita olunur.

BİN BEŞİNCİ MADDE — Hilâfına şart olmadığı takdirde sigortacı mukavelenamede münderiç tazminattan maada sigortalının filhakika sarfettiği tedavi ücretini de ita ile mükelleftir.

BİN ALTINCI MADDE — Üçüncü şahsın hatası neticesinde vukua gelen kazalardan dolayı sigorta ettirenin sigortacıdan tazminat alması, sigorta ettirenin üçüncü şahsa hakkı müracaatını iskat etmez. Üçüncü şahıs kazazede sigorta ettirenin sigortası nazarı itibare alınmaksızın bilecümle zarar ve ziyanı tazmin ile mükellef tutulur.

Mütebaki hususatte hayat sigortalarıahkâmı cereyan eder.

Kısım - 7

Ziraî sigorta

BİN YEDİNCİ MADDE — Biçilmiş veya biçilmemiş her nevi mahsulât senenin her zamanında sigorta edilebilir.

BİN SEKİZİNCİ MADDE — Ziraî sigortalar aktolundukları zaman için muteberdir. Yani sigorta devamı müddetince vaki olacak bir hasar aktin hitamını mucip olmaz.

Hasaratın tazmininden sonra da sigorta ikinci bir hasara karşı da devam eder.

Hasarat tarafeyn canibinden tayin olunacak muhamminler tarafından takdir ve tespit olunur.

BİN DOKUZUNCU MADDE — Karşılıklı olmak üzere ziraî sigorta şirketlerinde sigorta müddeti şirketin müddeti devamıdır. Ancak gerek şirket, gerek hissedar her sene hitamında mukaveleyi feshe salâhiyettardırlar. Bu hüküm hilâfına mevzu şartlar, keenlemeyekündür.

BİN ONUNCU MADDE — Ziraî ve ehli bilcümle hayvanların her nevi sarî hastalıklarla kazalara karşı sigortaları caizdir.

Kısım - 8

Sirkate karşı sigorta

BİN ON BİRİNCİ MADDE — Sirkatten mutazarrır olan eşhas ile sirkat dolayısıyla mesuliyeti maliyeye maruz kalan eşhası temin için, sirkate karşı, sigorta caizdir.

Kısım - 9

Müruru zaman

BİN ON İKİNCİ MADDE — Sigorta mukavelenamesinden doğan her hangi bir dava ihtilâfa sebep olan hâdisce tarihinden itibaren iki sene sonra sakıt olur.

BİN ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanuna mugayir ahkâm mülğadır.

BİN ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanun 4 teşrinievvel 1926 tarihinden itibaren meridir.

BİN ON BEŞİNCİ MADDE — Bu kanunun ahkâmını icraya Adliye vekili memurdur.

29 mayıs 1926

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	30 - V - 1926 tarih ve 1/825 No. lu tezkere ile
<i>Berayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliği edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevruz tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	8 - VI - 1926 tarih ve 4/481
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayfası</i>	:	Cilt Sayfa
	:	22 3
	:	25 221,386,688,695:700
<i>İşbu kanununun alâkadar olduğu diğer kanunların numaraları</i>	:	866,1749